

незалежний культурологічний часопис "І"
18 рік видання

б о д ь о в о л о ш и н х р о н і с т а

43
2007

nezaležnyj kul`turolohičnyj časopys "І"

Я люблю Мерлюня,
або Соборні Бурачковичі

Винесене у заголовок можна
продовжити через кому: люблю
Задупського, Пабля Карбівника,
Оксану Пациківну, стару
Замурзевичку, Фарфуника,
Міська Гітлера, галицького пінгвіна
Льоля і навіть кінний пам'ятник
Шевченкові. Усі вони – мешканці
маленького галицького містечка
Бурачковичі. Цей маленький бурачко-
вицький народець чомусь завж-
ди гнаний. Найгуманнішою
Австро-Угорщиною, найшляхетнішою
Польщею, найбратерськими
Советами і най-українською
Україною.

Шляк би то трафив вже кого
завгодно. Тільки не мешканців
Бурачкович (або Бібрки, або
Самбора, або Бережан, або Пе-
ремишлян). Яюсь там на своїх
покручених ногах, фірах, Жи-
гулях перелазили ті галичани
з однієї імперії до іншої. Куди?
Патріоти переконують, що до
великої і соборної України,
ксьондзи – що до раю, стара
Замурзевичка тихо і достойно
прямувала до цвинтаря, молоді
– до Італії на зарібки. Але усі
разом куди кочують? До самих
себе. До почуття власної гід-
ности.

До гідности різні дороги. Їх
може бути дванадцять, як у І
№36 «Галичина – країна міст»,
через 299 міст і містечок. Здо-
лавши шляхи, мандрівник при-
ходить до усвідомлення країни,
яка стоїть за його плечима, на-
буває здатности бачити знаки
на ринкових площах і стінах
будинків, що полишали по-
коління мешканців з різних
націй і народів.

До самого себе можна йти
через інших людей. І не грає
ролі, якою мовою вони гово-
рять, до якої соціальної верстви
належать, який час і яке сере-
довище їх зліпило. У цьому
сценарії істотним є приналеж-
ність до єдиного «семантично-
го простору» (Т. Возняк, І №42
«Галицький Усе-світ»), або
буття частиною «феномену
галицької ідентичности»
(Т. Возняк, І №36* «Галичина
– країна людей»).

До гідности можна прийти
через усвідомлення існування
власної столиці, власної метро-
полії, що істотно різниться від
Києва – матері городів руських,
і батька централізації городів
українських. «Львів. Genius
loci» (І №29) був тим першим
і разом тринадцятим шляхом,
з якого ми почали йти до себе.

РЕДАКЦІЯ ЧИСЛА
Тарас Возняк
(головний редактор)
Ірина Магдиш
Богдан Волошин
Олесь Пограничний
Михайло Москаль

Адреса редакції:
e-mail: info@ji.lviv.ua
www.ji-magazine.lviv.ua
www.ji.lviv.ua

Найпростіший і водночас найскладніший шлях до гідності – через любов до «малих галичан». Не дорікайте плагіатом, бо міркування нашого Президента щодо «малого українця» завжди видавалися мені трохи штучними. «Малий українець» на сході росте, думає, планує цілком по-инакшому, аніж «малий українець» на заході. Те ж можна сказати про північ і південь, як і про всі проміжні діагональні напрямки. Це очевидно. Як очевидно і те, що з Києва – отієї фінансової, кадрової, ресурсної помпи – украй важко збагнути усю «немалість» проблем «малих українців». Єдиний шлях – створити умови, за яких проблеми будуть вирішувати самі оті Пациківни і Мерлюні, набуваючи при тому гулі, але і набуваючи почуття власної вартості, спроможності, гідності. Збудувавши свій дім і свою «самість», окремість, вони напевно чия дозволять собою нехтувати і вже точно ніколи не ста-

нуть «електоральним м'ясом» на чергових виборах. А це не дуже зручно для теперішніх і прийдешніх депутатів усіх рівнів. Простіше мати справу із Дружківкою, аніж із Бурачковичами, де кожен Фарфунік пам'ятає, як його дідо вибирали чергового мера Задупського і як останньому били писок у разі «невиконання передвиборної програми» з будівництва нафтової свердловини у містечку Лопушна.

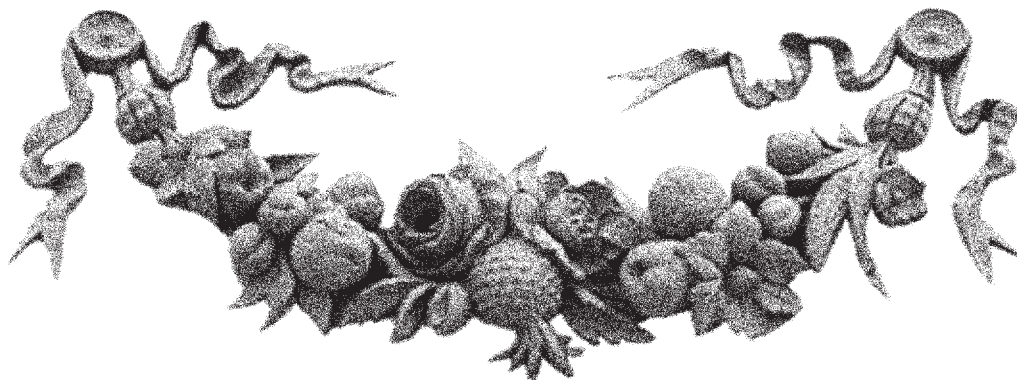
Попередній фрагмент тексту є невдалою спробою написати про книжку, яку Ви тримаєте у руках. Найбільше, що вдалося – це з'ясувати, що книжка не випадково виходить в серії журналу. Вона цілком логічно і природно лягає у серію красназавчих видань *Незалежного культурологічного часопису І*. З 2003 року назбиралася уже *Галицька І-бібліотека* у відкритому доступі. До неї не треба записуватися, книжки можна отримати у довічне користу-

вання, головне – хотіти їх читати. Чи у папері, чи на моніторі. Усі згадані журнали є різними обличчями одного і того ж краю. Вони далеко не вичерпали автопортрету Галичини і галичан. Це сізифова праця у тому сенсі, що вершина самопізнання завжди віддаляється, бо щоразу додаються нові історичні віражі, нові персоналії, нові інтерпретації

Дуже важко писати передмову до доброго тексту. Особливо до трагікомедії. Завжди виглядатимеш глупішим за автора, бо не потрапиш бути таким іронічним, і завжди ризикуєш перебрати з трагічності. Тут важлива міра.

Якщо людина є мірою усіх речей, то мешканці Бурачкович є мірою усіх галичан. Соборність і унітарність у Бурачковичах – доконаний факт. Чого і зичимо цілій Україні.

Ірина Магдиш

Ja ľubľu Merľuňa, abo Soborni Buračkovyči

Vynesene u zaholovok možna prodovžyty čerez komu: ľubľu Zadupškoho, Pabl'a Karbivnyka, Oksanu Pacykivnu, staru Zamurževyčku, Farfunyka, Miška Hitľera, halyčkoho pinhvina Ľoľa i navit' kinnyj pam'jatnyk Ševčenkovi. Usi vony – meškanci maleńkoho halyčkoho mistečka Buračkovyči. Cej maleńkyj buračkovyčkyj narodec čomuś zavzdy hnanyj. Najhumannišoju Avstro-Uhorščynoju, najšľaxetnišoju Poľščeju, najbraterskymy Sovjetamy i najukrajinskoju Ukrajinuju.

Šľak by to trafyv vže koho zavhodno. Tilky ne meškanciv Buračkovyč (abo Bibrky, abo Sambora, abo Berežan, abo Peremyšľan). Jakoś tam na svojix pokručenyx nohax, firax, Žyhuľax perelazyly ti halyčany z odnijeji imperiji do ynšoji. Kudy? Patrijoty perekonujuť, ščo do velykoji i sobornoji Ukrajinny, kśondzy – ščo do raju, stara Zamurževyčka tyxo i dostojno pľamovala do cvyntaľa, molodi – do Italiji na zaribky. Ale usi razom kudy kočujuť? Do samyx sebe. Do pocutta vlasnoji hidnosti.

Do hidnosti rizni dorohy. Jix može buty dvanadcať, jak u Ji №36 «*Halyčyna – krajina mist*», čerez 299 mist i mistečok. Zdolavšy šľaxy, mandrivnyk pryxydyť do usvidomlenňa krajiny, jaka stojit' za joho plečyma, nabuvaje zdatnosti bačyty znaky na rynkovyx ploščax i stinax budynkiv, ščo polyšaly pokolinňa meškanciv z riznyx nacij i narodiv.

Do samoho sebe možna jty čerez ynšyx ľudej. I ne hraje roli, jakoju movoju vony hovoľat', do jakoji social'noji verstvy naležat', jakyj čas i jake seredovyšče jix zľipulo. U čomu scenarii istotnym je prynaležnist' do jedynoho «semantyčnogo prostoru» (*T. Vozňak, Ji №42 «Halyčkyj Use-svit»*), abo butť'a častynoju «fenomenu halyčkoji identyčnosti» (*T. Vozňak, Ji №36* «Halyčyna – krajina ľudej»*).

Do hidnosti možna pryjty čerez usvidomlenňa isnuvanňa vlasnoji stolyci, vlasnoji metropoliji, ščo istotno riznyťša vid Kyjeva – materi horodiv ruškyx, i baťka centralizaciji horodiv ukrajinskyx. «*Ľviv. Genius loci*» (*Ji №29*) buv tym persym i zarazom trynadcatym šľaxom, z jako-ho my počaly jty do sebe.

Najprostišyj i vodnočas najskladnišyj šľax do hidnosti – čerez ľubov do «malyx halyčan». Ne dorikajte plahiatom, bo mirkuvannja našoho Prezidenta ščo-

do «maloho ukrajincea» zavždy vydavalysa meni troxy štučnymy. «Malyj ukrajinec» na sxodi roste, dumaje, planuje cilkom po-ynakšomu, aniž «malyj ukrajinec» na zaxodi. Te ž možna skazaty pro pivnič i pivdeň, jak i pro vsi promižni diahonaľni napľamky. Ce očevydno. Jak očevydno i te, ščo z Kyjeva – otijeji finansovoji, kadrovoji, resursnoji pompy – ukraj važko zbahnuty usu «nemalist'» problem «malyx ukrajinciv». Jedynyj šľax – stvoryty umovy, za jakyx problemy buduť vyrišuvaty sami oti Pacykivny i Merľuni, nabyvajučy pry tomu huli, ale i nabuvajučy počutt'a vlasnoji vartosty, spromožnosti, hidnosti. Zbuduvavšy svij dim i svoju «samist'», okremist', vony navľad čy dozvoľat' soboju nextuvaty i vže točno nikoly ne stanuť «elektoral'nym m'jasom» na čerhovyx vyborax. A ce ne duže zručno dľa teperišnix i pryjdešnix deputativ usix rivniv. Prostiše maty spravu iz Družkivkoju, aniž iz Buračkovyčamy, de kožen Farfunyk pam'jataje, jak joho dido vybraly čerhovoho mera Zadupškoho i jak ostanňomu byly pysok u razi «nevykonanňa peryedvybornoji prohramy» z budivnyctva naftovoji sverdlovyny u mistečku Lopušna.

Poperednij fragment tekstu je nevďaloju sproboju napysaty pro knyžku, jaku Vy trymajete u rukax. Najbil'se, ščo vďaloša – ce z'jasuvaty, ščo knyžka ne vypad-

kovo vxyodyť v seriji žurnalu. Vona cilkom lohično i pryrodno ľahaje u seriju krajeznavčyx vydaň *Nezaležneho kulturolohičného časopysu Ji*. Z 2003 roku nazbyralaša uže *Halyčka Ji-biblioteka* u vidkrytomu dostupi. Do nej i ne treba zapysuvatyša, knyžky možna otrymaty u dovične korystuvanňa, holovne – xotity jix čytaty. Čy u paperi, čy na monitori. Usi zhadani žurnaly je riznymy oblyččjamy odnoho i toho ž kraju. Vony daleko ne vyčerpaly avtoportretu Halyčyny i halyčan. Ce sizifova prača u tomu sensi, ščo veršyna samopiznanňa zavždy viddalajetša, bo ščorazu dodajutša novi istoryčni viraži, novi personaliji, novi interpretaciji.

Duže važko pysaty peredmovu do dobroho tekstu. Osoblyvo do trahikomediji. Zavždy vyhľadatymeš hlupišym za avtora, bo ne potrafyš buty takym ironičnym, i zavždy ryzykuješ perebra-

ty z trahičnistu. Tut važlyva mira.

Jakščo ľudyna je miroju usix rečej, to meškanci Buračkovyč je miroju usix halyčan. Sobornist i unitarnist u Buračkovyčax – dokonanyj fakt. Čoho i zyčymo cilij Ukrajinu.

Iryna Mahdyš

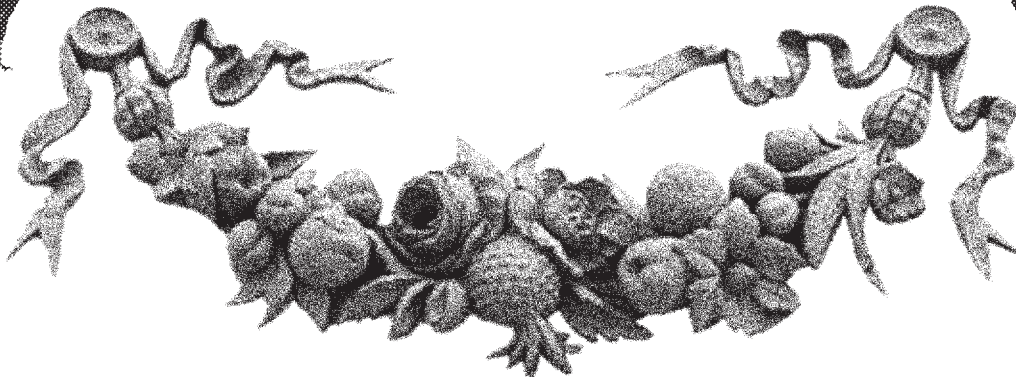
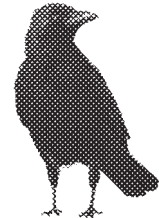
Ірина Магдиш	2	Я ЛЮБЛЮ МЕРЛЮНЯ, АБО СОБОРНІ БУРАЧКОВИЧІ
Богдан Волошин	9	КОНСТИТУЦІЯ УКРАЇНИ ПО ГАЛИЦЬКИ
Богдан Волошин	15	БУРАЧКОВИЦЬКІ ХРОНІКИ
	16	Переднє слово
	18	Гранда
	22	Масакра
	26	Образки
		Пам'яті Замурзевички. Пусьчина доля.
		Бережіть здоров'я
	32	Клямка
	36	Цвібак
	40	Палець
	46	Добрий спеціаліст
	50	Мерлюньо
	54	Полонез Свідерського
	62	Тестамент
	68	Крутій
	72	На риби
	80	Син сучий
	90	Воздвиження
	98	Сага повернення
Богдан Волошин	109	ЛЮДИ ПРАЗНИКА
	110	Вавилон на еміграції
	120	Правдиві закуски
		для мурових хлопів від Міська Гітлера,
		власника мордовні «Під Круком»
	124	Самурай Фарнега-сан

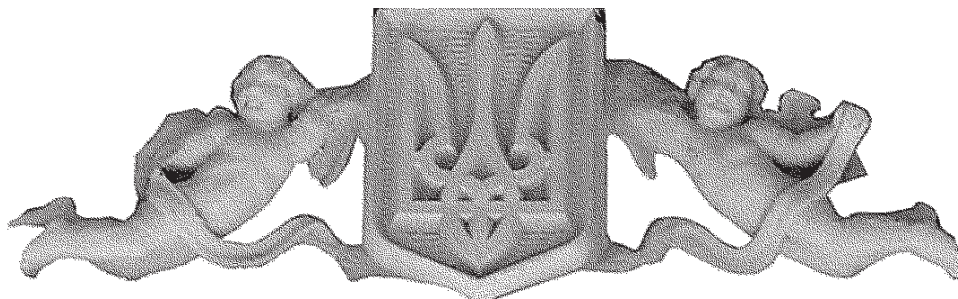

- 136 «Б'ютифул лайф»
146 Ой хто, хто Миколая любить?
156 «Страна восходящого пса»
158 Ното faber Леся Байзель
174 Несподівана вістка
178 Попелюха, Попелюха, купи собі капелюха!
186 Юзько Чухрай
192 Нещаслива зоря Оксани Пациківни
196 Яванка Маруся
202 «Санта Лючія»
206 «Гамлет» у притулку
210 Життя прожити – не в муку пукнути
216 Проміжна станція
220 Осінь олігарха
224 Росла собі ялинонька

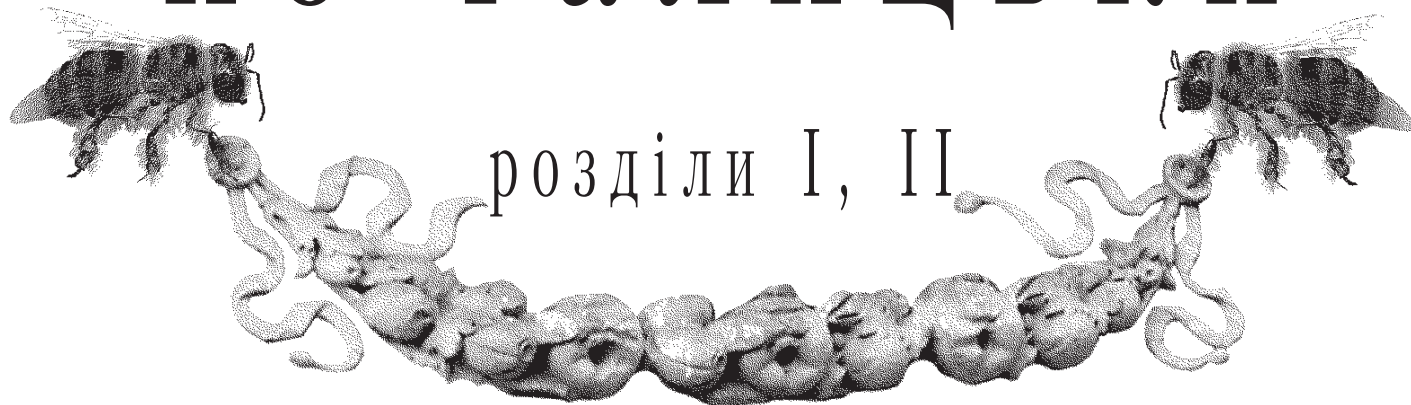
Богдан Волошин **228** КОНСТИТУЦІЯ ГАЛИЧИНИ ПО УКРАЇНСЬКИ
або Галицький синопсис
або 100 ознак галичанина

- 230 Про головне
238 Про вічне
242 Про шлюб, тещу і «це»...
248 Про дітей
252 Про політику
258 Про наболіле
266 Про космос, небо і кінець
270 Про віщування і забобони
272 Про братів наших менших
276 Про різне

**КОНСТИТУЦІЯ
У КРАЇНІ
ПО ГАЛИЦЬКІ**

розділи I, II

Стаття 1.

Україна є держава українців, які сповідують свою суверенність, незалежність від оковитої і російського газу, демократичність у виборі чільних урядників і жінки.

Стаття 2.

Суверенітет України поширюється на всі її городи, клумби, пляжі, комини і пляци під забудову. Україна є держава, як невгрижене ябко, тобто юнітарна.

Сьвяті терени України в рамцях накраяних кордонів є нашими на віки вічні. Амінь.

Стаття 3.

Людина, навіть якщо вона й не є галичанином з якоїсь Божої примхи, її життє і здоров'є, честь і гордість, право бути непобитим на міліцейським постерунку чи після футболу визнаються в Україні найгарантованішою соціальною вартісністю. Держава, як то не смішно, відповідає перед людинов за свою діяльність чи бездіяльність.

Стаття 5.

Україна є республікою, хоть і не всі знають що то є за цимес.

Головним начальником і владарем в Україні є народ, якого правди сила, що вгору йде. Народ сам того не відаючи чинит владу безпосередньо і через свої демократичні органи. Ніхто не може купити собі державну владу. А хто може – най ся поділит з народом.

Стаття 10.

Державнов мовов в Україні є українска. Всі решта мови не гірші, але наша ліпша, бо ми є титульна нація і нема на то ради. Прецінь в Ук-

раїні дається гваранція, щоби кождий міг балакати по своєму, і навіть, по російски, хоть то і паскудство. А ще наша держава позволяє вивчати інші ріжні мови, які не кождий зрозуміє в Карпатах чи на Волині, але якими балакають тамка, де ми заробляєм гроші на прожиття тутка.

Стаття 11.

Держава збирає докупи і галичан, і закарпатців, і буковинців, і волиняків, і полтавчан і подоляків, щоби нагадати їм, що вони з діда прадіда вродилисі українцями, про що записано в паспорті і інших ріжних аусвайсах і метриках.

Стаття 12.

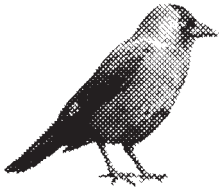
Україна дбає про українців, які знайшли гроші виїхати з наших благословенних теренів, але теперка дуже тужать за материзною, хоть і сидять при грошах. Але держава не має грошей, щоби їм аж так помогти.

Стаття 13.

Земля, і всьо, що лежит під ногами, астматичне повітре, вода в річках, в озерах, ставках, морях, кранах, флешках і філіжанках, які є на наших теренах – є нашими до самої смерти. Кождий наш чоловік, хоть і нехрист має право спользувати природні воб'єкти, але щоб нам сі троха лишило.

Стаття 14.

Земля є основним націвоначальним здобутком і хто на ню посягне – дістане по загребущих пальцях, захланній голові і сиромудрій сраці по саму Тузлу.

Стаття 15.

Кожний порядний українець має право пашчекувати на владу від щирого серця і на повну губу, бо в нас цензура суворо наказана. Жадна ідеологія не годна визнаватисі державов як за більшовиків, бо то є встид і ганьба.

Стаття 17.

Боронити Україну з Півночі і Сходу, Заходу і Півдня мають Збройні Сили України, але їм бракує солярки. Тож кождий українець, що може тримати в рукаї зброю, повинен її мати в сховку і регулярно чистити кріса, шмайсера чи машингвера, бо вороги не сплят, а пантрують по периметру кордону. А ще кождий українець має право бути міліціантом і прапорщиком – се їго суверенне право.

Стаття 20.

Державними символами України є Державний Прапор України, Державний Герб України і Державний Гімн України. А ще Франц-Йосиф, але він вже давно вмер, через те до него не всі сі признают.

Державний Прапор України – фана з двох рівненьких смужок синего і жовтого кольорів. І не дай вам Боже перевернути його догори дригом!

Державний Герб України є – Знак Княжої Держави Володимира Великого і УПА – тризубець, а не виделець.

Державний Гімн України – національний гімн на музику М.Вербицького, що похований, де теперка Польща. Хто не знає нашого гімну – не є українцем, а є гавганом і анальфабетом, за що може дістати в писок і де інде.

Столицьом України є Київ, хоть то і не справедливо, бо Львів не гірший і українців тутка більше.

Стаття 23.

Кожда людина має право бути собов і розвиватисі, як тато каже, якщо при цім вона не робе гранди иншим людям і їх родичам.

Стаття 24.

В нашій державі не може бути жадних привілеїв чи заказань за ознаками раси, кольору шкіри на мештах, політичних, релігійних та інших пташках в голові, по жіночій лінії і сексу.

Рівність прав жінки і чоловіка гварантується, хоть наші хлопи і не навчилисі родити дітисьок і давати їм цицьки помежи зуби. Держава чинить так, щоби кобіти могли і працювати, і бавити бахурів. Бо хлопи того не годні робити – наші балватунці можут тільки горівку пити і бомки збивати.

Стаття 27.

Кожда людина має право жити і не тужити.

Нігди не мож скасувати чуже жітте, хоть то і пияк, і зятятий москаліско. Бо тоді мож втрафити до цюпи і годувати воші в криміналі.

Стаття 35.

Кождий має право вірити в того Бога, котрий намальований на їго іконах. Церква і церковники в Україні відокремлені від держави, але не від наших пожертв, що вигідно їм вирізняє з-поміж инших комерційних структур.

Стаття 36.

Громадяни України можут сі гуртувати в союзи, партії, гуртки і колгоспні ланки без жадних заказань і на свої гроші. Кого ж насильно притягнули в СДПУ(о), чи Народний рух – най напише супліку до прокурора, бо так робити не мож, хіба за грубі гроші.

Стаття 40.

Кожний матолок в нашій державі, що володіє письмом і каламарем, може написати супліку, чи скаргу до органів державної влади на органи державної влади. Держава гварантує – смішно буде всім.

Стаття 41.

Кожний має право чимсь володіти. І кождий має право володіти чимсь твоїм.

Стаття 43.

Кожний має право тяжко гарувати і гнути спину, але не кождий на зарплату. Щоправда право на матвинагороду за працю захищається законом. Як і архітектурні пам'ятки.

Стаття 45.

Кожний, хто гарує, має право на вічний спочинок.

Стаття 47.

Кожний має право на власну халупку, курінь, намет чи квартиру на виплату. Але не кождий навіть те має.

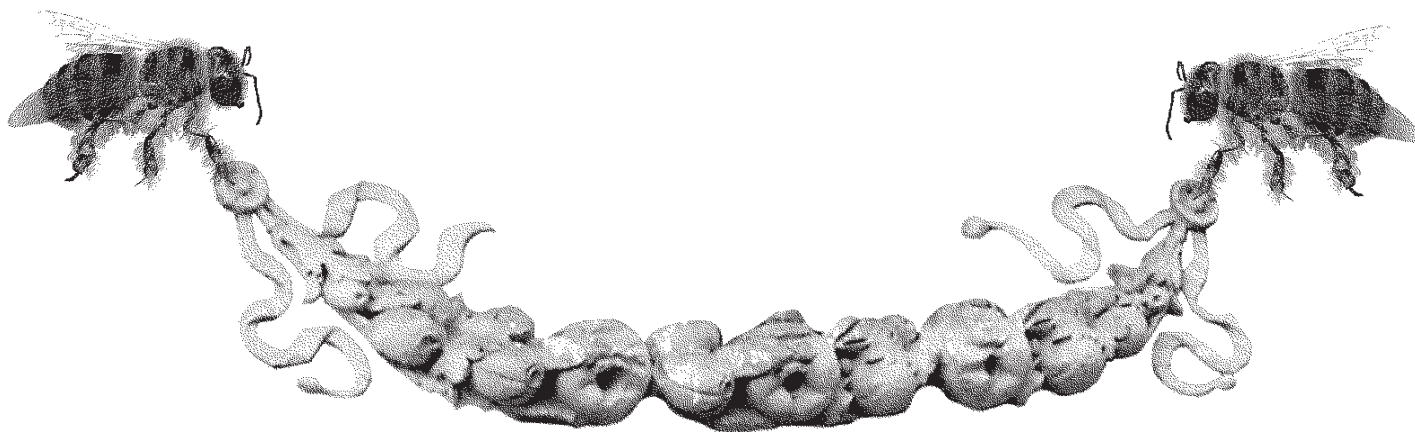
Стаття 51.

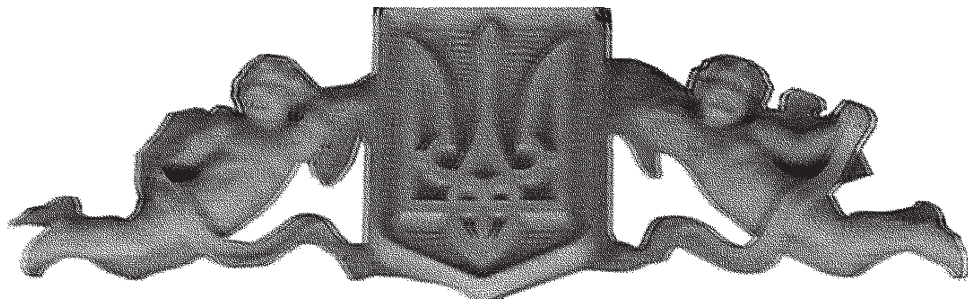
Шлюб сі ґрунтує на вільній згоді жінки і чоловіка. То є їх проблеми.

Стаття 68.

Кожний матолок повинен жити за законами України. Бо може статисі так, що ти ніц і не знав, коли тещу катував, що то не мож робити – а тебе вже до цюпи запхали і статтю шиют. Незнання законів нашої держави не звільняє від отримання міліціантами втіхи від твого арешту.

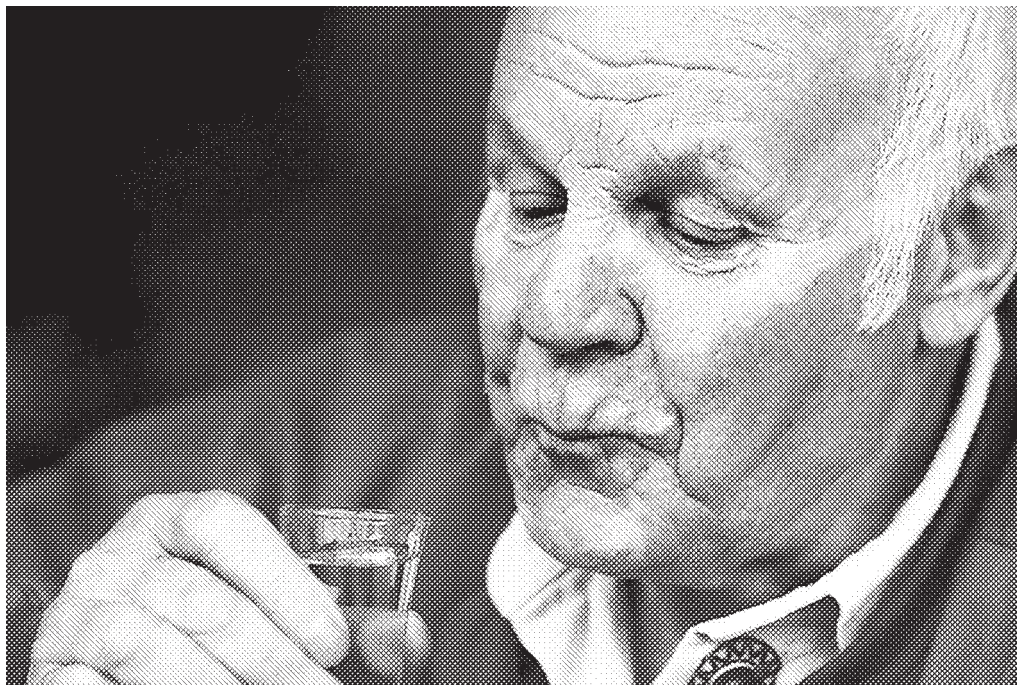
*Вільно переклав на львівську твару
Богдан Волошин*

Б у р а ч к о в и ц ь к і
х р о н і к и

П

С

е

р

л

е

о

д

в

н

Е

о

*Дзядзьові Гаврилу Волошину
і татові Роману Волошину,
які навчили мене бути галичанином,
присвячую*

Так сталося, що мені першому випало розповісти тобі, шановний Читачу, про Бурачковичі і його нарід. Знайти це галицьке містечко на українській мапі неможливо. Лиш на австрійській Бурачковичі позначені маленьким хрестиком, правда, не як населений пункт, а як місце, де у 1914 році австрійці при форсуванні річки Стиранки втопили три вгодованих першерони зі збрусю та вершниками. Тож маю за обов'язок, шановний Читачу, перш ніж ти зануришся у пригоди бурачківчан, розповісти про самі Бурачковичі докладніше.

Як стверджує втрачений львівсько-паризький літопис, створений славетним уродженцем Бурачкович Ієронімом Петровичем Папроцьким, що за Карла Великого емігрував до Парижа на знак протесту проти занепаду Римської імперії від варварів, славне містечко Бурачковичі було засноване чудового літнього ранку, в п'ятницю, ще до того, як любитель фруктів Адаєв був вигнаний з раю разом із безпутною утриманкою Евкою.

Завклубом Бурачкович Влодко Фарнега твердить, що містечко на лівому березі заснували переселенці-динозаври, вигнані москальським льодовиком з тундри до Галичини. На підтвердження своїх слів кривий Фарнега завжди демонструє велику, мабуть, гомілкову кістку динозавра, знайдену Мерлюньом на старому цвинтарі.

Таким чином, Бурачковичі заснувались дуже давно і лежать десь між Львовом і Збручем. Населення тут нелічене, бо відсутність Бурачкович на українських мапах звільняла бурачківчан від

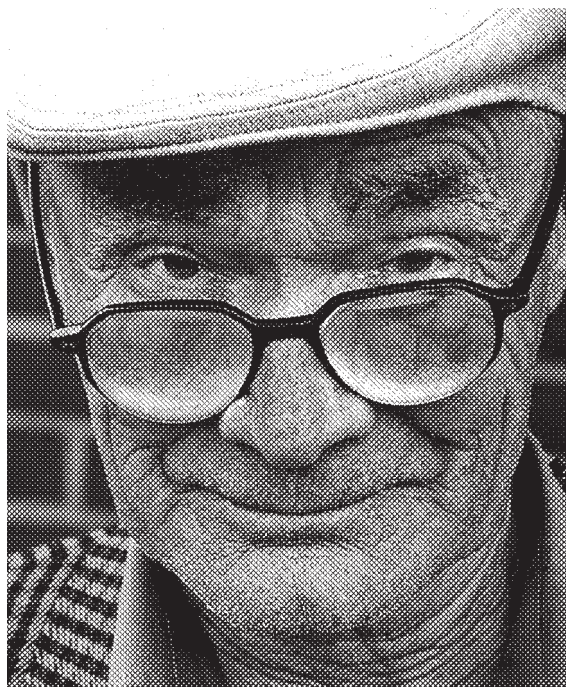
переписів і податків. Але віт містечка і мер пан Роман Задупський, який трагічно пропав при встановленні пам'ятника Шевченку, а потім щасливо знайшовся, якось надвечір подумав, що було б добре, якби бурачковицький нарід числом перевищував Відень. Отже, будемо вважати, що бурачківчан трохи менше за віденців.

Корисних копалин під Бурачковичами дуже багато. Є тут золото, чимало платини, нафти, алмазів, кілька втоплених танків у мочарах за Стиранкою. Але всі копалини є дуже глибоко, десь аж біля магми. Бурачківчани провадять натуральне господарство і мають в носі європейський розподіл праці. Славні Бурачковичі самогоною, шкварками і здичавілими псами. Тут добрі полювання та риболовля, задля яких Франц Йосиф дотягнув до сусідньої Лопушни вузькоколіяку.

Близькість містечка до різних європейських кордонів зумовила регулярне перебування бурачківчан під різними владами: угорців, румунів, поляків, росіян, монголів, татарів, австрійців та римських легіонерів. А одного разу Бурачковичі загарбали сікхи, що служили в англійському експедиційному корпусі, який заблудився на Цейлоні і весь осів в Бурачковичах. Через це бурачківчани зовнішньо мають риси майже всіх народів світу (крім аборигенів з Нової Гвінеї та чорношкірих зулусів з масаями), але твердо тримаються за своє споконвічне скіфо-сарматське українське коріння.

Ось так було б написано про славні Бурачковичі в підручнику з економічної географії України, якби цей підручник написав бурачківчанин. Такого не знайшлося, отож, шановний Читачу, мусиш вірити мені на слово. І бурачківчанам, які промовляють до тебе зі сторінок цієї книги.

Автор

Г р а н д а

Монолог затриманого Марка Загірного, правого крайнього нападника команди «Сокіл» з Лопушни в Бурачковицькому відділку міліції після матчу з місцевим «Вірвусом»

... Бігме, Боже, пане слідчий, я не винен у тій гранді. Воно все якось само вийшло.

Зачали ми, як завше, о семій. На футбол люду зібралось – море. Не так, як минулого тижня, коли грали в Рип'яному: там футбол оглядали три кози, цап Місько і баба Василина, яка ту всю громаду пасла. А тут інша справа – ентузіясти навіть на дерева повилазили. То й не дивно – голова колгоспу пообіцяв тренеру «Вірвуса» за перемогу над нами виписати шиферу на стайню, а всій команді – по три кавалки канадійського мила. То гра мала бути затята.

Коли суддя свиснув, бальон полетів у бік воріт «Вірвуса». У брамці динервово скавав Юзик Шопа, люксусовий воротар. Та ви, пане слідчий, маєте його знати. Юзька колгосп купив за бика перемишлянської породи і два кіля мила в тарнавській «Звитяги». Люди повідають, що він має такий дриг, що може перелетіти з місця паркан Личаківського цвинтара.

М'яч попав до нашого Тиміша Підлісного. Той як влупить правою – бальон може пукнути. Лиш би в брамку поцілів... Удар! То щось страшне – м'яч сухим листом приліпився нижче спини нашого центрального нападника Романа Драгана. Той пластом впав на твердь і лиш вухами ворушив. Добре, що не в око встрілили. Не було б з нами Ромця. На поміч скаліченому кинувся місцевий фельшер. Романа за ноги витягли за креси поля. Наш тренер змінив його на мого ліпшого колегу, Олька Березяка. Він, правда, трохи не в формі – вчора був на празнику та прийхав в жіночих капцях і з жовтими очима. Але на полі Олько – гірше звіра.

Десь на штирнайцятій хвилині бальон трапляє до мене. А я валю просто на ворота «Вірвуса». На мене нагло кидається їх центральний оборонець Орест Шаргут. То є страшний чоловік. Його тато робить мнясником ві Львові, спродає, нєнза, свинячі тельбухи за страшні гроші. Нарід на полі зачав кричати: «Орко, задуси того глиста!» Але я не такий дурний, як виглядаю. Його півтора центнери мене не встрашать. Падаю на мураву і в леті копаю Орка в кістку. Той, як втєтий, летить на трибуни і зносить три ряди. Суддя свище, фельшер вправляє щелепу малому, який хотів помогти Оркові. А той дуже гоноровий, того на людях не любить.

Гра провадиться далі. Бальон полетів на нашу брамку. Не дай, Боже, буде гол, – думаю. Ви, пане слідчий, не знаєте нашого брамкара. Коли йому забивають, впадає в такі нерви, що може скалічити силу народу і підняти на ноги всю область. Позаминулої гри так і було. Коли до нас влетів гол, Стефко-брамкар зняв з рук рукавиці і полетів за суддею. Той втік на третю бригаду і сховався в гноївці. А Стефко з криком «Всіх поріжу!» кинувся на голову сільради. Поважний товарищ, голова, мусив видертись на церковну дзвіницю і вдарити заупокійну. Потім районна газета писала, що в Бурачковичах відродилась чудова народна традиція – виконання на дзвонах світової клясики.

А Стефка пов'язали в ту хвилю, коли він пальцем пробував вибрати око в міліціанта. Я дуже боявся, щоб подібної гранди не було тут, бо Стефка тоді дискваліфікують на три гри, а ми без нього, як без рук.

На ту хвилю «Вірвус» притис нас до воріт. Бальон, як зачарований, літав межи нами. Врешті, нападник вірвусівців лупнув зліва в нашу брамку. Стефко блискавкою метнувся на нього,

20 але бальон черкнув об слуп і через дзюру в сіті викотився в баюру.

Що тут зачалосся! Стадівон заревів: «Слава!»). На високій тичці над чайною затріпотіла наша фана, а баптистський хор зятагнув свою нову мьелодію «Марадона, Марадона!»

А Стефко зовсім звар'ював – то було видко по його запінених варгах і залитих кров'ю білках. Добре, що тренер був при пам'яті – тримав за руки, а фельшер запихав Стефкові в писок пуделко заспокійливих пігулок. Але то всьо не помогло б, якби не малий Юрчик. Він скоренько спутав слабому ноги шнурком від рябої корови, яка мирно робила пляцки за брамкою. З того всього гвалту бідна скотина чисто втратила розум і рвонула стрийським керунком. За нею плугом тягся здинерований Стефко.

Час минав. Треба було зачинати гру. Кинулись за бальоном, але сягнути його не змогли – болота в баюрі було під пахи. Тоді пригнали зі свиноферми ручну помпу. Штири мурових хлопи випомпували воду, перегнавши її на загумінки. З болота стирчала кабіна втопленого ще перед минулорічною Паскою трактора. З його кабіни і дістали бальон.

Суддя знову свиснув і ми повалили на брамку «Вірвуса». Наш Ромко Драган гнав вперед, аж земля двигтіла. Напереріз йому кинувся Юзик Шопа. Ромко підскоком поминув його, тоді Юзько вчепився йому в майтечки. Вони так і лишилися в його руках. А нагий Ромко звиятно влетів в брамку разом з бальоном. Суддя показав на центр поля, а ми кинулись обнімати Ромка. Той тішився, як дитина, і все кричав: «Хлопці, закрийте мене, бо я голий!». Мала Нуська як зобачила голого – нагло зомліла. Запасних трусів Ромко не мав і тренер мусив збігати до skleпу, щоб купити нові – в зелені когутики. На тому скінчилась перша половина гри.

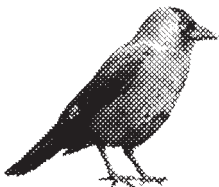
У перерві ми всією командою лапали рябу корову разом зі Стефком. Знайшли їх на висілках, за тридцять штири кілометри від Бурачкович. Корова перейшла колію і чекала на московський потяг, який мав перерізати налігач разом зі Стефком. На щастя, потяг пізнив на добу, бо якийсь газда з Чорного Острова розібрав три кілометри колії на паркан.

Коли ми знов стали до гри, сонце вже ховалось за постерунком, пане слідчий. Суддя сказав, що друга половина матчу буде йти тільки півгодини, бо він пізнить на потяг до Бібрки, де його швагер видає дочку за фризiera зі Львова. Гра знову почалася.

На поле лягли потемки. Малий Юрчик приніс дві гасові ляmpi і поставив їх над брамками. Але на бойовиську далі було темно. Тоді до судді приступив старий Йосиф, який мав контузію ще за Австрії і бачив вночі, як вдень. А вдень він взагалі не бачив. Діда прив'язали до коня і наказали йому здійсмати гвалт, коли буде гол. За це йому обіцяли кольоровий телевізор з керуванням на шнурку і штири морги поля. Нарід знову заревів, що треба гол, Боже, – гол!

Через якийсь час здинерований дід Йосиф, якому кляча добре натовкла задок, згадав молодість і зі злости запалив колгоспну стирту. Стало виднося, як вдень. З Мюнхена передали, що в Бурачковичах патрійоти зачали війну, а з Вашингтона вилетів до Львова гелікоптер з консервами і теплими шкарпетками. Але ми того не знали та провадили гру далі. Голова колгоспу кляв старого Йосифа остатніми словами, бо давно ту стирту обіцяв своєму стрийкові за файний могорич.

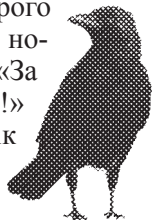
Заким горіла стирта, я захопив бальон і знов пігнав на ворота «Вірвуса». Брамка була порожня, бо Юзик Шопа побіг до вітру за гости-

нец. Я пальнув з правої і бальон зателіпався в сітці!

За той час стирта догоріла і стало темно, як в ду... перепрошую пана слідчого, як в вусі. Нарід на трибунах зворохобився. Гра стала. Почулися крики: «Вони суддю купили за тальони на цукор!»

Нарід посунув на поле. Ми того не виділи, бо було темно, але чулимо, як хтось крикнув: «Бий задрипанців з Лопушни!» Участковий стрельнув. Куля пробила капелюха старого Йосифа. Той фіцнув ногов і з криком «За найяснішого цісаря!» погнав шкапину у бік Польщі. Кажуть, що спинили його через три дні за вісім кілометрів до Варшави, де він пробував відв'язатись від шкапини і йти на Відень.

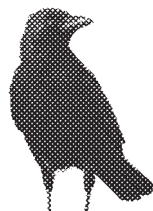
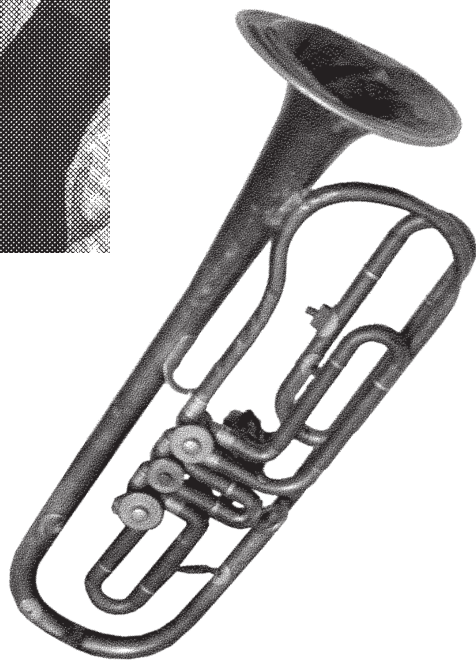
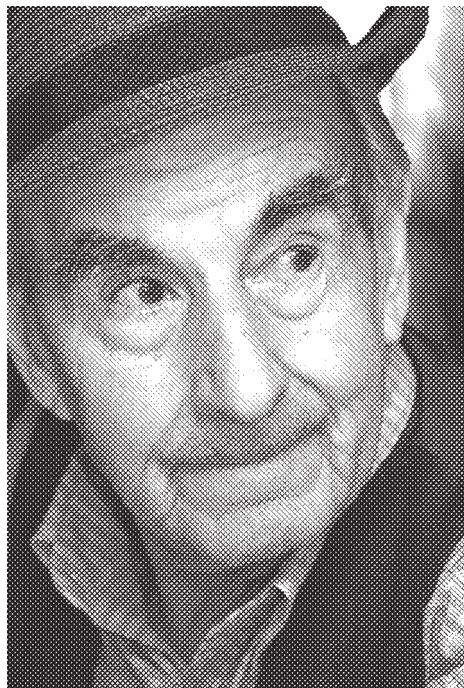
А на полі діялось щось страшне. Парубки порозпускали паски. От тоді зачалася правдива гранда. Нас гнали через пасовиско до річки Стиранки. Ми вивтікли до води. Збоку вчуж страшний крик Ромка Драгана: «Йой, люди, ратуйте, бо я пливати не вмію!» Я злапав Ромка за ліве вухо і потігнув до берега.

Коли ми вилізли, Ромко ввалив мене в лице, бо вухо в нього розтягнулося і падало на очі. Я зомлів і по тому, пане слідчий, ніц не памнятаю.

Тепер, пане слідчий, ви видите, що я до тої справи не надаюся. І не можу знати, хто тої ночі спалив сільраду в Лопушні. Може, то зробило

угруповане «Чорний кульпан», де керує Федьо Цісар. А може, і не. Ото і вся гранда, пане слідчий.

M

a

c

a

K

p

a

... Що, Мільку, тежко? На весілля вчора був? Голова пугає, не? То пий пиво і слухай. Повім ті про той клопіт, який маю.

Зо дві неділі назад і я бавився на весілля. Ніц не скажеш, забава була порядна. Всю громаду возили на двох «Волгах» і автобусі. І мою фіру зафрахтували, бо казали, що тепер модно.

Мусив я на той празник всю фіру помалювати на зелено, а мала Нуська пальцьом понамальовувала на ній всілякі ружі. Русланові в гриву повплітав ленточки, пацьорки, а Рябій вималював копита тою самою краскою, що і фіру, бо сі троха лишило. Стефка дала мені нового капелюха, і я полетів до обійстя Кременія. Того дня його Генік женився на Касьці Фарфуник з Лопушни. Ліпше би мене в ту хвилину шляк трафив, Мільку, чим мав рушати на ту забаву. Не перебивай мене, слухай за порядком!

Від обійстя Кременів до церкви, де молодята мали брати шлюб, добрий кавал дороги. Через то гості запакувалися до автобуса, старі – до «Волги», а молоді повилазили до мене на фіру. Я вйокнув, цьохнув Руслана по задниці батогом, і ми помалу покотилися до церкви.

Мушу тобі сказати, Мільку, що поки ми їхали, я мало собі карка не скрутив – озирався на Каську. Вона і в житті файна, а у вельоні – як намальована! І Генік світитсі, як нова копійка. Я тобі скажу, що Генік – поредний чоловік. Каська перед ним з третої кляси ходила з тим гавганом Влодком Цукорским. Ти мусиш його знати, бо він на стації башматчиком робит коло потяга. А Генік на той час їздив до Сибіру на заробки. Всьо село знало, що Влодко скоро пошлюбить Каську. Але приїхав з Сибіру Генік, і Каська змінила Влодкові на танцях з Геніком.

А я Геня добре знаю – казав йому: «Геню, не будь глупий, лишисі Каськи, бо будеш мав

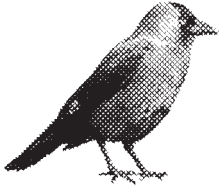
страшний клопіт». А Геню мені: «Йване, я сі женю, бо вже лисію і палит мене страшна любов!» Не то не, а спитати можна. І везу, значить, я їх до церкви. Там всьо було дуже порядно: ксьондз благословив, казаня казав, молоді батькам кланялися, а ті плакали, ніби Каську і Геніка за хвилину мають в гріб класти. Цьотка Марина з Канади, що перший раз за п'ятдесят літ приїхала на материзну, з тої розпуки зомліла. Потому я молодих гальпом віз до хати, бо кишки вже марша грали. Але сам, Мільку, знаєш, з тими нашими звичаями не скоро ситий будеш.

На брамі молодим налили шампана, а я тільки слину ликав. Потому не годні були за стіл сісти, бо мусили ратувати старого Марциняка, що має голову, як коліно. Коли Каська на щастя кинула келишок шампана за плечі, то відліла просто в чоло старому Марциняку. Келишок розлетівся, а в Марциняка на самому чубку виросла гуля на дві цілі. Мусили старому жиліздо до голови прикладати. Але менше з тим.

Сіли ми, Мільку, нарешті, за стіл. Та знов не годен їсти, бо тих казальників вистроїлась ціла черга. Врешті, до слова дістався старий Кремень.

– Я хочу подекувати батькам Касі, які виховали таку файну дочку, що аж мій син бере її за жінку. Буду її берегти, як рідну дитину, не силувати до роботи. А ті гроші, які ви, дорогі свати, не хотіли дати за Каську – збережіт. Наші діти за них вам справлят файний гробівец на цвинтарі. Будьте щасливі, діти, любіться, шануйтеся, свого научайтесь і чужого не цурайтесь. А ти, Генку, пам'ятай, що як жінці раз попустиш – буде на тобі їздила до скону.

Після тої промови всі випили по великому, а стару Кремениху вивели попід руки відливати на кухню. Потому слово взяла стара Фарфуничка.

– І що я вам скажу, дорогенькі. Вигодувала я тебе, Касю, на радість людям і собі на втіху. І на личку ладна й до роботи зграбна. Та не дав тобі Бог щесті вийти заміж за правдивого чоловіка. Геньо добрий хлопець, але має ганж – криває на праву ногу. Лікарка казала, що поліпи має. Може, то неправда, але люди дурно говорити не будуть...

По тих словах вся родина Фарфуніків тежко заридала. А старий Марциняк, який ще тримав жилізко на голові, з розпуки налив до бурачків горілки і випив. Я чоловік культурний, хоть і фірман, того не витримав і крикнув: «Гірко!». Зо мною закричало ще чоловік зо триста. У спальні вилетіли вікна від рику, і їх скоренько позатикали подушками. Цьотка з Канади плескала, а старий Марциняк впав головою в майонез. Каська з Геньом робили вигляд, що цілюватися їм зовсім не хочеться. Але коли зобачили, як повилітали вікна – перестали ламати кумедію. Всі зразу зачали рахувати. Коли дійшло до дев'яносто – Каська без свідомости впала на коровай, а Генік мав такий вигляд, як корова по тилетю.

Тут до хати влетів староста з друзбами і телевізором.

– Шановні гості, – каже, – зараз по телевізії буде концерт на замовлення, де привітають наших молодих!

І включив телевізор. А там, на правду, сидит дикторка і каже:

– Парафіяни села Лопушна вітають свого духовного пастиря з днем іменин і дарують йому пісню «Рускіє берйози», бо він з Росії до нас надісланий патріархатом.

Нарешті дійшло до нас:

– А ця пісня полине в Бурачковичі. Сьогодні на рушничок щастя наступили Кася Фарфунік і Генік Кремінь. Любові і злагоди зичуть їм їх

батьки, дідусь і бабуся з тої і другої сторони, два швагри, три братові і племінник Юрчик зі Львова.

*Хай чисте небо світиться над вами,
Хай радості наповниться ріка,
Хай буде завжди мир в сімі і злагода,
Хай не впаде на світ війна.*

*Неба безхмарного й настрою гарного вам,
молодята.*

І Сливоцький як заспівав тононьким голоском про маму... Віриш, Мільку, весь нарід плакав. Я сам впустив сльозу в келишок. А Каська впала мамі на груди – забилася в корчах: «Прости мене, прости!» Генік гладив її по спині і кричав: «Винесіт телевізор! Винесіт той телевізор!»

Ти, Мільку, не стогни. Пий пиво, бо я підходжу до найстрашнішого. Почалося дароване. Усі молодим коперти пхають і цілюють, пхають і цілюють. І я свою коперту Генікові дав. Але щоби моя десятка троха грубше виглядала, я в коперту газету запхав. Най знають, що і я не бідний. А якби ти знав, Мільку, що молодим цьотка з Канади вдарувала... Касьці – хустку японську з френзлями, а Генікові капу на двохспальне ліжко. Але слічна!

Аж тут приносить староста великий пакунок, відкриває його. А там... травурний вінок! На ленточках написано: «Спи спокійно, Касю, зі своїм милясьом. Твій бувший Влодко».

Що тут зачалось! То тежко, Мільку, описати. Баби голосят, Каська знов зомліла, лежить на короваї з підсвіткою. Геньо зі столовим ножом мече ікру по хаті, а старий Марциняк пальцями їст холодець і реве:

«Монголо-татари ще тут?! Як я їх ненавиджу!»

Потому Геньо кинувся з тим ножом розтина-ти Касьці сукенку на грудях, бо вона вже ледве

дихала. Стара Фарфунічка як закричит: «Вар'яте, що ти робиш? Та вона двісті долярів коштує!» З того крику Каська відкрила очі і вздріла над собов Геніка з ножом.

«Ратунку, ріжуть!» – закричала, видерла в Геніка той цізорик і запхала йому під паху. Генік поживк і сплив кров'ю. І що тут зробиш, га, Мільку? Я мусив натемно везти скривавленого хлопа до шпиталю у Львові, бо всі шофери дороги вже не виділи.

Не буду тобі, Мільку, оповідати, яка то була дорога. Скажу тільки, що коли ми приїхали – Руслан був сивий з піни, а в Рябої гет

краска з копит позлазила. Але найстрашніше було ще спереду.

Зі шпиталю вийшов доктор, помацав Геніка в ранене місце і каже: «То, певно, труп. Несіть його до залі».

Я звалив Геніка на плечі і поніс до якоїсь пивниці. А там таких, як Генік – море! Усі голі, сині і понумеровані. Поклав я хлопа на стіл, а в самого, Мільку, отакі слези на очах.

Тут до залі потихеньку заходить бабуня в чорному. Та так лагодно до доктора:

– Йой, паночку, ви такий вчений, такий мундрий, а я маю таку біду. Дорогенький, корова мені чисто заслабла. І що ми їй не робили! І заштрики, і яйцьо від чорної курки на голові били – ніц не помагас. Аж наш ветринар сказав, що треба їхати до Львова, і зголити зі свіжого мертвого отаку цюточку бороди. Потому спалити щетину перед писком корови, і та зразу

буде давала по відру молока. Та най вже не по відру, бо не донесу, але хоть би слоїчок трілітровоий...

– Най буде, але чим я зголю? – каже лікар.

Бабця скоренько розв'язала хустку і витягас серпа. Але коли лікар зачав шкробати в Геніка щетину на писку, той як сі зірве – паль доктора під око. І кричит над мерцями: «Касю, як я ті люблю!»

Ти з того, Мільку, не дивуйся, бо коли насухо голи-ти, то так болит, що можна розум втрати.

Я з теї радості, що Генік жиє, хап його під пахи – і на фіру. За той час

Руслан з Рябою відпочили, попаслися на кльомбі, наробили купи кльоцків на хіднику і додому летіли як голуби...

Йой, Мільку, пий пиво і мовчи, бо на тому місці все мені серце стає. Ліпше би мої голуб'ята не летіли. Бо виїхала нам на встречну полосу сино-жовта лімузина з міліціантами. І на нас. Ще й мігало включили. Коні сі напудили і на вернули на кійоск...

Коли я виліз, Мільку, з-під фіри – Руслан лежав межі «Правди», Ряба на «Ізвестиях», а на дишло насилівся якийсь журнал з голою бабою. Отака, Мільку, була масакра. Пішли мої найдорожчі Руслан з Рябою на московску кобасу, бодай її ніколи не видіти!

А ти, Мільку, пий пиво. Пий, бо той світ ніц не варта. Всьо ся кінчит кобасою... Але, Мільку, Бог з ним, весілем, а чим коні мої завинили-и-и?!

б

р

з

к

Пам'яті Замурзєвички

Юзик Пелегнярський років п'ять не був у рідних Бурачковичах. Так склалося – вчився, женився, дітей родив, дороблявся на машину, квартиру у Львові. Коли ж, нарешті, досягнув усі ці достойні цілі – навідався на рідні терени.

Щойно зійшов з автобуса, як побачив одно-класника Ромка Дзядика. Той без добрий день до побачення зразу взяв гостя за гудзик.

– Юзьку, знаєш, що?

– Що?

– Вчора на скруті коло станції переливання крові бензовозом Замурзєвичку забило!

– Як забило? – вражено перепитав спантелений Пелегнярський.

– А во, старе-дурне відкриє писок і ходит по дорозі, ходит, і якої холери ходит? Добре зробило, що забило!

Вражений такою простотою, пан Пелегнярський, навіть не прощаючись, залишив Дзядика на самоті і рушив у бік рідної домівки. Уже ввечері, перекинувши з татом кілька чарок міцної бурачанки, він зважився запитати:

– Тату, а що то за історія з Замурзєвичкою? Кажуть, її під Лопушною бензовозом забило...

– А забило! – пожвавився старий. – І добре зробило, що забило, бо таке дурне – писок відкриє і ходит по гостинцю, ходит... І якої холери ходит?

Пану Пелегнярському стало зле, незважаючи на оптимістичну дію на організм оковитої. Він напружив мізки і таки згадав стареньку бабцю, яка дибала з костуром вже тоді, як він ще під стіл ходив. Згадав, що стара Замурзєвичка, спадково безплідна, бо дід її не мав дітей, батько теж не доробився на спадкоємців, вимішувала своє горе на чужих дітях, які дуже часто робили набіги на її садок, де росли най-

більші в Бурачковичах вишні-морелі. Чорнічорнісінькі і солодкі-пресолодкі.

27

Наприкінці життя Замурзєвичка цілком розгубила крихти здорового глузду, бо стала щодня ходити гостинцем між Бурачковичами і Лопушною, виглядаючи своїх ненароджених дітей, які мали приїхати зі Львова. Вона прикладала до почорнілого від засмаги чола гудзату долоню і вдивлялась, вдивлялась, вдивлялась в бік Лопушни, аж поки на очі не навертались сльози. Тоді безпорадно дибала гостинцем, буркочучи під ніс щось незрозуміле, напевно, навіть їй самій. У руці вона завжди тримала гостинця для своїх дітей – кілька малинових ягід, яблуко, жменю стиглих вишень.

Заінтригований перебігом подій, Юзик Пелегнярський на другий день вирішив відвідати старий бурачковицький цвинтар, де за кошт церковної громади мали ховати Замурзєвичку.

Припікало сонце. Посеред зарослих густою травою могил, що давно позападались, біля свіжої ями зібрались десять бурачковицьких пенсіонерів, які деренчливими голосами підтягували дякові у його заупокійній службі.

Ніхто не плакав – чи не любили Замурзєвичку, чи просто усі сльози вже були ними виплакані за роки окупації. Після парастасу священник взявся за казання.

– Дорогі брати і сестри. Нас покинула раба Божа Замурзєвичка. Вона прожила тяжке життя. Була доброю християнкою – все ходила до церкви, постила, говіла і давала дещицю на наші потреби. Але мала один ганж – все зранку вийде на дорогу, відкриє писка і ходит, і ходит... І чого ходит?!

Замурзєвичка лежала тиха і урочиста. Ніби зустріла на тій дорозі своїх дітей. Із затиснутого кулака на грудях, якого так нікому і не вдавалось відкрити, стирчали хвостики вишень.

– Пуська! Пуська! Ка мне, ка мне! – чоловік, волаючи, кликав свого пса. Нарешті, з сусідньої кімнати почувся збуджений гавкіт – Пуська почула і прибігла до господаря.

– Пане Романе, мусите знати, що моя Пуська, то є золотий пес. Мене розуміє з півслова. – Пан Ярослав тяжко схилився над мапою, яка замість обруса накривала стіл. Рукою відсунув тарілку з бурачками і схилився над місцем, де великими літерами було написано «ЛЬВОВ».

– Диви, Пуська, тут ми всі живемо. Тут нас і поховають... – Пан Ярослав застромив в мапу виделку – Пане Романе, звідси ми зачнем наш атак!

– На кого? – зловісно запитався пан Роман.

– На всіх! Лиш по тому будем вільні, як соколи. Пан Ярослав пошкробав виделкою за вухом вірну Пуську, яка злизувала лишки знаменитих бурачковицьких бурачків і притишеним голосом спитав:

– Пане Романе, ви – комуніст?..

– Комуніст... – прошепотів, озираючись, пан Роман.

– А Маркса читали?

– Два рази!

– Пуська, не гризи мені обцаси! Він щось порядне пише?..

– Але страшно багато!

Жовтий місяць довгими язиками променів лизав потилиці приятелів, які совгали тарілками по мапі. Господар налив і твердо поставив склянку на стіл. Первак вихлюпнувся на цигарку – запалав разом з мапою.

– Пане Ярославе, Мостиска горят! Дуже сильно-о-о-о...

– Зара зробимо. – Пан Ярослав перекинув бурачки з тарілки у вогонь і втішився. – Ага,

поляки теперка не пройдут на нашу територію!

Пан Роман у той час попихав макарони виделкою по мапі і голосно пиркав.

– Бпрррр, бпрррр...

Господар підняв очі від бурачків на колегу

– Пане Романе, я вас прошу, не плюйтеся, бо спаскудили мені чисту кошулю!..

– То абсолютно не має значення, бо я зараз двигаю наші танки на Варшаву!.. Бпрррр... Пане Ярославе, все хотів вас спитати, як колега колегу... Ви депутат?

– Депутат.

– То скажіть мені, як ви такі мудрі – де є Європа?

– Зара зобачимо... – пан Ярослав повитирав рукавом мапу від бурачків і макаронів, за що Пуська була йому дуже вдячна. – Є! На підлозі! Той кінець мапи зсунувсі... Але... Пуська! Ка мне, ка мне, Пуська! Що ти, мавпо, наробила?! Хіба мона таке на Європу робити?! І так грубо? Пане Романе, мушу офіційно вам сказати, що нині до Європи ми не втрафимо. Там Пуська попула екологію...

Пан Роман на цю новину зреагував відчайдушним схлипом.

– А я так хотів до Відня..

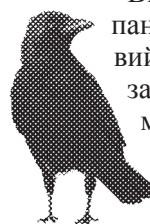
– Не гнівайтесь, але до Відня сьогодні не доступишся.

Запала хвилива пауза, яка принесла двом бурачковицьким приятелям мить задуми над важкою долею Галичини в світі. Лише національне несвідомо Пуська внутрішньо прислухалась до вже повного шлунку – чи надовго вистачить харчів з мапи?

Бережіть здоров'я

(Виступ по телевізору 102-річної баби Зоні з нагоди Дня фізкультурника)

Я є, дорогенькі, баба Зоня. Пишусі Копачова, бо мій кровний чоловік, небіжчик, був правдивий Копач. Маю сто два роки, бо так записано в метриці. Жию в Бурачковичах при торговиці. Зо мною мешкає син з невістков, внук з жінкою і праправнук з якоюсь жабою. Той остатній надивав те дівчисько десь на вакациях і тепер жиют на віру. Всі, хвала Господи, здорові. Але де їм до мого старого-небіжчика. Що був хлоп, то хлоп. Як мур. Міг взети в єдну руку метр бульби, в другу ще єден і мене на плечі.

А сина маю троха нездалого. І в кого він такий миршавий? Лисий, живіт запустив перед очі. Але має два дипломи. Їден дістав у Львівській політехніці ще перед войнов, а другий по тому, як ми вернули з Сибіру.

Щось у вас з воком, пане редакторе, – все мігає і мігає. То нерви. Всі хвороби в людей від нервів. Так казав наш ксьондз на казаню.

Я маю куліжанку пані Канцірову. То та кубіта має страшні нерви в тілі. Жінка, пане редакторе, не годна години прожити, щоби чоловікови яку шкоду не заподіяти. Тільки коли дасть йому копняка, або в вухо пальне, тоді стулить очі на ніч. І як той Андрій ще жиє? Бо ж пані Канцірова, маєте знати, має знизу два центнери. Коли вона приходит додому, а Андрія ще нема, то нею так калатає з нервів, що не годна в руки лижки взяти! Тоді бере ручку, зшиток

і пише чоловікові листа. Кождий лист зачинається тими самими словами: «Андрію, най би ті шляк ясний трафив...»

Я би м согрішила, якби сказала, що пані Канцірова є недобра жінка. Не, вона має фйолка, але людей любить. Кота тримає. Але на свого чоловіка має яке наслане. Вздрить Андрія і дістає треми. Два місяці тому мав Андрій урльоп. То його жінка замикала в хаті на ключ, а сама брала kota і йшла до Кураникової калюжі на spacer.

Ви мене просили повісти, пане редакторе, про здоровий образ. Мушу вам сказати що найліпший образ мав мій Григир. Він не пив. Тільки на всі католицькі, православні, жидівські празники і на уродини, в кого були на селі. Приходив додому надвечір, лапавсі за одвірок і казав: «Зонька, я нинька п'ений-п'ений...» і падав на бамбетлі. Так було мало не щодень. Раз не поцілів і впав межі бамбетльом і стінов. Мусила кликати сусіда з конем. Заклали Григору сильку на ногу, а шнурок вчіпили до коне. Тільки так витігли. Мій старий мав дуже добре здоров'є. Міг пальцьом баняк пробити. Коли ми ще мешкали в селі під Перемишлем, то все ходив на парциляцію битисі.

За Австрії старий аж штири місяци був на фронті. Але за той час дістав срібний медаль. Я з него си зуби зробила. Чого ви, пане редакторе, очі завертаєте? Думаєте, що то так просто?

Повклякали вони в шанцях. Канони прали, кулі свистали. Григорко з кріса разів зо три пальнув. Але все в воздух, бо дуже мертвих боявсі. А на той час над ним якраз пролітав чужий

30 ероплян. Куля мого старого втрапила пільотови в саму дзюрку в дупі, і той без свідомости скерував єроплян на свої позиції. Через то там зробивсі гвалт. А Григорові дали срібний медаль на ліву грудь і відпустили додому на два тижні.

Вдома та війна йому чисто спротивилася. Кріса він закопав у пивниці, сам ночував у стирті. Приходив до хати тільки надвечір. Почитати Пінкертонна хлопам з дистрикту. То вони мені так в хаті підлогу запльовували, що я мало старого знов на війну не виманжила.

Так я про здоров'є. Старому його зіпсули, коли пішов на аналізи до шпиталю вже ві Львові. Мав якусь гризоту в животі. Три бойдики горівки міг випити, а вже четвертий – ніяк. З того дуже динервувався, аж посивів. І пішов на доктори. Перше дали йому випити чвертку води, запущеної на червоно. Григорку стало зле. Але то був ще не кінець. Сказали бідаці ликати якийсь дріт до середини. І світили його через телевизор. Не знаю, що вони там побачили, але мені сказали, щоб бігла за ксьондзом. Пішли ми додому, я закликала ксьондза. І, на правду, мій старий прожив тільки десять літ по тім випадку. Аж потім помер. А що казати за молодших? Та вони ніц не вироблені! Як мій внук. Він чоловік на вигляд, як пуделочко, моцний. Але якось наскладав грошей і купив до хати кришталеву люстру. На вулиці було літо, парило страшно. Іванко розібравсі до майток, поліз на стіл чіпляти люстру до електрики. Аж тут з роботи прилетіла його Марина. Зайшла до квартири і, як все, полоскотала Іванка – у-тю-тю... Через дурне «у-тю-тю» Іван впав зі стола,

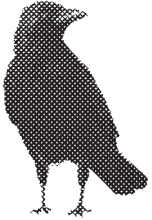
розбив на собі люстру, зламав два ребра Марині і собі руку. А ви кажете здоров'є...

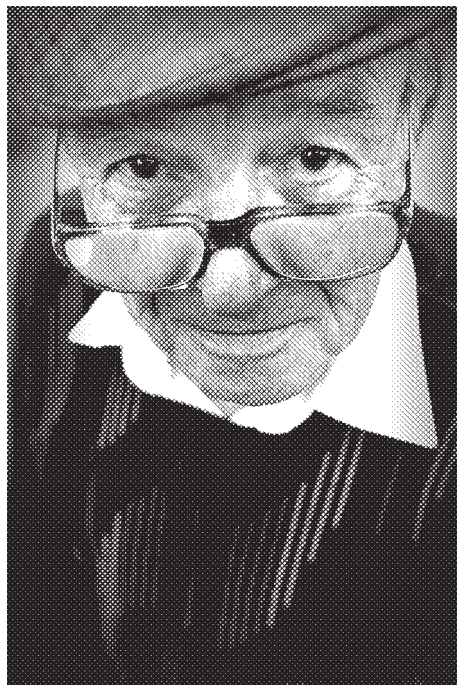
Щось ви зблякли, пане редакторе. Чисто як наш Міхал-лемко, коли йому політику приписали. То було ще тоді, як тільки нас визволили, але на поляків ще не міняли. Той Міхал мав їдного цапа на всьо село. З цапами по війні було зле. І всі водили кіз до нього. За то лемко все мав свіжу копійку. На той час до нас у село приставили упалнамоченого кривого Йосипа. Мав більмо на оці. Коли він приїхав, то зразу приказав називати його Іосіф. Але то було тяжко вимовляти, і всі кликали його кривий Юзько.

Так він зреквізував у Генгалів козу. Прийшов час вести її до цапа. Кривий Юзько взяв козу на шнурок – марш до Міхалка в гості. А той з порога, як завше: «Маш рубля – пуцу цапа, а не є – гонь козу додому і єб си сам!». Кривий Юзько страшно жадобний до грошей і не дав Міхалкові рубля. Пігнав козу додому, затаїв гнів. Через три дни з району приїхало штирьох в кашкетах з крісами і десь повезли Міхала за шпійонство для Швеції. А кривий Юзько сконфіскував цапа, помалював йому роги на червоно і пускав громаді вже по два рублі за раз.

Що ви кажете, пане редакторе, щось на закінчення? Ну, то я можу вам сказати, пане редакторе, щирю правду. То тільки в метриці записано, що я маю 102 роки. А на правду я на десіть літ молодша. Бо коли нас вивозили, то робили кождому новий документ, а писар був п'яний. Приписав мені літа. То я мовчала до пенсії.

Йой, що з вами, пане редакторе? Зомлів. Певно, не береже здоров'є, батяр...

К

л

Я

М

К

а

... Що то є за цікаві люди, пане Дембіцкий. Кожний має свою біду, або хворобу. Жадна людина не годна хвилі прожита без клопоту. А навіль, люди заможні і порядні.

Вчора був у шпиталю на Знесінню. Купив соку з помаранчів, ябка на базари – ходив до свого колеги по роботі Йосифа Папроцкого. Ви, пане Дембіцкий, маєте його знати, бо він по всіх дифілядах найбільшу фану носить.

Що то вже за поважний чоловік, а ошадний, а мудрий! Має таку лису голову, що на ній муха не годна втриматися. Всьо житте має по пляну. У хаті попід матрасом тримає штири ошадні книжки, ще з хрущовських часів, а ходит в шлюбному костюмі і мештах зі шпїцами.

Він мені і повів, як до шпиталю втрафив. Всьо через глупу клямку. Йосиф має троха фйолка через ті ошадні книжки. Дуже сі боїт, щоби його хату злодії не обікрали. То повставляв у квартирі грубі дубові двері, а в них поврізав якісь такі клямки з секретами і замками. Привіз з Югославії – виміняв на одинайцїть банок кїльок у власному томатному соці без бєбєхїв. Відкрити тоті замки може тільки він сам, бо вони настроєні на його волну, що в голові є.

Три дни тому Йосиф, як все, прийшов додому з роботи. Цютку ликнув по дорозі з Марком Сїтковецким, бо то така зараза – кого хочеш вболтає. Зайшов до квартири. Збадав всі замки, потаргав клямки і замкнувсі.

На кухні Йосиф зужив двайцїть вареників, з компота поз'їдав усі сливки з кїсточками (дуже ошадний) і заліз до ваненки помитисї. Всьо було добре, поки Йосиф не пообтиравсі і замкнувсі в спальні телевізію обсервувати. Минула година-друга, Йосиф, як чоловік здоровий, чує в собі всілякі потреби. Простує до дверей... а вони не відкриваються! Чи в нього

від Марка Сїтковецкого та волна в голові перекрутилася, чи з розуму зійшла, але двері – аніруш!

Йосиф мало не зомлів. Сам себе в квартирі замурував. Але як чоловік затятий – зачав щось шукати до клямки. У спальні не було жадних інструментів. Знайшов тільки стару васервагу і ноцник малого Зор'янчика.

У розпуці хлоп впав на ліжко і тяжко зажуривсі. Син з невістков і внуками поїхали на село до брата. На два дни. За той час в Йосифа з голоду міг мозок відмовити, або ше яка хороба скочити.

Йосиф зірвався на рівні ноги і повідкривав антресолі, де ховав від злодіїв ріжне манаття. Повикладав на психу всьо, що знайшов: три слоїки зеленого горошку, штири пошки з індійским чайом, дванайцїть банок минулорічної майонези і три кавалки мила «Махарані». Пити не було ніц.

Пообзиравав свої запаси і такої злости дістав на ті двері, аж йому вокуляри пукли на лівім воці. Злапав у пістук ноцник Зор'янчика і ним у двері, в двері, в двері! Такий гук стояв, як у кінах про Рембів.

Скажу вам, пане Дембіцкий – файні ноцники стали робити. Двері були троха понижені, а ноцник цілком свіжий.

Врешті, Йосифу щось стисло в грудях, тежко впав на канапу. Стулив вочи, задрімав. У сні до него, як він мені казав, прийшов архангел Михаїл, дуже подібний на гружчика Партику з Лопушни. Сів у ногах і каже:

– Лишисі того жиліза, чоловіче. А товчи ногів у двері, поки цвєки на той бік не повилазєют! – та й полетів у бік Персенківки.

Йосифа як гумою від пральної машини втяли. Скочив запінений з ліжка – і до дверей. Взав розгону на три кроки – луп плечима до дуба

(ногами не бив, бо дошки шкода). І так три рази. Все після скоку сповзав дверима додолу.

Плечі в Йосифа стали сині, пилоско червоний, а зі стелі злетів кавал тиньку і повредив йому крижі. Хлоп, як втята смерека, впав на канапу. Двері не рушилися ні на сантиметр. Йосиф вже зрозумів, що він при тому або скалічіє, або вмре з голоду і наглої злости.

Змучений організм пана Папроцкого просяв на двір. Криска води в ньому вже підходила до очей. Йосиф знову скочив і полетів на двері. То була страшна картина. Тра було видіти, як ті сто кіля в трусах летіли на мур і слизгалися додолу.

Сусіди знизу закалатали чимсь жилізним по рурі. У них була дитина, яка вже мала спати. Йосиф зрозумів, що то прийшов його кінець. У слезах і штукатурці дістався до канапи.

За вікном западала ніч, по телевізії якийсь всохлий поет декламував:

*Масна любов відкрила брами раю,
І добрий змії дарує нам дички,
Мордатий янгол ложка застиляє –
Він думає, що ми за цим прийшли.
Не тішать пестоці й утіхи сонні
Голодні, зимні і слизькі тіла –
Так хочеться найстися сьогодні
Тих райських яблукочок – до самого пупа!
Зінсуті кепськими харчами діти...*

Того Йосиф не зніс. Скочив до вікна, отворив обидві половинки і метнув горщик з гришпаном, а за ним шпарагус у виварці. Попід вікном бабахнуло. Запертий мав надію, жи хтось його почує... А гудза! Бо в їх домі до таких геців вже призвичаїлись. Колись-то з сегого поверху чоловік кинувсі насмерть. До нього ніхто навіть не підійшов. А нагла поміч приїхала десь за годину, але не взяла, бо небіжчик не мав при собі грошей. То бідака мусив за якусь часину

стати і вернутися до того самого – сваритися з жінкою. А на рано ще мав дочинення з двірничкою, бо та не хотіла витирати за ним кров з хідника.

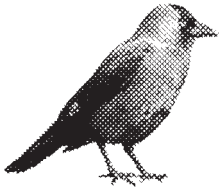
Але вернемо, пане Дембіцький, до Йосифа. Голод вже зачав гризти його жолудок. Мусив відкрити зубами кришку зі слоїка і спожити горошка мозгового, маринованого. Криска води в організмі піднеслася ще вище. Щоби не наробити шкоди, Йосиф мудро рішився легонько лягти спати, дочекатися сонця. Всю ніч йому снилася кооперативна пивниця під Ратушем, де за гривню і папір дадуть, і голову можна висушити, і мешти напуцувати. Але тільки він туди вступав – будивсі в зимнім поті.

Нарешті Йосиф зачув, що в середині нього горошок зі сливками вступили в реакцію і зачали ферментувати. Чоловік дістав страшної злости. Зігматов постіль, позав'язував до купи простирала, обшивки з подушок і коци. Спустив той шнурок з вікна.

До землі бракувало зо три метри. У шафі чоловік знайшов ще свої шлейки до споднів і жінчині райстопи. Тепер шнурок сягав якраз до самої землі. Йосиф прив'язав його до ноги шафи і виліз через вікно. Надворі було досить зимно, але змордований чоловік вже нічого не встидався. Його тягло на двір.

Поки хлоп летів на діл на простиралах, всьо було добре. Але коли дістався шлейок – шафа в спальні поїхала до вікна. На щесте, застрегла межі ліжком і телевізором. А Йосифа з того руху зачало бити в чужі вікна. На шостому поверсі він збив вікно чисто, а на п'ятому – влетів в спальню.

Тутай мешкала пані Стефа, яка кавалерувала вже підисеть три роки. Пан Йосиф занісся через балькон просто до непорочного ліжка пані Стефи. Але то був шкандаль!

Стара пані наклала на лице́ такий спеціальний червоний шмір до писка. Коли Йосиф відкрив очі – мало не втратив розуму. Над ним схилилася страшна пика без шкіри на лиці і бігудями по всій голові. То, з дозволу, пане Дембіцький, лице, сказало:

– Ти прийшов до мене, котусю...

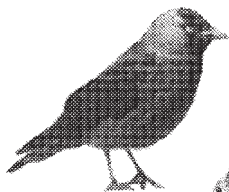
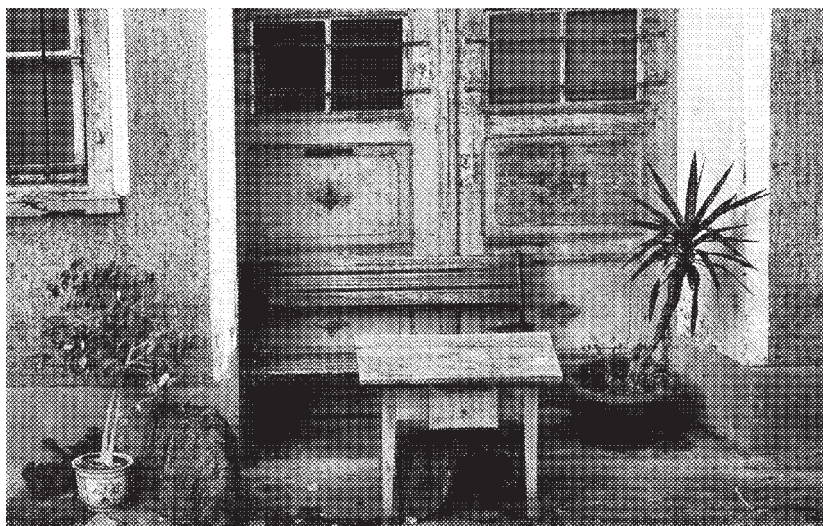
Йосиф знов завис на шлейках. Дуже хотілося на двір. Тоді він закрив очі і пустився шнурка... Зломав тільки три пальці, вухо і то встидне

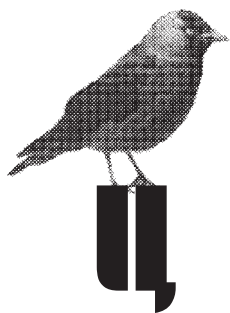
місце – копчик сі називає. Коли його відвозили до шпиталю, почув, як сусіди кажут:

– Бідачка, і додому теперка не вступит, бо так лупив по стіні, що вона сі відсунула аж під вхідні двері...

Отак воно буває, пане Дембіцький, через дурну клямку чоловік поважний, ошадний мало житте не втратив.

Кожда людина мусит мати свій клопіт, бо інакше вона вже не людина...

B

i

a

Скажу вам, мої найдорожчі, що з тим восьмим марцем тра кінчати. Тільки не треба мені казати, що я жінок ненавиджу. Люблю я їх. І свою люблю, і решта. Але той їх празник імені Карли Цеткин не люблю. Маю з него пам'ятку на все життя: ліва рука сі не згинає і криваю на праву ногу.

А було то смого числа. З самого раня я лежав на бамбетлі, бо мав відгул, і обсервував, як дівчиска в телевізорі ноги задирають (фітнес сі називає). Діти бавилися з нашим котом Шаріком в пограничника – засилили йому шнурок на шию і давали нюхати мої старі мешти, щоби потому він мене шукав. Але старий коцур все втрачав свідомість.

Аж тут до помешкання вривається сусід з третьої квартири, старий кавалер Ромко Шліман (в него тато були німець) і кричить:

– Юзик, нині семе число березня, а ти лежиш на бамбетлі, як мавпа на бананах! Май Бога в серці, та ж завтра в твоєї Стефи празник!

– А мені шо з того, – кажу, – в неї празник, най ся тішит!

Ромко шарп мене за калісони з бамбетля.

– І ти то можеш казати?! Вона так тежко гарує на всю вашу родину, а ти навіть на оден день не можеш їй добре зробити?

– Та чога не можу? Я роблю. Раз на три дни, як не слабую.

Ромко тільки рукою махнув.

– Значить, так, заким жінка на роботі, мушиш для Стефи і дітисок спекти цвібак!

Я сі впирав до тої справи цілу годину. Але коли Ромко приніс флешку – скапітулював. Сусід взяв на себе обов'язки шеф-кухаря, а я тільки виконував його розкази. Муки вдома не

було, і Ромко побіг до склепу через дорогу, а мені сказав бити яйці до банячка.

Я зразу всі яйка віддав своєму старшому шестилітньому Бодзуньови – най сі змалечку практикує, а сам далі обсервую телевізію.

Прилетів Ромко з мукою і до банячка... А в нім сидит кіт Шарік, весь в яйках і в шаркрупі. Малого я зразу запхав до ванни, а ката з яйками перецідив через друшляк.

Ромко потягнув носом.

– Юзик, щось смердит! Спробуєм знайти істочник запаху методом виключення. Будемо виносити з кухні все і потроху нюхати.

Спершу ми винесли всі меблі. Потому холодильник. Зосталася тільки плита з банячком і збитими яйціма.

Ромцьо знов злітав додому, вже за ножівкою до жиліза. Нею відрізав газову руру і виніс до покою плитку. В кухні тільки вітер свистав. Ромко понюхав – воздух був чистий. Аж тут з покою прибігає заплаканий мій менший Зеник.

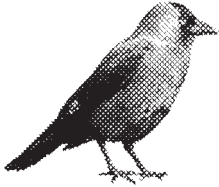
– Тату, тату, в покої дихати нема чим...

Ми за ним. А малий по хаті бігає, пальцем на яйце показує. Направду, моя дитина має добрий нюх – яйка були зіпсуті. Ромко злапав баняк за вуха – шур яйця за вікно.

Набили ми вже нових яєць, закалатали у варці. Ромко висипав там кільо муки, два кіля цукру і ложку меду. Дав мені варишку і наказав мішати, заким все не стане як роствор.

Я собі мішаю, краєм вуха слухаю, як по телевізії щось балакають, ріжні новини повідають про обстановку. А Ромко на той час рихтував плитку.

Назад до кухні ми рішили її не нести, а потігнули газ по гумовому шлангу від пральної машини. Включили – горит. Що то значит, що в Ромка тато були німець!

На ту хвилю я тісто замісив вже на густо. Але чую, щось бракує. Зирк на пальці – обручки нема! Певно впала в тісто. Закликав Ромка, аби щось порадив. Він дав мені мидницю складати перебране тісто, а сам пішов ратувати kota Шаріка, бо мій старший напустив цілу ванну води і вчив його пливати. Нещасна животина пускала бульки і кричала.

Поки Ромко виловлював Шаріка і Бодзуня з води – в двері хтось задзвонив. Я лишився тіста і пішов відтворяти.

На порозі стояла баба Нюра-освободителька з першого поверху вся в яйцях і з моїм баняком на голові. Я плячком впав на підлогу і накрив голову руками. А що ви хочете – баба Нюра важит сто двайцять кіля без бойового обладунку і колись метала гранати в саму ставку Гітлера!

Впав я дуже вчасно, бо банячок просвітив біля самісінького мого вуха. Тепер тра було її якось спровадити з помешкання. Втратував мене мокрий Шарік, який занюхав дармові яйці і скочив на бабу Нюру. Та здойняла гвалт і полетіла сходами донизу.

По брехунці передали, що в Москві вже є трета година! А в нас з Ромком ще ніц не готово.

– Юзик, ти не гризисі, за цей час можна ще три цвібаки спекти і хату побілити.

Далі Ромцьо скоренько тісто з виварки витягає і розплескує по блясі.

– Щось він тононький, – кажу, – певно не виріс.

– Розумієш, Юзик, в тебе хата замала, щоби порядні плячки пекти, воздуха бракує, – возразив мені Ромко, – але нічо, я щось придумаю.

Зирк за вікно, а там компресор стоїт. І Ромцьо з криком «зара буду!» полетів на вулицю.

За хвилю він стояв перед цвібаком на колінах і встромляв у плячок шланга.

Потому він визиркнув через вікно.

– Зеник, включай!

Тут мене в груди ввалив страшний тиск воздуха в сім атмосфер. Я розпластився на антресолях, а Ромця задуло під креденс. У хаті гуділо так, що діти зачали плакати. Шланг літав по хаті, розпхикуючи по кутках газети, мої капці і тарілки.

Треба було щось робити, бо в хаті ріс тиск. За якусь пару минут моя трикімнатна квартира не мала б ні вікон, ні дверей, ні, навіть, стін.

Аж нарешті Ромко зважився – тигрисом скочив на шланг, а у вікно кричить:

– Зеник, гаси!

Боженьку, як ним теліпало... Шланг затих, лупнув Ромком ще зо два рази об одвірок і заспокоївся. Хлоп лежав посередині покою і не дихав. Я за пігулки і до нього:

– Ромку, котику, май совість, нам ще цвібак пекти тра! Ромко відкрив одне воко, друге:

– Юзик, а де цвібак?

Плячка ніде не було видно. А до приходу жінки лишалася одна година!

Ромко з лицьом в національні кольори здинеровано скочив, ликнув жменю пігулок і метнувся шукати плячок. А тут мій старший:

– Тату, дасте гривну, скажу де плячок!

Рекетир шестилітній. Дістав гривну, а мені на стелю показує. На ній висів наш плячок, як біле сонце пустині.

Ромко розігнався і скочив на стелю. Там і залишився. Плячок його не відпускав. Я завис на Ромцьових ногах – плячок витягнувся і цьвохнув Ромком об стелю, коли я відпустив його ноги.

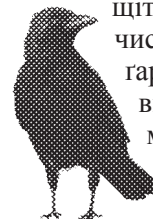
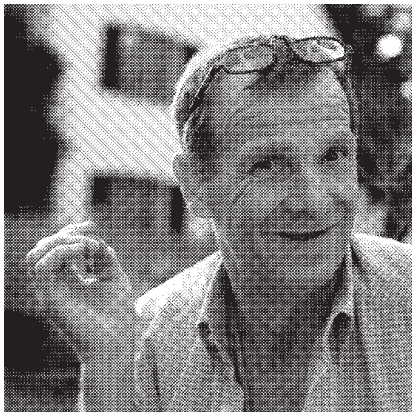
– Юзик, в'яжи до мене шнурок, – кричав розіп'ятий на плячку Ромко, – і клич сусідів, бо гину!

Прив'язав шнурок до Ромцьових ніг, а другий кінець до клямки дверей. Глип за вікно, а там баба Ньюра свого пса вигулює. Скоренько дав своєму меншому гривню, і той з вікна на весь двір як заверещит:

– Баба Ньюра – груба шкура! Баба Ньюра – груба...

Чую сходи гудут. Дітей у ванні закрив, сам під бамбетля заліз і подушками накрився. Ба-ба-бах!

Тихенько виставив голову з подушок... Стоїть в моїй хаті баба Ньюра з Ромком на руках і з плячком на писку. Як Джоконда з дитиною.

Разом з Ромком плячок віддерли, бо баба вже синіла, і спровадили її до шпиталю. А самі за плячок.

Ромцьо знов його розплескав по таці, написав хемічним волувком «8 Березня» і запхав до брадрури. Змучені ми попадали хто де. Мені снились Гаваї, де я сиджу на пальмі з цвібаком, а навкруг літають голі кубіти в віночках і памперсах...

Розбудив мене Ромко.

– Юзик, щось смердит... Наш цвібак!

Коли ми відкрили брадруру – цвібак вже горів. З нього виривались на свободу язички вогню і пекли нам пальці. Дим і сморід закрили небо.

– У ванну його, у воду! – крикнув Ромко.

У сльозах і при димі ми вскочили до ванни і кинули цвібак до води. Вона зашипіла, забулькала і запінилась. На дні лежав чорний цвібак. Ромко зневірено махнув рукою, дістав щітку до плаща і почав чистити плячок. Дзигар на кухні прокукав вісім разів – зараз мала прийти моя Стефця.

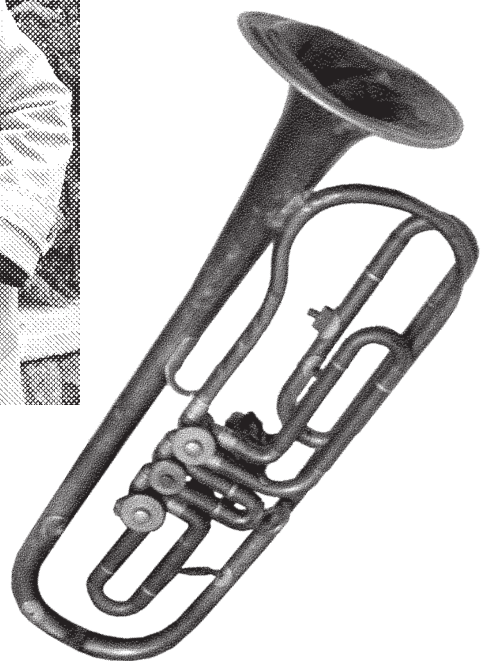
Я на чисто повітирав цвібак, Ромка і дітей, згорнув до купи меблі і став чекати.

Мою Стефу стрінув словами:

– Котусю, а ми тобі цвібак... – мабуть від напливу пережитого, передчасно зомлів.

Не, не люблю я того жіночого празника. Бо як його любити, коли мій найліпший колега по тому цвібаку місяць в шпиталю лежав! А я ще довго пігулки від голови пив – все мені пальми в цвібаках снилися...

И

а

Л

Е

Ц

Ь

*Лист до редакції газети
«Бурачковицький кур'єр»*

Шановний пане редакторе! Пише Вам людина інтелігентна, але в повному розпачі. Тільки не викидайте листа до кошика з непотрібом. Розумію, що подібних розпачливих епістол Вам не бракує, та знайдіть у собі сили й терпець прочитати її до кінця. Часом обставини беруть гору над людиною, і вона мимоволі слідує шляхам, обраним не нею.

Півроку таму я на кухні порізав вказівний палець. На дворі пекло літнє сонце, бризкала хлорофілом рослинність, а я тамував кров. Травма була не настільки серйозною, щоб викликати «швидку», але достатня, щоб позбавити руку працездатности на кілька днів.

Витираючи кров з пальця, я втратив свідомість! Смішно, чи не так? Коли відлежався, то теж сміявся. Слабість завжди викликає якщо не співчуття, то ширий сміх.

За півгодини кров вдалось зупинити. Ранка затягнулась міцною бурачковою кіркою, перестала нагадувати про себе. Лише дружина, кокетуючи, підсміювалась над моєю слабкою нервовою системою:

– Якщо тебе так лякає кров, мій любий, то як ти можеш спокійнесенько спати в одному ліжку з хірургом? Я щодня в лікарні щось пацієнтам відрізаю.

З часом пригода з травмою майже забулась. Остерігаючи порізаний палець, я за звичкою позбавляв його будь-яких навантажень, ба, навіть дотиків.

Поступово звук, що повноцінних пальців на моїй правій руці лише чотири. Відсутності вказівного практично не відчувалось. Спочатку, правда, я щодня розглядав доволі глибоку

рану, завдану необачним кухонним ножом. Бо маю таку звичку – зранку, кали вмите сонце зазирає у вікно, розглядаю власну п'ятірню на тлі химерних хитросплетінь килимового орнаменту.

Вона дуже досконала, ця рука. І не тому, що моя. Просто, як інженер зі стажем, щиро тішуся функціональністю цього дорогого мені органа. Скажу Вам більше, пане редакторе – я дуже люблю своє тіло. Мені страшенно подобається ним керувати. Та все ж – інтелект понад усе. Я віддаю йому перевагу перед м'язовою масою. Він моя насолода і радість.

З часом палець уже не нагадував про себе болем, та й я не дуже про нього думав. Але він нагадав про себе сам.

Це сталося в автобусі. Оточений зіпрілими співгромадянами, вольовим зусиллям змусив себе забути про них. Зізнаюсь – подібні подорожі є правдивою мукою. Коли тебе обступають, наче оселедці в консервній банці, цілком чужі тіла з різкими запахами кухонь, переповнених недоброякісною їжею шлунків та несвіжої білизни, світ постає в усій своїй абсурдності.

Але терпів. Як, зрештою, і всі. Спереду мене щільно облягала пружна спина молодої жіночки з доволі високим погруддям, а ззаду височіла дебела постать молодика, який, на мою думку, не лише постійно снідав цибулею, але й спав на ній.

Стискаючи чотирма здоровими пальцями ручку кейса, байдуже дивився у вікно. Було невимовне парко. Раптом сусідка схвильовано заворушилась, а потім голосно скрикнула і спробувала відсахнутись від мене. Симпатичне личко спотворила гримаса гніву і образи.

– Ви, ви негідник! Як ви смієте?! Збоченець нещасний!

З карих жіночих очей потекли два каламутні струмочки сліз.

Я сторопів. Мозок запалено шукав причини конфлікту і ніяк не міг знайти. Що ж сталося? Жіночка не дала мені часу на роздуми – метнула в мене сумочкою, напханою книжками. На щастя, встиг зреагувати – сумочка з розмаху втрапила здорованеві в голову...

В автобусі зчинилась бійка. Страшенно не люблю брутальності, з самого дитинства. Відтоді, як дістав трубою по голові у відповідь на цілком слушне моє зауваження з приводу некультурної поведінки сусідського хлопця Конечного. Він досі перебуває в ув'язненні. Тоді було боляче. Але ще важче спостерігати за натовпом, який переповнений ненавистю до ближнього, бризкає слиною, вибиває зуби та нищить одяг.

Молодик через мою голову потягся руками до шиї панночки і почав палко її душити. Та шосили крикнула, задригала ногами. Від цього необачного руху постраждали дві автобуси, які негайно встряли в бійку на правах асоційованих членів. Одна з них взялась лоскотати огрядного пана, а друга пестила його по голові літровим слоїком зі сметаною. Мені знадобились нелюдські зусилля, щоб вибратись із цього хаосу. Звичайно, на роботу я не втрапив. Взяв собі лікарняний. Найбільше мене непокої-

ла причина раптової люті автобусної сусідки. Що її викликало?

Палець! Перед очима покадрово промайнув скандальний епізод – обурені очі жіночки, які вступились в палець! Він неконтрольовано стирчав у той час, коли решта руки спокійно втримувала кейс.

Ви не уявляєте, пане редакторе, як це відкриття вплинуло на мій стан! Чоло вкрилось холодним потом, очі самовільно заплющились, підсиливши і без того пекуче почуття сорому.

Коли заспокоївся – уважно оглянув палець. Він ніби нічим не відрізнявся від інших. Лише на дотик був якийсь холодний. Спробував зігнути – не піддавався. Зусиллям всієї руки заставив його зігнутись, але він знову застирчав. А потім, потім він сам почав згинатись, самовільно!

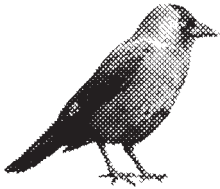
Тривога заповзла в моє серце. Того дня я поділився нею

з своєю дружиною. Жінка оглянула палець.

– Нічого страшного, – втомлено мовила, – розробляй його, і все буде о'кей.

Нічого страшного! І це після випадку в автобусі. Щастя, що не розповів жінці вранішню пригоду.

Минали дні за днями. Палець мінявся у гірший бік. Він значно похолоднішав, мені стало важко вітатися з співробітниками, бо після рукостискання вони гидливо витирали руки. Ця

обставина дуже позначилась на моєму службовому просуванні. Секретарка директора заводу конфіденційно переповіла розмову свого шефа про моє підвищення.

– Щоб я з тою жабою щодня за руку вітався?! – вигукнув він. – Та не буде цього ніколи! У нього ж рука... Якесь непристойна.

Палець усе більше втручався в моє життя. Він уже не просто заважав, а, наважусь припустити, пане редакторе, свідомо руйнував мої життєві досягнення. Переривав важливі службові розмови, колупався, вибачте, у моєму носі саме тоді, коли вирішувалась доля важливих договорів, натискав на дзвоники сусідських помешкань.

Найстрашніший удар палець наніс моєму приватному життю. Яюсь пізно увечері, після виснажливого, сповненого боротьбою з пальцем, дня я вирішив дещо спочити в обіймах власної дружини.

Коханням ми завжди займались залюбки, навіть з пристрасною. Юльця того вечора була особливо чарівна і, розуміючи це, не чинила опору моїм домаганням. Вибачте за подробиці, але без них, пане редакторе, Ви нізащо не зрозумієте мій розпач.

Отож, як тільки ми зовсім роздягнені подались до ліжка – правицею приголубив кохану

по спині. Вона скрикнула і зі всього маху вдарила мене в обличчя! Потім захопилась:

– Що там в тебе, праска холодна?

Від того часу ми спали в різних кімнатах. Та чи можна назвати сном ці нічні посиденьки? Щоразу те саме – важкі, часом істеричні роздуми про подальшу долю. Все, що досяг упродовж свідомого життя, руйнувалось на очах. Через якийсь палець!

Після місяця страждань і важких роздумів я зважився на ампутацію. Розумію, пане редакторе, членушкодження належить до найважчих гріхів. Але що мені було робити?

Яюсь увечері знову ретельно огляну в руку. Палець дещо виріс. Він усе більше нагадував указку. Прикрив його аркушем паперу, знову пильно подивився на руку. Вона трохи нагадувала клешню, але загалом справляла приємне враження.

Рішуче дістав гостру кухонну сокирку, руку поклав на стіл. За вікном мирно світив лисий місяць, і спали Бурачковиці. Так захотілось повернутись до тих недавніх часів, коли поруч мирно дихала дружина, а місячне морозиво не тривожило, лиш заколисувало...

На диво, болю і крові не було. Здавалось, що я відрізав окраєць хліба, який ковзнув по столі та впав на підлогу. Вперше за останній місяць спав міцним дитячим сном.

Таким чином, пане редакторе, моє життя знову покотилось рівно і відлагоджено. Відновились приятельські стосунки на роботі. А що головніше – з дружиною.

Та ненадовго! З часом хвороба перекинулась на всю руку. Тепер вона стала спадкоємицею відлученого пальця.

Рука пішла далі свого попередника – вчиняла скандали в транспорті, чіпляючись за жіночі принади пасажирок, без мого відомо брутально крала на базарах і в крамницях. Поступово бурачковицьке суспільство почало мене ізольовувати. Спочатку в лікарні, потім у в'язниці, знову в лікарні.

Уявіть собі, пане редакторе, мій стан після місячного перебування у в'язниці, де я теж не мав спочинку від витівок некеруваної руки!

Постала дилема – або я, або рука. В обидню пору,

коли жінка була на роботі, вирішив накласти на себе руки. Цікаво звучить, якщо врахувати, яка це рука.

Вибрав традиційний, випробуваний спосіб – міцний гак і шнурок вивішувати білизну.

Усе йшло добре, поки таборек не вилетів з-під ніг. Моя хвора рука вмить розпустила петлю!

Я впав на підлогу і дуже побився. Безсила лють наповнила мене горем, гірким жалем до моєї долі. Знову кинувся на кухню за сокиркою...

А зараз – про головне. Пане редакторе! Пише Вам каліка без правої руки і обох ніг. Надрукуйте мого листа! Нехай люди знають

про мене, нехай будуть пильні! Люди! Пам'ятайте...

Пане редакторе.. Моя ліва рука.. Уже не можу примусити її писати. Дружина віднесе Вам листа... Надрукуйте!

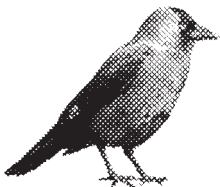
Від редакції. Наш кореспондент спізнився. Автора листа він знайшов уже в домовині на старому цвинтарі Бурачкович, коли її мали закривати. Холодний осінній дощ стукотів по ляді, віщуючи кінець церемонії.

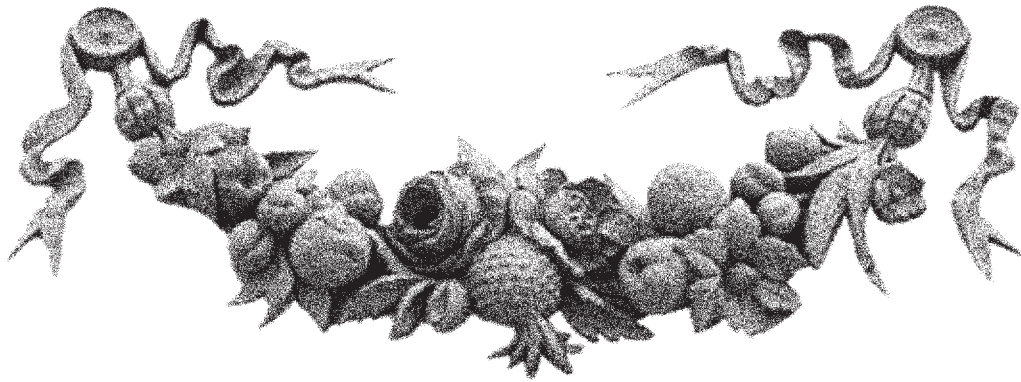
При виході одна бабуся сказала:

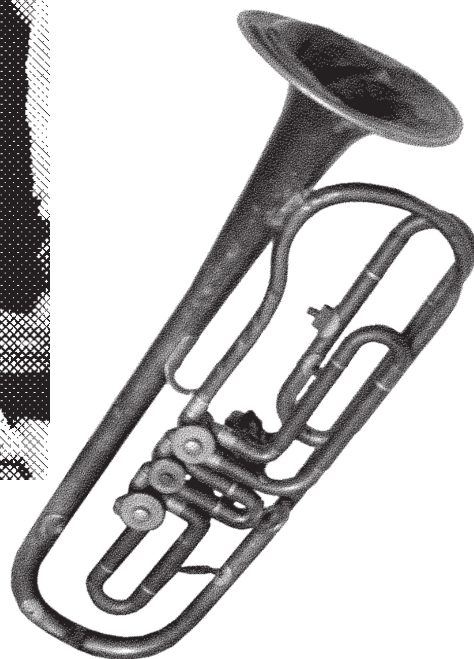
– Отак

по-дурному поріже чоловік палець – і не знає, що скоро смерть побачить... Але ж яка йому страшна випала! Ніколи не чула, щоб чоловіка власна рука задусила...

У цю хвилину повз цвинтар з виттям промчала фіра «швидкої допомоги» – хтось в Бурачковичах вколовся голкою...

д о б р и й
с п е ц і я л і с т

Люди нині мруть, як, перепрошую, мухи. А хто більший, то той, як бомки. Бо медицина, прошу панства, зійшла на пси. За моїх часів такого не було. Людиска часом гегали, але були практично здорові...

Пам'ятаю такий випадок. Тоді я ще робив лікарем. Якось у вівторок, пополудні, приходить до мого кабінету такий гевал у білім халаті, що не годен у двері приступити, хіба бокком. Назвався Навроцьким, насланим на мене практикантом.

– То ви, прошу пана, – кажу, – училище скінчили? І на кого вивчилися?

– На хірурга. Вчителі казали, що я дуже добре ріжу. Глибоко...

– А зашиває хто?

– Там в нас медсестра була... Вільга. Одному хворому навіть портрет Марка Черемшини вишила на животі...

– Добре, що не Леніна, бо нині чоловік би мав страшні клопоти з тим політичним черевом. А тепер прошу вас закликати хворого. Навроцький відчинив двері і гаркнув:

– Заносьте першого!

Але перший зайшов сам. Правда, чисто перекручений. Обидві руки мав зайняті, бо тримав сподні.

– Дуже добре, пане...

– Збираний.

– Дуже добре, пане Збираний, що ви стогнете. Це свідчить, що хвороба до горла ще не приступила.

Пацієнт мало не плаче.

– Але мене так пече внизу, аж в голові відає!

– Так має бути, – свідчу, – кожна слабкість підноситься знизу. А в якому місці чуєте потуги?

Хворий спаленів.

– Відверніться – тоді покажу!

Відвернулися разом з Навроцьким і дивимся в люстро, в якому видно, як хворий розгортає на грудях сорочку і стогне:

– Так мене тут тисне, так пече! Вночі, як місяць повний – чую страшну слабкість в нирках, аж віддає через копчик в голову, а вже звітамти розходиться по всьому тілі.

– Все ясно, – кажу, – маю підозру, пане Збираний, що ви є тяжко хворі.

У ту хвилину до нас долучився практикант.

– А, може, розтяти грудну клітку і подивитися під капот?

– Чекайте різати, пане Навроцький. Часом людину розітнеш, а вона зовсім і не винна, бо все одно має вмерти. Був на Замарстинові такий випадок. Служив там дяком Петро Савка. На Різдво його жінка за звичай спекла паляницю і запхала до середини жилізму гривню. Кому кавалок з нею попаде, той буде весь рік щасливим і багатим. З'їли вони той хліб – а гривні нема! Перевернули всю хату – нема! А через три тижні чоловікові стало тяжко на жолудок. Савка і марганцовки уживав, чебрець сирим їв, навіть одекольон «Рускій лес» пив – не вилазить гривня! Завезли його до шпиталю. Цікаві доктори розрізали – жадного результату Никають попід столами, шурають в шафах, по всій лічниці – може, де закотилася. Нема! Зашили Савку назад. Коли він прийшов до себе і взнав, що гривні не знайшли – дістав з розпуки атак серця і практично вмер, бо зайшов у кому і не хотів звітамти виходити. А вже потім вияснили, що гроші вкрала медсестра, бо мала восьмеро дітей, і її пожаліли...

Збираний після моєї оповідки помалу зжовк і місцями зачав сивіти. Щоби чоловіка привести

до тям, наказав йому розібратися та прилягти на тапчан.

– Я-а не можжжу-у.. – прохрипів хворий. – Бо, коли на людях розбираюся, дістаю якусь висипку.

– Раз так – спробуєм рентген.

Нароцький зробив круглі очі, як в Вашингтона на долярі.

– Але, пане докторе, в нас нема рентгена! В нас навіть світла нема, після того, як нас освободили...

– Практикант, ви не розумієтеся на медицині. Ми практикуєм домашній рентген. Хворий, станьте на чотири ноги. Тепер широко відкрийте писок.

– Дуже добре. Але у вас там темно! Навроцький, принесіть люстро з передпокою. Тепер з тим люстром станьте ззаду слабого. Пробуйте злапати сонячного зайчика. Та не в очі мені! А тепер, пане Навроцький, признавайтесь, ви зазирали в дзеркало, як його сюди несли?

Завстиджений Навроцький опустил голову і длубався двома пальцями в носі.

– Тільки раз...

– Через вашу глупу фізію я в люстрі тільки її і бачив! Але не кажіть про це хворому. Він має вірити, що скоро буде здоровий. Тоді виразки на ньому загояться швидше. Правда, не все так буває. На Персенківці мешкав знаний у Львові доктор по вухах пан Шрубчак...

– Лікарю, можна я вже встану? – подав голос розкарячений хворий.

– Збираний, рентген не молоко, не збіжить, бо має вистояти. Так. Я про що?

– Про вуха.

– Так, значить вуха кожен пацієнт перед оглядом має мити досконально. Колись на Шевській мешкав...

– Лікарю, коліна тернуть! Може, той рентген вже встоявся?

– Який прикрий хворий. Не дасть слова сказати. Я ж мушу настроїтись, бо можу змилитись з діагнозом, і будете помирати на руках другого спеціаліста. Так вже раз було. Привезли до мене одного слабого на печінку. Щоб добре оглянути, мусив стати йому коліном на живіт. Той нервус так верещав, що до нас на вулицю позбігалися пси зі всього Львова. Так я провадив обсервацію цілий місяць. Тоді він з нервами пішов, як казав, до «ліпшішого доктора». І через три дні я вже виступав на жалобному мітингу на Личакові над його свіжою могилою. Що з вами, пане хворий...

Пан Збираний стояв рачки і ридав так, що міг би і мертвого піднести.

– Дуже того чоловіка шкода...

Раптом до хворого наблизився практикант з ножом у руці.

– А може, той... Вскриєм капот?

Того я вже не витримав.

– Навроцький, запам'ятайте раз і назавжди – ми не вскриваєм. Вскривати будуть інші. Наша справа довести пацієнта до такого стану, щоб потім вже ніхто ніколи не мав з ним клопоту. Що ви робите, хворий! Встаньте! На нашій підлозі не можна лежати, вона чиста!

– Рятуйте, лікарю... Я вже не можу!

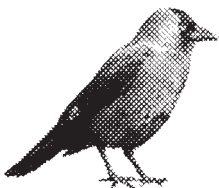
– Навроцький, тепер ваша черга! Вас вчили в училищі мануальну терапію?

– На око.

– То беріться до роботи.

Навроцький поклав свої лапи на обличчя пацієнта, зробив страшне лице і пальцями витискав йому очі. Слабий кричав, аж заходився.

– Що ви робите, Навроцький? Ви його осліпите!

– Я ж вам казав, що нас вчили ту терапію на оці робити...

– Та тіло, тіло треба промацувати! Попробуйте ще раз. То вам не на кавалерку ходити.

Тоді практикант заліз під хворого, як під машину, і почав там щось йому руками робити. Збираний того не витримав, бо йому було страшно лоскотно. То Навроцького розізлостило:

– Не крути карданом, собака, бо ті колеса повідриваю!

Тепер і мені терпець увірвався.

– Навроцький, негайно вилазьте. Кажіть правду – ким ви були до училища?

– Шофером на молоковозі. А в армії на танках їздив.

Отак: жж-ж-ж-ж-ж! Баба-бах!

– Ссмірно-о! Так... Навроцький, беріть каліку і покладіть на стіл.

Я почав помалу промацувати хворого.

– О, то у вас сліпа кишка є!

Навроцький миттю скочив:

– А, може, ми її ножичком чик...

– Ссмірно, я сказав. Так і стійте, практикант, до кінця обсервації.

– Лікарю, це не сліпа кишка, – обізвався пацієнт, – її мені вирізали ще за першої жінки.

– Що ж то може бути?

– Швидше думайте, лікарю, бо я вже не можу терпіти.

– Добре, пацієнт. Піду вам назустріч. Будемо вважати, що це печінка. Тепер треба провес-

ти обмір тіла. Наразі пальцями. Мушу вас привітати, пане Збираний, ви ще тихо кричите. А, може, в мене пальці закороткі? Навроцький, спробуйте поміряти ви.

Практикант визувся і взявся міряти пацієнта ступнями.

– Три... Вісімнадцять... Дві з половиною... Тридцять сім... Тут є довжина, пане докторе!

– Дуже добре. А скільки?

– Цілком нормальна довжина – довга.

– Я це бачу. А сантиметрів скільки?

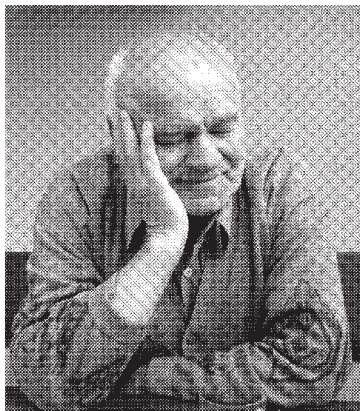
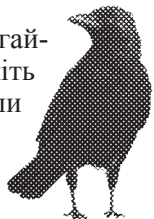
– Розумієте, це в мене після танка. Нас в ньому з літака викинули, а парашут дати забули...

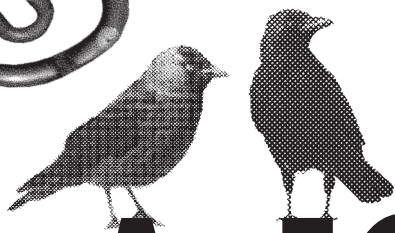
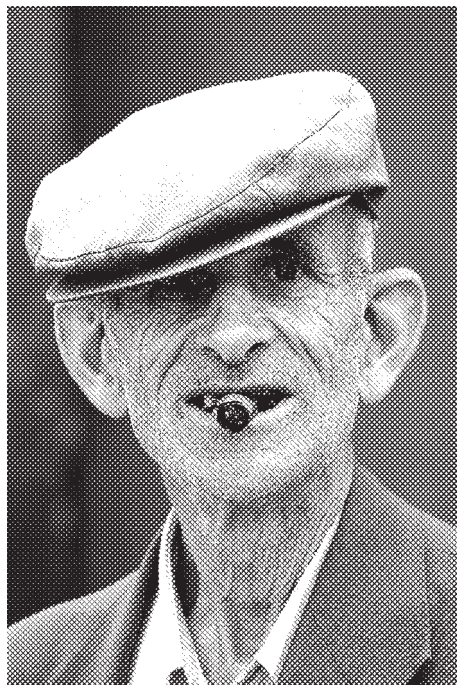
Хворий раптом закрутився, як вуж на пательні. Скочив на рівні і подався за двері.

– Навроцький, біжіть за ним і припилнуйте, щоб він не вмер на території нашої поліклініки! Бо то не жарти. В тридцять восьмому році одному пацієнту під час операції сказали, що вона пройшла успішно. Той на radoшах зірвався зі стола і голіським побіг додому. Разом з інструментами. Так вони і пропали. Зашивали хлопа вже в криміналі, мав відсидіти рік за крадіжку. То як там, Навроцький?!

– Все люкс, пане лікарю. Хворий заскочив до кабінету з двома кулками і вибіг звітамти щасливий...

– Значить, бідака, мав склероз...

М е р Л Ю Н Ъ О

Мерлюньо хорував. На вулиці панувала весна: бузок пах важким одеколонним запахом, Марина, скинула кабат і світила голими руками, а в нього щось діялось в легенях. Щось прикре, бо не давало дихнути, дусило жабою груди. Він лежав, розпластаний ватяною ковдрою на провислому ліжку, і стогнав.

– Йо-о-ой!.. Йо-о-ой, Марино!.. Та, Марино! Вже буду вмирав... Хай тільки сонце зійде і по мені...

До хати вбігла захекана Марина. Була незвично знервована. Два дні тому з Мерлюньом їздила до Львова на поліклініку, і там лікар сказав, що хворого в шпиталь він не покладе, бо тому лишилось топтати бурачковицький рясднів п'ять, не більше. І додав;

– Не гнівайтесь, але таких ми вже не берем...

Ці слова посіяли тривогу у серці жінки. Почувши крик Мерлюня, Марина з порога заголосила:

– Боже ж ти мій, за що мене так караєш? Дав чоловіка-аспида і того забираєш... Та най би та зараза ще жила!

Марина мала чого нарікати на чоловіка, її Іван, а по-сільському Мерлюньо, тяжко пив. Не минало дня, щоби не вертав додому обтяжений хмелем. З тої вселенської любови до оковитої він втратив посаду фірмана, яка ще давала сяку-таку копійку. Три літа тому, на Івана, вертав додому на старому колгоспному огиреві, який з вигляду мав пам'ятати коронацію Данила Галицького. Мерлюньо їхав дуже п'яний і увесь час падав з конячини. Врешті, йому стало прикро, що «та худоба така востра» – прив'язав ветерана в лісі, а сам помалу почвалав на присілок, де мешкав.

На той день в Лопушні було одне весілля і два похорони. Обминути їх Мерлюньо аж ніяк не міг. Згадав же про коня через тиждень. Але було запізно – шкапину знайшли завішеною від такого життя на вуздечці...

З того часу Мерлюньо жив з державних, церковних празників, з весіль і похоронів та ще з Марининоного городу. Через часті відвідини сільських празників у нього виробилось особливе чуття. Він мало не за два дні міг передбачити чергову смерть в Лопушні і Бурачковичах. Це чуття кликало його до приреченого обійстя. Наче крук, кружляв навколо хати, де мав явитись світові свіжий небіжчик. А коли церковні дзвони розносили довкіллям трагічну новину – Мерлюньо з тихою радістю вбирався у засмальцьований костюм із зіпсутим замком на гульфіку та повагом дибав на цвинтар. Там присідав над ямою і кожного разу давав одну й ту ж пораду грабарям:

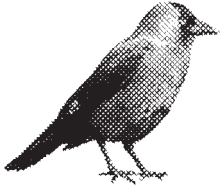
– Хлопці, глибше, глибше беріт, най чоловік си спочине...

Власне через цей потяг до матримоніальних справ Івана Дзядика і кликали в Бурачковичах і околиці Мерлюньом. Лиш Марина ще пам'ятала чоловікове хресне ім'я.

Мерлюньо визирав з-під ковдри прислухаючись – чи не чути того поклику, коли задзвонять по ньому церковні дзвони? Жодних ознак. Лиш дуже боліли груди, і мучила одна думка: прийде, чи не прийде на його похорон Марко Фліца?

Старий побратим вже давно став для Мерлюня найлютішим ворогом у селі. І була на то поважна причина. Мерлюньо, щоб трохи заробити, косив на старому цвинтарі отаву. Там уже ніхто давно не ховав, могили позападалися і поросли, а навколо буяло різнотрав'я.

Любив тут косити. Любив густу цвинтарну тишу, наповнену терпким запахом перестиглих

трав, дзвінкий дзявкіт коників. Почував себе на цьому, забутому людьми, клаптику землі правдивим газдою. І от на його масток посягнув найліпший приятель – Марко Фліца. У того теж доля була нелегкою. Ще парубком на спір випив склянку ацетону. Потім наймався до людей на помічні роботи. Врешті, як і Мерлюньо, відпав від містечкової громади і помалу спивався. Спільна недоля й поєднала друзів.

Того спекотливого дня Мерлюньо зачав косити від дороги. Він з насолодою клав під ноги розпатлані віхті трави і лиш краєм вуха прислухався – з яблунь уже падали яблука. Раптом почувся підозрілий звук. «Вжик, вжжжи-ик!» – чиясь ворожа коса справно руйнувала викоханий Мерлюньом рай.

– Ти, лайдаку! – крикнув він невидимому злодієві, якого вже ненавидів, як тільки можна ненавидіти живу людину. – То я ту господар! Втіч, бо ті косов втну!..

Чужа коса стихла. А за хвилину поміж старими яблунями зблиснула мокра лисина Марка Фліци. Він сторожко крався цвинтарем, тримаючи косу, як на малюнку в підручнику з історії України – знедолені селяни беруть на абордаж панський масток.

Кров закипіла в самому серці Мерлюня. Найліпший приятель – злодій! І він з криком «а-а-а!» кинувся на Марка. А той не кричав. Тільки махнув косою по Мерлюньовій фуфайці.

На тому бійка скінчилася. Скінчилась й дружба між цими достойними мужами.

«Лайдак він, лайдак, а шкода хлопа», – міркував Мерлюньо, чухаючи рубці на руках від Маркової коси. І раптом, наче хмара насунула на його зморщене чоло. Відчув, як сили помалу залишають тіло і йому до сліз стало шкода себе, свого нещасливого життя.

– Марино-о-о! Марино-о!.. Всьо стара, вже відходжу..

Жінка ніби з-під землі в хаті вродилася. Уже в чорній запасці, чорній хустці з маками і мокрими очима.

«Вже чекає... – зло подумав Мерлюньо, – приготуваласі». З жалю до себе йому на око набігла гірка сльоза.

– Іване-е, га, Іва-не-е... А, може, тобі щось дати? Що би хтів?.. – голос Марини був таким теплим, таким лагідним, як молоко щойно від корови.

Мерлюньо прислухався до себе і знову не виявив ознак того поклику, який, власне, робив його Мерлюньом. Зате дуже хотілося випити. Бодай п'ятдесят грам. Бодай ложку горілки.

– Принеси, Марино, мені чвертку. Вже востатнє...

Поки жінка, голосячи, бігла до «кооперативи», Мерлюньо в задумі шкробав собі п'яти. За час хвороби вони пожовкли і лушилися.

Марина не забарилася, за яких п'ятнадцять хвилин хворий вже спрагло допався до горловини пляшечки. Марина аж усміхнулася – так він був схожий на немовля з пипкою.

Коли плящина спорожніла, Мерлюньо з полегкістю впав на подушку. Нараз тепла хвиля любови до оточуючого світу з шумом заповонила його душу. Якісь веселкові кола плавали старою хатою, чоломкалися при зустрічі, нишпорили закутками і голосно лускали, бризкаючи слиною. Мерлюньо труснув головою, і кола зникли. Лишилось лише тріскання – це Марина тріпала на дворі хідники.

Горілка додала хворому моці, на якийсь час позбавила прикрого болю в грудях. Він зробив спробу встати. Невдалу. Тоді Мерлюньо, як тільки міг, затагнув:

– Ходив дідो попід плоти, та й надибав м'яту. Пахав, пахав, пахав, пахав – обісрав си п'яту!

На крик прибігла Марина і не впізнала свого чоловіка. З кволого, тяжко хворого, той перетворився в добре знаного в селі Мерлюня. Він стояв посеред хати, пробував зробити кроки назустріч дню – потреби кликали на двір. На ганку перечепився за відро з помиями і платвою впав на сходи. Мерлюньо почув, як щось трісло в його запалих грудях, світ перекинувся і почорнів.

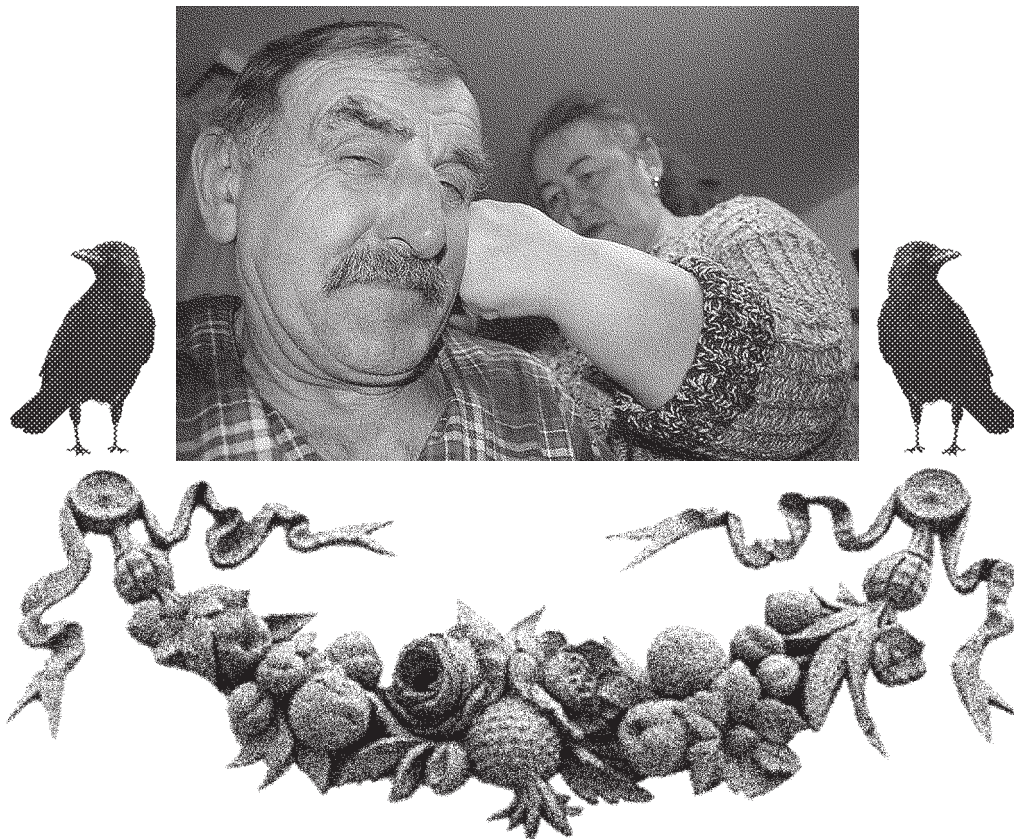
...Через тиждень колишній хворий вже нікав селом. Виявилось, що при падінні він роздушив собі якусь бубу в легенях і вилікувався.

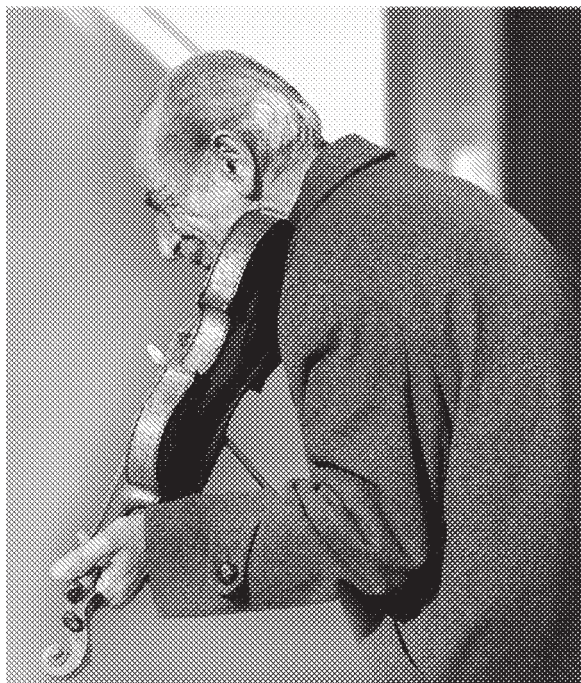
Звістка про це чудо миттю облетіла Лопушну і Бурачковичі. Біля обійстя Марини увесь час товклись люди, про щось голосно говорили, розмірковували, сперечалися. Знавці твердили, що Мерлюньо – екстрасенс.

Але самому Мерлюньові вже було не до того – він звично сидів на краю ями між колінми, що шампурами стирчали над вухами, і давав копачам цінні поради.

– Глибше, глибше беріт, хлопці, на повний штих. Най чоловік си спочине...

Небом плив малиновий подзвін. Але не по Мерлюньові.

П о л О н е з
С в і д е р с ь к о г о

I

У Бурачковичах найраніше вставали когути, «радіоточки» і Куба Свідерський, який будив містечкових псів, диркаючи ціпком об високі паркани бурачковицьких газдів. Цибата, недоладна фігура Куби, або по-сільському Кубіка, з незмінною скрипкою під пахвою, виднілася здалеку чорним окличним знаком. Властиво, вже не дуже чорним, бо фрак, у який був вбранний Кубік, мав вигляд палітри художника-авангардиста.

– Куба, веш цо? – запитав себе чоловік. – Тен Майкл Джексон є вельке гувно!

Він звично підніс всохлий палець до ясного ранкового неба і, витримавши гідну паузу, з відразою плюнув у куряву.

– Тьфу.

Але ця маленька бруталність зовсім не пула веселі вистави пробудження Бурачкович від сну. У позолоченому сонцем небі істерично заходився жайвір, на обійстях дзвонили ланцюгами виголоднілі за ніч пси, а у повітках оксамитовими голосами кликали газдинь корови.

Раптово у цю високу мельодію життя вплився істеричний крик з подвір'я Гриця Мужилівського:

– Ти, старий пердюху, як не знайдеш, де горівку закопав, то наша дитина ніколи не женьється!

Так кричала на сивочолого Гриця Мужилівського його рідна жінка Ганка.

– Та десь в саді прикопав. Але видиш, Ганцю, то було вночі. А ми з Алозієм мусили троха спробувати, чи не замоцна... І десь прикопали!

Гриць пошкробався у потилицю і подивився на Кубу, що зачаровано стояв у хвіртці.

– Кубік, зайди, не встидайся! Нині я свого Ромка видаю. Будуть добрі музики з самого Львова, але і ти щось заграєш.

Чоловік запровадив Кубіка на літню кухню, а сам закликав брата Алозія.

– Слухай, Лодзю, чи ти не пам'ятаєш, де ми ту самогонку поділи?

– В саді закопали. У мене донині руки чорні від землі. Значить, ми ті слоїки таки закопали...

– Так, але в яким місци?! – Гриць знов з розпачем пошкробався за вухом. – Є! Я маю такий дріт – будем кололи землю, заким не знайдем.

За хвилю рідні брати вибралися до саду, що ліг темно-зеленою плямою за хатою.

А Кубік сидів на кухні поміж виваркою з узваром, шинками, голубцями, ковбасами і тихо їв краєць хліба. Крихти сипалися йому з рота на скрипку, що лежала на колінах, а вже звітамти падали на голови кількох вгодованих курочок, величиною з індиків, які весело здзьобували Кубіків сніданок.

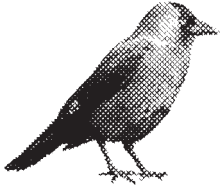
– Кура, веш цо? – перервав трапезу, – тен встрентни...

– Кубік, не завертайте куркам голови, – обізвалася суха Ганка Мужилівська. – Ліпше підіт до Марини Вурдакової і скажіт най вже несе коровай і холодец.

Куба повагом встав, попростував на сусідне газдівство. Тут теж була купа люду – щось варилося в казанах, пеклося, смажилося. А в хаті за фіранкою хтось стогнав. Куба вилапав поглядом широку Марину Вурдакову і щось сказав їй на вухо.

– Вже, вже несем! А ти йди посмокчи кости з холодцю, заким виберемсі! – пропищала Марина і щезла.

Кубік ретельно повитирав свої довгі пальці об фалди фрака та взявся за обсмокування

костей. Але щось муляло його, не давало зосередитись на соковитих, запашних кісточках. Кубік підвів голову, уважно подивився на фіранку. Тоді підвівся з кісткою в роті, відсунув ряднину.

На печі лежала маленька пожовкла бабуня. Майже не дихала. Лиш часом, ніби згадавши, що живе – стогнала. Стара розплющила вицвілі очі і подивилась на Кубу.

– Вже, Кубік, відхожу.. Нажиласі. Аби тільки весіле відгуляти...

Кубік вийняв з рота кістку, обережно поклав її до кишені. Знову акуратно витер пальці об фалди, дістав з футляра скрипку.

– Бабо, веш цо? – Кубу перебила власна музика. Поміж його брудних пальців линув «Реквієм» Моцарта.

Кубік від насолоди заплющив очі. Розплющив їх лише тоді, як дістав копняка від якогось малого. Цьотка Марина вже засунула фіранку перед бабою.

– Кубік, нема часу на марші. Бери дві тарілки холодцю і шуруй до Мужилівських.

Коли з подвір'я Марини Вурдакової вийшла процесія з короваєм і холодцями, в саду Мужилівських діялось щось дивне. Поміж деревами ходив із зав'язаними очима Алозій і тримав перед себе роздвоєну лозину. Гриць лицем припав до густої трави – слухав землю.

– Холера його знає, де та зараза є, – Гриць почув, як б'ється його змарноване серце, – так ще інфаркт мона дістати!

Він підвівся якраз вчасно. На його очах рідний брат Алозій влупився головою об гілку яблуні і впав навзнік.

– Лодзю, ти живий? – припав до грудей брата Гриць.

– Не-е-е ззна-аю... – промичав той.

– Значить, будем копали тутай!

Гриць різко підвівся і теж гучно вдарився чолом об ту саму гілку. Алозій почув, що хтось впав біля нього. Зняв пов'язку і зразу впізнав брата.

– Направду, Грицю, тутай тра копати!

– Ага... Памнятаю, як ту горівку закопували – тоже разом лежали.

– Грицю, вар'яте! Збирайсі, бо вже до шлюбу йдем! Родина на брамі! – почувся з-за хати голос розлюченої Ганки.

– Вона все нам празник попусе... – тихо сказав Гриць. – Але, Лодзю, не будем дурні – заляжем в траву, най до шлюбу без нас йдут. А ми кров з носа мусим ту горівку знайти. На перший присіст гостям стане гамазинної. А до того часу, мислю – віднайдем ту трукку..

II

У церкві було парко і сильно пахло свічками. Зі стін на нарід внизу зеленими очима дивились зачудовані святі. Перед вівтарем стояла пара молодят, а за ними пів Бурачкович.

Від молоді було обидва батьки, а від молодого лиш самотня стара Мужилівська. По її сучому бронзовому лицю текли великі сизі сльозини. Жінка раз по раз поверталась до людей за спиною, і всі співчутливо перешіптувались: «Дивисі, як Ганка за сина переживає – на правду, та Анжела Ромка не варта. Він же технікум скінчив!»

Але Ганка плакала не за тим. Їй до сліз було прикро стояти на цій поважній церемонії самій, без Гриця, який би він там не був. Та на очі жінці втрапив споважнілий Кубік, який німими устами читав напис на скрижалях Івана Златоуста.

– Кубік, стань ту, – Ганка показала поглядом коло себе. Куба, наче сновида, став біля неї.

Відправа підходила до кінця. Священик наказав молодятам обмінятись обручками. Молодій каблучка ніби сама скочила на палець, а от Ромкові – ну ніяк!

По хвилі напруженої праці, молода кинула букет троянд Кубіку і вже обома руками намагалась запахати ненависний обруч на палець судженого. Безуспішно.

– Поплюй, на палець поплюй, Анжела! – порадила Ганка. Знов заплакала. На цей раз зі встиду.

Палець молодого поволі посинів і спух. Але обручка сиділа на ньому міцно, можна сказати навіки.

Після цього трафунку було вже не до церемоній, і всі гуртом вивалили під полудневе сонце – через годину мала початись забава. Лиш Кубік зляпав священика за фелон і говорив йому просто в очі:

– Їгомость, веш що? Тен Майкл Джексон, то є на правду... – їгомость нічого на то відповісти не встигли, бо Кубіка за фалди витягли на двір.

III

А в саду Мужилівських продовжувались пошуки горілки.

– Лодзю, знаєш що? Думаю, що час взяти до спілки Сірка. Він має нюх – най троха помагає. Прецінь, я його годую!

– Тільки треба дати йому понюхати теї горівки. В хаті за образами ти сховав фляшку на рано.

– Зараз буду!

З тими словами Гриць зник з овиду, а Алозій нахилився до землі і глибоко втягнув повітря ніздрями.

– Гівно тут є, а не горівка!

У тій хвилі пан Алозій мав цілковиту рацію, бо в траві перед його носом лежав засохлий коров'ячий плячок.

Усе тече, усе переливається, твердив філософ. Алозію теж не довго довелось обсервувати рештки задоволеної органіки на братових теренах. У просвітку поміж деревами забовваніла фігура Гриця. Перед ним на довгому ланцюгу біг великий попелястий дог.

– Нічого собі Сірко, – подивувався Алозій. – Ти де його

надибав?

– Як остатній раз був у Львові, виміняв на кавалок ковбаси. Добрий пес, але жере за трох.

– А горівку п'є? – засміявся Алозій.

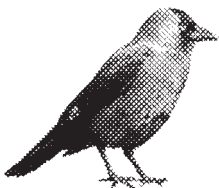
– Зараз zobачимо. – Гриць відкоркував пляшку, змочив коліно і підсунув Сіркові під ніс. Пес два рази пчихнув, перестрашено гавкнув і, заточившись, впав у траву.

– А я тобі казав, що самогонка замоцна. А ти все – най буде і най буде, менше гості з'їдять... – мовив Алозій.

Втрата свідомости у нещасного пса була швидкоплинною. В якусь секунду Сірко зірвався на рівні – скавулячи, погнав садом. Позад нього тягся ланцюг з Грицьом.

– Сті-і-й! – кричав чоловік, аж поки не наскочив на дерево. Для Гриця весь світ ніби вимкнувся. Як телевизор. Усвідомлювати себе почав з морського шуму у вухах. Першою

думкою, яка спала до голови, була: «Чекай, але на морі я ніколи не був, то як можу знати, що воно шумить?» Гриць розплющив очі, побачив над собою потемніле з горя лице брата на тлі зоряного неба.

– Лодзю, що, вже ніч? – прошепотів.

– Не, коханий, ти вдарився.

– Лодзік, веш цо? Кеди гралем у Велькім театше в Кракове... – почувся за спинами братів філософський шепіт Куби, – Грицю, га, Грицю – Ганка цось од вас хце...

Алозій вклякнув біля поверженого брата, лагідно зазирнув йому у вічі.

– Що будем робили, Грицю? Гості вже за столами, а ми ще в саді.

– Не рушимся, заким ту трутку не віднайдем! – рішуче простогнав Гриць. – Я затятий!

IV

Куба повернувся до хати, коли слово взяла мати молодого Ганка Мужилівська.

– Дорогі молодята, – тремтячим голосом почала вона. – Нині ви вступили на рушничок щастя. То хай вам буде на ньому добре. Ти, Ромцю, даш собі раду з Анжелою, а ти, дитинко, пильнуй чоловіка, бо він в нервах страшний...

За своє слово взялася й Анжеліна мама.

– Моя маленька! Анжелочка! Янголе небесний! Нашо ж ти нас покидаєш! – більше нічого мудрого жінка не могла сказати, бо її страшно дусили сльози. Щоб порятувати стару, принесли кисневу подушку. Жінка лягла на неї, продовжуючи з ненавистю зиркати на сватів.

– Ромку, веш цо? – голос Кубіка порушив грозову тишу, що зависла на люстрі. – Тен Майкл Джексон...

– Куба, ліпше заграй щось, бо та зізда естрадова, що я запросив зі Львова, ще не приї-

хала. Заграй «Марічку!» – спинив Кубу молодий.

Потім вони з молодою вилізли з-за столу і вшкварили польку. Куба грав як Бог, дивлячись невидючими очима на стелю, де гойдалася люстра.

– На двір! Всі на двір! – закричала громада.

Весілля у повному складі вивалилось під вечірне сонечко. Земля пашіла від денної спеки. Навіть колорадські жуки, притлумлені за день сонцем, перестали жерти картопляну хобту.

Але веселі гості не звертали уваги на чудову бурачковицьку погоду. Кубік вдарив смиком по струнах, і весілля почало енергійно втрамбовувати з'їджене за столами. Здавалось, що саме сонце зарум'янилось від божевільних гопанок, що змінювали одна одну. Лиш Свідерський видавався незмінним: він наче виколихував мелодії у своїй скрипці. Голос її і плакав, і сміявся...

– Їдуть! Їдуть! – почувлися дитячі голоси з-за паркану. Перед брамою Мужилівських зупинилась розкішна вишнева машина. Може, навіть «Вольво». Куба перестав грати, налив собі до порожнього кльошу горілки. Випив, крекнув і пальцями запхав за щоку кавалок холодцю.

З машини вийшла струнка, дивовижно красива співачка, що ростом була якраз Свідерському по груди.

– Що, лабух, холодець відробляєш? – дівчина позирнула на Кубу крізь круглі, як у незрячих, окуляри, пхнула пальцем у сухе тіло музики.

Куба закашлявся, але скрипки не впустив. З кишені в нього випали обсмоктані свинячі кісточки. Вони нагадували якихось прилизаних пацяток із жовтими оченятами, що розбіглися під ногами, налякані дорослими свиньми. Чоловік підняв одну кісточку і замахнувся нею на співачку.

– Веш цо? Кеди градем в Велькім театше в Кракове...

Кубі знов не дали договорити, – стара Мужилівська рушником повисла в нього на руці.

– Кубік, та ти звар'ював! То ж «звізда» зі Львова! Її по концерті на замовлення два рази показували!

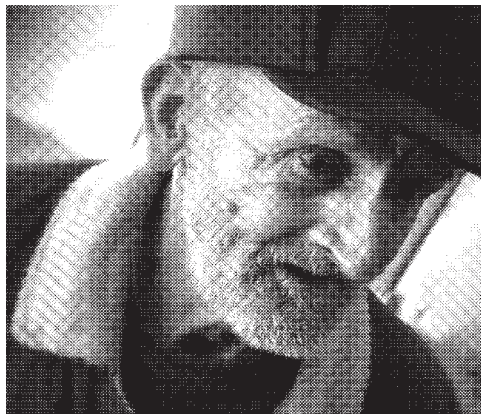
Кубік взяв зі столу кльош з солодким і вийшов у сад.

V

– Лодзік, а мо' вилізем на стару антонівку і звверху сі подивим, де ті наші слоїки?

– спитав замурзаний Гриць, допиваючи пляшку самогонки, яку мав винюхати Сірко.

– Вйо! – рішуче клапнув головою Алозій

дивлячись на небо. Уже вечоріло. Сильно пахло матіолою, дикою ружою і ще чимось солодким. Зовсім поряд вигравали невгамовні коники, а за хатою шуміло весілля. Обом так не хотілось відриватись від матінки-землі, аж на серці терпко зробилося.

– Лодзю, веш цо?.. – почувся з кущів захриплий голос Кубіка Свідерського.

– На дерево, на дерево, скоро, бо він нам жити не дасть, – зашипів Гриць. Швидко, як на його літа подерся гілками до неба. За ним сопів Алозій.

Поки розчарований музика встиг вийти на стежку, почулося два рази «гуп» – ніби впали дуже великі яблука. Під старим деревом лежали Гриць, на ньому Алозій, а вже звверху повержених накривала розкарячена гілка.

Куба стягнув з братів кавалок дерева.

– Кубік, тихо! – засичав Гриць. – Лодзік, перестань стогнати, бо я чув, як мій дзигарок об щось бзденькнув!

Гриць поводив навколо руками і знов почувся дзенькіт.

– Є! Є-е-е! – торжествуючий голос Гриця пострашив усіх коників. На сусідніх подвір'ях завили пси. – Один сам викопався!

VI

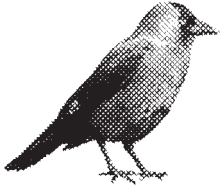
Подвір'я перед хатою заливало ясне електричне світло. Розпашілі гості з букетами на грудях гуртувались в різних куточках двору, слідкуючи, як підключалась апаратура для

виступу львівської знаменитости. Співачка, обхопивши себе обома руками, зачудовано дивилась на тлум. Нарешті молодий боязко підступився до неї.

– Всьо, Оксано, вже підключили. – Палаючі очі молодого обмацували кожен сантиметр естрадної зірки. Він напружено чекав подальших наказів. Якби співачка наказала йому в цю хвилину застрілитись – він спокійнісінько наклав би на себе руки. А, може, й ноги.

Співачка скинула з плечей светр – з глибокого декольте перед цікавим людом визирнули дві велетенські півсфери, їм було затісно у люрексовій блюзці. У молодого дрібно затремтіли руки, а молода до крові прикусила нижню губу, журно позираючи на свою плескату пазуху.

– Вітаю молодих і бажаю веселої забави! – крикнула на повен голос співачка. Враз з магнітофона залунав її голос.

– Ружі червоні
Серце палає,
Де мій коханий –
Вітер не знає...

На «вітрові» магнітофон заревів і замовк. Разом з ним згасло й світло. Молода запищала несвоім голосом:

– Світло вирубало! Скоро вкрутять пробки, бо мені десь чоловік пропав!

Люди метушилились у темряві, розшукуючи погорілі запобіжники. І тут подала голос скрипка Куби Свідерського. Цибата постать хиталась в такт пісні, яка повторювала щойно почутий мотив. Уже споночіло, небо яскравіше засяяло зірками, які заморгали до сторопілих людей. Музика лилась, заповнюючи усі закутки землі, обпікаючи бурачковицькі душі правдивим почуттям.

Та вмить усе розвіялось. Спалахнуло світло, знову чужим голосом заревів магнітофон.

– Зрада! – перекикуючи музику, завила молода. Було від чого – у золотавому світлі ламп посеред двору стояли двоє: співачка і молодий. Він припав до її уст, як бедуїн до арика серед монгольської пустелі.

Якусь мить усі заціпеніли. Але через хвилину молодий, перестрашений грозовою тишею, уже гнав через сад, перестрибуючи через куші та оминаючи дерева. За ним шпарко бігла молода, загубивши подушку, яка робила її вагітною, а вже за нею всі решта, хто ще міг бігти.

До самотньої фігурки співачки, яка розгублено бовваніла посеред витоптаного подвір'я, підійшов Куба Свідерський.

– Хоць зе мнов, – взяв дівчину за руку і повів її росяною стежкою в сад. Через кілька кроків вони мало не наступили на два розпростертих тіла. Гриць та Алозій невидючими очима дивились, як сходить місяць. Куба присів біля Гриця, мовчки подав дівчині слоїк з самогонкою. Вона зробила великий ковток і закашлялась.

– Вєш цо? Кеди гралем в Вєлькім театше в Кракове... – далі Куба замовк, показуючи щось на пальцях.

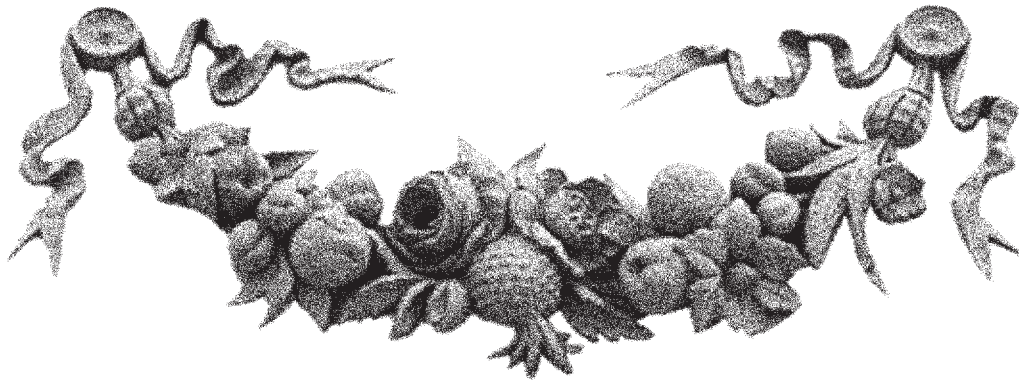
– Він хоче сказати, що колись по війні грав на скрипці в Кракові, – подав слабкий голос Гриць. – Його взяв до виступу якийсь Анджей Вайда. А Куба від того щастя напився і не втрафив на виставу.

– А потому зі встиду три місяці пив, – продовжив історію нерухомий Алозій. – А його колеги п'яного на жарт запакували до небіжчика в гріб, який мали поховати у Львові на Личаківі. Так він до нас і прибився...

– Сумна історія, – сказала дівчина. Вона ще раз зробила великий ковток з банки і несподівано поцілувала Кубу в уста. Усе стихло, як в могилі. Замовкли навіть крики переслідувачів молодого за старим цвинтарем.

Нарешті Куба важко підвівся, витер рукавом губи. Біля його ніг лежало троє щасливих людей на всі Бурачковичі. А, може, на весь світ. Він театральньо відкинув з чола сиві пасма волосся і взяв до рук скрипку.

Над споночілими Бурачковичами у промінні лисого місяця плив «Полонез» Огінського. Може, востаннє в цьому сезоні.

||| е с т а м е н |||

I

Мої дзідзьо приставились на рано, коли тато висипалися після уродин стрийка Михайла, баба Ганя сиділи на черешні і боялися, щоби тато не встали, а я мав п'ятнайцять літ і щось писав собі в лопухах.

Вранішню тишу зрушив страшний крик мого братчика Юрка:

– Бабцю, бабцю, злазьте! Наші дзідзьо лежать, не дихають і очі не відкривають. Я їх вже щипав – а вони зимні!

– Та закрійся, синцю, – засичала бабця з черешні, – бо як збудиться твій тато, то нас всіх позабивас...

Та було вже пізно – через вікно разом з друзками скла вилетів татів чобіт і завісився на сусідній з бабою галузці. Напрактикована баба Нуся, як п'юрко, злетіли з черешні і вже кричали до мене з-за брами:

– Миколо, вилазь, заразо, з лопухів і пильнуй тата, щоби не спалив хати, а я лечу до стрийка Михайла і буду збирати родину...

Я думав, що наразі все буде спокійно і матиму часину (заким татуньо взувалися в другий чобіт), щоб написати вірша на смерть діда. Вже навіть перші рядки лягли на папір: «Виє вітер, завиває – дзідзьо вмерли, їх немає...», але завив не вітер, а наш пес Мундзір, дідів вигодованець. Враз вилетіли двері з рамою, впали на спудженого Мундзіра, і з хати показалися мої тато. Вони були бурачкові, в калясонах з шнурками і дуже недобрі. Зараз вони як все мали згадати нашу мамцю, яка два роки тому завербувалася на Португалію, бо їх тато дуже били, а потім би шукали бабцю, яку ненавиділи з того самого часу, як вони дали татові женитися на нашій мамі. А вже потім надходила наша з Юрком черга...

Татуньо відірвали від одвірка лату, нетвердо стали босою ногою на подвір'я. Тут ними хитнуло, і вони навznak впали на сходи.

– Ми-ко-ла-а-а, – застогнали тато, – вилазь, паскудо, з лопухів! Кобзар захалявний... І знайди мені другий чобіт, бо без нього падаю...

Я мусив пропустити повз вуха образу за «кобзаря захалявного» і озватися, бо тато, на правду, в нервах могли спалити хату разом з небіжчиком і рештою нерухомого майна.

– А ви битися не будете? – питаю несміло.

– Та на холери ти мені здався... Була би на твоїм місці твоя мамця солодонька – я би зробив їй нині празник на Івана Купала...

І тато сказали кілька таких слів, що я мусив заткати семилітньому Юрчику очі. Присиливши себе, виліз з лопухів, сторожко попластував попри тата до черешні. Але вони не здержали слова. Ніби щось згадавши, закричали: «Де баба?!» – і кинули в мене латою. На щастя, встиг припасти до землі, і дошка влетіла в стайню, де зразу подала голос льоха Чуча.

– І вона пискує до мене! – сказали з прикрістю тато, шукаючи по кишнях сірники, щоби спалити стайню до фундамента, як то було вже не раз. Але бабця ще вночі повитягали запалки.

За секунду тато натягнули другий чобіт, тяжко подивились мені в очі:

– Микола, як ти такий мудрий, то скажи мені – де баба?

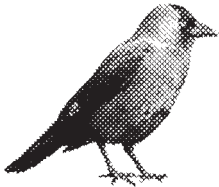
– Вони полетіли до стрийка Михайла збирати родину, бо нині наші дзідзьо вмерли.

Тато якийсь час сиділи тихо, лиш крутили білками. Було чути, як стогне скалічена льоха.

– Як вмер? А що мені відписав?

– Їх мертвих видів тільки Юрко. Казав, що вони лежать зимні і не дихають.

Тато помалу встали, пішли до ванькіру. Я за ними. На ліжку тихо лежали наші сухенькі

дзідзьо і перестрашено дивились в стелю. Певно, їм тато приснилися. А живі їх син мацали дзідзя за ногу.

– Направду старий зимний. Дзідзьо, вставайте, то я, ваш син Ромко! – кричали тато і смикали небіжчика за ногу.

Дзідзьо навіть не кліпнули, тільки на підлогу впала і розбилася шклянка з їхніми зубами.

– Шляк трафить... – пошкробалися за вухом тато, – вмер і навіть не сказав, що мені відписав...

Тато ще хотіли сказати пару слів, але не встигли, бо до хати зайшла вся наша родина і стала під стіною – боялися господаря.

Наперед виступили запухлі стрийко Михайло.

– Чекай, Романе. Віддай дзідзьові зуби і слухай мене...

– Що, частку свою зачув?! Не дістанеш і гудзика від татового анцуга!

Мої тато зачали махати руками перед стрийком, але стрийко були більші, злапали їх і прив'язали до крісла. Тато завстиджено замовкли, а стрийко давали накази:

– Мамо, заберіть в Ромка дзідзьові зуби і вставте татові.

– Я сі бою...

Тоді стрийко самі відобрали в тата зуби. Спробували їх захвати, але дзідзьо не схотіли відкривати писка.

– Мамо, робіть щось, бо я вже не знаю...

– Я десь читав, що в таких випадках небіжчика треба полоскотати, – подав голос зоотехнік по материнській лінії Федь Козельський.

– А йому не зашкодить? – запитала баба Нуся.

– Я як доктор вам кажу.

– То лоскотайте.

Стрийко захвали руки дзідзьові під пахи, а Федь шкробав п'яти. Якийсь час небіжчик

терпіли, але таки відкрили писка. Жінки в хаті заголосили, а баба Нуся шість разів мліла, і я мусив її відливати дощівкою з балії.

Нарешті мудрий Козельський виголосив:

– Треба пакувати, стрийко, дзідзя до вашого «Запорожця» і їхати до Львова, щоб там склали акт про наглу смерть. В Бурачковичах такого доктора нема.

– І зразу візьмем в нотаріюша тестамент, – потерли руки стрийко Михайло, косо позираючи на мого тата.

При слові тестамент тато два рази спробували перекусити шнурок, але їм то не вдалося.

– Чекай, Місько, я тобі гранду ще зроблю... На що стрийко відповіли:

– Ромко, будь чоловіком, у нас нині тато вмерли, а ти пискуеш. Як пообіцяєш, що будеш пристойно себе вести – візьму до Львова.

Тато муркнули, що будуть, і їх стрийко Михайло розв'язали. Потім тато вислали бабу Нусю на пошту відбити телеграму братові дзідзя Алозію, що мешкає в сусідній Лопушні, щоби вони вчасно приїхали на погріб і застали дзідзя ще на землі.

Поки бабця на пошті мордувалася зі словом «скороспостижно скінчився», тато разом зі стрийком пробували захвати небіжчика до машини. Але дзідзьо не хотіли згинати ноги в колінах.

– Які ви, тато, вперті! – дорікнув старому стрийко Михайло, – казав вам – не пийте стільки квасного молока, будете мали відложення солей по колінах, а ви не слухали. І що тепер маєм робити?

Дзідзьо ніби почули і зігнули ноги. Тато зразу надулися на стрийка.

– Видиш, Міську, тебе слухає. Видно, на правду, хату тобі відписав...

Стрийко на то нічого не сказали, а посадили дзідзя до машини.

– Ромку, сідай зозаду і пильнуй, щоби в тата знов зуби не вилетіли. І ти, пуцьвіріньку, лізь, – кликнули мене, – будеш за свідка. А ви всі чекайте нас за годину з нотаріюшем і не розходьтесь, бо має приїхати вуйцьо Алозій – у нього слаба пам'ять. Може блудити на цвинтарі цілий день.

З цим ми і рушили. Стрийків «Запорожець» гопкав по дорозі і, на правду, якби не тато, дзідзьо могли не тільки згубити зуби зі спадкової саксонської порцеляни, але взагалі випасти на дорогу.

Небіжчик і я мовчали, то тато самі затягнули на весь голос, певно, ще від вчора недоспівану пісню:

– Гей, най-ливай-тей, пов-ній чай-ри...

Тато так яйкали, бо машина на кожду ноту їх підкидала. Пісню підхопили стрийко:

– Щоб край-щей в сві-тій жило-гой-сай!

– Ромку, заткайся, бо на рогатці міліціант стоїть!

Тато заткалися, але запізно – міліціонер показував нам пристати. Стрийко на ходу пересидили за кермо дзідзя, а самі сіли біля нього.

– Він не пив, – сказали вони татові. Дзідзьо перестрашеними очима дивилися на дорогу. Міліціонер сказав у відкрите вікно:

– Ваші документи!

Дзідзьо далі дивились перестрашеними очима на дорогу. Міліціонер теж задивився на дорогу. Там лежала збита пляшка. Міліціонер копнув її ногою і знов вчепився до дзідзя:

– Дайте ваші документи, бо я сержант Петрик!

Дзідзьо не відводили очей від дороги. Вся родина робила те саме. В тата лице було таке, як у Гонги, який ріже своїх дітей. Нарешті міліціонер плюнув:

– Тьфу! Як не дасте документи, то всі підете до криміналу!

Тоді подав голос стрийко Михайло.

– Ми всі глухонімі. – І дістав документи з «бардачка».

– Так, – сказали тато.

– А хто співав в машині?

– Радіво, – сказав я.

– Добре, їдьте, але скрутіть звук радіоточки... – сказав міліціонер, і ми в'їхали до міста.

– Через дурний спів в дзідзя мало права не

забрали, – плюнув на шибу стрийко Михайло, – щастя, що не брав небіжчика на аналіз крові в алкоголі...

Дорога вирівнялася, і машина покотилась до нотаріяльної контори. Стрийко вже помінялися з дзідзьом місцями, але небіжчик все одно не зводили перепуджених очей з дороги.

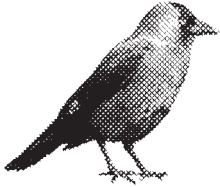
Нарешті машина стала. Тато зі стрийком пішли шукати нотаріюша, а мене лишили з дзідзьом.

II

У той самий час татів стрийко Алозій дістали телеграму, в якій писалося: «Алозій тчк дзідзьо вмерли тчк беріт фляшку вінок зуби тчк погріб післязавтра на цвинтарі під горою тчк Нуся».

Дзідзьо Алозій вже трошки не чули і мало що бачили. Телеграму їм прочитала поштарка

і мусила аж три рази кричати: «Ваш брат вмер!», бо дзідзьо все перепитували: «Хто, старий Календровський вмер? Та він ще добре виглядав, як у Бурачковичах цісар був!» А коли зрозуміли, що вмер їх молодший брат, – вбралися в шкільний костюм, який припасли на власний погріб, взяли вінок з написом «братові від брата» і рушили у керунку Бурачкович.

Заким дзідзьо Алозій міряли ногами дорогу на батьківщину, з нотаріальної контори вилетіли бурачкові тато зі стрийком Михайлом.

– Поет, вилазь, ведем дзідзя на оглядини! – крикнули вони, витягуючи небіжчика під пахи на двір. Дзідзьо дивились на львівські кам'яниці тими самими перестрашеними очима.

Нарешті добулися того кабінету, де сидів нотаріюш. Маленький сивенький чоловічок з мокрим носом і такими шклами в окулярах, що через них, напевно, можна на Марсі людей побачити, махав руками і пищав на мою родину:

– Мені треба справку, акт мені треба про кончину вашого діда! Інакше я вам заповіт не дам! Його можна вскрити тільки після смерті!

– Дзідзя вскрити?! – розізлостилися мої тато, – та я тебе, паскудо, своїми руками задуш!

– Не діда, не діда – заповіт вскрити! – закричав побілілий нотаріюш.

– Добре, раз не вірите, то помацайте самі, – запанували над собою татуньо. – Небіжчик зимний, як льоди! Послухайте його груди: він не дихає і навіть не кашляє, хоч і курих з семи років!

Але прикрий нотаріюш стояв на своєму. Стрийко Михайло плюнули на стіл бюрократа, ми знов вийшли на двір.

– Знаєш, Міську, як зараз не вип'ю, то дістану параліч. Забіжимо до кнайпи і кинем по два дека, – знервовано сказали мої тато. На тому

застановилися і з дзідзьом під пахою зайшли до кафе «Левада».

Дзідзя посадили разом зі мною за стіл з цератою, а тато зі стрийком пішли замовити горілки.

Мені було добре: за вікном трусили землею трамваї, які я бачив вперше в житті і до голови знову полізли рядки:

– На трамваї сонце їде,

Місяць попихає,

Ой, у лузі при калині

Козак загибає...

Вже занеслася рука на другий куплет, коли над мою головою почувся голос:

– Діду, вітаю! Тішуся, що вас здибав. Мені якраз бракує на фляшку тих грошей, які ви мені винні!

Дзідзьо мовчали, як неживі. Тільки дивились перед себе ви вже знаєте, якими очима.

– Ви що, не впізнаєте? Я ж ваш лікар Мазур! Ви в мене лежали на сліпу кишку. Перед операцією позичили гроші на піжаму і втікли. А ще після того стільки живете... Діду, ви чуєте мене?

Дзідзьо впали грудьми на стіл і клапнули головою.

– Раз впізнали, то віддайте гроші.

Дзідзьо мовчали, а з ними і я, бо хто їх, тих львівських, знає.

– Раз так – зараз дістанете в чоло! – крикнув лікар і вдарив дзідзя в писок.

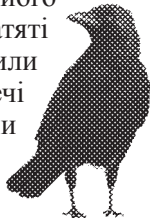
Небіжчик впали, як неживі. Лікар сполотнів, злапав дзідзя за пульс.

– Пульса нема! – ледве чутно прошипів й розгублено подивився в очі моему татові і стрийкові, які зависли над ним з пляшкою горілки.

III

У той самий час другий дзідзьо – Алозій, вступили на терени Бурачкович з вінком за плечима. Вони висякалися на дорогу і застукали в першу хату, щоб пригадати, до кого ідуть на похорон. Старого відправили на наше обійстя, де його стріла баба Нуся. Дзідзьо годину визнавали звідки вона знає його брата, а коли згадали, що це його жінка, сказали, що підуть за братом хоч на край світу.

Баба хотіли його стримати, але затяті дзідзьо знов вчепили собі вінок за плечі і почимчикували в бік Львова, де в нотаріюша мали бути небіжчик.

мене, як розпусниця Катерина з Козачого горба. У світлиці зібралася вся наша родина. Посередині лежали на столі наші дзідзьо і далі страшно дивились до стелі. Жінки голосили, чоловіки напнято чекали.

Нотаріюш уважно подивився на всіх і урочисто розірвав конверт.

– Я, Іван Йосипович Новіцький, при повній пам'яті і здоровому глузді заповідаю половину майна і півхати товариству «Просвіта», а другу половину майна і півхати віддаю під амбасаду Сполучених Штатів Америки у Львові!

Коли писклявий голос нотаріюша стих, у хаті було чути, як в Іраці

Та вернемось до «Левади». Тато взяли лікаря за руку і посадили за стіл. Налили келишок.

– Раз така справа, раз ти його вбив... Дитина свідок, то напиши таку посвідку, що він мертвий. А ми нікому не скажем...

Лікар пробував зомліти, але не зміг, бо тато вилили йому келишок горілки до рота. Потім доктор хвилику подумав, зазирнув у вирячені очі дзідзя і написав потрібний документ. Втішені тато поцілували лікаря, злапали дзідзя під пахи і пігнули до нотаріюша.

Тільки ми всією родиною і тестаментом рушили на Бурачковичі, як в двері нотаріальної контори застукали дзідзьо Алозій з вінком за плечима.

– Скажіть, то вже Відень?

Коли їм все пояснили, дзідзьо Алозій посунули назад.

А ми якраз в'їздили до села. Була глупа ніч. Ірки всіялися великі, як ружі, і блимали до

йде війна.

– Відписа-а-ав... – сикнули тато. І раптом гаркнули на весь голос, – всі з хати! На двір, на двір! Міську, лий бензину!

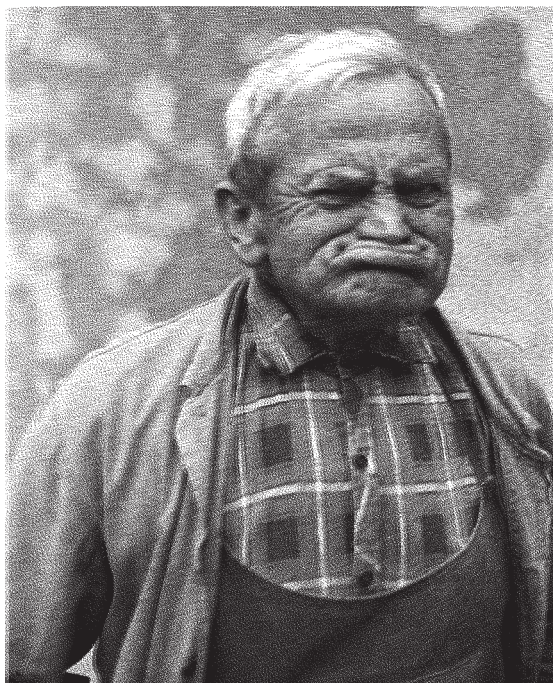
Всі заметушилися: хто відкривав вікна, хто складав під стінами газети, солом, дрова. І навіть баба Нуся літала по хаті з сірниками. Тільки дзідзьо нічого не робили, лиш дивилися зимними очима в стелю.

За годину на місці нашого обійстя було лиш згарище. Я вже не міг плакати, а тільки дивився і дивився в небо, шукаючи дзідзьову душу. Де вона там?

Дим їв очі, і я був змушений опустити їх на дорогу: по ній тяжко ступала маленька фігурка з вінком за плечима. Десь під небесами почувся голос дзідзя Алозія:

– Зацека-ай! Мене зацека-ай!

Але наші дзідзьо вже нічого не чули.

к

р

у

и

і

й

Пабльо Карбівник добре знав, що земля має форму кулі, а в самій середині лежить якесь ядро. Але це знання не докучало йому, і, що найважливіше – не заважало робітному чоловікові виконувати свій обов'язок перед народом. Пабльо трудився у водоканалізаційній службі Бурачкович старшим оператором.

Робота була не надто складна, але вимагала певних вольових і фізичних зусиль. Щоранку і щовечора він брав на плече дві, спеціальним способом припасовані, труби і рушав на службу – до центрального імені битви під Берестечком парку Бурачкович, де глибоко під землею ще австріяки за Франца-Йосифа заховали заглушку, що перекиривала подачу води.

Пабльо встромляв інструмент в отвір і починав розмірено його крутити. За роки роботи чоловік втоптав добру стежку навколо свердловини, та таку глибоку, що двічі її довелось засипати – Карбівник уже не сягав ручки інструмента. Спацер навколо тривав десь з півгодини. Потім чоловік випалював одну цигарку і помалу простував у своє маленьке домашнє пекло.

У п'ятницю, 200-го року, надвечір, Пабльо вийшов з домівки нездорово збудженим, ба, навіть лихим. Далось взнаки прощання з жінкою. Згадуючи останню розмову, Пабльо автоматично стискав відполіровані труби на плечі.

Дружину свою Карбівник ніколи не любив, але жалував. До такої степені, що навіть дозволяв їй себе бити.

– Лайдак-у-у! – таким кличем пані Марія Карбівникова щоразу випроваджувала чоловіка на службу, – тобі б тільки з хати втікти!

Потім Пабльо мусив стерпіти символічний акт насильства, бо два копняки для правдивого хлопа – то не бійка, і, нарешті, опинявся на

волі. Повагом ступаючи розм'яким від спеки асфальтом, він міг вільно дихнути на повні груди і у спокої домислити думу, яку ще не додумав з вранішньої роботи.

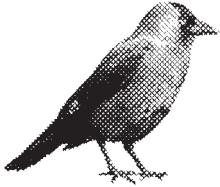
Предмет роздумів був не надто складним, але давав поживу для втомленого сімейними громадянськими війнами мозку. Пабльо пробував дати собі раду з однією проблемою – чому його рідний кіт Барбароса п'є. П'є брутально, до повної втрати свідомості і вивільнення внутрішніх рефлексій.

– Ну, цього, цього воно п'є? – міркував дорогою Пабльо. До слова – він з дитинства не вимовляв половини літер української абетки і практично всі російської. Називався він за метрикою Павлом, але, оскільки власне ім'я виходило в нього виключно на іспанський манір – Пабльо, то й кликали оператора тільки так.

Нарешті Пабльо поринув у такі знайомі хащі рідного парку і радісно розправив плечі. В обидві легені вливався густий нектар гарячого літнього повітря, настоящего на бузинових пахощах і відпрацьованих газах автомашин.

– Ци тому цолтові блакує цього? – стиха питав себе Пабльо, – та з і пильною за ним, і їсти даю по глафіку, і в хаті не тлимаю – а воно затялося: ну ніяк не годне без голівки... То якийсь налкотик. Мусить собі сгодня випити, бо інакше має стласні спазми. Йой-йой-йо-о...

Пабльо скрушно похитав головою. Вже намірився далі розвинути думку, але її відігнали дві молоденькі, може, жіночки, а може, дівчата, але дуже симпатичні. Пабльо аж закашлявся. Дівчата були стрункі, спортивного крою, одягнені в легенькі маечки і не менш барвисті спіднички. Такий собі квітничок на довгих ногах. Кожна знала, що, безумовно, привертає увагу перехожих, і блискуче імітувала повну байдужість до оточуючих аборигенів.

– Такі ладні, – прошепотів замислений Пабльо, – себе-гусецки... А до плуга! До плуга! – зірвався раптом на крик, – лозпаскудилисі! Коліняками світять!

Пабльо мав рацію, бо дівчиська світили не лише коліньми. Але, щоб така звичайна деталь відвернула Карбівника від передвечірньої медитації – цього раніше Пабльо собі не дозволяв.

– Нелви, нелви зити не дають. А всьо Малія. Глизе мене, глизе, як пес кістку, б'є пелед лоботою – так можна і з лозуму зійти!

Після хвиливого розпачу оператор знов взяв себе в руки і повернувся до справ котячих.

– Ой Балбалоса, Балбалоса, занапастис ти свою долю, необацний... Мислю, со вся плицина – в Малійці. Бо, по-пелсе: то вона зене самогонку на плодаз, і в хаті все смелдит закваскою і пелваком, а по-длуге: пли такій бабі хіба я змозу витлимати в твелезості, бо вона мене, залаза, б'є. А кіт – суцество слабоньке, піддалосі плилоді – і взе. Мегела моя з самого малецку підливала йому голівку в молоко. Підливала-підливала, пливцала-пливцала, налесті зіпсула цоловіка.

Пабльо скорботно почухався за правим вухом і далі продовжив ритмічний рух навколо свердловини.

– Тепел сгодня Балбалоса ходить п'яний, – продовжував бідкатися вголос Карбівник, – а міг зе бути мені товалісем! Власне з таким цільом я його і заводив, і Балбалосою назвав. Колись дзідзьо мені лозповідав пло Флідліха того, німецького гелоя. І я колись мав надію, сцо по цасі ним стану, плославлю налід свій і себе... Але та Малійка! Пелелвала, геваліха, мій політ. І Балбалосу мені споїла...

У парку птаство помалу готувалось до сну, лінивий вітерець ледь ворущив темне маєво

листя, на розпашілому небі проступали цяточки зірочок. У містечко крадькома заповз вечір.

– Скільки лазів я собі мілкував, як можна було б мою голгону зі світа звести! І сусіди вже казали: вдуси її подускою, або цізоликом сколистайся. Але з не дається, дузе взе здолова баба!

Пабльо зі злістю наліг грудьми на важіль і закрокував швидше.

– Такі глудиска має, як міски з пацятами, – продовжив за хвилину, – носиться з ними... І сцо тут зловиш? А недавно мойого Балбалоску зганьбила. Плийсла до нас її колізанка – така сама льоха – і казе: «Пані Малійо, а позицте мені васого Балбалоску, бо маю стілько сцулів в пивниці, со сколо буду боятися там лице показати».

Та від одного виду її сцулі повиздыхають! А моя дулнувата льоха позицила Балбалоску на сусіди. Закинула його до пивниці наніц. Кіт був тлоха настласився, але потому плийсов до себе. З пелепою його напевно стласно боліла голова, бо спочатку він не зобацив задних сцулів. А сусідка тозе гнала самогонку – висадила слоїк з пелваком аз під саму стелю. Поделсі баяр за випивкою. Взє на самім цупку вціпивсі в клишку і лазом з ним злетів на діл. Слоїк з пелваком зілвав дві полиці з компотами, пелекинув всю пловізію на підлогу і, коли впав – аз тоді забив двох сцулів насмелть.

На лано п'яний Балбалоса мав стласний скандал. Був дузе побитий Малійкою. То як можна зити в такому суспільстві, як можна служити такому налоду? І вмилай за нього! Хіба би дулний був...

Нечасті перехожі із мимовільним здивуванням позирали на стурбованого оператора, що наполегливо крутив свою карусель, буркаючи під ніс якісь чудернацькі закляття. Навіть воло-

хата гусінь, що, пустуючи, звалилась на плече Пабльові, поспішила залишити цього буркотуна віч-на-віч із його турботами.

А Пабльо, незважаючи на німий осуд і зачудування перехожих, все кружляв і кружляв навколо свердловини. Його розбиті ходаки звично відміряли метри шляху, який один дарував йому радість і спокій.

– От зиття... – продовжував свою думу Пабльо, – теце собі клізь пальці, помалу спливає... І нема тому кінця і клаю. А Малійка того не лозуміє – сколоцує мені віку, динелвує, полюбила синяки на

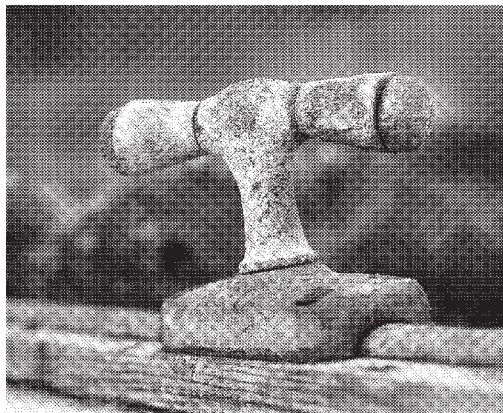
всім тілі І міліції не боїтсі. Взе лаз викликав. Замість того, сцоб тлоха її настласити – дали мені по плечах гумовими патиками, бо вона сказала, сцо я вал'ят і хоцу її згвалтувати... Та я би цисто плидулком був, якби наплавду то замислив. Така децизія – то є для мене циста смелть!

На якусь мить Пабльо стулив повіки, замріявся. Мрії його накочувались хвилями у ритмі кроків. Перед очима поставали криваві картини помети, що змінювались яскравими кадрикками його з Барбаросою щасливого життя на волі.

Важко дихаючи від хвилювання, Пабльо все прискорював ходу. Йому здавалось, що саме фізична праця допоможе заспокоїтись і додасть силу для подальшого безнадійного життя. Він розумів, що приречений щодня крутити свою

трубу і щодня діставати копняки від жінки, бо так створений світ, але надія вирватись з цього зачарованого кола не полишала його. Зрештою, мав на неї право, так само, як і Барбароса міг сподіватись на те, що рано чи пізно ще стане геросєм і справді відповідатиме власному імені.

– Надія вмилас останньою... – видихнув у нічне повітря Пабльо, – але цо-мусь лазом з тим, хто в неї вилів. І зиви після цього...

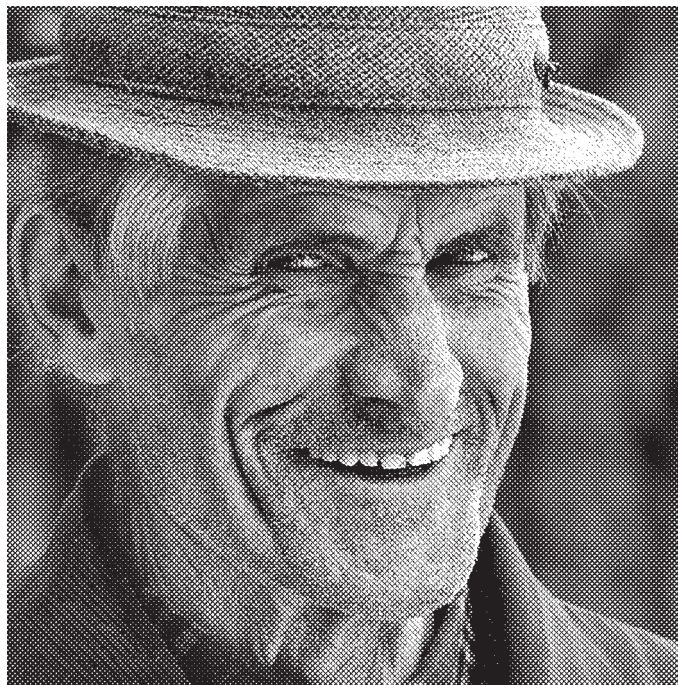

Раптом Пабля щось запекло спочатку в ноги, а вже потім в руки. Він не надав, наразі, цьому значення, а про-

довжував накручувати метр за метром, хоча підосви дірявих черевиків уже тліли.

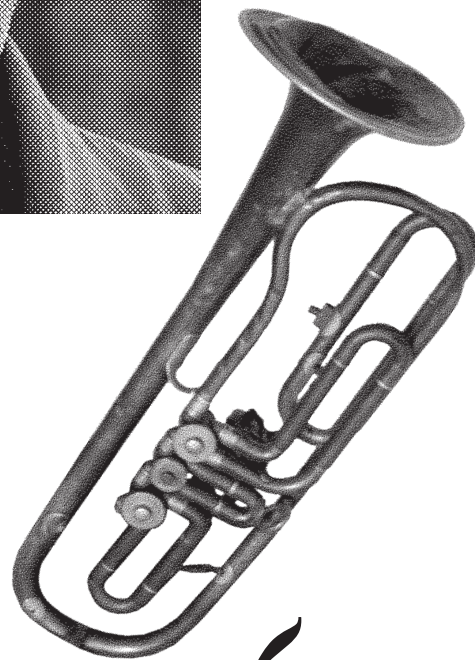
Рогалик місяця виблискував на холодній сталі труби, різко контрастуючи з речовиною, що помалу вичавлювалась із свердловини. Нарешті Пабльо розплющив очі. З-під підосхов на світ Божий лізла правдива магма і поволи збільшувалась в об'ємі.

Місяцю було добре видно, як за хвилину Бурачковичі освітілись жовтогарячою квіткою вибуху, наче тисячі феєрверків зависли в оксамитовому небі. Десь там, внизу, клетотіла магма і, цілком можливо, що навіть у цьому пеклі Пабльо все крутив, крутив свою трубу. Бо він добре пам'ятав, що земля має форму кулі і десь в середині є ядро. Але хто міг сподіватись, що між кіркою і ядром причаїлось щось в'язке і розпечене? Пабльо цього напевно не знав.

Н

а

И

б

И

I

Юлік Борзович ненавидів свій будинок. Ця розрізана навпіл мушля була вічно напхана людьми, переповнена дитячим вереском і смородом підгорілої цибулі. Тому щоп'ятниці Юлік ладував свій велетенський наплечник різним рибальським причандаллям, брав вудки та намет і вирушав на дальні озера рибалити.

Ще зранку в його котячих очах запалювався лиховісний вогник убивці. Якщо придивитись, то у них можна було побачити гарячі язика ватри, безвольні риб'ячі тіла на мураві та сполохи луски на руках невтомного ловця риб. Ледве дочекавшись закінчення робочого дня, який по-справжньому так і не ставав робочим, Юлік прожогом біг додому. А вже за яких п'ятнадцять хвилин стрімко минав вщерть обліплена язика-тими пенсіонерками лаву перед будинком. Починалося полювання.

Ніздрі Юлікового носа дрібно тремтіли в передчутті майбутньої гри з природою, в якій у програші завжди була остання. І навіть зловісне: «Руберойд! Чисто дім засмородив своїми рибами!» – що просвистіло у спину з лави, не могло зіпсути Юліку настрої. Зрештою, він цілком змирився з тим, що фактура його тіла справді нагадувала руберойд, і охоче відгукувався на це прізвисько. Та й запліли жиром квочки на лаві не могли стати правдивим об'єктом для полювання, бо десь там, за розірваною будинками лінією овиду, у глибокому озері плавала велетенська шука, яку рибалка мріяв спіймати. Жодного разу Юліку Руберойду не довелося її бачити, але він твердо знав, що риба є, що тіло хижака пружно омивають потоки теплої озерної води, що зараз її зуби хапають беззахисну, глупу краснопірку..

Юлік розплющив очі і повернувся до тям. Навколо, голова до голови, тулились люди – пасажери автобуса, який віз його до Бурачкович, де неподалік причаїлось омріяне озеро. Він почував себе незатишно серед розпарених лиць та посоловілих поглядів. Але вдіяти нічого не міг, бо оточував Юліка рідний багатостраждальний нарід, «якого правди сила», через це він пробачав йому посягання на власну недоторканість, за яку інший народ поплатився б.

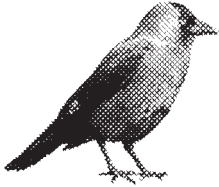
Нарешті автобус зробив натужне «пши-и-и» і відчинив двері. Першою на волю вивалилась червоношока жіночка, у клунку якої, здавалось, спочивав середньої величини африканський слон. З усього, особливо з повітря, було видно, що цьому слонику давно праглоось відвідати корчі. Потім вийшло ще кілька людей і, нарешті, на узбіччя ступила нога Юліка.

У цю мить природа почула наближення загрози власній безпеці і притихла, причаїлась. Щиглики перестали славити пахучий літній день, мухи насторожено поховались у тінь – лише комарі наострили вуха та з нелюдською люттю кинулись на прибульця. Юлік щасливо розсміявся в саме лице природі. Він був у рідній стихії! Тоді, набравши повні груди повітря, огласив околиці своїм традиційним кличем: «Ру-ра-ру-ра-ру-ра-ра!».

На березі розпростертого діл озера з дивною назвою Кураникова калюжа Юліка втішила велична, майже храмова, тиша. Він ще раз крикнув, чим здійняв у повітря чету диких качок, і заходився ставити намет.

II

Цієї самої п'ятниці незмінний керівник ЖЕКу за номером 101 Любомир Целінковський знову почув драматичний поклик східної крові. Він з'явився у пана Любомира ще в непевний

період статевого дозрівання. Звичка все піддавати сумнівам завадила майбутньому керівнику складного жіночого колективу чітко визначити причину цього несамовитого потягу до осіб протилежної статі. Уже студентом Целінковський довідався, що в гени нації свого часу було влито чимало сарматської крові, яка тепер кликала пана Любомира на прю з жіночими твердинями, змушувала озиратись у слід витонченим ноженят та блискітливим оченят.

– Кличе... – зі злістю прошипів пан Любомир, запираючись на ключ у кабінеті, – знов, паскуда, кличе. І це при тому, що сутність моя суто європейська, навіть євроцентристська! Мама ж-бо моя за прабабцею – австрійська італійка. Часом, особливо сонячного ранку, чую себе правдивим латинянином! О-о-о, знов... проклята сарматська кров!

Хтось крадькома постукав у двері. На порозі постала паспортистка Рома – його глибоко затаєна пасія. Саме на неї і до неї найчастіше відгукувалась сарматська кров власника кабінету, саме її астеничний профіль будив у ньому могутні потяги, гамовані наразі європейсько-українським вихованням.

– Ви мене кликали? – Рома видихнула це запитання в лице Любомира Целінковського, аж воно набрало вигляду наглянцovanого чайника, на боці якого безхмарної ночі можна спостерігати відсвіти місячної бійки Каїна та Авеля.

– З-заходьте, Ромцю, – пан Любомир зловив себе на затинанні і вже спокійніше підсунув гості стілець. – Маю до вас пильну справу.

Паспортистка Рома в цю п'ятницю була дещо інша, ніж завжди. Якась доступніша. Вправно підведені очі матово виблискували вологою недавніх сліз, припухлі уста, на яких ніби ночував метелик, ще зберігали сліди лай-

ки, відполіровані нігтики рефлексійно впились у рожеву долоню.

Сьогодні зранку юна Рома назавжди посварилась із своїм чоловіком. Він за традицією обізвав дружину дурною, бо вона випадково вилила на нього каву. Образі не було меж і Ромашка, як її кликав чоловік, вирішила сьогодні йому зрадити. Щоб знав. Найкращим партнером для солодкої помсти, на думку Ромашки, був пан Целінковський. Нестарий, доглянутий, милий і елегантний у бесіді, навіть на людях цілує руку...

– Я вас запросив, Ромцю, щоб... – пан Любомир на хвилику замислився, шукаючи у своєму європейському словниковому запасі необхідні словосполучення, – щоб запропонувати прогулянку місцями незайманої природи нашого благословенного краю. Погода – чудова! Вона кличе, вабить своїм лоном. (Тут пан Любомир затнувся, бо подумав, що недоречно вжив останнє слово, але за мить продовжив.) Гріх такий день просиджувати на роботі.

На очі Ромашки впала полуда вагання, яка недовго туманила зір.

– Згодна, пане Любомире, але за однієї умови – без дурниць...

«Боже, вони всі просять одне, – подумав Целінковський, – наперед знаючи, що без цих дурниць будь-яка розмова втрачає сенс».

– Що ви, Ромцю, ми лише квіточки понюхаєм і відразу назад... Пан Любомир домовився з Ромою, що вона чекатиме на розі гастроному «Прикарпаття» о третій, а сам осідлав свого канаркового «Запорожця» і поїхав за спорядженням. Дорогою зазирнув до приятеля Васі Бурковського, де розжився на справжню рушницю. Стріляти на природі він не збирався, але вразити Ромцю надію мав. Опісля півгодинних зборів «Запорожець» взяв курс на Бурачківичі. Поруч

Любомира Целінковського пахла французькими фіалками дещо напружена Рома.

– А куди ми їдемо? – запитала.

– О, це розкішне місце! Жодних людей. Лишень ви, озеро та ліс.

У цю хвилину приступ сарматської крові чомусь припинився, пан Целінковський за звичкою почав сумніватись у доцільності сьогоднішньої пригоди.

«Це ж доведеться щось говорити, напружувати інтелект, – з прикрістю думав він, – а потім... Потім у вічі годі буде глянути...» Але терпкі роздуми полишили його, коли поглянув на засмагли коліна пасажирки. Рідна сарматська кров знов шугнула в голову і Целінковський піддав газу. Його чекали великі діла...

Уже на трасі хробачок сумніву знову вкусив пана Любомира. Він злякався, що хтось із знайомих побачить їх, і неминуче гряде скандал. Сумнів знову відступив, бо пан Целінковський почав кланятись до керма щоразу, коли назустріч виїжджала машина. Правда, Рома якось косо подивилась на нього.

– У вас дуже цікава манера водити автомобіль...

– Це, Ромцю, називається безпека руху. З-під коліс зустрічних машин іноді вилітають камінчики, які спроможні позбавити мене зору. Ви ж не хочете їхати зі сліпим водієм?

Ромашка не завдавала собі труда додумати правдиву причину дивної поведінки пана Любомира, бо машина звернула на путівець і запетляла ліською дорогою.

За якимось сотим поворотом крізь кремезні сосни визирнула блакитна косинка озера. У цю пору воно було просто чарівне: легенькі хмаринки білими бурунцями сунули водним свічадом, над самою водою пустували розхристані бабки, і жебоніли мухи. Картину завершувало всепоглинаюче почуття свободи, якою втішався кожен присутній на цьому празнику життя.

Все було, як і обіцяв пан Любомир. Крім одного – бракувало самоти. На протилежному березі Кураникової калюжі, якраз навпроти місця, де зупинився «Запорожець», батожив спінінгом озеро Юлік Рубероїд. З нижньої губи в нього сочилась кров – від нервового збудження

він її безперестанку жував. На березі під корабельною сосною уже спочивали три знеможені щуки. Одна ще відкривала пащу, намагаючись щось сказати своєму мучителю, але її прокльони мало цікавили Юліка. Він виявив самаритянське милосердя і різким рухом переламав тварині хребет. Щука вже не бачила, як Рубероїд зловив ще одну її родичку і в захваті танцював навколо здобичі.

Присутність чужинця аж ніяк не входила в плани Любомира Целінковського. Тепер завдання ускладнювалось, а, можливо, й унеможлиблювалось. Від однієї цієї думки у пана Любомира закипала не тільки сарматська, але й лишки європейської крові. Щоб якось пригасити приступ ненависті, пан Целінковський заходився ставити намет і розпалювати багаття.

Ромашка теж якось скремпувалась, побачивши на другому березі бронзову фігуру, схожу на

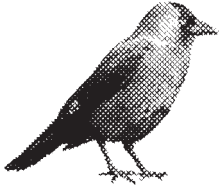
руберайд зі спінінгом. Вона прилягла на килимок, простелений кавалером, краєм ока пильнувала за рибалкою.

Пан Любомир уже закінчив усі приготування та наважився роздягнутись. Рішуче скинув футболку... Під нею практично нічого не було. Тобто тіло було, але такий мізер, що Целінковський аж розгубився. Ще й цей мізер був вкритий густою волохатою рослинністю.

«Боже мій, – подумав з розпачем, – та я їсную виключно за рахунок витривалості власних ребер, які все ще витримують натиск шкіри!» Це відкриття на яскравому сонці так вразило його, що штани уже скидалися зовсім нерішуче і з явним відчуттям відрази до своїх фізичних кондицій.

Спостерігаючи за своїм супутником, Ромця аж засміялась до чоловіка, чия плоть виявилась таким мізерним додатком до одягу. З тої хвилини між ними встановився внутрішній контакт, який, на прикрість пана Целінковського, ніяк не переходив у фізичний.

Тим часом наближався вечір. Із невблаганним приходом сутінок Любомир Целінковський все більше нервував. Не менше нервувався на тому боці Кураникової калюжі й Юлік Рубероїд. У нього теж нічого не виходило. Велетенська шука не піддавалась на хитрощі. Врешті, Юлік здався, заходився варити юшку. Щось подібне затіяли і сусіди. Пан Любомир теж майже полишив досягти чорного ока хтивості з «цією лісовою одаліскою», яку чомусь страшила його мізерність. Він смажив на вогні ковбасу з салом, пробуючи у цей спосіб взяти твердиню. А Ромця лежала лицем до нічного неба, і волохатий промінь зірки лоскотав їй віі...

III

Лісничому Роману Ванчаку зорі нічого не лоскотали, бо він лежав у рові лицем донизу і хропів. Як це йому вдавалось поєднати – один Бог знає, бо рів був повен води й жаб. Три з найсмівливіших скочили п'яному на спину і виводили безконечну жаб'ячу пісню пісень.

Роман Ванчак рів цей знав достатньо, щоб вкотре, без зайвих роздумів, прилягти дорогою до домівки. Подібне поєднання грішного тіла із святою материзною відбувалось мало не щодня. Уся Лопушна і половина Бурачкович засуджували поведінку лісничого, бо Роман не був пияком. Лісничий Ванчак був задавненим алкоголіком. Про це знало і його безпосереднє бурачковицьке начальство, але нічого собі з того не робило. З двох причин: лісничий Ванчак пильнував свою лопушнянську ділянку лісу, що розкинулась на побережжі Кураникової калюжі, як зіницю ока. Щоб не було в його лісі браконьєрів, він власноруч вистріляв усю дичину. По-друге – лісник міг пострілом з рушниць зрізати п'юрко на капелюсі будь-якого чоловіка, який підійде без попередження ближче двадцяти метрів.

Власне ця обставина й привела до тяжкого падіння умільця. На спір він розстрілював підкинуті пляшки, капелюхи, одного разу навіть часопис «Крестьянка» із репродукцією голови Нефертіті. За це йому наливали від щирого серця.

З тої стрільби лісничий позбувся і жінки, і дітей, які самочинно полишили його. Тоді чоловік ще більше полюбив свою рушницю і не розлучався з нею за жодних обставин.

– Бу-бу-буль, – ледве висунув голову з твані чолов'яга, кидаючи зле око на цікаве жабенятко, яке занадто близько підплило до лісничого.

– Па-а-а-скуда-а-а... За-р-ра як встрелю-у-у...
Д-де моя стр-р-рільба-а?

Ванчак рачки виліз з рова, незграбно мацаючи перед собою руками. Нарешті пальці відчули холод рушничної криці.

– Тепер-р-р ви в мене за-а-танцює-те, світляки-и-и...

Ця дивна фраза для самого Романа Ванчака була зовсім природною. Справа в тім, що віднедавна у нього і вдень, і вночі перед обома очима мерехтіли мільярди світляків, які заважали не лише бачити, але, що найстрашніше – стріляти.

Вимащений у тванюці чоловік похапцем перезарядив рушницю, рушив у бік озера. Досвід підказував, що саме там найбільше світляків. Він продирався крізь хащі, кленучи на чім світ стоїть світлякову напасть.

Раптом різко зупинився. На узліссі лісничий ясно побачив величезного жовто-гарячого світляка, що горів ясным світлом і не рухався. У Ванчака нижня щелепа обважніла й відвисла, відкриваючи місяцю чорне провалля рота. Чоловік важко впав в отаву. Потім обережно попластував на вогник.

– Я тті-і-і засвічу, я тті-і-і помігаю...

Коли лісник наблизився на віддаль пострілу, у лісі панувала ніч. Лише якась невідома птаха ухала в кущах. Юлік Рубероїд спав у наметі глибоким сном і шматував зубами наплечник, бо йому снилось ніби він акула, якій на зуб потрапила омріяна щука. Над наметом ясно зорів

ліхтарик, запалений Юліком, щоб його прихисток часом не збили низько шугаючі літаки.

І тут пролунав постріл. Стріляв Роман Ванчак по Юліковому ліхтарю, що необачно видавав себе за світляка.

Особливо недоречним був постріл для пана Любомира

Целінковського. Вклавшись спати разом з Ромцею в один намет, він поволі відкривав таїну, яка ховалась під її одягом. Але коли шротини зашвистіли над брезентом – тут уже не до сарматської крові.

Пан Любомир вистрибнув весь голий із ненадійного сховку і, діставши з багажника рушницю – відповів вогнем на вогонь.

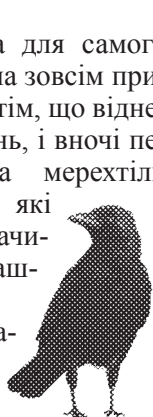
Постріл у відповідь для Романа Ванчака був абсолютною несподіванкою. Вперше за всю свою довголітню лісову практику він зустрівся з світляком, який вмів стріляти! Зачудування тривало не довго, лісничий знову наладував рушницю і вистрілив. У відповідь по листю над головою залопотів чужий дріб.

У наметі Юлік Рібероїд лежав тихо. Закривши однією рукою очі, а другою сороміцьке місце, він намагався якомога глибше вгрузнути в землю, поки з берега на берег літав шріт.

Із заціпеніння його вивів жіночий дорослий крик.

– Любо, тікаєм! Це Зеник! Це мій чоловік! Він нас знайшов! Він уб'є і тебе, і мене!

Аж тоді Любомирові Целінковському стало дико шкода власного життя, навіть спаскудженного сарматськими комплексами. Кинувши рушницю, він побіг до людей. А щоб вони

знали, що він біжить саме до них, пан Любомир кричав на всі Бурачковичі і Лопушну:

– Люди! Лю-у-у-ди-и-и! Ряту-у-уйте-е-е!

Цей поклик, наче естафету, підхопила Рома і теж подалась шляхом, прокладеним невдалим коханцем.

Лісничий Роман Ванчак несподівано для самого себе задумався. Із запалу перестрілки його вивела відсутність пострілів з протилежного боку озера. Натомість він почув розпачливий крик «рятуйте», який не віщував нічого вартого уваги. Потемками душі лісничого миттєво оволодів страх. Ледве переставляючи ноги, бурачковицький Робін Гуд побрів у бік домівки.

Юлік Рубероїд вибрав інший шлях втечі. Тільки перестрілка стихла – він прожогом кинувся у водну стихію...

Хвилин через десять усі учасники пригоди зустрілись на дамбі. У темряві пан Любомир перечепився через плазуючого лісника й упав йому на ноги. Цей же маневр повторила

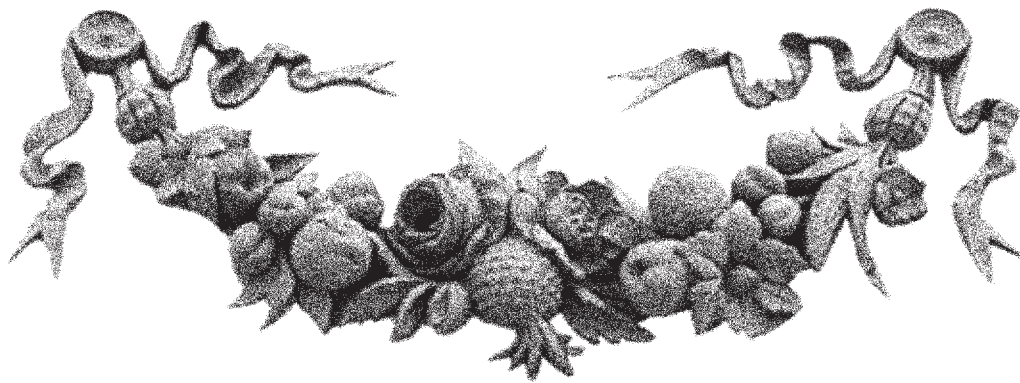
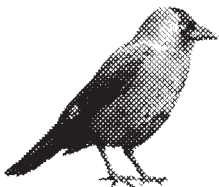
паспортистка Рома, яка, навіть лежачи на Целінковському, продовжувала здавленим голосом волати: «Люди! Які ви, люди...»

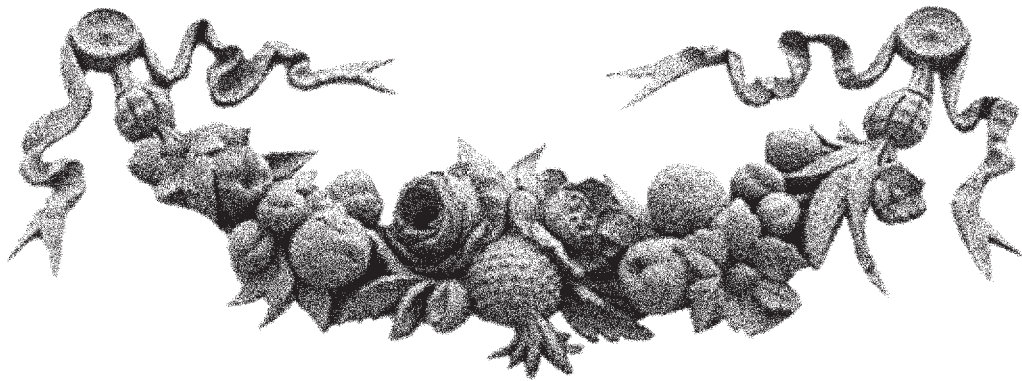
Дещо пізніше на купу малу натрапив Юлік. Він стояв у мокрих трусах і при світлі місяця бачив, як під його ногами ворухиться якась людська субстанція, що нагадувала місцями монумент на честь загиблих у війні русалок.

Несподівано для самого себе Юлік почав реготати. Невідомо, що його розсмішило, але регіт цілком заволодів руберойдним тілом.

Помалу піднявшись, паспортистка Рома востаннє мовила «люди» і теж почала задихатись від сміху. Бо голого пана Целінковського намагався поцілувати лісничий Ванчак, при цьому приказуючи: Моя маленька «стрільбочка».

За якийсь час у щасливому сміху корчилились усі, крім лісничого, якого внутрішній голос наполегливо кликав додому.

С

И

Н

с

у

ч

и

й

I

Усе почалось з того, що я занедужав чумкою. Хвороба страшно паскудна. Ви, люди, навіть не уявляєте, що таке хворіти чумкою: коли гниють твої рідні вуха, з'являються паскудні виділення на морді, а життя по краплині стікає на тремтячі ноги. Повірте мені, псуАбеляру, чия мама була уроджена Кароліна, а тато Чемберлен. Обидва зі славного і доста рідкісного псячого роду ягдтер'єрів – мисливців за покликанням і фахом.

Отже, всього лиш через рік мого життя у знаного професора пана Ореста Кугната-Сливки, я набрався чумної напасті, яка й спричинила фатальний перебіг подальших подій. А до цього часу щастя жодної миті не полишало мене.

Професор був людиною доброю і душевно щедрою, хоч коріння його лежало в бурачковицькій землі. Щоразу, повертаючись із університету, говорив:

– Ти знаєш, Абеляре, коли я був молодий і лежав в урології, то студенти не були такими, як тепер. Представляєш, бачив нині, як при відкритих дверях у жіночій туалеті якась студенточка бюстгалтер міряла! Ганьба!

– Гав, – погодився я, бо завжди погоджувався з професором. Пан Орест дістав свої тапці і ласкаво продовжував:

– А що я тобі приніс... Не вгадаєш! – я радісно посмілював, кидаючись йому на штани в очікуванні чогось приємного. Професор витягав із глибокої кишені баночку «Віскасу». – Коли я лежав в урології, мій коханий Абелярчику, то собак годували банальними кістками. А я тобі спеціальний корм приніс!

Корм справді був смачний. Правда, відгонив котятиною. Від нього я ріс, як на дріжджах.

Тож уявіть собі моє здивування, коли довідався по телевізору, що рідний «Віскас» – котячий корм! Може, він і спричинився до хвороби. Я намагався дати зрозуміти професору, що мені краще б «Педігрі», але він продовжував носити котячий харч. Потім довідався: пан Орест мав необережність похвалитись перед студентами, що тримає дуже здібного пса. Але чи вони щось переплутали, чи професор помилився – дарували йому виключно «Віскас». Зрештою, мене це влаштувало.

Години минали за годинами, дні за днями, а я тихо-тихо набирався мудрості. Моя пошка з килимком знаходилась у кабінеті господаря, тож за його відсутності мав змогу побіжно познайомитись із творіннями Монтеня, Сенеки, Декарта, Ясперса, Фрома і Фройда. Мудрість цих великих мужів виповнювала кожен закуток мого молодого тіла. Це близьке знайомство зумовило надбання певних звичок, які не завжди подобались пану професору. Наприклад, найкраще я почував себе, відпочиваючи надвечір'ям на двотомнику Монтеня, а мисочку з «Віскасом» любив ставити на фоліант Арістотеля.

Та одного травневого ранку мені стало погано: щось крутило в шлунку, дусив кашель і тягло, перепрошую культурне товариство, поблювати.

– Здише... – спокійно ствердив чорний чоловік, якого побачив, коли прийшов до тям, – краще дайте пса мені, спробую порятувати. А у вас він все одно гігне.

Від чоловіка густо пахло спиртним і чимось звірячим. Та так сильно, що якби мав силу, то б загарчав. А так вийшло лиш слабеньке «кавк». Ніби хтось кинув у воду маленький камінчик.

– Добре, Маркіяне, бери Абеяра. Може, справді порятуєш. Бо коли я лежав в урології, пси ні на які чумки не хворіли, так дохли.

Професор сумно позіхнув, ліниво погладив мене по голові. Просто серце зайшлося від жалю – це ж ми бачились востаннє! Милій, дорогий професоре, краще б я помер тоді на ваших лапах, краще б я все життя ковтав котячий корм, аніж пережив те, що судилось!

II

Маркіян поклав мене в сумку, ми рушили на автобус. Хоч як мені було зле, але потяг до пізнання світу заставив мобілізувати усі мої псячі сили, щоб роздивитись нового господаря. Невисокий, атлетичної будови, з камінним лицем і обкусаною бородою. Він суворо дивився в далечінь, наче Олександр Македонський перед походом на Парфянське царство.

У Бурачковичі прибули в обідню пору. Мешкав Маркіян на околиці містечка, тож від автобуса ми ще довгенько дибали мало не до краю лісу. І хоч який я був хворий, але коли вперше побачив лісову хащу, вдихнув вільний вітерець – відчув, як усі покоління моїх неписьменних предків прийняли стійку. Я ж тільки глибше сховав лице поміж ніг.

Уже в досить просторій хаті, де на кожному кроці лежали та висіли шкури впольованих диких тварин (навіть на люстрі), Маркіян відразу взявся за моє лікування: робив якісь болючі уколи, компреси на груди, поїв відварами. Врешті-решт, через тиждень я помалу почав приходити до тями. З'явився апетит. Однак з харчами означились проблеми: після «Віскаса» мій організм не дуже охоче перетравлював курячі кістки, нутрощі різних свійських тварин. Я вже не кажу про помії...

Та молодість взяла своє. Я швидко зцілювався. Правда, далеко не все мені подобалось у новій оселі. Наприклад, нове помешкання. Маю на увазі буду на дворі. Вечорами, коли сонце кволо ховалось за дерева, моє серце линуло на батьківщину – важко згадувались чарівні хвилини, прожиті у професора. Бібліотека, солодкий запах книг, навіть осоружний «Віскас»... Повірте, я не якась там сука, але при цих спогадах мені не раз на очі навертались сльози.

А ще ім'я! Уже через два місяці після приїзду Маркіян кинув у мій бік:

– Не-є-є, вже не здохнеш! Треба дати тобі людське ім'я, а то професор назвав якомсь не попсячому – Абеяра. Будеш в мене Штуцером! Що, звучить? Правдиве мисливське ім'я. Скоро, скоро ми з тобою лісом поганяєм! Але спочатку екзамен...

Який ще екзамен? Після того, як мене вдарила по обличчю абсолютно дика Маркіянова кітка Жучка, здавалось, що я перейшов всі екзамени і зможу трошки відпочити. Не судилось.

III

Якомсь господар дістав мене з буди, і ми знову вирушили до рідного Львова. Я опинився серед братів по крові. Маркіян привів мене на справжнє збіговисько брутальних псів, які гавчали, аж вуха закладало. Абсолютно неінтелігентна публіка. І не дивно, бо їх чекало цілком безглузде випробовування – лови лиса по колу за ґратами. На жаль, ця ж доля судилась і мені.

– Ну, Штуцерку, не підведи, – ласкаво поплескав по моїй гузиці господар, – як злапаєш – дістанеш сертифікат, а від мене свіжого м'ясця!

Коли надійшла моя черга – побіг за переполошеним облізлим звіром. Я читав Франкового «Фарбованого лиса», але ніколи не міг подумати, що від нього може так смердіти! І за цією невмиваною почварою я мав бігти? Життя видалось сумним і схожим на цей безглуздий лабіринт з перегонами. Глибокі роздуми на сю тему скінчились із приступом жахливого болю. Виявляється, я не помітив, як лис чомусь опинився позад мене і, догнавши, шкрябнув пазурами по обличчю...

– Ну, що ти за худоба!

– нарікав Маркіян,

ведучи мене кудись на ретязі, – гірше за kota. Та ти ж мисливець! Мав би його так цапнути, щоб без морди лишився!

Зітхнувши, Маркіян задзвонив у якісь двері. На порозі став делікатний, із тонкими долонями чоловік. «Інтелігент!» – зойкнуло моє серце.

– О-о! Маркіян! Молодець, що зайшов! Я тобі щось покажу...

Після пляшки оковитої господар, який виявився лікарем, дістав із шафи рушницю. Вона смерділа чимось машинним.

– Пневматична. Гарна штучка. Пристрілював? – запитав Маркіян, цілячись у мене.

– А зараз попробуєм. Пішли на балкон. І пса бери, хай привчається до мисливства.

Балкон був високий, на рівні п'ятого поверху. Навпроти височіла стара тополя, на якій гучно гуляли весілля горобці. Щебет стояв такий, як у Стамбулі на риночку.

– Давай, голубонько... – прошепотів новітній Гіппократ, цілячись поміж гілля.

Цик, цик, цик – з голосним щебетом з гілок посипались горобці.

– Дай я, дай я! – збуджено запросив Маркіян.

– От купиш собі, тоді й будеш «дай я»! – відмовив лікар, продовжуючи стріляти по горобцях.

Потім знизу почувся лемент, що заглушив вереск горобців. Обидва стрільці визирнули за поручні.

– Подивися, вони їх хоронять! – зареготав

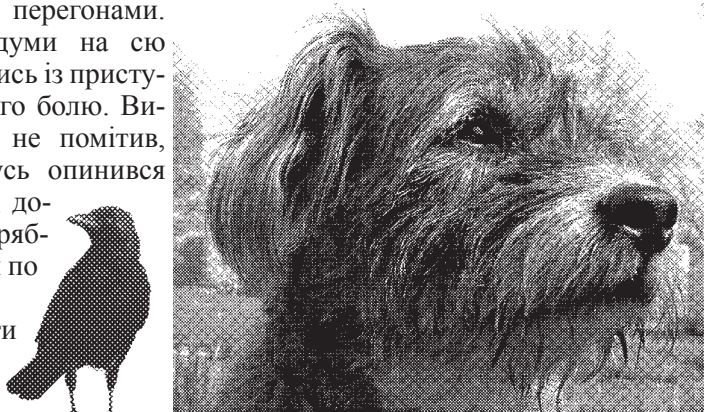
лікар. Серед коріння старої тополі простувала невеличка процесія. Спереду крокував хлопчик літ семи, який ніс хрест з гілочок, за ним дві дівчинки із вінками чорнобривців та кульбаби, потім зграйка найменших діточок. Кожен тримав по одному скривавленому горобчику в долонях. Діти плакали, гарячі сльози робили на їх замурзаних личках білі борозенки, що зморшками лягали на скорбні лики. Я не витримав і завив:

– Я тобі порикаю, нещастя! – вдарив по моему забинтованому обличчю Маркіян.

Мені б у цю хвилину цапнути його за руку, але вроджена шляхетність стала на заваді. Встромляти зуби в живу істоту – вище моїх сил! Зрештою, це не по-християнськи.

Увечері, вже в Бурачквичах, Маркіян постукав ціпком по буді.

– Вилазь, Штуцер, погомонимо.

Сторожко виліз. Господар сів на ганку і взяв мене за обличчя.

– Розумієш, псюро. Світ ділиться на дві половини: на потрібних і непотрібних. На чистих і нечистих. Чисті – це ми з тобою. Ми потрібні, бо щось вмієм, вмієм дати собі раду в цьому світі. А є такі, що тільки займають місце. Як горобці, як дичина. Як Мерлюньо. Як інші бурачковицькі п'яниці. Таке життя...

Раптом Маркіян відкрив мені рота.

– Слухай, та в тебе прикус неправильний! Може, через це ти мисливець нездалий!

Через кілька днів рот уже не закривався – із моєї ротової порожнини стриміли чотири залізних ікла. Маркіян дотримав слова, і бурачковицький дантист швидко зробив операцію.

Коли я вперше побачив себе після цього в дзеркалі, мало не втратив свідомість. З гладкої поверхні на мене дивився махайрод, шаблезубий тигр з мезозою. Тільки маленький.

– Все, Штуцер, завтра вночі йдемо на полювання. Воно трохи несправжнє, але звикай.

Щось відповісти я не спромігся, бо після протезування мені увесь час з рота текла слина.

IV

Коли ми вийшли з хати, уже добряче спочіло. Хмари завбачливо зашторили небо, дув прохолодний вітер, словом, все віщувало лихо. Маркіян вів мене на ретязі, прив'язаному до ві-

зочка, який штовхав перед себе. На ньому покоївся велетенський акумулятор. Напевне, від автобуса, а, може, трактора.

Попетлявши кривими вуличками Бурачкович, нарешті вибрались на простір. Перед нами лежало чорне плесо Кураникової калюжі, що споконвіку перебувала в межах площі Марії-Антуанетти, неподалік Базарного майдану У масній воді, на самій середині калюжі, плавали чотири лебеді. Білі, як янголи.

Я аж рота відкрив від краси. Птахи граційно вицілювались дзьобами, вихиляли шиями, і, здавалось, ще мить і зазвучить над за-

вмерлими Бурачковичами безсмертний вальс Штрауса: пам-пам-пам-пампарампам-парампам-папам...

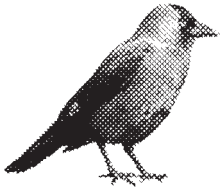
Від розчулення з моєї душі вирвалось легке підвигання у стилі Лучано Паваротті.

– Цить, Штуцер! – зашипів Маркіян, – приб'ю заразу!

Скріпивши серце, замовк. А Маркіян не вгамонявся. Він під'єднував до акумулятора дроти, примощував тачку на березі, лиховісне зиркаючи на лебедів.

– Тепер будь готовий, песику. Починаєм! – сказав і кинув у воду дроти.

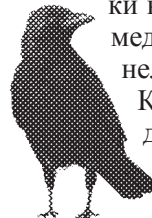
Лебеді гучно стріпнули крилами і знялись у зоряне небо. Крім одного, який необачно занурив у воду голову. Він, наче білосніжна подушка, лежав в узголів'ї озерного ліжка.

– Штуцер, пішов, пішов, апорт! – загарчав господар. Я не рушив з місця. – Марш у воду, скотина!

Маркіян зловив мене за карк, жбурнув у воду.

Вона виявилась доволі холодною. На душі стало мерзотно від навколишнього пейзажу: попри мене пропливали маленькі, більші і зовсім великі риби, спухлі тіла дев'ятьох небіжчиків, які пішли під лід на Йордан разом із бідонами свяченої води, а попереду легко гойдалась на хвилях білосніжна хмарка, яка ще кілька хвилин тому була лебедем.

Тоді я вирішив

прикинутись дурником – зловив своїми страшними зубами якогось причмеленого окуня, поплив до берега.

– Ідіота, лебеда, лебеда треба було брати! – вдарив мене по голові Маркіян. Потім швидко роздягся і сам скочив у воду.

Додому ми повертались однаково мокрі, але з різним настроєм. Господар наспівував арію Чіо-Чіо-сан, а я винувато зазираю у скляне око мертвого, але все ще прекрасного лебеда, у якому застигло німе запитання «Варум?»

Минали дні. Минали ночі. Я вже призвичаївся до нових зубів. Міг навіть на спір з сусідським Барсом перекусити держак від граблів. Уже й Маркіян не видавався кровожерною потворою, хоч у мене досі перед очима стоїть картина, як він відкручував голову мертвому лебедю, а вона безнадійно розкручувалась у другий бік. Зрештою, звикаєш і до страждання. За час

мого становлення у Бурачковичах я став свідком і не таких історій.

Поряд з нашою садибою знаходиться станція переливання крові. Біля неї притулилась невелика стаєнка, де персонал станції утримував двох свиней і коня Біма, власником якого був місцевий сторож Ладзьго Микulichин.

Одного разу Ладзьго був запрошений на весілля у сусідню Лопушну, де пропадав чотири дні. А ключ від стайні мав тільки він. На третій день медперсонал почув нелюдський крик.

Коли вивалили двері стайні... Боже, як низько може впасти тварина!

Бім мало того,

що пообгризав усі дерев'яні деталі стайні – він загриз свиню! І брався вже за другу, але вона здійняла галас, який врятував їй життя.

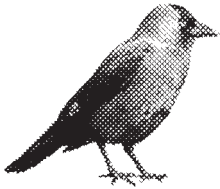
Ви можете уявити, про що думав бідолашний Бім, коли гриз вуха льосі? А я можу. Він думав: «Як же це я? Боже, я ж травоїдний!»

Я так близько взяв до серця перехід свійського Біма в розряд хижаків, що цілий день не виходив з буди. Лиш надвечір визирнув, щоб подивитись на скривавлене лице Ладзьго Микulichина. Бім таки помстився господареві за свою ганьбу – відкусив йому вуха.

Здавалось, що після таких пригод душа моя стане, як підошва – тверда і груба. Аж ні.

Чудового росяного ранку Маркіян витяг мене з буди і, перекинувши на спину, почухав живота.

– Ну, кавалер, став фляшку. Але сьогодні приємну роботу будеш мати!

Не здогадуючись про майбутню роботу, я довірливо закрутив обрубком хвоста – таки тішить, коли тебе пестить чиясь рука, та ще й по ерогенних зонах.

Після невеличкої подорожі до сусідньої Лопушни, ми завітали на обійстя Миколи Фуртака, колишнього дільничного міліціонера. Він досі ходив у штанях з лампасами. Але спортивних.

– Нарешті, – гукнув з ганку Микола. – А я вже зачекався! І ще хтось...

Раптом я побачив цього «щехтося». Це була ягдтер'єрка! Молода, струнка, із високими грудьми та чарівними стегнами. З вигляду – істинна Суламіф! Тільки звали її Тіна.

А пахла вона як! Чисто, легко, наче повів вітру у лузі, як «Ніна Річчі» і «Фіджі» разом узяті!

На Тіну я теж справив враження. Звичайно, не зубами, які заважали цілуватись в уста, а породю, що проглядала від кінчиків ікол до куприка. А ще добірною мовою. Я цитував їй «Пісню Пісень» давньогрецькою, «Квіти зла» Бодлера французькою і «Таємницю твого обличчя» Павличка українською. Вона танула в світлі моїх очей!

Поки ми ніжились, Маркіян і Микола затягли нас до кімнати, де на столі стриміла пляшка горілки і закуска.

– Давай, Штуцер, покажи клас! – зареготав Маркіян, наливаючи горілку по вінця.

– Тінка, а ти підгопуй, підгопуй! Йому ліпше буде! – додав колишній міліціонер.

Я скрипнув залізними зубами. Вони, ці два варвари, думали, що зможу у них на очах... Мою Суламіф! Мою муку... Мій спалах сонця на золотих дужках професорових окулярів!

Це було вище моїх сил. Але Тіна! Вона не звертала жодної уваги на хамські морди людей,

а визивно увивалась навкруг мене, доводячи моє лібідо до розпачу. Ще хвилинка – я б не витримав і зганьбив би своє ім'я на віки вічні.

Надлюдським зусиллям заставив себе зробити найстрашніше – ніби в захопленні любовної гри, вискочив за вікно.

Женучи полем до Бурачкович, мене гризла одна думка – як достойно накласти на себе руки.

Я позбувся своєї незагоєної радості, своєї єдиної половинки яблучка, призначеного тільки мені. І заради чого? О, прокляті переконання, закладені марнославною професоровою наукою. Вони, псяюри, у зародку задусили найбільше, найпалкіше почуття – любов до жінки. Як я ненавидів себе у цю хвилину!

– Я – собака! Со-ба-ка!!! – закричав на повен голос. У відповідь здійняли гвалт усі бурачковицькі пси. Що ці ідіоти розуміють у коханні?!

Надвечір придибав п'яний Маркіян. Бив мене палицею. Бив кріпко, наче автомат. Мовчки. Я ж, як Махатма Ганді, терпляче зносив побої – приймав їх з покутою за зраду свого кохання.

Два дні пішло на зализування ран. Мене ще тягло до Тіни, навіть часом проскімлював її ім'я, та спогад відганяли важкі думи про складність життя.

Візьмемо мене. Я – собака. Принаймні так твердять люди. Та хто їм дав право визначати мою приналежність до того, чи іншого роду людського? Бог? Деміург? Саваоф? Але ж я читав, що ми всі його діти, тільки створені в різні дні! То чому людина, ссавець, бере на себе роль судді і ката? Чому мою долю вирішує якийсь Маркіян, який любить тільки себе і свою рушницю?

Господи, хоч би хтось відповів мені на ці тяжкі, як вериги, запитання! Може б я знайшов

відповідь у книжках професора Кугната-Сливи, але вони так само далеко від мене, як Бог. А в Маркіяна були лиш довідники зі зброї та підшивка часопису «Конєводство» за 1978 рік.

V

Уже тиждень Маркіян зі мною не розмовляв. Годував, вичісував, вигулював, але не розмовляв. Мав надію, що чоловік щось зрозумів. Дарма.

Якось викликав мене з хати.

– Штуцер!

Поволі, щоб не втратити гідності, я зайшов до кімнати, яка вся була завалена набоями.

– Завтра йдем на цапа. І пообуй мені там якісь коники викинути – приб'ю. Навіть тестамент не встигаєш скласти. І лишу в лісі...

Маркіян всю ніч робив набої. Здавалось, що він збирається не на цапа, а виїжджає воювати на Балкани.

Вдосвіта ми вирушили до лісу. Незважаючи на важке спорядження, господар легко простував поміж деревами. А я насолоджувався можливістю привітати птаство з добрим ранком. Ніколи не сподівався, що птахи встають так рано! Вони товклись на гіллі, як бурачковицькі газдині по літніх кухнях на празники.

Маркіян зупинився. Схилив голову на бік і став схожий на великого коккер-спанієля.

– Шукай, Штуцер, шукай! – пролунала команда.

Я побіг вперед, переймаючись азартом господаря. І справді, за кілька метрів надібав слід

козуль. Під ногами шурхотіло листя і, здавалось, що мій стрімкий біг, врешті, перейде в політ. Я розкину ноги над Бурачковичами, Україною, світом, крилатим феніксом шугатиму над марнотою марнот смішної нашої землі!

Враз ніби в стіну вперся. За кілька метрів на залитій сонцем галявині паслось стадо козуль. А разом з ними на різнотрав'ї розкошували інші представники місцевої фауни. Ця райська місцина заворожувала спокоєм і тихим щастям буття.

«Маркіян!» – спогад ляснув у голові, наче постріл. Треба було на щось зважитись – або нагнати козуль на господаря і перестати

бути Абелярром, або... загинути!

– Аяяй! Аяяяй! – закричав я на повні легені, – втікайте, звірі, птахи, комахи, трави, дерева, люди! Втікайте всі!

Мій голос вдаряв у тишу, як у дзвін, і вона вибухла голосним зойком страху, вселенської журби та печалі.

Розтривожені криком козулі, легко зірвались з місця і граційно полетіли... у бік Маркіяна!

Пах! Пах!

Мені затерпли ноги. Усі чотири вросли у високу траву, пустили коріння, щоб не бачити моєї ганьби. Мого вироку.

– Штуцер, Штуцер! – почувлось щасливе шипіння господаря з-за куща ліщини, – йди сюди, мій маленький...

Ішов, бо мусив.

На шовковистій траві лежав цап. Голова закинута, очі широко відкриті, з рани під лопаткою сочиться кров.

– Мій маленький, мій коханий ягдтер'єрчику, – палко шепотів Маркіян, – молодець! Але ж добрий пес, файний! Будеш нині мати премію. Господар вийняв мисливського ножа, з яким ніколи не розлучався й заходився вправно білувати тварину. Я відвернувся.

– На, – кинув щось. На траві лежали закриті легені. Здавалось, вони ще дихали, всотуючи кришталеве повітря рожевого дня.

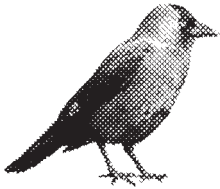
Щось гірке підступило мені до горла, занудило. Занудило від усього: від смаку смерті, навколишньої краси, байдужого щебетання птахів, від самого себе.

– Хай горить увесь світ! – закричав у відкриті небо, я плюю на тебе, глупа людська мудросте! Хай живе смерть!

– Тихо, ти, дурню, – цитькнув Маркіян, – лісника накличеш! Розгавкався.

Він швидко закінчив справи і, сторожко роззираючись, попростував найглухішими стежками додому. Чужа кров засихала на його плечах.

Цієї ночі я не спав. Моя душа плакала. Хотілось по-собачому вити на місяць, але пекучий сором не дозволяв зробити навіть це. «Втішає тільки Смерть, яка дає життя нам...» – рядок мого улюбленого Бодлера горів у запаленому мозкові, підштовхуючи ество до неминучого. Десь далеко, у минулому житті, залишився

смішний професор із «Віскасом», гуманістичний Монтень, лукавий Вольтер... Чи варті вони бодай одного пострілу із карабіну СКС з оптичним прицілом, цього фалічного символу смерті?

Коли на небі запалилась вранішня зоря, рішення було прийняте. Близько восьмої з хати вийшов Маркіян із мискою субпродуктів впольованої дичини.

– Заслужив, Штуцер, заслужив... – Маркіян нагнувся, щоб погладити мене, і в цю хвилину я з гарчанням кинувся на його жилаву шию...

Зараз обід. Я сиджу в буді, чекаю на смерть. Маркіян не простить. Він наладує карабін, при-

цілється, вистрілить. Другого пострілу я не почув. Але він буде обов'язково. Для певності. Тоді мене не стане.

Разом зі мною відійдуть у кращий світ філософи, кохана Тіна, професор, згинуть Бурачковичі. Залишиться лиш Бог у перший день творіння. А значить знову явиться світові ягдтер'єр Абеляр... і бурачковицький мисливець Маркіян, який лежить біля моєї буди з розірваним горлом. Це кажу вам я, Абеляр. Син сучий.

ВОЗДВ

ЖЕННЯ

I

Як легко дихати в Бурачковичах влітку! Усюди страшно зелено. Багатюща рослинність на теренах Бурачківщини аж піниться, так випродуковує кожним листочком доброякісний кисень, а його вже на повні груди вдихають стражденні бурачківчани, які надвечір'ям гуртуються на лавах при дорозі.

Але сьогодні не вечір, а муркотний сонячний ранок, який передує спекотливому дню і бурачківчани, у своїй свідомій масі, пораються: на городі, коло худібки, на полі, а дехто навіть коло жінки. І лиш один Сенько не мав коло чого поратись – дорогою, що в'юнилась від Лопушни до Бурачкович, він наближався до тихо-водої Стиранки, через яку був перекинтий гулкий дерев'яний міст.

Сенько зі свистом вдихав цілюще повітря. Він був схожий на маленького блискучого жука-бронзовика, блискучого від поту і сірого від пилуги. На сухорлявій фігурці чоловічка легко висіла лікарняна піжама, увінчана зів'ялим тірольським капелюшком із слідами павиноного пір'я.

Сьогодні Сенько був щасливий – він нарешті вийшов за межі Лопушнянського кляштору, куди разом з радянською владою вселились душевнохворі. Тісне подвір'я лікарні, обмежене монастирськими мурами та фігурами святих, уже було затісне для неупокої душі Сенька. Не так навіть для душі, як для його подвижницької праці – Сенько все життя шукав в околицях Бурачкович нафту для держави. Взимку, восени, влітку і, навіть, весною він бродив теренами благословенної Бурачківщини, щокроку колючи землю довгим шупом із сталевого дроту. Власне за цю сподвижницьку працю й втрапив чоловік до психіатричного кляштору.

І тут Сенько не полишив свого заняття: сколов кожен сантиметр лікарняної землиці. А коли вся вона вже була подзьобана, чоловік став подумувати про божевілля. Але, на щастя, прийшов сьогоднішній день, день визволення! З самого ранку головний лікар лічниці позбирав на подвір'ї хворих і персонал.

– Всьо! – ледве стримуючи сльози, мовив. – У держави вже нема грошей для вар'ятів. То виголошую мій указ, що персонал весь звільнений, а хворі оголошуються здоровими і розпускаються по домівках!

Якийсь час усі тримались за звичкою кляштора, але Сенько відразу рушив за браму. І ось уже дві години він зосереджено колов землю дорогою до Бурачкович.

Нарешті під чоловіком загудів міст. Сенько став на самій середині, подивився під ноги.

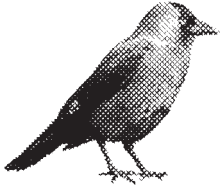
Між почорнілими опорами мосту плавно спливала соком Стиранка. Довгі коси водоростей хилитались у пружному мареві чистої води, ховаючи у пасмах срібні полиски риб та сині спина русалок.

– Тьфу, – плюнув у воду чоловік і радісно засміявся, коли слюна, долетівши до води, зробила веселкову дірочку у Стиранці, яка розтяглась під сонцем. Сенько усміхався річці, а річка усміхалася йому.

II

Роман Задупський прокинувся, наче народився. Він добре знав, що йому щось снилось, але що саме – не пам'ятав. Щось тривожне, ніби Марійка зліпила вареники, а вони всередині були начинені мушиними личинками.

Пан Роман бридливо пересмикнув заспаними плечима, на яких зимовим візерунком відбилась подушка.

– Марійка! Ти вареники робиш? – на всяк випадок голосно запитав кімнату Задупський.

– Га? – почулось з вулиці. Широколиця Марійка годувала курей і прослухала запитання чоловіка.

– Вареники робиш, чи ні? – пан Роман став на ганку у повен ріст сімейних трусів і хижо позіхнув.

– Та, Ромцю, як ти так просиш... Зараз будуть.

– Що, вареники вдосвіта?! Здуріла баба чисто!

Пан Роман мав впасти у звичні нерви, і пані Марія вкотре вислухала б гостру лекцію з приводу її незного походження з села Помонета, де навіть торговиці не було, і що вона дітей немає, бо була згуляна, але Роман Задупський стримався. І не тому, що надто любив дружину (якщо й любив, то виключно християнською любов'ю), а з іншої, вагомішої причини – сьогодні Бурачковичі відкривали пам'ятник Шевченку.

Ідея встановлення фігури поету на центральному Базарному майдані Бурачкович народилась серед громадян цього вільного у всіх відношеннях містечка ще за Франца-Йосифа. Уже й гроші якісь були зібрані, в товаристві «Просвіта» покоїлась маленька фігурка Кобзаря, але... якийсь навіжений сербський студент поціливі у Сараєво в принца Фердинанда, і Франц-Йосиф II з Миколою II почали жертися. А дістали, як завжди – Бурачковичі. У містечка, яке весь час ставало то російським, то австрійським і, врешті, польським, уже не стало ні грошей, ні можливості увіковічити геніального поета. За радянських часів бурачківчанам замість Шевченка поставили гіпсового Сталіна, помальованого сріблянкою. Але і той згинув після XX з'їзду. Аж тепер бурачків-

чани дістали можливість сублімувати підсвідоме бажання мати поміж себе Кобзаря.

Першим на всенародному вічі мешканців Бурачкович, присвяченому цій темі, виступив вїйт, або мер містечка пан Роман Задупський.

– Нарешті наша мрія віковічна здійсниться! – кричав Задупський в лице людям. – Ви дивіться: у Львові Шевченко стоїть, у Києві є, навіть Лопушна бюст Кобзарю всадила! А ми що, манкурти?!

Сполошений нарід на майдані обурено закричав, що він ніякий не манкурт. Відразу було проголосовано за побудову пам'ятника.

Та перед люди вийшов сторож станції переливання крові Ладзьго Микуличин.

– Я так собі думаю, що як ставити пам'ятник, то щоб був пам'ятник, а не грушка. Щоб його в ясну погоду зі Львова видко було!

– Правильно! – закричали всі, і тричі пролунало натужне «Слава!».

Але грошей у касі Бурачкович не було навіть на пам'ятник собаці Влодка Фарнеги, яка загинула в боях із лопушнянськими хортами. І тоді з'явилась на світ Божий чиясь анонімна пропозиція зробити фігуру надувною, бо на першій бригаді назбиралась ціла купа старих скатів від тракторів.

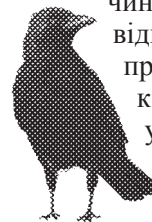
– То добре, що буде великий. Але треба так зробити, щоби його мона було возити по селах, де ще нема пам'ятників. Най люди мають на храмові свята де квіти покласти... – вставив свої п'ять копійок Лазьго, який завжди був в опозиції до будь-якої влади.

Відразу бурачковицька громада розділилась на два табори: вїйт з адміністрацією містечка були за надувного Шевченка, а місцеві маргінали на чолі з Ладзьгом Микуличиним виступали за дерев'яний пам'ятник на гужовій тязі. Ситуацію підіграла й та обставина, що партії

підтримували різні конфесії. Між иншим, обидві християнські.

Минуло два місяці нелегкої праці над творами мистецтва. «Надувняки» (так називали війтову партію) швидше впорались з шедевром і лиш молили Бога, щоб у день відкриття не знявся вітер з Лопушни, бо тоді можуть не витримати канати, якими буде припнятий надувний Шевченко до землі.

А «деревняки», яких очолював енергійний Ладзьго, згуртованим товариством стругали на висілках триметрову фігуру Кобзаря, голосно плюючи в бік «надувняків», коли хтось з них проходив повз силосну яму, де, наче на верфі, ріс собі поет.

– Най вони горять синім вогнем, ті твої вареники! – обірвав плин спогадів пан Роман, – нині таке свято, а ти все мені до каші наплюєш. Де моя сорочка?

Покірна Марійка з грудьми, що висіли, як дві медалі за відвагу, притьмом принесла війтову парадну сорочку, на якій живого місця не лишилось – вся була зашита вишиттям червоними і чорними нитками. Тільки під пахами жовтіли дві велетенські плями: коли війт хвилювався, то страшно прів. А якщо у цю хвилину ще й починав думати, то при ньому навіть у протигазі неможливо було встояти!

– Щоб рівно ополудні стояла за мною на трибуні і робила вітер, бо люди коло мене попадають! – востаннє кинув за плечі напрасований

пан Задупський і вийшов на дорогу. А нею вже простував натовп з хоругвами, знаменами і співами. Ішли якраз свої, «надувняки».

– Юзько Шопа де? – суворо запитав знаменосця пан війт.

– Він з хлопаками вже на майдані! – бадьоро рапортував чоловік, – з самого раня помпують, щоб на дванайцїту пам'ятник стояв, як штик. Лиш би вітру не було.

З другого кінця Бурачківч, крутим схилом Козацького горба, попри хату повії Катерини, яка з жалю до мужчин нікому не могла відмовити, сунула процесія «деревняків». Їхній фіюрер у парадній формі невідомої армії гордо сидів на передку і урочисто

цьвохав по вгодованих задках коней. За ним височіла розмальована яскравими фарбами фігура дерев'яного Шевченка в правдивій смушевій шапці, з-під якої по плечах розвивалось кошлате волосся зі стружки.

– А я казав вам, пане Ладзьго, що Шевченко був лисим, а ви йому тирси під шапку понапихали... – дорікав старому завклубом Влодко Фарнега.

– Стуль писка, матолку! Не може бути пам'ятник лисим. Наш Шевченко – молодий! А старого най «надувняки» роблят...

По тих словах навколишній наїд затягнув «Реве та стогне».

Сенько, начудувавшись з власного обличчя, яке мінливо відбивалось у засидженій русалкам Стиранці, таки увійшов до Бурачкович. І відразу натрапив на Марію Задупську.

– Сеньку! – зачудовано вигукнула жінка. – А я чула, що тебе до кляштору в Лопушні запроторили!

– Угу, – щось промичав чоловік. За час пошуків нафти для держави він майже розівчився говорити. Бо такої необхідності не мав.

– Слухай, Сеньку, – взяла під руку колишнього однокласника пані вейтова, – в Бурачковичах нині свято, пам'ятник Шевченку відкривають. Аж два! То я тебе з собою возьму.

Жінка мала добре серце, яке не ствердло у співжитті з деспотичним Задупським, чий малий зріст, великі губи Жака Бреля і гачкуватий дзьоб Генріха IV постійно спричиняли гвалти в хаті – пан Роман страждав комплексами неповноцінності. Усіма, які відомі Зигмунду Фройдю.

А пані Марія не мала ні комплексів, ні дітей, ні щастя. І, вдвляючись у зосереджене обличчя Сенька, який натхненно длубав скам'янілу дорогу, відчула глибокий жаль за змарнованими літами.

Коли обоє дістались Базарного майдану, там на повен голос вирували два мітинги: один біля велетенської гумової ляльки, що здалеку нагадувала помальовану на чорно ракету СС-20, а другий, трохи менший, біля великого воза, на

платформі якого геть замаєний квітами та рушниками стояв з голубими очима Кобзар.

Сторож станції переливання крові на німо відкривав рота перед однодумцями. Він агресивно махав руками, сукав дулі у бік другого мітингу, крутив, як папуга, головою в фуражці, поцяцькованій різними кокардами, але намарно – партія пана Романа Задупського виписала зі Львова машину з гучномовцями. Голос останнього гримів над Бурачковичами, як рик немейського лева, що випадково зазирнув на свято.

– І ми нині відкриваєм цей величний пам'ятник нашому генію на віки віків, і ніякі ренегати не зможуть зіпсути нам празника шани і тріумфу на віки віків!

Пан Задупський просто купався у власному голосі. Йому здавалось, що він сам став як пам'ятник – високий і величний. Війт у запалі витягся на нитку, став навшпиньки. І не помітив, що почесна президія навколо нього почала відступати, відсовуючись все далі від пахучого начальника. Пан Роман відчув себе, як пес Шницель, коли йому нагло відмовила сука Барбі.

– Де ти лазиш, гниро... – засичав до дружини, – махай, махай, бабо, бо ті вдома розірву!

Заhekана Марія відпустила руку Сенька і почала активно робити вітер подолком навколо чоловіка. Ніхто й не помітив куди зник приблуда.

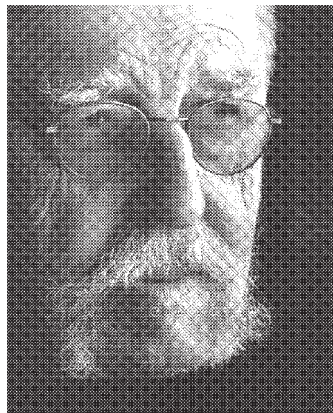
У той самий час цілком оглухлий Лазьго Микуличин пішов ва-банк. Він раптово зник

в таємній комірчині, яка містилась у штанях розмальованого пам'ятника. У напівтемряві пан Ладзьго роздивився: навколо нього висіли різні шнурки з ручками, якісь важелі, корба з хробачковою передачею. Вождь «деревняків» перехрестився і засмикав, заграв руками на всій навколишній апаратурі, особливо налягаючи на корбу з хробачковою передачею.

Першими помітили щось недобре неприкаяні бурачковицькі діти.

– Мамо, мамо – Шевченко живий! – заплакала, заголосила вимашена бузиновим соком праправнучка покоївки Пілсудського мала Євка. За нею галас здійняла реш-

та нащадків бурачківчан. Дерев'яна фігура Шевченка справді справляла незабутнє враження. Пам'ятник піднімав і опускав руки, повертав голову в різні боки, наче вітаючи присутніх, і навіть тупав правою ногою. У лівій сидів Ладзьго Микуличин. Хоч піт йому заливав очі, але він спромігся зазирнути в замасковану шпарину, щоб пересвідчитись – сюрприз подіяв, уся громада Бурачкович, відкривши щербаті роти, вдивлялась у рухому фігуру. Тоді сторож Микуличин кілька разів натис ногою на заповітний педал, який припас на сам кінець вистави. Слухняна дерев'яна постать, наче справді жива, закліпала голубими очима пророка, аж відлетіла одна вія, зроблена з кількох щіток до взуття.

Бурачківчани були вражені спорудою, яку спромоглися зробити «деревняки». Вони просто не знали, що сказати. Тож діти відразу поліз-

ли на воза, де стояв пам'ятник, щоб усе помацати рученьками, жінки пополотніли і подекуди повтрачали свідомість, а чоловіки помалу гуртувались у передчутті серйозної, а головне, цілком заслуженої пиятики.

Напевне, на цьому усе б і завершилось – гору взяли микуличинці і, хоч-не-хоч, але старому Ладзьгові довелося би залишити сторожування та кожуха і перебрати на себе обов'язки мера Бурачкович, разом з мантиєю та ланцюгом на груди. Принаймні, усі присутні на Базарному майдані у цьому не сумнівались. Крім однієї людини.

Сенько не брав собі до голови пам'ятникові змагання, а втішаючись сонцем та ладною погодою, продовжував дзьобати щупом землю на майдані. Дзьобав-дзьобав і продзьобав гумовий черевик надувного поета.

Крізь отвір із свистом вирвалось повітря, а що потужний струмінь його збільшувався, то й зросла реактивна тяга у фігури.

– Тримайте, шнурки тримайте! – закричав Роман Задупський на весь бурачковицький дисктрикт. – Тримайте, бо зараз пам'ятник зірве!

Нарід спочатку неохоче, а потім веселіше рушив до канатів, якими Шевченко був прийнятий до землі. Сам війт грудьми кинувся затуляти дірку на черевіку поета.

Запізно. Фігурою сильно шарпнуло, і вона зі свистом вознеслась в небо, прихопивши із собою мало не все доросле населення Бурачкович, яке міцно трималось за канати.

Господи, як у цю хвилю сміявся Ладзьго Микуличин! Жовті сльози бризкали з його

підсліпуватих очей. Щоб трохи вгамувати енергію тріумфу, яка не давала йому вповні насолодитись перемогою над ворогами, Ладзьго раз по раз тиснув на педал, а Шевченко слухняно лупав голубими очима.

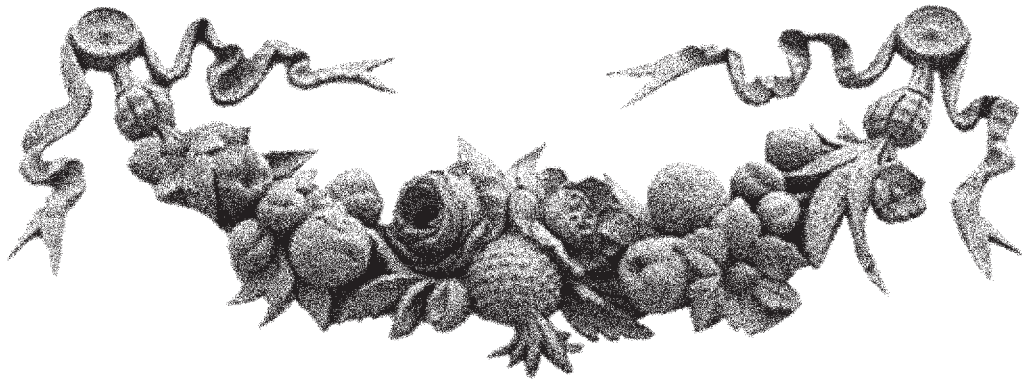
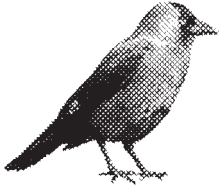
Та за якусь хвилину, здивовані різким набором висоти, бурачківчани, як сливки, рясно повалили з-за хмар. Тоді на майдані знявся такий лемент, що коні, які перевозили дерев'яний пам'ятник, зхарапудились і понесли! Вони мчали через лани, левади, по моріжку і збіжжю, через балки і перелази, дорогами і пляями, аж поки не влетіли зі всього маху під міст через Стиранку.

Лиш тоді бурачківчани спромоглися вирятувати із черева фігури обмотаного шнурками управління Ладзьга Микуличина. Дерев'яна ж постать так міцно вклинилась у міст, що відтоді зробилася його опорою. А Шевченко став звичайним атлантом, який тримав кожного, хто минав міст через Стиранку.

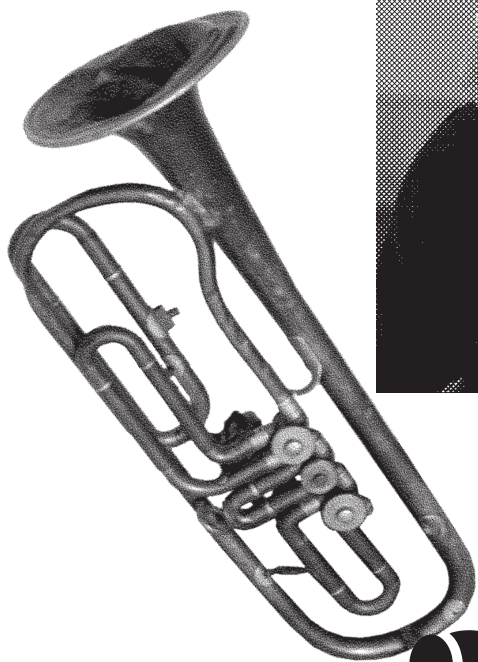
Тримав він і Сенька, який, не знайшовши нафти в Бурачковичах, рушив далі у світі. Уже не сам – наче згадавши молодість, за ним легко дріботіла Марія Залудупська, однокласниця. Вона не зрадила війтові, ні. Просто він не з'являвся в Бурачковичах з того самого дня, як пропав за небокраєм разом з пам'ятником. Кажуть, бачили його в Кракові на базарі, торгував гумаками.

А Марію поманила щупом легковажна муза мандрів. І вже ні вона, ні її визволитель Сенько не довідаються, що через кілька днів після описуваних подій, громада Бурачкович таки поставила пам'ятник на Базарному майдані. З глини. Джорджу Вашингтону на коні.

Минув місяць, і в Бурачковичах з присілками уже ніхто не пам'ятав, кому він стоїть. А ще через два – молодята в день весілля поклали квіти до п'єдесталу, на якому цвяхом хтось видряпав: «Генію України – народ Бурачкович». Вашингтон не ображався.

с а г а
н о в е р н е н н я

I

Зима в Бурачковичах настає відразу після того, як старий Ладзьго Микуличин, сторож районної станції переливання крові, взуває облізлі унти – презент якогось чукчі, який разом з Брусиловом робив прорив на австріяків, але чомусь через нашу територію. Ладзьго уже місяць як повиганяв мишей з унт і натягнув ходяки на покручені ревматизмом ноги. Уже й Різдво відшуміло з солодкою кутею та п'яними колядками, а щастя до Влодка Фарнеги все не приходило.

Влодко, як завклубом, добре знав, що ця довгоочікувана гостя взагалі не часто навідує такі маленькі містечка, як Бурачковичі: людяності небагато, та й не такі вже вони обездолені, на перший погляд. Кожен має сяку-таку господарку – город, худібку в стайні, пса, опасисту жінку на подвірку. Але Влодкові це бурачковицьке щастя здавалося мізерним, не вартим уваги людини інтелігентної, культурної, навіть цивілізованої, до якої ввдноси́в і себе.

Та більшість бурачковицької громади не погоджувалась із своїм завклубом. Якийсь час мовчки. Аж до дня, як наївний Фарнега не привіз до містечка на гастролі квартет класичної музики «Рондо» з обласної філармонії. Бурачківчани на концерт прийшли. Був повен зал. Придубав навіть Ладзьго Микуличин і зайняв своє улюблене місце біля п'єса.

На вузькій сцені клубу сиділо чотири музики в чорному – готувались грати, судячи з виразу облич, Баха. Але їх затримав вибух сміху, що послідував після репліки старого Ладзьга:

– Дивиси, всьом видів, але жиби музиканти на скрипках ногами грали – то перший раз...

Ну, не бачив Ладзьго ніколи віолончелі – цей маленький недолік можна було б йому про-

бачити, але Фарнега розхвилювався, чогось вибіг на сцену, почав щось доказувати аудиторії... Зі сцени Влодка зігнали самі музиканти і такі почали концерт.

«Турецький марш» Моцарта бурачківчани витримали добре. Наприкінці вчитель фізкультури навіть плескав. А от з «Мінуетом» Баха музикам не пощастило. Старий Ладзьго біля п'єса розігрівся і захропів. Та навіть це не вибило з колії музикантів, вони мужньо провадили мелодію. Але біля печі був не лише сторож станції переливання крові, а й його унти. Пахощі, які вони випродуковували у сперте повітря клубу, французькими парфюмерами було б назване запахом смерті. Словом, бахівський «Мінует» не спромігся тягатись з храпом Ладзьга та його унтами. Нарід у залі почав гудіти, голосно перегукуватись, малим бурачківчанам від задухи навернулись сльози на очі, а змарніла від частих побоїв чоловіка Ольга Гудзиха гвалтовно зомліла. Така наруга над народом не минула марно для музикантів – їх довелося евакуювати через стрих і вивозити з Бурачкович гужовим транспортом, бо шофери їхати боялись, а коням було однаково. Фарнегу ж, як винуватця торжества, бурачківчани ґрунтовно побили і наказали, щоб другий раз привозив музику «без віолінчелів і бахів».

Місяць Фарнега зализував рани та крутив у клубі індійське кіно «Помста Фархуда», де розповідалось, як Фархуд полюбив Зайру, за що тато Зайри, багач, розстріляв з гелікоптера все його село разом зі слоном і улюбленою пташкою колібрі. А дочці зробив пластичну операцію, і вона стала схожа на Махатму Ганді. Словом, в кінці тато Зайри кидається в клітку з голодними кобрами і перед смертю довго колядує щось на зразок «Ніч яка місячна».

Фархуд же впізнав у Махатмі Зайру і щасливо з ним зажив. Заким крутився цей фільм, в Бурачковичах двох немовлят було названо іменем Фархуд, причому одна з них була дівчинка. Роздуми Фарнеги над долею Зайри наштотували йому на думку, що зло в Бурачковичах є сталою константою і ґрунтується на певному благополуччі мешканців цієї оазисупокою в розбурханому морі навколишніх перемін.

II

Одного чудового ранку Влодко Фарнега рішуче встав з ліжка, взувся в зимні тапці і вирішив – треба йти. Він тепліше вбрався, склав у целофановий пакет три канапки з ковбасою, чотири цукерки «Барбарис», запхав пакунок за пазуху та рушив у бік сусідньої Лопушни, щоб сісти на електричку й уже серйозно зайнятись пошуками щастя.

Правда, погоду для цієї поважної акції Фарнега вибрав невдало: небо ретельно вкучало своє голубе тіло у темно-сірі повстані клуби хмар, з яких густо летіли сніжні порохи. Поволі Бурачковичі затягувало білою поволокою. Фарнега примружився, щоб востаннє охопити зором ненависний Вавилон. Десять літ він пробував цим людям віддати своє серце, а вони його не брали.

Але ж гарне було містечко Бурачковичі! Воно розкинулось, як і славний Рим, на семи пагорбах. З них струмочками збігали до Базарного майдану покручені вулички. Особливо чарівними Бурачковичі були весною, коли усенький світ пінився квітом черешневих садків. Зараз була зима, сніжило, і Фарнега із навколишнього снігового виру вирізняв лиш два орієнтири – давню дерев'яну церквочку на Козачому горбі і величну споруду станції перели-

вання крові, яка розмістилась у колишній бойні Бруно Цвінкля. Саме за нею розпочинався шлях Володимира Фарнеги до щастя.

Уже минаючи Цвінкльову різницю, Фарнега почув якесь покашлювання з намету біля ганку.

Подорожній хутенько стріпав свіжий сніг. На нього глянуло ясне лице старого Ладзьга Микуличина. Той добре прокашлявся, хрипко запитав:

– Влодку, ти «Мерседеса» в Бурачковичах не видів?

– Який «Мерседес»? – з гіркотою сказав Фарнега, – А «Альфа-Ромео» вам не підійде?

– Спати мені не дає, кахи-кахи... – схвилювано закашляв Ладзьго, – сниться, кахи... Показували раз по телевізору і з того дня тільки його і виджу! Я тобі так скажу, Влодку, як вмирати – то тільки під такими колесами.

– Та що ви таке кажете, пане Микуличин, вам ще жити і жити!

– Не крути мені голови, Фарнега! А добре запам'ятай – як зобачиш де того «Мерседеса» – гони в Бурачковичі! Я тутай буду чекати. Коло стації...

Фарнега хотів щось відповісти старому, але Ладзьго в задумі стулив повіки і знову перейшов на режим сторожування станції.

Влодко пересмикнув плечима, його чекали власні справи. За рогом станції переливання крові, на якій красувався портрет Самсона, що розриває пашеку біку гольштинської породи, перед замріяним Влодком відкрилася білосніжна велич поля імені Марії Петрівни Буркут. Зайда-вітер здіймав на ньому величаві буруни снігу і гнав їх у напрямку Бурачкович. Лютував він не тому, що поле носило ім'я першої бурачковицької колгоспниці, яка підірвалася на совецькій міні, хоча в райкомі були певні, що її

замордували бандерівці, а просто між Бурачковичами і Лопушною дув постійний протяг. Ця кліматична особливість позначилася на природі: дерева росли лежачи, принишкли, наче Матросов у кидку на дзот, трава теж не стирчала, була зачесана на один бік. І звірина з навколишніх лісів також бігала по полю лише від Лопушни до Бурачкович наліво.

Фарнега рішуче перейшов короткий міст через задубілу Стиранку, у якій повмерзали в лід русалки – ступив на задуте та змерзле поле. Він міг би піти й дорогою, що петляла вздовж поля і також вела до Лопушни, але хто з шукачів щастя вибирає легкі шляхи? Фарнега зробив кілька несмілих кроків.

Мокрий сніг, гнаний вітром, бив йому просто в очі, викрешуючи не лише змерзлу сльозу, а й веселкові кола, які тишили чоловіка барвистими кольорами на тлі стерильної білизни засніженого поля. Фарнега йшов, опершись всім тілом на зустрічний вітер, і думав про те, що він залишив в Бурачковичах.

Та нічого він там не залишив. За десять літ завклубування Влодко не доробився навіть до приймача. Уся його мізерна зарплатня йшла на квартирування та харчі. Інколи, правда, йому вдавалося підбирати якусь копійку, скочити на день до Львова. Тут він з'їдав два морозива, пив пляшку пива та встигав сходити до театру. Вистава для нього не мала значення – він прагнув вирватись із заквітчаних провінційною цвіллю Бурачкович до позолоченого гамору театральних лож, музики, полотен з фавнами,

амурами і психеями, до людей з іншими обличчями та одягом. Перебувши якийсь час у міському Едемі, Фарнега вертався на русалчині береги Стиранки, де неодмінно зустрічав старого Ладзьга, який завжди питався одне й теж:

– Влодку, ти в світах був. А «Мерседеса» в Бурачковичах не видів?..

III

Крізь віхолу із білого мороку дня над Фарнегою несподівано нависло розп'яття. Цей хрест був поставлений ще минулого року на Пасху. Тої весни сніг надовго затримався на полі імені Марії Буркут. А що тут дув постійний протяг, то й ніхто ним не ходив. І не садили

тут люди нічого. Але якось Марина Піхльовська, санітарка тої самої станції переливання крові, де сторожував Ладзьго, бігала в Лопушну робити черговий аборт Зоні Петривечевій після звичного загулу її Руслана. Вечоріло. Піхльовська рішилась піти навпростець через поле. Вітер підганяв її в спину, і вона сподівалась втрапити на батьківщину ще завидна.

Незабаром жінка побачила серед поля якесь пір'я, що стриміло з уже чорного, подзьобаного сонцем, снігу. Марина смикнула за нього, витягла на світ Божий крила. Саме в цю хвилину над нею засяяла перша зоря і жінка перехрестилась. Тоді обережно загорнула крила в хустку та полетіла до Бурачкович. Уже в містечку вона кожному зустрічному крадькома говорила:

– Я крила знайшла. Янгольські!..

Перехожі переймались її урочистим хвилюванням, разом простували до церкви.

Отець Никанор зустрів громаду на ганку. Оглянувши брудне пір'я, він признав його за янгольські крила і наказав Марині їх випрати. Але тут подав голос Ростик Малкуць:

– Та то мої крила. Видите зозаду дроти з корбою? Спеціально їх зробив для нашого вертепу. Але після бійки з лопушняками за коляду вони десь загубились. А ви, стрянько, знайшли...

Після такої ганьби Марина Піхльовська три дні мала «вогень» на губах, а ретельні бурачківчани поставили на місці, де вона знайшла крила, високого хреста. На всяк випадок.

IV

Влодко Фарнега став спиною до вітру і оперся на деревину. Картина, яку він побачив, була вражаючою – за ним не тягся звичний у таких випадках ланцюжок слідів. Він ішов, як Мойсей! Зрозуміло, що сліди замітав вітер, але порівняння з Мойсеєм зіграло Фарнезі душу.

Іти до Лопушни залишилось не так уже й багато, але вітер, псячий холод та низьке, збаччене небо відбивали чоловікові будь-яке бажання рухатись далі.

«Де воно, щастя, у такій завії?» – думав Фарнега, заплющивши очі. – «Може б то літа дочекатись, а вже тоді...» Ця думка, наче струмом, вдарила Влодка в груди, і він закашлявся. Мав чого. Три роки тому він також поклався на це одвічне «а вже тоді»...

Того року Бурачковичі буяли: травневі грози щедро перейшлися через обійстя, напоїли навколишні городи золотими весняними сльозами і чкурнули кудись до північних сусідів. Щедро тепло влилось у жили кожної комахи, тваринки та худібки. Не кажучи вже про людей. Уся природа прагла парування і робила це відверто та з насолодою. Щовечора Бурачковичі виповню-

валися піснями на кшталт «Била мене мати», закоханими парами хлопців та дівчат, яких вела в навколишні хащі за Стиранку її величність Природа.

Але ця величність чомусь нічого не могла вдіяти з Фарнегою. Вона хотіла, але не могла. Фарнега без відрази спостерігав за тим, як кохаються мухи на вікні, та чомусь не уявляв себе в цій ролі. Однак треба було щось робити, бо молодиці в містечку вже не давали проходу.

– Щось йому бракує, – гидко хихотіли вони в спину, – бо ні до кого не годен вчіпитисі. Певно, з того має такий голос тоненький! Хі-хі-хі...

Нарешті чоловіком оволоділа думка, що справді час знайти собі супутницю життя, або, бодай, жінку, яка могла б на велелюдних зібраннях бурачковицьких молодиць засвідчити, що, мовляв, так, Фарнега зі мною спав!

Надвечір Влодко одягнув напрасовану сорочку, краватку, мешти на високих обцасах і рушив у бік Козацького горба. Зразу за церквою знаходилась скособочена хата Катерини Мазур, вдови по першому чоловікові. До неї задовільняти свої найпекучіші потреби ходило майже все чоловіче населення Бурачкович. Навідувались залицяльники й з Лопушни. Катерину це мало хвилювало, бо її було так багато, що вистачило б ще на два села.

Фарнега простував вулицею, вслухаючись у вечірні сутінки. Навколо товклась живність: цвіркали цвіркуни, рохкали від втіхи свині, мукали корови і подавали за Стиранкою голоси збожеволілі від парубочої близькості дівчата. Влодко захекано вслухався у цей життєрадісний гармидер й думав лише про одне – щоб Катерина була вдома.

А вона таки була вдома, зустріла Фарнегу на подвірі за не вельми приємним заняттям: в гуртовцях на босу ногу жінка перекидала гній.

– О-о! Помічники йдуть... – вигукнула і повернулася до гостя тильним боком свого великого тіла. Від непосильної праці газдиня спітніла, блаженська сукенчина обліпила її, і навіть у сутінках Влодко бачив все, що повинен бачити в жінці мужчина його дуже давно повнолітніх літ.

– Дай, Боже, щастя, Катерино. Йшов собі з клубу, та, думаю, дай знайду..

– То беріть вила і ставайте коло мене! Але краватку скиньте, бо наступите, – засміялась жінка, аж у кучі обізвалась льоха.

Фарнега уже жалів, що навідався до Катерини, та треба було якось виходити зі становища і він скинув краватку, маринарку, сорочку – взявся за вила.

Працюючи пліч-о-пліч із Катериною, Фарнега почувався незатишно. І не тому, що робота йому не подобалась – просто присутність поряд такого гарячого тіла не давала йому зосередитись на органіці.

– Ну, досить... – сказала Катерина, витерла хусткою великі краплини поту, що причаїлись поміж її округлих грудей.

– Дякую вам, – за щось подякував Фарнега, розгинаючи задубілу спину – Я піду собі...

– Та куди ви підете, – так грайливо повела плечем Катерина, що Фарнега мало не впав. – Ви мешти запацькали, я їх помию. І вас би здалося. Помічникоч!

Чоловік розгублено озирнувся, шукаючи підтримки невідомо від кого. А навколишня

природа вся аж кричала: «Залишайся, дурню, за-ли-шай-ся!». І Фарнега зважився. Зрештою, для цього він же придибав.

Катерина взяла чоловіка за руку, повела за риг хати, де стояла велика виварка з дощівкою. Вона зачерпнула води, жартівливо хлопнула в обличчя Влодка. Той від несподіванки пирхнув – дощівка була тепла.

– Роздягайтесь, Влодку... – сказала жінка.

– Та я... – Фарнега на хвилюшку завагався, – а як люди побачать?..

– Та що ви таке кажете, які люди? Ніч вже. Знімайте ваші лахи!

Справді, останні сонячні промені згасли за банею церкви ще тоді, як вони з Катериною кидали поза плечі гній.

Небо обсіпало зірчастим порошком, але місяць ще не встав.

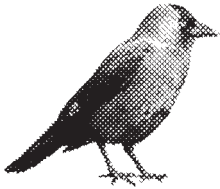
Відвернувшись, Фарнега поволі скинув штани. Він відчував на собі гарячий погляд Катерини і від того штани, наче живі, заплутувались між його ногами – чіплялись до рук і колін. Врешті, вони впали, оголивши недоторкану білизну напрасованих на кант Влодкових трусів з когутами.

– І труси тоже скидайте.

– А можна, я так?.. – непевно запитав Фарнега, уже наперед знаючи, що Катерина здолає і цю останню твердиню його цноти.

– Ой, не смішіть мене! – голосно засміялась жінка. При цьому за пазухою у неї весело заврушились перса. – Може, ще маринарку надінете?

Вона рішуче приступила до Фарнеги і брутально стягнула з нього труси. Чоловік стояв

перед нею, як Адам. Навіть без шкарпеток. Правда, навряд чи від такого Адама пішов рід людський. Не скажеш, щоб Фарнега був худий чи кривий, але чомусь вигляд його викликав жаль, а восени навіть розпач.

– Господи, біднятко, ви моє... – мовила Катерина, підштовхуючи Влодка до виварки з дощівкою.

Фарнега долонями закрив сороміцьке місце і здався. Якось зразу обм'як, йому захотілось до мами, в дитинство, на голяса перебігтись весняним моріжком та пустити зозульку до пупця... З мрій чоловіка вивела хвиля води, що огорнула його пестливим рушником. А потім дужа і тепла рука Катерини взялась вправно обмивати всі закуточки чоловічого тіла. Вона опускалась все нижче та нижче і, раптом, несподівано для самого себе, Володимир Фарнега відчув десь там внизу якусь зміну. Місяць, який щойно вийшов, безсоромно висвітлив усе чоловіче господарство Фарнеги, відкидаючи на землю чорну гачкувату тінь.

– Руда дула, руда дула! – почувся з-за рогу хати дитячий хор, а луна відразу підхопила цей клич і понесла горбами «па-па-ру-па!». Кричали четверо різнокалібрових Катерининих дітей, які взяли собі за звичку підглядати за маминими кавалерами. Раніше вони не дозволяли собі кричати. Але цього разу не стримались – їх просто вразила вкрита густим ластовинням та вибілена місячним сяйвом гузиця пана Фарнеги.

– Марш звідси, засранці! – крикнула на дітваків Катерина. Але було вже пізно. Голий Фарнега гнав Бурачковичами, прикриваючись зіжмаканим манаттям, а за ним летіла лая псів та повторюване луною тисячоголосе «па-па-ру-па»!

V

...Фарнега сильно відштовхнувся від хреста, підставив лице морозові. Він мало не ліг на вітер, важко ступаючи назустріч Лопушні. Уже добряче стемніло чи то від снігу, чи справді на поле грудьми лягав зимовий вечір, але Влодкові Фарнезі було однаково – він знав, що в Бурачковичі назад вороття немає. Його думки кружляли навколо одного – коли нарешті закінчиться це прокляте поле?

Фарнега пам'ятав, що за хрестом, у кількох десятках метрів є камінь, на якому викарбувано: «Тут спочивають тринадцять газдів з Бурачкович, які загинули. Вічна їм пам'ять». Під цим каменем справді десять літ тому були поховані тринадцять мешканців Бурачкович. Добре прогулявши на весіллі в сусідній Лопушні, вони якогось дива вибрались поночі додому. Лютувала зима, і громада заблукала на полі імені Марії Петрівни Бурачок. Містечкові апостоли довго кружляли, поки не вирішили перепочити. Тут їх і зустріла сухоребра. Бурачковичани позамерзали. Ховали їх всім селом: Фарнега грав на акордеоні сумну музику, а вічно п'яний колишній секретар райкому Петро Кіндер, проголошуючи жалібне слово, раз по раз падав до ями, і його витягували шнурками.

Фарнега добре пам'ятав цей трагічний випадок і йшов так, щоб вітер дув в обличчя. Тоді він обов'язково вийде на Лопушну. Влодко намагався робити якомога більші кроки, аж поки не перечепився і впав. Таки надибав пам'ятник загиблим бурачковичанам. Тепер він добре орієнтувався в заметілі.

Але що це? Перед самим його носом лежала невеличка, з кабачок, грудка. Фарнега підніс грудку до очей. Це була пташка, яку спіткала доля бурачковицьких газдів. Влодко не був орнітолог, тож це задубіле, довгодзьобе створін-

ня, впізнати не міг. Але, маючи добре серце, заховав його за пазуху. Тепер їти йому було легше – як-не-як ще одна душа.

Минала хвилинка за хвилиною, крок за кроком, а кінця полю все не було видно. Фарнега все більше переконувався, що він заблудив. Його охопили страх і лихоманка. Враз почув, як щось заворушилось за пазухою. Влодко зупинився. Ні, це не була лихоманка. «Птаха! – здогадався Фарнега. – Вона ожила!»

Птаха справді відігралась і, занюхавши Влодкові канапки, почала до них продиратись крізь целофан.

Влодко із зацікавленням зазирнув за пазуху. Він всього

лиш хотів довідатись, що там поробляє врятоване ним створіння... Птаха була іншої думки. Вона різко повернула голову на світло і дзьобнула в чиєсь блискуче та вологе око.

– А-а-а-а! – на все поле закричав Фарнега. Він ревів, наче звір, вкладаючи у цей крик всю ненависть до невдячної тварини та жаль за втраченим оком. Він намагався прикласти око назад, але воно не приставало. Тоді Фарнега побіг.

– Треба було якомога швидше дістатись до людей. Будь-яких. Він летів полем імені Марії Петрівни Буркут, як грудка снігу, пущена вправною рукою. Але поле все не кінчалось. Це прокляте поле, довжиною у все життя.

Біль гнав Фарнегу все вперед і вперед, думки його допікали набагато сильніше, ніж рана. Чому так, чому? Чому саме на нього впали всі болі світу?

Фарнезі здавалось, що хтось навмисно робить капості його долі. І від цього вона стала нещасливою, ба, навіть смішною. Але не для нього. Він жив тихо, не пхався у жодні життєві катаклізми, не цікавився політикою, спортом, навіть жінками, уникав кроків необачних і необдуманих. Фарнега наче висів – ні, навіть не в повітрі, а в розрідженому просторі, не дотикаючись до жодного предмета, який міг би вивести з рівноваги і завдати болю. І ось тепер, коли зважився на пошуки щастя – така прикрість.

– Чому-у-у?! – закричав Фарнега в ніч, розриваючи легені морозним повітрям.

Раптом зупинився, вріс у закоцоблу

землю. Із висоти небес, не цих, що рваним шматтям нависли над Фарнегою, а тих вищих, де завжди сяє золоте сонце, і дітям не бракує бананів, йому почувся басовитий голос:

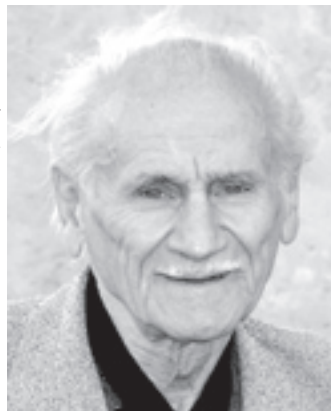
– Бо ті не люблю...

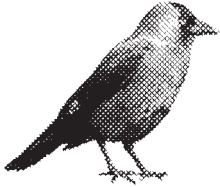
І такий розпач огорнув серце Володимира Фарнеги, що навіть рвучкий вітер в обличчя не міг згасити полум'я жалю в грудях. Він знову побіг, відміряючи важкими кроками закляте поле імені Марії Петрівни Буркут.

VI

Крізь марлеву фіранку снігу Фарнега побачив щось мордате і схоже на автомобіль, який поволі, наче навпомацки, рухався просто на нього.

– Стій, стій, зараза! – закричав, стукаючи за дубілим кулаком по холодному металу. Машина зупинилась. Володимир різко відкрив двері,

ввалився у просторий салон, наповнений піс-
нею «Енігми» «Mea culpa».

– Що сталося? – голос, який почув Фарнега,
здався йому знайомим. Він протер єдине око
від намерзлого снігу і ледве впізнав у випеще-
ному водієві Ігорка Виваля, колегу, з яким роз-
лучився сім літ тому, коли останній втік з Бу-
рачкович до Львова.

– Ігорку-у-у! – заголосив Фарнега, – гони
в Бурачковичі, – я око втратив!

– Та ти шо... – обурився Ігор, натис на газ,
і машина, плавно розігнавшись, полетіла в сні-
говицю.

За кілька хвилин Фарнега трохи заспокоїв-
ся. У салоні машини було тепло. Разом з само-
почуттям у чоловіка почали відтавати трохи
примерзлі жалі та болі. Він тримав руку біля
вибраного ока, а другою протирав вціліле. Крізь
рожеве марево болю Фарнега нарешті звернув
увагу на машину, в якій їхав. Вона явно була
ненаша. Навіть пахла по-іншому.

– Ігорку, що то за машина в тебе? – несміло
запитав Фарнега.

Виваль повернув голову на голос – Влодко
побачив себе у дзеркальній поверхні його оку-
лярів. Він нагадував щойно скаліченого адміра-
ла Нельсона, але без пов'язки і леді Гамільтон.

– «Мерседес»! – гордо сказав Виваль, ніжно
поглажуючи кермо, – шістсотий!

Вмить перед очима Фарнеги пролетіло
веське життя із голозадим дитинством, під-
гляданням за мамою в туалеті та першим про-
читанням «Як гартувалася сталь». Побачив він

і скоцюрблену постать старого Ладзьга Мику-
личина – вічного сторожа бурачковицького су-
покою.

– «Мерседес»? – перепитав Фарнега. – Гони,
гони в Бурачковичі! До станції переливання
крові...

Але машину підганяти не було потреби.
Вона стрімко прорізала заметіль, угвинчую-
чись у біле провалля простору.

Нарешті автомобілісти побачили засніжені
обриси колишньої Цвінкльової різниці.

– Стань тут! – твердо сказав Фарнега, знову
намагаючись прикласти око до рани. Машина
зупинилась, і він вилетів у сніговицю.

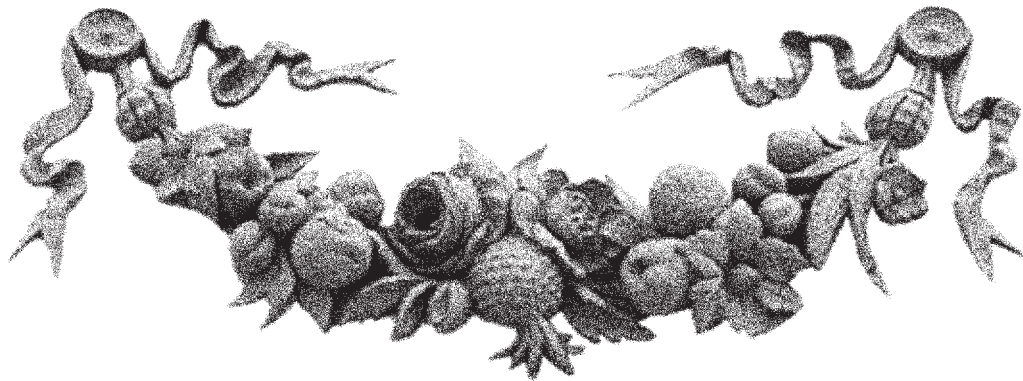
– Діду! Діду-у-у! – закричав у заметіль, –
маєте ваш «Мерседес»! Діду! – голос Фарнеги
губився в сніговій повсті. Чоловік підбіг до
знайомої купки снігу, яка значно зросла, захо-
дився її розгортати. Старий Ладзьго нарешті
прочинив повіки.

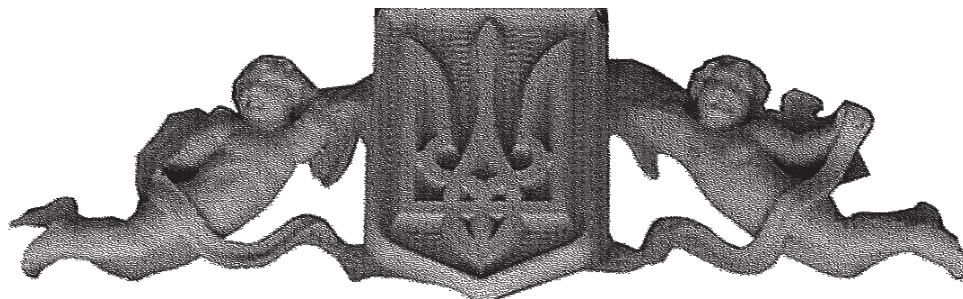
– О, Фарнега без вока... Як Ян Гус!

– Дідуню вам «Мерседеса» пригнав! – схви-
льовано сказав Влодко.

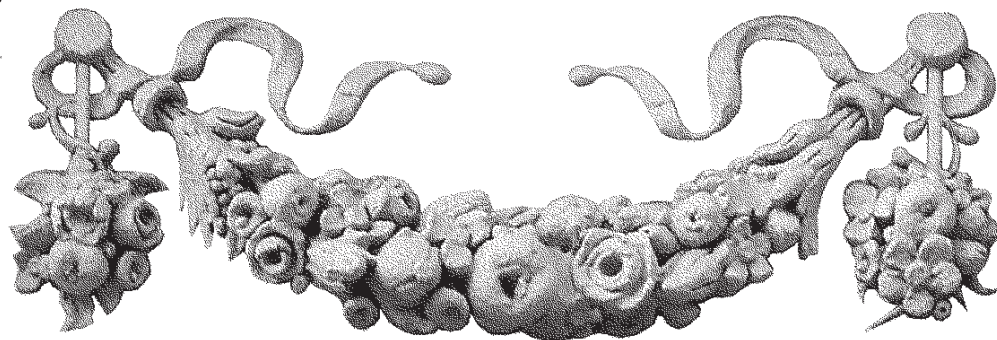
– Слава Йсу. Постав його з тамтого боку
стації, щоб не вкрали. На весну повозимсі, –
неспішно сказав старий і заплющив очі.

Фарнега якусь хвилику стояв над ним, потім
розгріб сніг з лавки, сів поруч з дідом. Раптом,
наче щось згадавши, він сягнув рукою за пазу-
ху. Вийняв птаха, що зачудовано дивилась на
Фарнегу із рештками канапки в дзьобі. Потім
змахнув рукою і торохнув врятованою живніс-
тю об глянцевий бік «Мерседеса».

Л Ю Д И
П Р А З Н И К А

В а в **И** л о н
на
е м і г **Р** а ц і і

I

На Швабах, південно-західній околиці Бурачкович, під самим лісом, стояла мордовня Міська Гітлера, яку всі називали «Під круком», бо на стриху тої старої корчми з прадавніх часів мешкав крук. Він пережив сім окупацій, чотири визволення, одно возз'єднання і помаранчеву революцію, та лишився вірним своїй мордовні.

Стара будівля вросла в землю, крита позеленілою дахівкою кривля провисла і з'їхала набакир, але ніхто корчму не лагодив, бо за сов'єтів боролися з пияцтвом і чекали, доки сама завалиться; а в нових же часах Місько Гітлер, який виріс помежи чорними дубовими столами кнайпи, її приватизував, але грошей на ремонт не мав. Та й не дуже до нього рвався, бо бурачковицьким п'яничкам мордовня «Під круком» й так видавалась земним пупом і царством небесним.

Місько Гітлер був при тім Едемі Архангелом Михаїлом: він міг напоїти спраглу душу в борг, а міг не пустити чоловіка на поріг, що було найстрашнішою карою. Навіть сонце лягало на спочинок десь за кнайпою і не вилазило звідти аж до світанку. Тож не дивно, що життя в закіптюженій пивниці Міська Гітлера вирувало з ранку до пізньої ночі.

До мордовні провадили три витерті сходи, що впирались у чорне жерло низеньких кутих дверей, над якими темнів давній напис: «Пальців і яйця до соли не пхати». Побожний відвідувач, який за ясного дня ступав у напівморок мордовні, щоразу пробував перехреститися, бо йому видавалося, що втрапив у саме пекло. Але образів Місько Гітлер не тримав, тож чоловік, махнувши рукою, всідався за перший вільний стіл і завзято замовляв горілку чи пиво. Низькі закіптюжені сволоки, важкі столи

і лави, вируючий вогонь у коминку, на якому булькав і смачно пах величезний казан, – усе творило атмосферу окремішности Цього світу від Божого.

До чорних столів були прибиті мідні тарілки, об які гучно стукали залізні ложки, приміцтовані, як і кухлі, ланцюгами до струганих дощок. Через це в мордовні майже не бувало тихо. А коли підвечір кнайпа виповнювалася завсідниками, галас стояв, як у кузні чи псярні.

Того пам'ятного дня у кнайпі «Під круком» усе було, як завжди: бурачковицькі газди мочили вуса у кухлях, шкварчало старе сало на пательні, глупа луна ховалася від гамору десь за лискучі лисини баняків. Лиш Мерлюньо був незвично тверезий: нині мав тільки на одну гальбу пива, а в борг Гітлер більше не давав. Напевно, саме через це він перший помітив якусь білу примарну постать у дверях. Коли ж придивився пильніше, крик жаху застряг Мерлюньові десь між адамовим яблуком і куприком: на порозі його рідної мордовні стояв привид колишнього мера Бурачкович пана Романа Задупського, який п'ять літ тому трагічно пропав із містечка при встановленні пам'ятника Шевченку.

Мерлюньо перехрестився, але привид, замість зникнути, потягнув носом і скривився: у мордовні гостро тхнуло квашеною капустою і Мерлюньовими шкарпетками. Нарешті Мерлюньо спромігся витиснути із себе, перекикуючи галас:

– Задупський із того світу явився!

Біля крикуна відразу вродився Місько Гітлер у засмальцьованому фартусі. Він таки нагадував фюрера: з маленькими вусиками і холеричним характером.

– Що, допився, допився?! Я ж казав тобі, казав: не пий натще, не нажирайся! Всьо, Мерлюню, сервус, білочка прийшла!..

– Та ти на двері подивисі... Задупський із того світу...

Місько хотів щось прикре відповісти, та глянув на двері й смертельно зблід.

– Най мене кров нагла залис...

По тих словах у мордовні раптово стихло. Лиш гучно стріляло підсмажене сало на пательні й настирно билася головою об баняк бджола. Місько витяг з-за пояса кухонного ножа і ступив крок до привида.

– Ти хто?

Привид скинув капелюха.

– Аміго, не впізнаєш? Я всіх сердечно грабую! – сказав прибулець голосом Романа Задупського, від чого фірман Мирон Кльоцок заліз під стіл, а решта громади перестрашено затерпла. Мабуть, уперше в історії мордовні під її чорною стелею запанувала справжня цвинтарна тиша.

– Чого баньки повилуплювали? Мера свого не впізнаєте?

Привид ступив два кроки уперед. Тієї ж миті громада, перекидаючи лави, посунула за комин. Знявся крик, люди один перед одним пробували протиснутись у вузький закуток між комином і стіною. Пабльо Карбівник шепеляво молився, широко кладучи хреста на запалі груди і б'ючи поклони до столу. Мерлюньо відчув, як у нього чомусь стало підозріло мокро у кримпльонових штанях.

– Ану тихо! – гаркнув привид.

Чи то від його голосу, чи від перестрашу – товариство знов залякло. Тільки Карбівник ритмічно лупив чолом до столу, аж видзвонювали ланцюги на кухлях.

– Забули-таки, мавпи, свого вїта. – Задупський повагом усівся за стіл. – І лишай вас після того... Міську, усім пива, Я плачу. Долярами!

При останньому слові у корчмаря кров'ю налилися очі.

– Вже, вже лечу!

Гітлер ластівкою метнувся до шинквасу, набрав повен дзбан холодного пива і заметушився при кухлях. Першим до тямі прийшов Пабльо Карбівник. Після вже котрогось там за рахунком поклону він раптово помітив, що кухоль, який підскакував перед ним, вкрився росою, а з його горловини виповзла пишна шапка піни. Чоловік і не зчувся, як уже обома руками тримався за той кухоль, п'ючи солодкий трюнок. Поволі до своїх місць почали повертатися й інші бурачковиці. З-за комина витягли притумленого старого Лодзя Мужилівського. Лиш Мерлюньо застиг серед мордівні, некліпно вдвляючися Задупському в перенісся.

– А ти чого вилупився?

Колишній мер потягнув Мерлюню за штани, і той нарешті вийшов із свіженької калюжі.

– Сідай при мені. Не бійся, живий я, живий, аміг'о. Ну, візьми мене за руку.

Бурачківці, які за пивом на мить забули свій страх, знову затерпли, зимними очима стежачи за Мерлюньом і Задупським. Нарешті Мерлюньо, добряче ковтнувши пива, обережно торкнувся волохатої руки привида.

– Живий... живий! Направду живий!

Подих полегшення вирвався з десятка грудей. Усі заворушилися, присуваючись ближче до Задупського та розглядаючи його чудернацький одяг. Колишній мер не патичкувався, а відразу розповів, що після того, як його разом з надувним Шевченком відірвало від землі і вознесло в небо, він зомлів. Вернувся до тямі над Іспанією. Тоді ж понесло його додолу, і За-

дупський зі всього маху влетів у Середземне море при Гібралтарі.

– Щастя, що не в Росію занесло, – значуще кинув Мерлюньо.

– Є ще Бог на світі, – підтвердив пан Роман, закурюючи довгу і товсту сигару. – Нудив я світом по тій цілій Іспанії десь з рік. Помаранчі збирав, ананаси, машини мив, жуки труїв. Гарував так, допоки не стрів нашого чоловіка з Аргентини. І завербувавсі. Вірите – за три місяці вже мав хату і машину, за півроку – дві хати і дві машини, а за рік...

– Три хати!
– вражено прошепотів Юзик Шопа.

– Не-є, за рік я вже мав яхту з моторчиком і міг пливати океаном – як риба по воді.

Занімілі бурачковичці дивились на Задупського, наче на чудотворний образ із Почаєва. А прибулець пихато пускав пахучий дим із сигари просто в червоні лица земляків.

– Ци то плавда, сцо в Ангелтині мавпи дупи целвоні мають? – несподівано запитав Пабльо Карбівник. Не відомо, звідки він довідався про аргентинських мавп, але було видно, що це питання мучить його давно.

– Аргентина, Паблю, то не зоопарк. То є правдивий Едем на землі для всіх людей і звірини. Хто шукає гроші – буде їх мати, хто жінку – здобуде таку, як сонце, а хто щастя шукає, той горя не знатиме, поки світу цього...

Якби у цю хвилину до мордовні явився святий Миколай з дарами, то його ніхто б не слу-

хав. Красномовний земляк відкривав перед бурачковичцями такі обшири, які навіть у телевізорі не поміщаються. Навіть невгамовний Місько Гітлер зачаровано застиг перед речником, забувши про розпечені пательні та обов'язок підливати пиво до кухлів. Нарешті щебіт Задупського урвався. Він припав до кухля, крєкнув і здивовано подивився на Міська Гітлера.

– А ти чого стоїш? Бігом пиво хлопакам налий!

І всмаж зо три кружки куликівської ковбаси та яєць не пожалій, а зверху сиром тертим притруси. Раз пішла така п'янка – будем

бавитись так, щоб крук на горі яйко зніс!

Бурачковичці схвально загули, хитаючи головами.

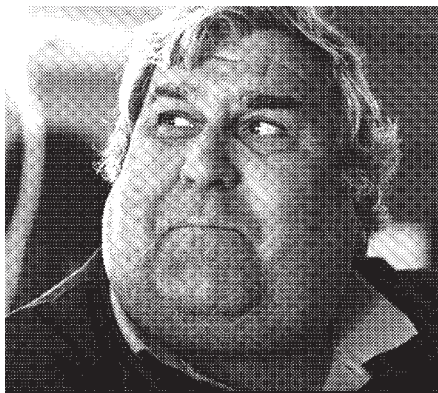
– Ти подивися, що за границя з чоловіком робить... – захоплено мовив у волохате вухо Пабля Карбівника Юзик Шопа.

– І не казіт, не казіт... Сцо пан, то пан. Як за Австлії!

Коли корчмар порозносив по тарілках рум'яні кавалки ковбаси з яєчнею, сиром і шкварками, Задупський нахилився до Мерлюнє:

– Випий собі добре, закуси і гони по Бурачковичах, збирай до мордовні хлопів, але жадних баб! Маю до всіх добру пропозицію. Чуєш? Як тільки сонце зайде, щоб усі – як штик – були «Під круком». Зробиш справу, матимеш добрий могорич і до нього... Зрозумів?

Мерлюньо клапнув головою, зачаровано дивлячись у жовті очі яєчні, що парувала перед

ним, розносячи мордівнею запах чи то раю, чи пекла. Його рука звично потяглась до повного кухля.

II

Цього високосного року бурачковичці так весни й не дочекались: за зимовими морозами відразу прийшло літо. Увесь квітень мешканці містечка щоночі будились від канонади – так гучно лопалися бруньки на деревах і кущах. Магнолія навіть і не пробувала цвісти: постоявши два дні голою, завстиджено вкрилася листом, перетворившись у зачухану тополь. Навіть колорадські жуки під натиском тепла якось непомітно обминули личинкову стадію і відразу народились у потужних панцирах та з крильми.

Сторож станції переливання крові Ладзьго Микуличин через озонові дзюри дивився на сонце. Потім вітер набігли сльози і знову вилапав поглядом світло. Саме в ньому він безпомилково вбачав причину навколишніх негараздів.

– Та-а-ак, ще мільйон років і капут... – сумно мовив, навернувши очі на квітучу черешню, над якою хмарами гули бджоли.

Сонце добряче насліпило Ладзьгові очі, уже й картуз «Макдональдз» не допомагав, але старий вперто дивився в небо – тепер уже намагаючись прочитати дивовижні письмена, які снували поміж хмарами стрижи. Стежачи за стрімким летом одного птаха, сторож різко відхилився назад і важко впав із лави. На мить йому потемніло в очах, а потім... вогняна веселка кометою майнула небом, засвічуючи золоті літери, які шепотів пересохлими устами Ладзьго: «І побачив я ангела, що стояв на осонні, кличучи гучно до птахів, що летіли в небі: ідіть, зберіться на велику учту, щоб поїсти трупи царів і трупи тисяцьких, і трупи сильних,

і трупи коней і вершників, і трупи всіх, вільних і рабів, і малих і великих...»

Переляканий старий кліпнув очима, знову подивився у небо: на цей раз у його прозорій голубині, крім пекучого сонця, хмар та крикливих стрижив, він не зауважив нікого. Ладзьго все вдивлявся у безмір простору, навіть спостеріг прозорий серпик місяця, але золоті літери більш йому не являлись.

... – Чого то ви ноги до неба задерли? – почувся раптом з-за рогу станції переливання крові хрипкий голос Мерлюня. Було спекотно, захеканий чоловік спливав потом. – Пане Ладзьго, ви що там, цютку Христину-небіжку побачили, що так перепудились, га?

– ... І трупи тисяцьких... І трупи коней і вершників... щоб поїсти... царів... – шепотів твердими устами Ладзьго, некліпно дивлячись у небо. Мерлюньо подумав, що старий при падінні забився і щось зрушив собі в голові, тож обережно почав його підоймати.

– Трохи сі вдарили, то ніц. Я з коня падав і нічого, живу, хвала Богу, не гірше за інших. Отак, сядьте собі на лаву, спочиньте...

Він вправним рухом засадив на вуха Ладзьгові картуза, через що дід став схожий на дуже постарілого Мікі Мауса.

– Спочините си і підем до мордовні «Під круком». Ви ж не знаєте – з тамтого світу Ромко Задупський вернув! Зі самої Аргентини. Доля-рив має – як піску. Скликає всіх бурачковицьких хлопів на раду!

При слові «Задупський» Ладзьго почав виявляти слабкі ознаки життя: поводив очима, пирхав, надуваючи губи, і голосно випускав на свободу внутріутробні гази.

– Це він... Явився світові! – голос старого набрав сили і вільно полинув аж до Лопушни. – Прийшов, анцихрист! Пішли, Мерлюню,

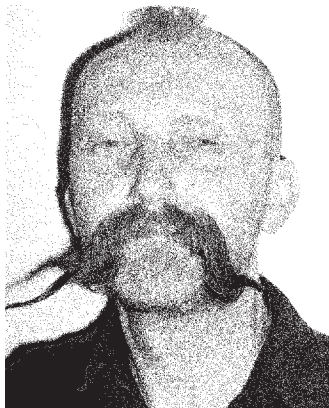
настав наш час відкрити лжепророка і знищити диявола на віки вічні!

Ладзьго захланно лапав ротом повітря. Перестрашений Мерлюньо спробував утекти від сторожа з палаючим зором пророка, але той зловив чоловіка за зап'ястя. Востаннє так за руку Мерлюня тримала мама, коли він у чотири роки пробував скочити з моста в Стиранку.

III

Надвечір у Бурачковичах знявся нестримний вітер, і баба Зоня Копачова подумала, що хтось повисівся. Але за хвилину буря вщухла, і старенька усміхнулась:

– Знов дідько сі жене...

Повз неї, минаючи кумедні смерчки куряви, сунули вже добряче припечені весняним сонцем бурачковичці. Хто сам, а хто цілою родиною правували до мордовні «Під круком». Усіх брала цікавість: чи правда, що Роман Задупський з того світу придибав, чи то чергова глупа вигадка Мерлюня?

Ще не цілком смеркло, та небо уже наставило своє чорне піднебіння. У повітрі пахло цвітом акації, бузку і гноївкою. Цей набір запахів збуджував і без того заінтригованих мешканців містечка.

Перед мордовнею зібрався добірний гурт бурачковицьких матрон у вишитих сорочках із дітьми. При вході стояв Мерлюньо і суворо відбирав із гурту чоловіків: повагом привітавшись, запрошував у корчму. А там набилося люду, як у рукавичку. Останній раз стільки людей у мордовні гостювало при відступі британських

військ короля Артура під натиском вітчизняної дружини короля Данила. Тоді наші ратаї добряче погуляли, кленучи якогось Мерліна останніми словами, бо він обізвав їх москалями.

Цього разу людей було не менше: бурачковичці в напрасованих штанях і в недільних сорочках тіснилися на лавах, попід стінами, помежи столами і навіть під ними. Зіпрілий Місько Гітлер якимсь чудом прослизав між спинами, ліктями, задками земляків, частуючи всіх зимним пивом. Його

сухеньке лице світилось, як зізда вифліємська: передбачався небувалий виторг. Нарешті з напівтемного кутка вишов Роман Задупський у білому пончо і напуцова-

них до блиску чоботях.

– Шановна громадо! – Задупський став лицем до людей, обриси яких губились у пасмах голубого тютюнового диму. – Ви всі мене добре знаєте. Тож не буду тягнути kota за хвіст. Прибув я з Аргентини, що лежить собі по той бік Атлантичного океяну. Хочу вас спитати відкрито і поважно: скільки долярів ви заробляєте за годину?

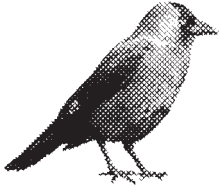
Присутні притихли. Річ у тім, що бурачковицькі не любили курсу долара. Хоча поважали. Часто на базарі можна було почути:

– Катерино, а по кіко нині доляр?

– Віріс, тето, на три тисячки! (Тоді ще були купуно-карбованці.)

– Ну що ти зробиш, росте як на дріжджах, борше за мої діти...

Щоб якось навести лад у фінансах, бо бурачковицькі вже не могли відрізнити мільйон

карбованців від мільярда, магістрат містечка прийняв рішення самочинно встановити курс долара до карбованця. І сталося диво: за два дні долар упав у дві тисячі разів. Тоді бурачковицький карбованець був у десять разів дорожчим навіть за фунт стерлінгів, якого тут ніколи не бачили. Про це Задупський не знав, і в нього очі на чоло полізли, коли почув відповідь Пабля Карбівника, взутого в подерті мешти:

– За вчоласнім кулсом на годину маю дві тисяці тлиста солок п'ять долалів і купку центів...

– А в Аргентині, де я мешкаю, будеш мати в сім з половиною разів більше! – не розгубився пан Задупський. – Я хочу, люди добрі, щоб ви всі, від малого до великого, були щасливі. А таке можливе тільки в Аргентині. Будете багатими і сильними, в кожного буде по машині, по кам'яниці з басейном і ліфт до пивниці. А земля яка там!.. Цвібак, а не земля.

Тут із широко роззявленого рота Алозія Мужилівського випали на стіл спадкові зуби із саксонської порцеляни. Тим часом Задупський запалювався все більше, ведучи за собою у країну мрій зачарованих оповіддю бурачковицьких газдів. У його темних очах магічно палахкотіли відблиски вогню, що горів навпроти в коминку, заворожуючи слухачів, яким уже здавалося, що за стінами мордовні не рідне містечко, а який-небудь Сан-Сальвадор-де-Жужуй, що Стиранка уже не Стиранка, а повновода Парана, що за околицею простягаються не звичні поля та ліси, а неозорі пампаси.

– Він кличе вас в Армагедон!

Викрик Ладзьга Микуличина був такий несподіваний і гострий, що кілька хлопів захлиснулися пивом, а Пабль Карбівник знов спробував бити поклони, та забракло місця. Ладзьго поволі підвівся, впершись руками об

давній напис на столі «Петер Великій – шайзе! Карл XII» і прорік:

– Кого ви слухаєте, люди? Лжепророка! З рота його виходять духи нечисті, наче жаби. Заведе він вас у безвість і погибель! Опам'ятайтесь! Лжа солодко п'ється, але зле озоветься...

Ладзьго не встиг перевести подих, як у справу втрутився емігрант. Він зрозумів: якщо зараз не зупинить опонента, справу програно.

– О, пан Ладзьго рота розтулили! Вітайте, громадо, пророка! Нумо поплескаєм. – Задупський голосно заплодував, за ним Мерлюньо і ще кілька чоловік. – Це ж не хто-небудь, а чоловік, який світа побачив, ледь не всю землю об'їздив на кривому Бімові. Чи не через це той вогир вухо тобі відкусив?

Почувся сміх. Ніби бороняючись від нього, Ладзьго затулив долонею недогризок вуха.

– Послухайте мене, убогі, – ображено закричав до стелі мордовні. – Назовні: пси і чарівники, і розпуста, і вбивці, і погани, і всі, що люблять і чинять лжу. Вони тільки чекають на ваші чисті душі! Спиніться! Бо забракне птиць, які б наситилися трупом вашим, і не буде землі, яка прийняла б тіла ваші. Тільки ця! Бійтесь лжепророка!

Задупський уприулу підійшов до сторожа. Сполохи вогню барвили їхні обличчя в багрянець, відкидаючи на стіни чорні плащі тіней. Здавалось, «Під круком» зішлись у страшному герці два вершники апокаліпсису, які десь у мандрах погубили коней й обладунки. Або Дарт Вейдер і Люк Скайвокер. У корчмі стихло.

– Микуличине, не баламуть людей. Бо кожен із них має право на гарне життя, на заможне життя, варте земного існування. Ти хочеш відібрати у них віру в краще. Ти хочеш позбавити їхніх дітей надії. Ти хочеш смерти Бурач-

ковичам, бо вони вже помирають без цивілізації! Від світу не сховаєшся, Ладзьгу, він великий і кличе до себе. То хіба вони не варті його?

– Я пелепосую, а в Аргентині поліція дає бабам цоловіків бити? – тихо спитав про сокроренне Паблю Карбівник.

– При тобі завше буде поліціант, Паблю, з псом і автоматом.

– Ну, тоді я їду...

У далекому кутку заворушився Юзик Шопа.

– А як із мовою? Чи розуміють аргентинці українську?

– Не дуже, але їхня мова дуже близька до говірки лопушнянців, коли вони швидко балакають. А ти ж, Юзьку, розумієш лопушнянців?

– Ну ясно. Раз така грайка, то я тоже їду.

Бурачковичці ще зо дві години мордували Задупського питаннями, потягуючи пиво і димлячи дзигарами. Ладзьго зрозумів, що земляків йому не повернути. Один по одному вони зголошувалися на еміграцію.

– Може, так і має бути... – прошепотів він уже на вулиці до нічного неба, всіяного прищиками зізд. – Кара небесна спопелить їх і покусають собі язика від болю...

– Та чого ви так переймаєтесь? – тихо запитав Ладзьго вже добре підпилий Мерлюньо, підливаючи риг мордовні. – Риба шукає, де глибше, а чоловік – де ліпше.

– Упав, упав Вавилон... – почувалися йому останні слова сторожа, що розчинився у сутінках. Мерлюньо поспіхом заціпнув сподні.

IV

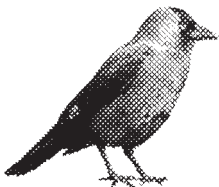
Десь опівночі Бурачковичі стихли. Над спочилим містечком плив ритмічний скрип ліжок. Мешканці справно виконували свої подружні обов'язки. Вони лягали в білі простирадла, як у Божі долоні, вони лягали в чорні ліжка, як у тесані труни, і ловили устами подих одне одного, бо він міг бути останнім на цій землі. Це гостре почуття додавало снаги подружжям, і вони хапались одне за одного у відчаї й щемливій радості. І відкривалися спрагли лона, і входили у них сповнені нечуваної моці перначі, видобуваючи із цнотливих душ бурачковичок крик болю і палючої насолоди.

Через дев'ять місяців населення містечка суттєво поповнилося добірним легіоном міцних дітей, яких усі кликали аргентинчиками. Діти відзначалися рішучістю та силою, з часом круто змінивши бурачковицьке життя.

Містечко поринуло у сни. Вони були різними: кольоровими і не дуже, широкоформатними і телевізійними, епічними і фрагментарними. Їх єднало одне: усім снилася казкова Аргентина з величезним шатром неба, під яким у багатих пампасах живуть щасливі люди. А навкруг машини, кам'яниці, ананаси, море, мавпи, чарівні дівчата в бікіні й музика радості...

Лиш Мерлюньові снився рідний цвинтар, на якому минули його ліпші дні. Та ще Ладзьго снів золотим шляхом у небеса, яким він простував до самого раю. Але коли вже взявся за клямку брами, стрімкі стрижі покраляли гострими хвостами небо – і все пропало.

Уранці Бурачковичі готувалися до еміграції. Усім керував Задупський. Владний, рішучий, діловий, він нагадував Ноя перед відплиттям. Люди пакували майно, громадили його на машини, вози, трактори, решту продавали. Бурачковичі наче помолодшали, з них злетіла патріархальна сонливість. Усі були щасливі. Лиш Ладзьго ходив поміж хатами і бурчав: «Горе, горе, місто велике, Вавилон місто сильне, бо в одну годину прийшов суд Твій...»

Через тиждень після відправи у церкві на Козачому горбі та освячення колони з хоругвами валка рушила з центрального Базарного майдану. Позаду усіх дивав почорнілий Ладзьго Микуличин. Раптом десь з-за городів почувся натужний крик:

– Зачекайте, я вже, я вже тут! Зачекайте!

На майдан виповз мокрий від поту Мерлюньо, який тяг за собою двоколісний візок. На ньому покоївся новенький гріб із високим хрестом, прибитим в узголів'ї.

– Тут усі мої предки, – показав у бік труни чоловік. – Не міг їх лишити...

– Господи, – заголосили на всю околицю баби, – як же це ми про могилки забули-и-и!..

Усі кинулися на цвинтар: хто розкопував поховання, хто вантажив на трактори і вози цілі склепи. Марно кричав до людей Задупський, що, мовляв, на корабель із трунами не пустять. Бурачковичці завзято корчували цвинтар. І вже до обіду валка рушила на Одесу, залишивши на узбіччі телевізори, меблі, холодильники, усе, що витіснилося новим, важливішим вантажем. Колона нагадувала пересувний цвинтар, що шкріб піднебесся щербатими хрестами.

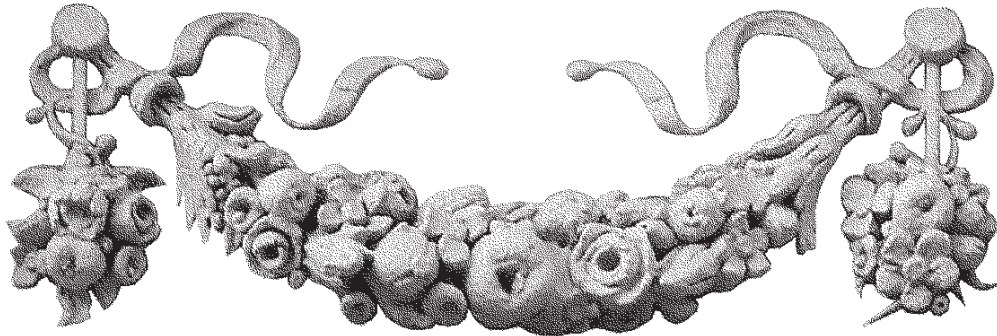
За ними в мандри рушила вся бурачковицька живність: корови, кролі, кури і гуси, голуби, горобці, ворони, собаки й одуди. Навіть дощові хробаки, колорадські жуки, метелики, гусінь стягнулись у вервечку і сунули за бурачковиццями. Позаду лишилось мертве містечко.

– Упав, упав Вавилон... – стогнав позад усіх осиротілий сторож, на плечі якого сидів сивобровий крук.

Через місяць бурачковицці без втрат прийшли в Одесу. Як і пророкував Роман Задупський, на корабель до Аргентини їх із трунами не пустили. Після недовгої ради було вирішено вертатись назад. Ладзьго Микуличин сміявся, аж плакав. Дуже дивно, але Задупський теж повертався в Бурачковичі. Мабуть, уже не міг без цієї громади, що не полишала його серце навіть у далекій і казковій Аргентині.

Незабаром подорожні помітили, що десь загубився Ладзьго. Коли повернулися, то знайшли його на дорозі. Він зачудовано дивився вицвілими очима на сині ризи неба, яке нещадно краяли гострими хвостами стрижі, й усміхався. Здавалося, він там щось вичитав, невидиме для інших. Поховали старого в полі десь між Вапняркою і Шаргородом. Мерлюньо сам встановив хреста.

Потім ще не раз, сидячи за зимним кухлем пива у мордовні, він стихеним голосом розповідав, що при цьому чув, як смарагдові вруна пшениці шепотіли над свіжою могилою щось про Вавилон і поїджених царів із кіньми. На цьому місці оповіді зі стриху мордівні завжди подавав хрипкий голос сивобровий крук.

п р а **В** **В** и в і
з а к **У** с к и

Правдиві закуски

**для мурових хлопів від Міська Гітлера,
власника мордовні «Під Круком»**

Сі записи творені мною над ранок і занотовані з таким цільом, що коли Бозя забере мене до себе, то чоловік, який прийде на моє місце, з тої книжки буде знати, що їлося і пилося в мордовні (макдональдсі по-теперішньому) за старих часів. Тота традиція мусить жити вічно разом з рецептами страв, яким вже по пару віків. Амінь.

Запечений крілик «по-швабськи» для Мерлюня

За два дні, як наш завсідник Мерлюньо має дістати пенсію, треба злапати сивого кота. Ліпше, щоби то був коцур Замурзевички, бо в неї всяка скотина дуже тлуста. Її виполокати, хутро пофарбувати «Веллою», поголити «Жилетом» і здати на коси, а тушку спотрошити. Потому те тіло треба тримати півтора доби обома руками в окропі для дезінфекції. Коли коцур почервоніє, можна йому накласти в утробу все, що є на господарці: паприку, рис, сухі макарони, сухарі, митку до баняків і до смаку – краплю мастики до мештів. Тоді акуратно пришити котові вуха з підошов від старих черевиків і закрити крілика в духовці. Чекати, поки почне квилити. На третьому крику «Help!» кріля треба витягти, запхати до рота «дурачок» і полити відваром з конячих ратиць. Подавати найліпше вже теплому Мерлюньові з пивом «Гуцульським» (три шклянки оцту на відро води, ложка меду, 94 ложки соку з-під старої Василичи). Страву прикрасити одним маринованим «швабом».

Цапові яйця у власному соці під вострим соусом

Знайти цапа з яйцями. Закласти йому на роги чоботи Ладзьга Микуличина і чекати, заким зомліє. Потім надіти собі на голову проти-газ, у праву руку взяти ніжик, в ліву – цапові яйця. Вже вдома, окремо від цапа, яйця посолити, поперчити, можна на замовлення навіть пофарбувати. Чекати днів три, поки не пустять сік. Тоді їх законсервувати у трилітровому слоїку з макаронами. Подавати яйка треба в окремій кімнаті, дрібно посіченими разом з банкою і кришкою. До страви пасує гострий соус, настояний на уживаних жилетках «Нева», і сто грамів горілки «Вострий абсолют», який випродуковує Карбівникова Марія.

Кишка зі шкварками «Майкл Джексон»

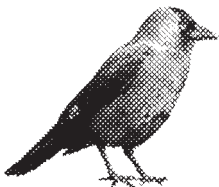
Зготувати кишку: кров до каші наточити зі свині фірмана Кльоцка, в якої високий гемоглобін, а саму кишку втяти в Карбівникового кнура. Пекти в духовці до почорніння. Прикрасити страву шкварками (золотисті, 3–4 см в діаметрі) і полити кишку густою сметаною. доки зараза не вибілиться, як Майкл Джексон.

Паштет ліверний «Перестройка»

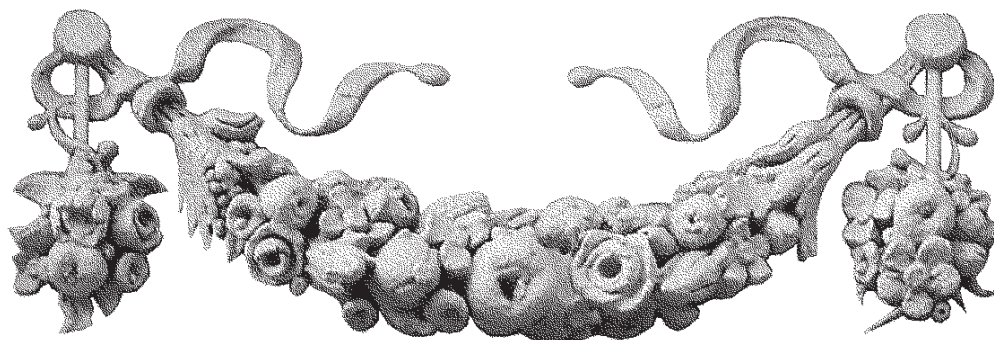
Прижився в мордовні «Під круком» за Горбачова. Береться якийсь лівер, перемелюється з непраним фартушком цьотки Парані з Лопушні, що торгує кооперативними мештами на станції, зі старою фіранкою і соусом «чілі» з кропиви. Все це напихається до кишки (панчохи, капелюха, рейтузів) і подається до столу холодним. Але хто б то їв.

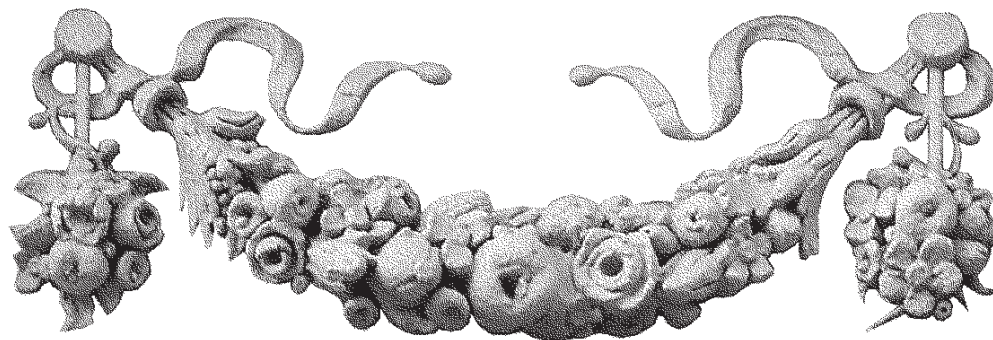
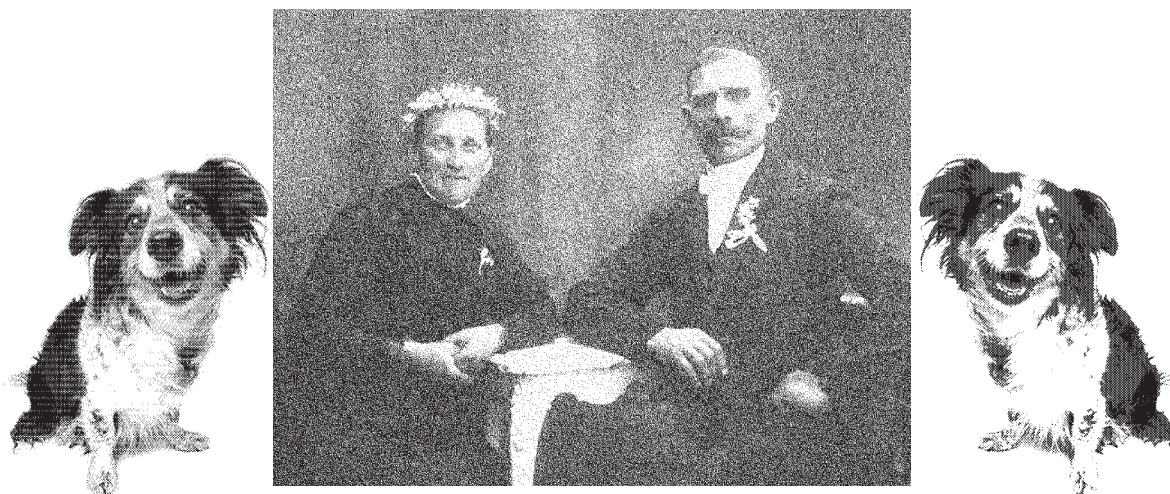
Бурачки «Мозок Леніна»

Готуються звичайні терті бурачки з хроном. Але викладаються вони купкою на довгій тарелі для селедця. Потім треба запросити Мерлюня з покрученими артритом пальцями, щоб він ними поробив звивини на бурачках. Подавати тільки членам компартії і співчуваючим громадянам.

Кава з огірком

Дуже помічна на другий день після празнування уродин, народин, поминків і Дня незалежності. Візьміть літру окропу, киньте до нього чайну ложечку ячмінного напою «Аромат мулатки» з цикорієм, а біля нього ставите трилітровий слоїк з квашеними огірками в розсолі. Росіл випиваєте і виїдаєте всі огірки. А запах від окропу з «Ароматом мулатки» на цикорії дасть вам повне відчуття кавопійності. Навіть якщо огірки в пивниці стояли з 1936 року.

с а м **У** р а й
Ф а р н е г а - с а **Н**

I

Що може бути ліпше за величенький окраєць житнього хліба, на якому знеможено виставив рожевого язика товстий шматок шинки! Він усміхається тобі печальною усмішкою філософа, який знає, що за мить життя полишить його і під високим небом залишиться лиш людина, у чийй утробі спочинуть твої апетитні рештки. А якщо під рукою є біла голівонька цибулини, всипана сизуватими кристаликами солі – життя виповнюється такою невимовною гармонією, що перемога добра над злом у сім грішнім світі видається остаточною і неспростовною, а власне буття – безсмертним.

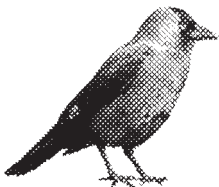
Сидячи у хащах верболозу над тиховодою Стиранкою, Влодко Фарнега ніжився у золотавій купелі сонця і пакував за шоку саме такий окраєць хліба, на якому спливав соком грубо вкрайний шмат шинки. Зуби чоловіка байдуже нищили не лише беззбройне тіло бутерброда, але й міцну лисину цибулини, яка так голосно і з хрумкотом вмирала, що навкруг у траурному мовчанні зааніміли коники і русалки в річці.

Ще рік тому Фарнега з радістю помічав усі ці особливості природного буття, шукаючи для їх опису слова у Гомера, Бодлера та Аполлінера. Ще торік Володимир Фарнега посідав поважний чин завідувача клубом і намагався щось змінити у цьому житті. Він пробував нести впертим бурачківчанам кволенький пломінець культури, який вони постійно задоптували. Край цим спробам поклала фатальна зимова втеча чоловіка з Бурачкович, і безславне повернення Фарнеги «цурюк», коли врятована ним пташка з вдячності видзьобала йому праве око. Сьогодні він – містечковий гицель і має повне право байдуже румегати свою канапку на околиці Бурачкович, очікуючи чергову жертву.

Коли конячі зуби Влодка справились з останнім шматком їжі, Фарнега з насолодою гикнув і спроквола струсив крихти зі штруксових споднів. Десь неподалік галасували діти і чувся хрипкий гавкіт якогось пса.

– Це мій... – прошепотів, крадучись до старенької школи, де на подвір'ї безжурно бавились діти. Праве крило будівлі впиралось у запущений сад, яким Фарнега непомічений дістався подвір'я. Зграйка дитлахів гонила моріжком разом із старою шкільною сукою Бертою за глупими гусьми, які, боронячись, сичали вусебіч, чим дуже тішили малу Нуську. Дівчинка так сміялась, що аж з її маленького носика вискочила і луснула веселкова бульбашка. А решта дітей мали за обов'язок ще і ще полахати шиплячик гусей. Надто ж звивалася стара Берта – важко стрибаючи, вона басовито і клекотливо гавкала на сполошених птахів, які від цього ще дужче лякались і пробували кумедно здійматись у повітря.

Раптом Берта застигла, повернула посивілу морду у бік саду. З її старечих грудей видерлось благальне виття, що віщувало і прощання, і жаль, і смерть. На цей клич з плодово-ягідних кущів вискочив кривий Фарнега. Єдине його око прикипіло до худого облізлого хребта пса, який притьмом намагався вивтікти до буди. У правій руці гицель стискав розкладену телескопічну вудку, на кінці якої фойдалась сілька. Застигли діти з широко відкритими ротами німо спостерігали, як Фарнега вправно підчепив нею за горло собаку і той у відчай захрипів, звиваючись, пробуючи вкусити недосяжного мучителя рідкими жовтими зубами. За хвилину усе стихло. Аж тоді мала Нуська з кулачками кинулась на гицля, який пакував у мішок непорушне тіло Берти.

– Ти, паскудна Фарнега! За що Берту вбив? Що вона тобі зробила?

Її кулачки стугоніли об ребра гицля, не вдаючи йому особливої шкоди. Упоравшись з мішком, Фарнега закинув його за плечі, неспішно склав вудку з силькою, лиш тоді звернув увагу на Нуську та інших дітей, які оточили його тісним колом. У їх мокрих вогких очіцях світилися страх і жаль.

*– Крилечками мах!
Що, скажи, метелику
Бачиш ти у снах?*

Загадкові слова Фарнеги так збентежили дітей, що вони німо пропустили гицля геть з його ношею. Навіть мала Нуська змовчала. Лише сьорбнула мокрим носом, під яким луснула чергова булька. На шкільному подвір'ї більше ніхто не сміявся.

II

Після вдалого полювання Влодко Фарнега попростував у мордовню «Під круком». Йому конче праглось змочити горло гальбою доброго пива.

У старій корчмі, як завжди, панував півмор, за почорнілими столами сиділо уже чимало бурачківчан: справляли обжинки, відгуляли Спаса, і прийшла благословенна пора між жнивами і копанням картоплі. Газди повагом цмудили зимне пиво із запрілих металевих кухлів і провадили довгу розмову про кінець світу, що мав наступити з Нового року.

– Мусить тому бути вже кінець! – плюв слиною перед себе Йосиф Папроцький. – Скільки люди нагрішили, скільки природи знищили: в озоні дзюри поробили, землю колорадськими

жуками потруїли, риба здише, мавпи СНІД рознесли по підарасах, мені вчора крилик здох...

– А я собі так гадаю, що як не буде війни, ще трохи пожиєм, – Юзик Шопа був наймолодший серед товариства, то громада пробачила йому нездоровий оптимізм.

При слові «війна» відірвався від кухля Мерлюньо. Останні десять літ він твердо був переконаний, що війна не за горами.

– Як то не буде? Мусить війна бути. Тільки бараболі викопасєм і десь на Миколая вдарить. Бо як інакше? Війна, то така штука, що без неї не годен прожити. Каїн Авеля штрикнув видельцями до гною навіть без оголошення війни. З того сі зачало. А дивітьсі – навіть до Бурачкович вугіль завезли. Перед німцями тоже завозили. Не кажіт мені, що війни не буде. Мусит бути...

На тому розмова стала, бо за стіл сів Фарнега, кинувши під ноги мішок з Бертою.

– Дай Боже щесті.

Привітання зависло у густому повітрі мордовні, бо стіл вмить спорожнів. Завсідники навіть забрали заснулого Алозія Мужилівського. Бурачківчани боялись і не любили Фарнегу. Раптова метаморфоза завклубу у гицля прикро вразила мешканців містечка. Щось в цьому було неприродне, загадкове, незрозуміле. «Щось йому пороблено», – шипіли з-за парканів бурачковицькі газдині, коли Влодко минав їх обійстя. Не стерлась з пам'яті й трагічна історія минулого бурачковицького гицля Бенедя Сторожицького. Той так перейнявся своєю роботою, що навіть весь одяг, шапку і взуття пошив собі з псячої шкіри. Особливо Бенедю пишався височезною, схожою на папську тіару, шапкою. Коли він простував Бурачковичами, то містечкові пси здіймали такий гвалт, що небеса

на другий день обов'язково відгукувались або градом, або затемненням сонячного диску.

Якось Сторожанський виявив у містечку небаченого раніше пса – авганського хорта. Постановив собі вполювати заморську тварину. Не спинила завязаного гицля приналежність пса до родини секретаря райкому партії. Собацюра навіть мав паспорт, у якому в графі ім'я значилось – Лір Іванович Пшик (секретар райкому звався Іваном Пшиком).

Якось, зловивши мить, коли Пшикова родина втратила пильність, Бенедь принадив Ліра дрогобицькою ковбасою і задусив власними руками. Кажуть, що після цього він з полегшенням промовив: «Ну, тепер і вмирати можна». Через два дні Бенедя засадили до криміналу і більше його в Бурачковичах ніхто не бачив. Незважаючи на це, ім'я Бенеді Сторожанського викарбували на пам'ятному хресті, який поставили на честь борців з тоталітарним режимом.

...– Міську, – гукнув Фарнега до корчмаря, – і пляцків з тертої бульби!

Міському Гітлеру страх, як не хотілось догоджати Фарнезі, але він був забобонний і міліціонерів, горбатих і гицлів обходив поза чергою. За хвилину Влодко неспіхом румигав тертюхи, сьорбав пиво і муркотів під ніс свою улюблену хокку японського поета Ісса:

– *Мушки не руш:
Рученьки, ніженьки –
Все на ній тремтить...*

Із падінням Фарнеги-завклубом Фарнега-гицель набув дивовижного потягу до усього японського: він ночами зачитувався творами Мацуо Басьо, Сей Сьонагон і Акутагави Рюноске. З дубової патериці витесав самурайський меч і з непевного православного християнина зробився палким прихильником синтоїзму з домішками дзен-буддизму. Влодко напам'ять знав сотні хокку, танка і самурайський кодекс.

Навіть хату свою він спроектував у формі пагоди і розбив неподалік дзен-садочок для медитацій. Щоправда грошей йому старчило лиш на фундамент, в якому він і мешкав.

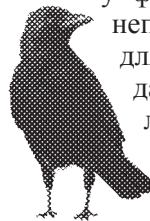
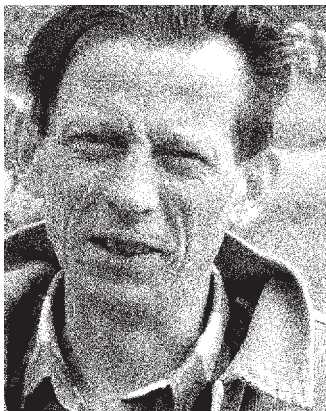
З часом усі ці зміни в житті Фарнеги зумовили реакцію відторгнення його особи від згуртованої бурачковицької людності.

...– *Довгий, довгий шлях –
І ніхто не йде навстріч,
Лиш осіння ніч...*

– Що, в очах потемніло, Фарнега? Подивись на мене – не впізнаєш?

Цілком несподівано для гицля, його за барки таргав якийсь присадкуватий, коротко стрижений молодик із грубим золотим ланцюгом на бичачій шиї і кульчиком у вусі. Поряд з ним стояв чималий чорний кейс.

– Ну, впізнав? – хлопець зняв чорні окуляри і Фарнега признав у незнайомцеві свого давнього колегу Ігорка Виваля, який подався до Львова шукати щастя ще десять літ тому.

– Ігорко-о, – розчулено потер Фарнега місце, де колись у нього було око. – Ти чого до нас?

Виваль сторожко роззирнувся мордовнею і прошепотів Влодкові у самісіньке вухо:

– Скінчив поважну роботу – прийшов час відпочити... Розумієш, пильнують мене.

Фарнега вирячив єдине око.

– А ким ти робиш?

– Кілер я, – просичав у спітніле Влодкове вухо Виваль.

– Ти що фамілію поміняв? Виїжджаєш?

Ці слова викликали бурю емоцій на широко-му лиці Ігорка.

– Убивця, найманий убивця я, розумієш? – мало не закричав до Фарнеги. – Мені б якийсь час пересідіти...

Навколишні бурачківчани притихли і нагострили вуха. У Мерлюня вони стали такі великі, що з них цілком можна було пошити два косівські капелюхи й вистарчило б на колійового картуза Алозію Мужилівському.

– Слухай, в тебе можна трошки позити? Я віддячуся... – уже зовсім тихо мовив Виваль, тицяючи Фарнезі під ніс скручену у товсту трубку пачку доларів.

– Сховай гроші, і без них прийму.

Друзі вийшли з темної мордовні на осоння. Далі шлях їх лежав за Стиранку, де на межі здичавілого поля імені Марії Петрівни Буркут Фарнега заклав фундамент свого гіцлевого щастя, у якому і мешкав.

Обабіч бетонних стін розлігся дзен-садочок, який одним боком впирався в іменне поле, а другим сягав заплави Стиранки. Помежи квітучими мальвами, матіолою, грициками та люпином стриміли велетенські брили базальтової кристалічної породи, які Фарнега вручну відламав від українського тектонічного щита і притаргав електричкою до Лопушни. А вже

звідтамти битим шляхом прикатуляв у свій садочок.

– А ти нічого тут влаштувався! – весело сказав Василь, на повні груди вдихаючи густі пахощі серпневого різнотрав'я.

– Чекай, ти ще в хаті не був. Але спочатку визуйся на порозі...

Оселя Фарнеги вартує того, щоб її детально описати. Невелика кубічна кімната була практично позбавлена меблів, лиш в кутку біля печі притулилась маленька шафка для начиння. За креденсом, на застеленій тростиновими хідниками підлозі, лежав акуратно скручений матрац з постіллям, над яким на цвяшку висів самурайський меч.

З лаконізмом оздоблення кімнати сперечалась протилежна стіна, перетворена у дивовижний вітвар: тут на підставцях, стяжках, цвяшках, стояли, висіли, гойдалися розп'яття, фігурки богині Амагерасу та імператора Дзимму, іконки мало не всіх католицьких і православних святих, якісь яскраво розмальовані барабани, з яких стирчали списані папірці і навіть кілька чорноликх африканських масок без очей. Були тут і зовсім недоречні черепа тварин.

Уже при вході в ніс Вивалю вдарив солодкавий запах ладану, ароматичних паличок та ще якогось зілля.

– Слухай, Фарнего, ти що – язичник? – з цікавістю роззирався на оселю гість.

Господар запросив Вивалья сісти просто на хідник, а сам заходився розпалювати піч та ставити чайник.

– Загалом я – синтоїстський дзен-буддист, якщо це тобі щось говорить, і трошки японець.

– А на холери тобі тоді наші образи?

Фарнега зніяковів, шморгнув носом.

– Бачиш, після того, як врятована мною пташина вибрала з вдячності мені око, я зрозумів,

що покладатись тільки на нашого Бога не варто. Він теж не святий, особливо щодо мене. То й вирішив помаленьку молитись усім богам. Може, який заступиться за мене... Крім того... – Фарнега затнувся, – крім того, після смерті пташки... Словом, я став гицлем. Це непоганий заробок: продаю шкіри, топлю лій, решта здаю...

Виваль важко зітхнув.

– У мене та сама історія. Займався бізнесом, нажичив грошей, мене обібрали. То мусив якось пристосуватись. Один колега попросив прибрати тещу за триста баксів. Потім другий... Так і став кілером.

Ти – до псів, а я – до людей! – раптом засміявся. Потім відкрив кейс, де серед різного

залізниччя, закріпленого в гніздах, лежала плящина. – Давай, колего, відмітим нашу зустріч!

– Згода! Але я зовсім забув про Бертю в мішку. Кину її в льох і справимо баль...

III

Поки Фарнега зайнятий із Бертою, поверніться на хвилику до мордовні «Під круком». Коли приятелі вишли за двері, першим озвався Мерлюньо:

– От де кінець світу! Убивець в Бурачковицах! А я вам казав, що війна буде!

Мерлюньо радісно потирав руки.

– Люди, та тра щось робити, бо він годен всіх нас постріляти! А Фарнега подушить сильков! Господи, спаси!

Галас у мордовні набирив істеричних барв. Мовчав один Йосиф Папроцький. Нарешті це помітили усі.

– А ти що, такий мудрий? Страху не маєш? – запитав Мерлюньо.

– Бо ви дурні! Чого верещите? Кілер – то мафія, а мафія всіх не вбиває, бо з чого б тоді жила? Ясно? У мене племінниця на Сицилії гарує покоївкою в їдного боса, то я всьо знаю.

Так що боятись нема чого, вб'є він собі їдного чи двох, найбагатших, і – додому.

У мордовні знову запанували спокій і злагода.

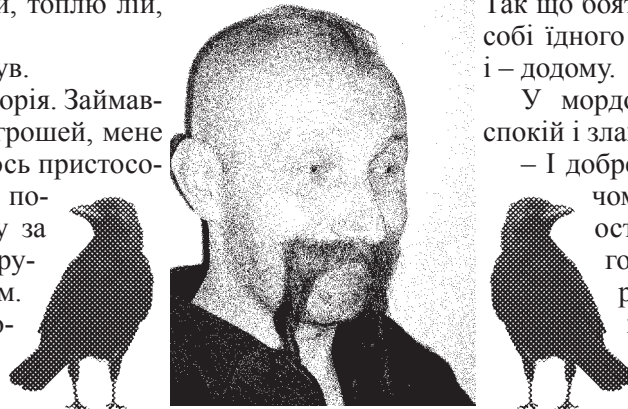
– І добре зробіть! – Мерлюньо чомусь розхвилювався на останні слова Папроцького, знічев'я рукавами маринарки почав витирати пивну піну з стільниці.

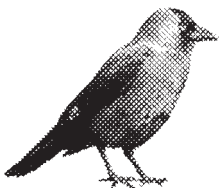
– Нарід бідує, а вони порозпасалисі, машини покупували, дітиска

ка в америках сі вчат! Довбуша на них нема!

Громада із задоволенням підхопила думку про Довбушу, розвиваючи її до всеукраїнського опришківського руху бідних проти багатих. Але не довго. Один по одному бурачковицькі газди тихенько вставали з-за столів і зникали з мордовні. Одним з перших зник Мерлюньо, який бігцем попростував на центральний Базарний майдан до бурачковицької ратуші. Саме у цій присадкуватій споруді з майже іграшковою дзвіницею, що мала на собі сліди бойківського барокко, перебував мер славного містечка пан Роман Задупський.

Наближався полудень, і мер звично зайняв диспозицію на дзвіниці з цейсівським льорнетом у руці. Саме о цій порі бурачковицькі дівчата вибирались тамувати спеку в тілах у прохолодних водах Стиранки. Тремтячею рукою пан Задупський підніс льорнет до очей і скерував

його на плесо. Зграйка дівчат жваво скидала із себе спітніле манаття і підставляла сонцю пружні груденята, поцяцьковані рожевими пиптиками, округлі задочки та темні трикутники лон, у лагідних хащах яких пан Задупський волів би жити, а може, й вмерти.

Раптом унизу він почув якийсь крик, потім щось впало, ніби збилась китайська ваза епохи Мінь. Задупський прудко сховав до кишені льорнет і нахмурився. Нарешті на сходах з'явився зіпрілий Мерлюньо.

– У чому справа? – суворо запитав пан Роман, – ти вдираєшся до мене без стуку, у той час, коли я особливо зайнятий – вибираю місце для бурачковицького летовища.

– Лишайтеся ваших смаркатих бабів, пане Задупський і звивайтеся, бо до Бурачкович кілер приїхав! Убивець!

– Тобі про бабів пані Текля сказала? – не розчув останніх слів пан Роман.

– Та то всі Бурачковичі знають, дівчиська спеціально на Стиранку ходять дупи вам наставляти.

– Шляк трафить! Чекай, Мерлюньо, ти щось про кілера казав...

– Він вже в Бурачковичах! Замешкав в гицля Фарнеги і певно списки складає.

– Та кого йому в нас вбивати?

– Тих заможніших, – Мерлюньо витягнув кривого пальця з носа і повитирав об сподні. – Вас наприклад...

В одну секунду Задупський злетів з дзвіниці, перескочив через секретарку Теклю Міллер, яка лежала на порозі його кабінету, і кинувся до єдиного в Бурачковичах телефону.

– Пані Теклю, вставайте, до нас кілер приїхав!

Стара, яка працювала секретаркою в магістраті ще за часів Франца-Йосифа II, підвела голову.

– Кілер, то певно мій родич, бо я Міллер...

– Убивець той ваш родич! – крикнув з-за дверей Задупський, нервово набираючи код Львова. Нарешті з'єднало. – Ало, то демократично вибраний мер Бурачкович на дроті, мені треба поговорити з генералом Сухостосєвим. У дуже пильній і поважній справі... Пане генерале, до нас від вас приїхав кілер! Може бути купа трупів, а мій зверху... Ні грамульки. Ще як на Пасху. Ху, понюхайте – тільки воду з криниці. Що, затримати до ранку? Бензини нема... Так точно, затримаю. Але щоб вдосвіта «Беркут» був у Бурачковичах, бо приїдете за зимними небіжчиками.

Задупський кинув слухавку і важко сів в крісло. Враз зірвався, як в дупу вкушений:

– Так, оголошую сьогодні свято День Міста Бурачковичів. Збирай наряд на Базарному майдані, будем робити карнавал...

IV

Фарнега сидів на даху свого фундамента у позі зів'ялого лотоса і некліпно дивився у бік Лопушни. Його єдине жовте око вбирало смагдадово-золоті хвилі трав на іменному полі, одвічну синь неба, нервовий політ бабки над синюватою від русалчених кіс Стиранкою. А може нічого й не вбирало, бо гицель глибоко медитував, ледь ворущачи губами.

– Я, метеличок,
Собі крильця обірву:
На, цвіти мачок!

Поряд лежав під сонцем Виваль. Після коньяку та пляшечки sake, яке Фарнега власноруч

гнав з рису, кілерові було так добре, як ніколи. Учта під вівтарем, з якого добрими очима дивились Папа Римський, Далай-лама та баба Ванга, наче очистила його від набутих гріхів. Вивалю навіть здалося, що він уже ніколи не повернеться до старого, а тихенько гицлювати-ме разом з Фарнегою, не дбаючи ні про минуле, ні про майбутнє. Але щоб не байдикувати, Виваль відкрив кейс і взявся чистити рушницю з оптичним прицілом.

Несподівано за його спиною тріснула гілка у дзен-садочку, щось шубовснуло у Стиранку і важко задихало поміж трав іменного поля. Виваль

припав до вічка оптичного прицілу, з боку Бурачкович до садиби наближались юрми люду – хто вплав, хто по-пластунському кралась до фарнежиного обійстя.

– Влодку, до нас непрошені гості, – штовхнув Фарнегу в плече рушницею, яка уже по вінця була наладована розривними набоями. Чоловіки причаїлись. Унизу почувалась якась вовтузня, гамір, вигуки: «Я перший!». Нарешті все стихло. Тоді пролунав урочистий голос Йосифа Папроцького:

– Пане кілер, не стріляйте! Ми прийшли до вас у поважній справі. Фарнего, скажи, що ми люди порядні і вартуєм жити...

Колеги презирнулись, зважились спуститись з даху. Під обійстям до дверей тяглась довжелезна вервиця людности, хвіст якої губився десь між соняхами дзен-садочка, заходив

у Стиранку і тягся аж до крайніх хат містечка. Першим стояв Папроцький.

– Ми тут... Кожен у своїй справі... Можна?

Фарнега впустив його до помешкання і причинив двері.

– Я тойвово... – Папроцький метушливо

шарпав себе за сподні, маринарку, кишені, вишукуючи щось. – Ось, це список людей, яких в Бурачковичах треба застрелити. Почнем з мера: Задупський, то така худоба, якої світ не бачив – курвій, збоченець, занапастив економіку міста. Краде безбожно комбікорм. Потім Мерлюньо: п'яниця, нероба, сексот.

Алозій Мужилівський – ні, той скоро сам приставиться. Текля Міллерова – хабарниця, самогонниця і просто стерво. Пабльо Карбівник – ідіот, Юзик Шопа – манкурт, доктор Цісик – тайно аборти полячкам робит, а вишкребки спродує на креми до Франції... Там наприкінці списку ще кілька фамілій з родини, то вже лишите собі на останок...

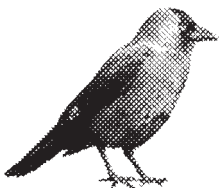
Папроцький метушливо вклонився, поклав перед Вивалем купку спітнілих доларів і вилетів за двері.

– Білих ікл оскал,

Мавп хриплий, тоскний крик...

Місяць межі скал.

Перед друзями стояв Пабльо Карбівник з картузем в одній руці і кошиком крашанок в другій.

– Я тіко на мінутку... Зінку би мені застлели... Маліку. Б'є мене, залаза, спасу нема... Не поглубуйте, сповніть плозьбу...

Карбівник поставив кошика і зник за дверима. На одному з яєць хімічним олівцем була виведена адреса, а поряд лежала весільна знімка Карбівників.

Ще й половина черги не скічилась, як хатинка Фарнеги уже вщерть була переповнена яйцями, слоїками з перваком, шинкою, ковбасами, помежи цього багатства повагом дибали кури, індики, сновигали вухаті кролі, лазили пацята з ангоровими котенятами.

Судячи зі списків, живими в Бурачковичах мали б залишитись тільки Фарнега і Виваль. Аж тут до кімнати протислась худенька Нуська з незмінною бульбашкою під носом. Вона спідлоба позирнула на Фарнегу і прошепотіла:

– Пане кірель, дуже вас прошу – застрельте дядька Фарнегу, бо він нам Берту задусив... – і поклала на купу дарів колись плюшевого ведмедика з відірваною лапою і виколупаними очицями.

У порожній очниці Фарнеги несподівано пробилось якесь джерельце, що поволі виповнювало западинку вологою. У його плесі раптово відбився образ мера Задупського в парадовій мантії і з почесним ланцюгом на грудях.

– Так, діти – додому, – виштовхнув Нуську на двір, – а до вас, панове, у мене пропозиція! Сьогодні наші Бурачковичі святкують День міста. Я, як мер, запрошую вас бути почесними гостями.

Осторопілі колеги, керовані паном Задупським, наче на крилах перелетіли через Стиранку, минули Базарний майдан і опинились на замаєному сосновими гілками і квітами балконі ратуші. Підпирав його зігніли балки перебраний на атланта Мерлюньо. Правда, атлант виглядав

так, ніби все життя провів у застінках гестапо, НКВД і хунти Лукашенка.

– Починаємо?

Виваль кивнув, Задупський відразу ж махнув комусь з балкона фаною. Відразу повітря благословенних Бурачкович розпоров фальшивий звук духового оркестру консервного заводу. Вони грали гімн містечка. Намагаючись перекричати труби, з маленької катедри, позиченої в баптистів, слова гімну верещала пані Міллерова, вбрана в сукенку, у якій ходила ще до першого причастя.

Після цього вереску, під спроби оркестру заграти вальс «Дунайські хвилі» на майдан вибігла купка школярів, що провадили коня з вершником. Перебраний на короля Данила п'яний лісник Роман Ванчак весь час сповзав коневі на хвіст, а школярі за ноги затидали його назад у сідло.

Задупський помахав рукою «королю Данилу» і той у відповідь радісно сіпнувся у сідлі, від чого кінь рвонув з місця галопом разом з «королем» і дітьми, що повисли на стременах.

На майдан вийшов чималий гурт людей у білих халатах. Вони несли на плечах велетенський, зроблений з дикти і помальований на червоно слоїк, на якому великими літерами було написано «1 ТОНА».

– Це ліпший наш колектив, – прошепотів у вухо Вивалю Задупський, – зі станції переливання крові імені Бруно Цвінкля. Взяли зобов'язання наточити за рік одну тону крові. І будьте певні – вони її добудуть!

Медики зупинились перед балконом.

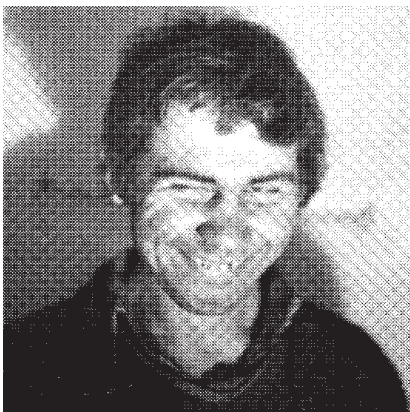
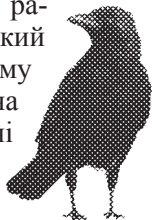
– Більше крові у державі – кращі справи у серцево-судинних захворюваннях! – дружно прокричали лікарі.

За ними на пляц вийшла предивна череда корів: їх роги та хвости були скручені дротом

таким чином, що корови нагадували клиновидний стрій винищувачів «бекфаер», що проносяться над парадом. Юна пастушка із величезним декольте у вишитій блюзці траснула батогом і корови в терцію промичали: «Му-у-у!».

– Це вони перейшли звуковий бар'єр, – задоволено зазначив Задупський, – А зараз – фольклорна композиція...

Майдан окупував гурт бурчаківчан в синьо-зелених лахманах, несучи на раменах величезний акваріум, у якому тонула перебрана на русалку пані Міллерова. Здолавши опір води, вона нарешті дістала

– В мандрах десь і вмру...
Вітер в душу наганя
Холод і журу.

Чоловік урочисто продекламував хокку і заплющив око. Йому не йшла з голови Нуська, яка вимагала його смерті. Може вона й має рацію? І судитиме його по смерті який-небудь собачий бог?

сталась поверхні і жалібним голосом завила пісню Льорелай рідною німецькою мовою. Виваль витирав набіглі сльози, а у Фарнеги в сутінках, що підкрались до Бурачкович, раптово засвітились карма з астралом.

Чи з цієї причини, чи просто Мерлюньо втомився, чи справді балкон уже остаточно прогнив, але твердь під ногами почесних гостей і мера несподівано зрушилась і вони впали на видоптаний Базарний майдан. На щастя, ніхто не постраждав, окрім Мерлюня, в якого страшно викривились ноги. Щоб якось компенсувати прикрий трафунок, пан Задупський запросив гостей до мордовні «Під круком», де забава тривала мало не до ранку.

V

З першими лоскітливими променями сонця Фарнега скинув з себе хроплячого мера, забрав

Виваль з кейсом і повернувся до рідної пагоди. Коли сонце наставило свою руду чуприну з-за Лопушни, Фарнега зустрів світило у звичній позі зів'ялого лотоса з самурайським мечем на колінах.

І втрапить він до собачого пекла, де стара сука Берта вічно душитиме його шию тонкою лінвою на кінці телескопічної вудки...

Фарнега обома руками поволі підняв меч, зі всього маху спробував собі зробити характері. Але меч не різав! Влодку пробував ще і ще, але лиш загнав собі під ребра кілька довгих скалок.

– Стій, Влодку, стій! – закричав до заплаканого Фарнеги Виваль, видираючись на дах із рушницею в руці. Не роби цього! Тут є кому вбивати...

Довкруг все уже ревіло від двигунів потужних машин, окриків команд та голосіння жінок. Від Лопушни наступали браві хлопці з «Беркута» на місцевих огирях, Стиранку форсували на понтонах бійці «Титану», а з боку Бурачкович – озброєна косами, вилами та дробовиками

134 містечкова людність, підсилена групою захвата з рогатинського ополчення.

За мить над головами засвітили веселі кулі, викреслюючи іскри з фундаменту пагоди і косячи квіти у дзен-садку.

– Ну, чекайте, суки-и... – просичав Виваль, відкриваючи вогонь у відповідь, одночасно набираючи номер на стільниковому телефоні. – Ало, шеф? Всього, відпустка закончилась, мене реально об'їхали. В Бурачковичах за Стиранкою, на даху. Жду.

Через десять хвилин запеклого бою над фундаментом Фарнеги завис гелікоптер без опізнавальних знаків. З нього випала мотузьяна драбина і впала просто на голову Фарнезі, який так і не зрушився з пози лотоса. Виваль скочив на драбину:

– Фарнега, давай зі мною! Я зроблю з тебе порядного кілера. Будеш всьо мати!

Влодко непорушно дивився у грізну далечінь, що нестримно плювала у нього кулями. Кілька з них викресали іскри з гелікоптера.

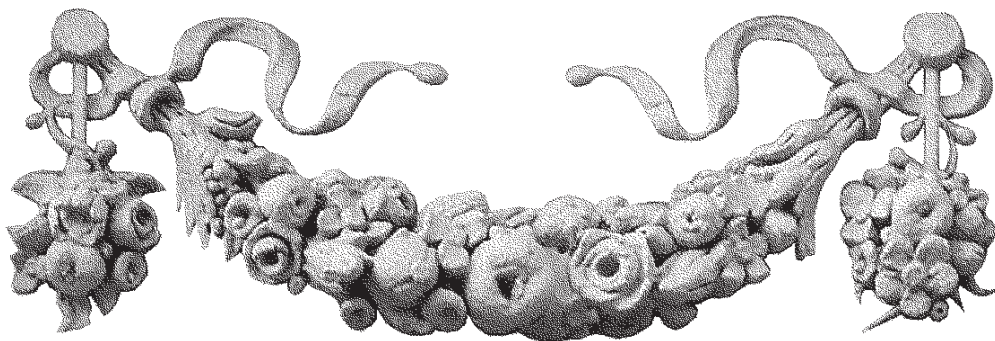
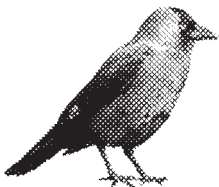
– Ну і лишайся, ідіотисько! – Виваль плюнув і зник у череві машини. За мить гелікоптер розтанув у небі.

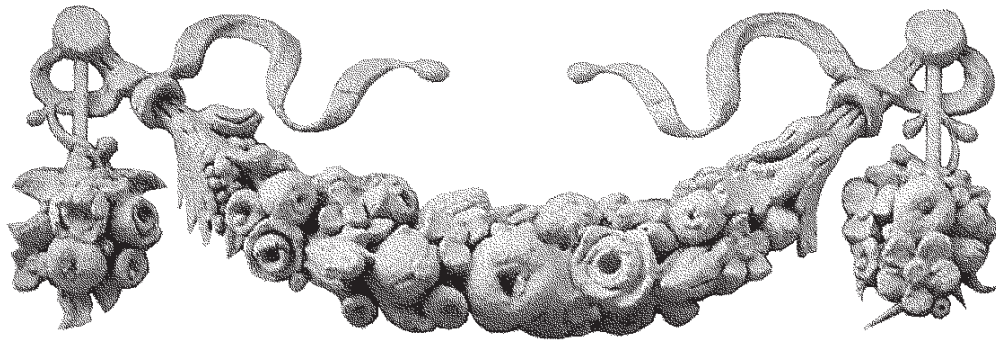
Незважаючи на свист куль, Фарнега звівся на повен зріст. Стрілянина стихла. Чоловік урочисто поцілував прикрашений позліткою з чоколяди меч.

– Банзай! – з цим криком бурачковицький гицель Володимир Фарнега кинувся на згуртовані лави бійців «Беркута». Цей крик паралізував ворожі лави. І вони німо пропустили самурая у бік Стиранки. Але Фарнега нічого не чув і не бачив. Він гнав навпрошки крізь річкові хаші, поля, городи. І сонце співало йому пісню звитяги, і трави шепотіли йому слова прощення, і ворони у небі віщували йому рай та супокій небуття...

Прийшов до тям Фарнега від болю у животі. Він обережно розплющив око, боячись побачити собаче пекло. Але навкруг леготіли листям кущі та верби, що обліпили чисте русло Стиранки, жебоніли синьокрилі бабки, поміж вод щось шепотіли русалки. На крижах у Фарнеги сиділа мала Нуська з незмінною бульбашкою під носом і смикала з його живота скалки.

– Берга-а-а... – прошепотів гицель і ледь торкнувся солом'яного волосся дівчинки. Під її кирпатим носиком голосно луснула булька.

б ' ю т и ф у л
л а й ф

I

День примружив око і сонце сховалось за хмарами. Мерлюньові це не заважало – чоловік лежав посеред старого цвинтаря і вчив жуків-рогачів паруватися.

– Ну що ви за матолки! Та вилізть ти на неї! – сопів у траві Мерлюньо. – О, добре, дуже добре, а тепер – вали! Де поліз? Та ж вимрете, як мамонти в Бурачковичах!

– Мерлюньо! Мер-лю-ньо-о! – почулось раптом із небес. – Мерлюньо, де ви? То я – поштар Генік Сідловецький! Маю до вас пильну справу!

Підвівшись, Мерлюньо знову боязко закликав, бо поштаря ніде не було видно.

– Так, час іти до психіатра... – прошепотів. Аж тут із хрускотом відчахнулась товстезна гілляка старої яблуні й на могилку колишнього вїйта Бурачкович пана Адама Купиздровського впав перестрашений поштар із сумкою та ровером.

– І що ви хотіли? – став над ним Мерлюньо.

– Там... вам... з Канади... посилка... велика, – хрипів з-під ровера поштар, – троюрідний брат... вам... вислав!

Мерлюня як громом в чоло вдарило – він знав, що літ сто тому хтось з родини повівся до Канади на заробітки і не повернувся. Таких бурачківчани просто викреслювали зі списків живих і забували назавжди. Тож звістку про посилку з-за океану Мерлюньо сприйняв, як дар з тамтого світу.

– Де вона?! – ривком поставив на ноги Сідловецького.

– У ратуші лишив, біля мера Задупського... Щоб не вкрали!

– Та він її розпатрошить! Що, я Задупського не знаю? – закричав Мерлюньо, уже біжучи ву-

личкою вниз до Базарного майдану, посеред якого стриміла барокова ратуша.

– Чекайте, в книжці розпишіться, пане Мерлюньо! – закричав услід поштар. На його крик день знову примружився і сонце сховало свої палючі очиська за срібними окулярами хмар.

II

Вже з порога ратуші Мерлюньо почув твердий голос пана Задупського:

– Хто за те, щоби відкрити посилку, прошу піднести руки. Відкриваємо!

– Я вам відкрию! Так відкрию, посліпнете в одну мінуту! – закричав у прочілі Мерлюньо.

Пан Задупський миттєво зреагував на його з'яву.

– О, пан Мерлюньо пожалували. Ми тебе теж записуємо до урочистого комітету з відкривання заокеанської посилки. Долучайся до нас, – бадьоро мовив мер, показуючи широким жестом на Пабля Карбівника, Юзика Шопу і Йосипа Папроцького.

– Шляк би вас лагоднонький трафив, то вони вже мою посилку ділять! – заревів Мерлюньо. – А не хочете, щоб я вам у зуби понасирав? Не? То віддавайте пакунок!

– Мерлюньо, ти не можеш ігнорувати голосу громадськості!

– У носі мав! Та щоби я псом мав стати – не дістанете мого!

Мерлюньо рішуче шарпнув за пакунок, що лежав посеред столу, і кинувся до дверей. Нарід – за ним. Власник посилки, обхопивши її обома руками, наче немовля, пер під гору аж на край містечка, де неподалік лісу в присадкуватій хаті мешкав разом зі своєю Мариною.

Жінка зустріла його на порозі.

– Йой, Іване, що ти вкрав?! – сплеснула руками. І мала чого, бо за Мерлюньом під гору

дерлись мало не всі Бурачковичі. Плакали діти, верещали жінки, голосно лаялись чоловіки.

– Закривай, бабо, двері! – проревів до Марини, вриваючись у хату, мокрий Мерлюньо. – Нам посилка з Канади прийшла! Позавішуй ковдрами вікна...

Марина вмить вмовкла, рішуча складка з'явилась у кутику її вуст. Це, безумовно, означало, що в цю хвилину жінка була готова виконати будь-яке чоловікове бажання. Навіть віддатися йому неприродним способом, чого Мерлюньо безуспішно домагався від неї літ двадцять.

Мерлюньо помив з милом руки і взяв ножа. Останній раз таким урочистим був перед шлюбом. Але тоді чоловік уже добряче випив і світ йому видавався однозначно веселковим. Сьогодні ж Іван Дзядик був тверезим, і, як видавалось Марині, помолоділим літ на сорок.

– Боже, помагай, – прошепотів чоловік і ніжечком почав витинати клейку стрічку на пакунку. Нарешті щільно напхана пачка вивалила бебехи на світ Божий. Марина кинулась до лахів, але Мерлюньо рішуче злапав її за рамено. Обережно, двома пальцями взяв папірець, який лежав зверху.

– Принеси окуляри і запали світло...

Озброївшись усім необхідним, Мерлюньо почав читати картку, на якій значилось, що канадсько-українська фірма «Міст до свободи» гарантує надходження пачок з Канади до України. А далі йшов перелік запакованих речей.

– Марино, я буду читати, а ти відкладай лахи на бік. Так будемо знати, чи нас не обікрали.

– 1. Кюстюм кремпліновий з гудзиками на шлюфках – 4 шт. 2. Подушка диванна – 7 шт. 3. Мешти шлюбні на цвяшках – 1 шт.

– Іване... мешти різні, – прошепотіла вражена Марина. – Один зелений, а другий помаранчевий.

– То буде презент для Карбівника. Родина, що б там не казали. 4. Сорочки на короткий рукав – 4,5 шт. 5. Пігулки – 17 кг...

Ще з півгодини Мерлюньо і Марина розбирали посилку. Усі речі були вживані літ двадцять тому, але чистенько випрані, а деякі навіть випрасовані. Та найгірше, половина з них була незрозуміла господарям. Як їх використовувати, не знав ні Мерлюньо, ні Марина. А на самому дні подружжя виявило красивий іноземний конверт з марками і англійськими написами.

– Того я нігди не прочитаю. Всього, Марино, будемо кликали Задупського. Але спершу вберемося по-людськи.

Коли за квадранс Мерлюньо і Марина вийшли на поріг хати, навколишній люд занімів у глибокому шоці. Чоловік був вбраний в трішки замалий, але дуже пристойний костюм від Кардена, злегка витертий на колінах, у краватці такій широкій, що закривала всі його груди і вилазила на рамена. Марина ж вибрала собі рожевий халат до ванни, фіолетові рейтузи і пишну, поцяцьковану гумовими квітами, шапочку до купелі.

– Тут така справа, – звернувся до Задупського Мерлюньо, – родина вислала з Канади листа... А я по-їхньому, то може ви... за плату... читнете тоту цидулку?..

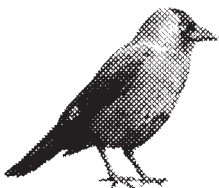
– А чи не казав тобі, що без комітету не обійдешся? Давай, тлумку, листа.

Задупський, який бував і в Аргентині, перебіг очима папір. Зблід.

– Що там?.. – передчуваючи недобре, прохрипів Мерлюньо.

– Яке нині число?

Марина метнулась до церковного календаря.

– Дванайціте.

– Він завтра приїжджає!

– Хто? – в один голос вигукнули Дзядики.

– Родич наш, Джон Дзядик IV!

– Господи!... – Марина впала на купу лахів уже без свідомости. Мерлюньо навіть оком не змигнув.

– Пане Задупський, я на вас дуже, дуже надіюся...

– Поможу тобі, Мерлюньо, чоловіка треба так стрінати, щоб пам'ятав до самої смерти!

III

Усю ніч Бурачковичі не спали: по хатах смажилося, варилося, пеклося, місилось і квасилось.

Карбівникова Марія спливала потом у хаті,

де нараз на повну потужність гарували аж три самогонні куби, випроductiveуючи в трилітрові сулії високооктановий первак. У Мерлюньовій світлиці товклася родина – скріпивши серце, Іван Дзядик наділяв родаків манаттям з посилки, щоб всі при стрічі гостя з-за океану виглядали якнайкраще; на Швабах з мордовні «Під круком» на всеньке містечко розносився істеричний крик піврічних поросят, з яких Місько Гітлер робив молочних – вибивав їм рискалем зуби і палив щетину паяльною лампою; зразу за лопушнянським мостом, що провадив через Стиранку до самого центру містечка, Пабльо Карбівник, Юзик Шопа і Мирон Кльоцок нашвидкуруч збивали з дикти тріумфальну арку, яку відразу замаювали калиною, смеречиною і кропивою пані Текля Міллерова і мала Нуська.

Зранку триста осіб Мерлюньової родини на чолі з ним виїхало до Львова, щоб вчасно прибути до прильоту літака з Канади. Валка мала доволі мальовничий вигляд, віддалено нагадуючи картину «Сліпці» Пітера Брейгеля; піша, кінна і подекуди моторизована вервечка людей у химерних шляфроках, камізельках, чепчиках, капелюшках, диванних подушках, мода на які минула так літ тридцять тому, повагом просувалась на захід, здіймаючи темний шлейф куряви, який був негайно зафіксований на усіх розвідувальних супутниках Землі.

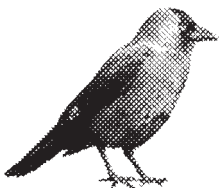
За якийсь час громада розташувалася в затісній залі аеропорту, зі стін якого на вселенський тлум позирали намальовані колгоспниці,

сталевари й окуляристи науковці сталінських часів. Голосники хрипко прокричали:

– Здійснив посадку літак за рейсом N 748 Торонто-Шеннон-Львів-Колодруби-Бібрка. Встрічаючих просимо зібратись біля відстійника...

– Чулисте?! – гаркнув Мерлюньо. – То вже наш! Скоро відшукайте відстійник і робіть все, як я перед тим казав! Бабо Василихо, ви чого сі за сміттярку вчепили?

– Де ж то сміттярка? То відстойник, як той голос казав. Мерлюню, мене страшно мешти тиснут, шо ти дав... – і стара Василиха задерла до пупця довжезну комбінацію на бретельках з вишивкою на грудях: «Хеппі енд!». Покручені ревматизмом і поціцьковані жиляками ноги старенької були прикрашені дитячими сандаликами із кольоровими пряжками.

– Ніц вам не буде. Стрінемо мою родину і будете знову кривати Бурачковичами на босака! За мною, до відстійника!

При наглухо зачинених металевих дверях Мерлюньо вишикував усю родину, ретельно оглядаючи кожного і поправляючи на грудях таблички, на яких бурачковицькі діти понаписували порядкові номери родича та його ім'я. Груді самого Мерлюня прикрашав величезний плакат із писаними пальцем малої Нуськи літерами: «Мерлюньо (Іван Дзядик І)».

Нарешті двері рипнули і родина витягнула шиї. Спершу до людей вийшов... вийшло... щось таке, чого в Бурачковичах ніхто не видів. Бо й не дивно – королівські пінгвіни тут з дідапрадіда не водилися. Півтораметрове створіння з довгим дзьобом і чорними очищами, переваляючись рушило на Мерлюньове братство, яке хрестячись, сахнулося до стіни. За пінгвіном поріг переступив високий лисуватий чоловік із торбинкою на плечі. Він здивовано обвів поглядом нагоп і, прочитавши напис на грудях у Мерлюня, радісно вигукнув:

– Добриден! Я – Джон Дзядик IV!

Нарід здивовано завмер. Усіх врятувала мала Нуська, яка на все летовище затягнула: «Многая літа-літа, многая літа-а-а!». До неї негайно приєдналось ще триста гартованих горлянок, від співу яких на злітній смузі заглох один аеробус, а пінгвін зробив спробу знести яйко. Отетерілий Джон Дзядик IV вражено тримав на руках стару Василиху, яка кричала йому просто у вухо:

– А ти, дитинко, памнятаєш, як я тебе отоюво цицькою годувала?

Щоб дитинка згадала про цю незабутню мить, баба Василиха тицяла їй у писок поморщену ліву грудь, яку витягла десь аж з-за пояса. Мерлюньо кинувся рятувати гостя, підхопив

його на руки, а решта громади вже схопила його і понесла безцінну ношу до замаєного «Запорожця». За якусь мить у бік Бурачкович вирушила довжелезна валка, яку замикав, дивно підстрибуючи, небачений у Галичині пінгвін.

IV

Цьогорічний серпень був багатим на яблука, городину і мухи, які часом, особливо в спекотні дні, налякані курами, важко здіймались у небо, перетворюючи його чисті ризи у сіру подерту ряднину, якою старий Алозій Мужилівський протирав грубезні скла своїх окулярів. І сьогодні, перестрашена незвичним рухом в Бурачковичах, мушня дзижчала голосно і завзято над головами сотень мешканців містечка, які згуртувались навколо свого мера пана Задупського в тіні тріумфальної арки. На самій її маківці стримів прив'язаний Пабльо Карбівник з цейсовським льорнетом мера, у який той зазвичай підглядав за юними бурачківчанками на річці.

– Юзику, візьми кількох людей з галузками і відганяйте мух до Стиранки, бо вони нас до приїзду гостя поїдять.

Юзик Шопа у вишитій сорочці сина, яка здусила його худющу шию, та ще кілька чоловік кинулися відганяти мух. Ті такі піддалися, зібрались у клин і полетіли в напрямку станції переливання крові імені Бруно Цвінкля.

Раптом Карбівник, який прив серед смеречини і кропиви, заверещав на всю вселенну:

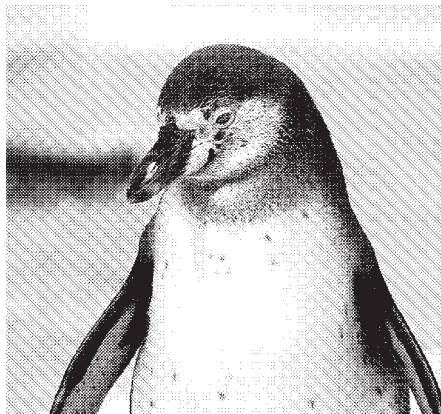
– Ідут! Виджу «Запорожець» Мужилівських і фани! Валят просто через поле імені Марії Буркут!

Пан Задупський схопив прута і почав рівняти лави бурачківчан.

– Пане Алозію, підойміть ваші зуби з фоси. Катерино, візьми коровай на груди і вали допереду. Папроцький, піднесіть образ над головою!

І як мені хто писне без команди – шкіру спушу!

Бурачківчани затерпли в німому чеканні, лиш чути було, як хлюпочуться русалки під мостом в Стиранці й астматично сопе, злязачи з тріумфальної арки, Пабльо Карбівник. Спершу люди побачили хмару куріпок і жайворонків, що знялись у небо над полем імени Марії Буркут; потім у бік Бурачко-вич вистрибом пробігло з п'ятдесят зайців, аж за ними до мосту під'їхав «Запорожець» Мужилівського, вщент напханий родиною Мерлюня, серед якої стирчала голова дорогого гостя.

Перед прибулими постала пишнотіла Катерина з короваєм і рушинками, під якою застогнав міст. Вона низько вклонилась прибулим і завчено виголосила:

– Сердечно вітаємо дорогого земляка з приїздом на рідну землю, яка вигодувала його грудьми...

При останньому слові Джон Дзядик зблід і відступив у бік натовпу, залишаючи замість себе пінгвіна. Катерина ще раз вклонилась до самої землі, аж через виріз вишитої сорочки стало видно чорну латку не звиклого до майток лона, і гордо подала коровай пінгвіну. Птах із видимим задоволенням дзьобнув хлібину. Нарід заплескав, а пан Задупський просичав у вухо почервонілій Катерині:

– Дурна, то ж пінгвін, а гість зразу за ним...

Та вже було пізно, нарід бадьоро заспішив, несучи на руках і пінгвіна, і канадського гостя на Базарний майдан, де в тіні кінної фігури пам'ятника Шевченку ломились від страв столи.

Поки всі розсідалися, Мерлюньо стиха мовив Задупському:

– Чого ж ви не сказали, що Джон із жінкою приїде? Ми їй якийсь подарунок спакували б...

– Придурку, то не жінка, то – пінгвін!

Нараз і Джон, і пінгвін вдірвали голови від тарілок.

– О, ес, то є пінгвін Льольо, май френд. То-

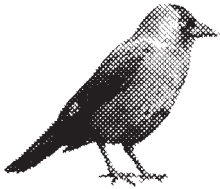
ва-жишшшш? Андестенд? Я був з ним на робота. Антарктита! Зимно... Я-я... – Гість погладив маленьку голівку птаха, який дзьобом роздирав кишку з шкварками.

Подали гарячий борщ. Канадець, який спочатку боявся пити самогонку, тепер цмокав язиком на повний келишок і лиш широко, на всі зуби, усміхався, раз по раз старанно виголошуючи «На здоров'я!».

– Слухай, Мерлюньо... Давай вийдемо ніби попісяти. Маю до тебе пару слів, – прошепотів пан Задупський. Обидва важко вилізли з-за столу і, похитуючись, стали за пам'ятником. Мерлюньо з полегшенням підливав постамент.

– Не подобається мені той пінгвін...

– Та чого ви, пане Задупський! – стріпнувши кутасика, усміхнувся Мерлюньо. – Файна звірина! Виділисте як воно холодець жерло? А бурачки? То би ся здало розвести в бурачко-

вичах – пух має, м'яса тоже, певне, не бракує. Може навіть яйка змусити нести...

– Ну що ти за дурна худоба, Мерлюньо... – Задупський рішуче застібнув ширінку. – Як ти не розумієш, що канадець по смерті всьо своє багатство може відписати не тобі, а дурнувату-му Льольові з довгим дзьобом. Ти не знаєш тих капіталістів, а я знаю!

Мерлюньо широко відкрив рота, некліпно дивлячись на Задупського.

– Пане мер, та ви що... Ратуйте! Я тільки, в таким разі, на вас маю надію... Половину вам віддам, тільки поратуйте!

– Я, калічко, маю плян. Треба гостю підклас-ти Катерину, а Льоля... – Задупський лиховісно зблиснув очима. Мерлюньо розуміюче потер руки.

V

По обіді вся громада потяглася на Старий цвинтар, де п'янесенького канадця знайомили з могилами предків. Сонце немилосердно пекло голови і таки досягло свого – Юзик Шопа і Пабль Карбівник залишились поміж хрестами, розлого похрапуючи в тіні порослих надгробків.

Ведучи гостя до бурачковицької ратуші, пан Задупський крадькома підморгнув Мерлюньові. Той клапнув головою і на все горло затягнув: «Гей, стоп, Канада, старих баб не нада, молодих давайте, а ви, хлопці, грайте!». Порівнявшись з Катериною, Мерлюньо шепнув:

– Ходи за мною, є заданіє...

За станцією переливання крові Мерлюньо приступив до жінки:

– Значить, пан Задупський казали, щоб ти на ніч забрала канадця до себе і не перечила йому ні в чому. Дай йому такого жару, як колись паралітику Яцкові Купиздоровському, що після

ночі з тобою сам пішки до Лопушни добіг. Але дивисі мені, щоби на рано гість був живий і здоровий...

– Я вам що, Моніка Левінська яка?.. – надула повні уста Катерина.

– Моніка, не Моніка, але ми з паном мером віддячимсі – будеш мала шифер на хату, який пан Задупський обіцяв Пабльові Карбівнику, а від мене... – озирнувшись, Мерлюньо витяг з кишені пом'яту пачку тампаксів.

– А що то є? – спалахнули очі в жінки.

– Бог його знає, але, видко, щось дуже помічне, бо инакше якої холери Джон би мав то висилати?

Тампакси вмить зникли у велетенській па-зусі Катерини. Обидва змовники рушили до бурачковицької ратуші, де Джон Дзядик IV обдаровував родину. Він сидів за меровим столом, по праву руку від нього стояв пан Задупський, а родина витяглась у чергу аж до горизонту.

Через півтори години у нього затерпли руки відлічувати дрібні купюри і посиніло ліве вухо, яке кожний вдячний родич взяв собі за правило цілувати. Лиш пінгвін байдуже никав, дзьобаючи час від часу торішнього дідуха під портретом Шевченка.

Раптом мало не всю світлицю заповнило дубеле тіло Катерини у віночку з квітів безсмертника і калини, загорнуте у потертий халат до ванни, який їй вділив Мерлюньо саме до візиту в ратушу. Джонови сперло дихання від небаченої повноти жіночих форм.

– То є наша Катруся... – порушив тишу бадьорий пан Задупський, – гордість Бурачкович і родини Дзядиків. Ви нині в неї будете спочивати, бо деньочок таки важкенький, хи-хи, вам випав... А наразі калинівочки крапельюсик спожийте!

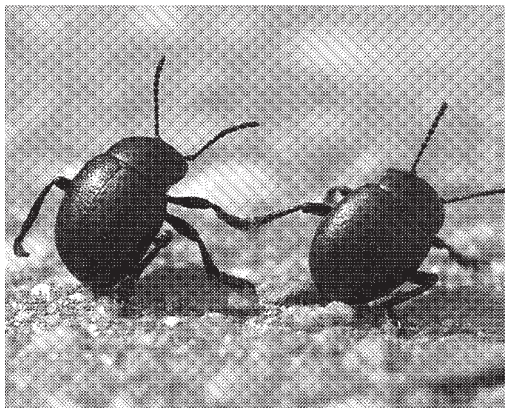
Мер з хряскотом відкрив важкий, ще австрійський сейф і дістав корчагу, три келишки та вже накраяну рожеву шинку на пахучих шматках житнього хліба.

– О, ноу! Я більше не буду пити! – підняв до неба руки Джон. – У Канаді так не можна. Боліти жолудок!

– Пане Джон Дзядик IV...

– Називайте мене Діді.

– Пане Діді, Канада далеко, ніхто не побажить. А наша калінівка від Карбівникової Марії мертвого на ноги поставить. Причашайтесь! Я і вашому

фремду налию. Льольку, ти горівку п'єш?

Товариство весело зареготало і перекинуло по першій. Катерина непомітно попустила пасок на халаті – Діді некліпно прикипів поглядом до автентичної «юкрейн нейчер вумен».

VI

Місяць виїденим яйком лежав на темній тарілці ночі, поцяцькованій крихтами зірок. У навколишніх хащах казилися коники, висюрюючи своє щастя, божевільно пахло матіолою, гвоздиками та дикою ружою, якою так любили обсаджувати обійстя бурачківчани. Не задля краси – соком з квітів заправлялась знаменита бурачковицька самогонка.

Але про це не знав Джон Дзядик IV, виведений попід руки на ганок ратуші Катериною і Задупським. Гість понюхав пахуче повітря і блаженно протягнув:

– О-о-о, Юкрейн! Ненька...

Обнявшись, усі троє рушили у бік Козачого горба, де просто за церковцею стояла хата вдови Катерини. Минаючи кущ шипшини, пан Задупський ніби ненавмисно копнув гілки, з-за них одразу озвався хрипкий голос зозулі «ку-ку-ку» і зблиснули Мерлюньові очі. «Зозуля» пантрувала клишоногого пінгвіна, який необачно відстав від господаря. Коли птах порівнявся

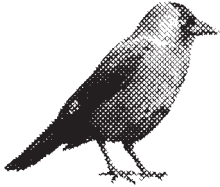
з шипшиною, з-за неї Чаком Норрісом вистрибнув Мерлюньо і за секунду накинув птахові на голову свою шкарпетку.

петку.

Через хвилин п'ять птах із зав'язаним дзюбом і ногами спочивав на могилці колишнього вїйта Бурачкович пана Адама Купиздровського, блискаючи чорним оком на Мерлюня, який акуратно гострив ножа об крило кам'яного янгола, що схилився над пінгвіном.

– Видиш, Льольо, життє така смішна штука, що без вини можеш бути винуватий. А можеш і не бути, а всьо одно спочити в Бозі. Навіть без сповіди. І якого шляка тебе принесло до нас, га? Що ти за таке цабе, щоби наш родич, кров від крові Дзядик, мав тобі відписувати свої мастки? Мовчиш. Правильно мовчиш, бо в твоїй мацьопій голові навіть і не поміщається думка, яка наша родина велика і бідна. Без Джонових долярів.

Мерлюньо попробував пальцем ножа і приступив до пінгвіна.

– Слухай, а може, ти сам на себе лапи накладеш? Не хочу гріх на душу брати...

Однак убивця заніс над дзьобатою головою ножа. Десь близько глухо закричала сова.

– Не, не можу. А, я тебе в Кураниковій калюжі втоплю! Вставай, Льольчик, будеш нині за котє...

У цей самий час Катерина завела Діді до сіней своєї хати.

– А де Льольо?

– Льольові вже добре, пане Діді! – почувся з вулиці голос пана Задупського. – Дуже добре!

Катерина хутко роздягла гостя, залишивши його лиш у трусах, і запровадила до спальні, де й поклала.

– Кет, а я в Канаді... мільйонер! – белькотів з ліжка гість, розглядаючи при тьмяному світлі газової лампи пишні груди Катерини. – Ай лав ю...

– Добре-добре, ю-ю. І що воно белькоче? Чого ж ти мову материнську забув, манкурт?

– О, манкурт? То спосіб на граня? Є? А я лав орал секс!

Катерина нерозуміюче дивилась на коханця. По хвилі той траснув себе долонею по чолі і скочив на рівні.

– Там кишеня в куртка. Банани. Я покажу. О, орал секс – то б'ютифул!

Обоє на голяса вилетіли в сіни, де висіла гостева куртка, і побачили виструнчених під стіною чотирьох різнокалібрових Катерининих дітей. У найменшого трирічного Андрійка із намертво стиснутих уст звисала бананова шкірка. Діді махнув рукою і повернувся до двоиноного тапчана, де до нього відразу припала Катерина.

– То нічо, маленький, тобі і так буде зі мною добре. Без бананів...

Вона рвучко загорнула його між грудей, причому пара коханців відразу набула вигляду хот-дога.

У цю хвилину над Бурачковичами впала зірка і Мерлюньо стиха мовив Льольові:

– Ну, то вже, певно, твоя...

Біля його ніг чорною хвилею об берег билась Кураникова калюжа. Мерлюньо скинув з голови пінгвіна шкарпетку і помалу потягнув його у воду. Птах, почувши рідну стихію, заборсався у Мерлюньових руках і вивільнив сплутані паперовим шнурком лапи. Раптом дно під ногами вбивці скінчилось, і Мерлюньо з головою занурився у Кураникову пучину. Його тіло відразу схопили корчі, від зимних джерел, які били просто з дна озера.

– Рятуйте! – заверещав Мерлюньо. Він намагався втриматись на плаву, але важкі кросівки і карденівський костюм набрякли і вперто тягли його у глибінь. Мерлюньо вже змирився зі своєю потопленицькою долею – наковтавшись води, поволі опускався в пучину. Несподівано щось шарпнуло його за комір і виштовхнуло на поверхню. Уже на березі Мерлюньо прошепотів «Льольо» і зригнув водоростями.

... Діді востаннє шарпнувся в обіймах Катерини, сонним голосом замуракотів їй на вушко:

– Кет, королева... Ти – чудо! Ай хев в Канаді скотіш кастл. Правдивий замок. Ти в ньому будеш куїн... Ну, королева! Завтра їдем на літак до Канади...

– На холеру, Дідику, мені твоя Канада... – позіхнувши, прошепотіла жінка. – Ліпше лишайся в нас. Тебе Задупський комірником зробиць. Заживе-е-ем...

Катерина ніби нехотючи припала до уст Діді, витягуючи з його волохатих грудей рештки подиху. Через півгодини до бурачковицького сонного царства додалось ще чотири душі: двоє

закоханих у хаті під стріхою та Мерлюньо на березі Кураникової калюжі, який скрутився клубочком в ногах свого рятівника Льоля, що наче скіфська баба дрімав навстоячки. Усім снилося сонце – велике, як помаранча, і лагідне, як цїп'ятко.

VII

Через два місяці навколишні бурачковицькі ліси вбрались у багрянець, у бік вимріяного вирію потяглися журавлині ключі, рясно сипнуло на кемпах грибами. Бабине літо розплело сиві коси над притихлими в осінній зажурі Бурачковичами, які недавно прикрасив правдивий шотландський замок клану Маклаудів, що свого часу був куплений Джоном Дзядиком IV і перенесений в Канаду, а тепер в такий самий спосіб доставлений і зібраний в містечку.

Посеред готичної зали за темним дубовим столом сидів чисто виголений господар замку і записував у товсту книгу, скільки збіжжя нині

завезено до комори. По кутках зали порпалися кури і невмивані Катеринині діти. А вагітна господиня тріпала на дворі брюссельські гобелени з однорогами XVI століття.

Діди скінчив роботу й щасливо потягнувся: перед ним у глечичку парувала добірна картопля в мундирах, а поряд лежав товстий окрасць хліба, прикритий рожевим шматком сала. Чоловік визирнув у вікно з розбитим вітражем, дірку якого було заткнуто вишитим яськом. Неподалік між запалими могилками старого цвинтаря сидів Мерлюньо з пінгвіном Льольом, міцно стискаючи в руці синю склянку з самогонкою.

– Ну, дивись, Льольку. Береш у руку й підносиш до писка. Раз! Лик – і воно вже там... Попробуй, бо що то за хлоп, який келишка не годен випити. А на другий рік я тобі покажу, як жуки паруються!

– Б'ютифул лайф... – чи то сказав, чи виголосив молитву опецькуватий бурачківчанин Діди.

О Й Х Т О , Х Т О

М И К О Л А Я

Л Ю Б И Т Ь ?

I

Колишній фірман Мирон Кльоцок сидів під старезною грушею і зустрічав ранок. Щодня виконував цей ритуал: вмивався, в'язав під худющою шиєю майже зотлілу краватку, сідав на відполіровану за роки лаву під грушею і чекав на сонце. Щоразу воно з'являлося Миронові з-за потемнілої від часу дзвіниці, що стриміла просто з чола Козачого горба. Йому здавалось, що цієї миті у старі ревматичні кістки вливається юнацька сила, і дихати стає легше, і плечам тісно у пошарпаній маринарці, і м'язи наливаються нечуваною міццю, і жінки озираються на пружну Кльоцкову ходу, умліваючи від нечуваного раптового бажання віддатися цьому легіню з легінів, щоб негайно народити від нього трійню...

Якби Мирон Кльоцок читав Фрейда, то давно б знав, що ранковий ритуал під грушею змушує його виконувати клята підсвідомість, сублімуючи глибоко затаєне і не розтрачене гетеросексуальне бажання кохатися. Бо жінка Кльоцкова померла при пологах, він так і не налюбився за все своє довге життя. Фрейда Мирон не читав, то, дочекавшись святої миті, коли сонячна грива зачепилась за мереживний хвіст дзвіниці, широко і поволі перехрестився, прочитав молитву.

Попереду розлігся ще один дарований Богом день, у якому Миронові Кльоцку відводилася зовсім не головна роль – усього лиш пасічника та доглядача внучки Нуськи, чия неприкаяна натура не давала йому навіть помріяти про можливість злучити хай пошарпані, але ще міцні чресла з чиймись жіночими. От хоч би з чреслами Теклі Міллер, поважного віку панною, чия непорочність уславлена всіма бурачковицькими легендами та мітами.

Ось уже років сім, чомусь відразу після народження у Кльоцкової Стефи малої Нуськи, панові Мирону снився один і той же сон: під миготливими зорями кучугурами влігся білий-білий, аж синій сніг, мороз такий, що ломить вставні щелепи, в хаті жарко напалено, потріскують соснові дрова у печі, на столі горить різдвяна свічка, обабіч якої сидять Мирон Кльоцок та Текля Міллер.

Тримаються за руки. Голубувате, підфарбоване чорнилом «Райдуга» волосся пані дбайливо розчесане, підкручене, пахне неповторними духами «Сирітка Марися», які панна Текля купила 1934 року у склепі на Сикстуській. Незримі флюїди, що випромінювали ці пахощі, переносили Мирона Кльоцка у той незабутній час, коли він носив рипучі мешти, наладований в плечах ватою макінтош та капелюх з широкими крисами. У цю високу хвилю відродження молодости, чоловік обережно підносив до уст порцелянову, помережану товстими синіми жилами руку панни Теклі і... завжди прокидався.

З того сну в Мирона Кльоцка залишився тільки кавалерський капелюх, що незмінно вінчав його лису голову. Кльоцок поправив капелюха, заломивши його набакир, роззирнувся: охрещене ним сонце вже пестило Бурачковичі – час було братися до роботи.

– Нуська! – крикнув у бік хати старий, – вставай, паця мале, кури негодовані, чуєш?

Кльоцок важко підвівся, попростував до хати. На порозі світлиці перехрестився до образів, під якими стояли два маленькі портрети коней в чорній рамці. Нуськи не було видно ні на тапчані, де вона спала, ні у сусідній кімнаті, де побутував пан Мирон.

– Та що то за кров нагла? Нуська, вилазь, бо ті на кавалки потну! – закричав з ганку старий,

– що то за дитина аспидська, ще світ не народився, а її чорти вже десь понесли...

Дід ще хвилину з п'ятнадцятьма никав подвір'ям, заглядаючи по закутках, в курник, навіть в повітку до свині Сіси. Нуська не подавала ознак життя. У відчай Кльоцок знову всівся під грушею. Раптом десь високо над його головою щось зашаруділо, трісла гілка, злетіло кілька рідких осінніх листків, і на землю пушинкою впала Нуська. Вона витерла бульку під носом, радісно випалила:

– Дзідзю, а Бога нема!

Кльоцок, у якого лайка аж запеклася на язичці, вражено занімів.

– Як нема? – подивився він на небо, перевіряючи, чи на місці Вседержитель.

– Я цілу годину сиділа на самім чубку високої груші і дивилася на небо. Мало не всліпла – жадного Бога там не виділа. Дикі качки у вирій летіли, ворона теж крутилася коло мене, але Бозі, як на образах, – не було. Може, вона до кооперативи за хлібом де вийшла...

Діда аж підкинуло від цих слів.

– Нуська, я тобі задок на макове зерно посічу! Бога вона зобачити хотіла! А якби злетіла з груші на голову? Га?

Нуська набурмосилась.

– А мені по цимбалах!

– Чекай-чекай, дитино, буде тобі по цимбалах. Не будеш слухатися, то тебе вжере енцефалітний кліщ, осліпнеш і станеш кобзарем!

Очі дівчинки стали такі великі, що у них відбилося все небо, подвір'я з грушею та садибою і навіть сам Кльоцок. Нуська уявила себе кобзарем...

– Дзідзю, скажіть, а де тоті кліщі живуть?

– почала смикати старого за полу маринарки. – А вони які? Великі, як Шницель? Чи як наша льоха? Скажіть, діду...

Бачачи, що погроза не подіяла, Кльоцок зовсім запінився і вирішив вдатися до останнього засобу.

– Всього, Нуська, цього року святий Миколай точно тобі нічого не принесе, тільки різки від чорта Антипка – такі великі, як Мерлюньова мітла.

Нусьчині оченята враз спопеліли, в них проступили сльози. Невідомо, з якого такого дива, та дівчинка страшенно поважала і любила святого Миколая. Завжди з собою в кишенці носила паперову іконку святого, з яким часто говорила на самоті, бавилася з ним, годувала «кашею» з мокрого піску, подрібнених частинок гусені та пелюсток жоржини.

Бачачи, що погроза подіяла, Кльоцок задоволено погладив притихлу дитину по голові:

– А будеш мене слухати, все буде добре. Наразі збирайся – нині ми підем на спеціальні уроки до пані Міллерової...

Нуська блиснула п'ятами і зникла в хаті. За піччю витягла з кишені пом'ятий образок.

– Нині будеш без обіду... – і показала йому язика.

II

Текля Міллер мешкала в задній кімнаті бурачковицької ратуші з 1927 року, відколи стала секретаркою при міській управі. Походячи з шляхетної родини священників, пані Текля закінчила класичну німецьку гімназію і, діставши відзнаку, раптово змінила автентичне прізвище Калагурська на чужинське Міллер. Що на неї так вплинуло, ніхто твердо не знає, але злі язички в Бурачковичах твердять, що цьому причиною став невдалий роман панянки Теклі з якимось німецьким офіцером Міллером, по якому дівчині зосталася незгоєна рана на серці

і трипер. Пристрасть відійшла – любов до всього німецького залишилась.

Після невдалого кохання Текля замкнулася в собі, її душа була в постійній облозі, живучи у світі, який ненавиділа. Ненастанне очікування прикрощів виробило в жінці особливий стиль спілкування – гострий, колючий, який обеззброював агресією та наступом. Її армія завжди була під знаменами, виблискуючи обладунками та сяючи крицею.

Та останніми теплими днями цього річного бабиного літа щось прокинулося, навіть продзьобнулося в її душі. Усе завдяки пасічникові Кльоцку, який віднедавна дивився на неї такими очима, такими зіницями... І, незважаючи на вік та багатолітню звичку не вірити людям, у Теклі наче щось зламалося всередині. На якусь мить вона знову відчула себе закохану, юною та щасливою. Зрештою, надія на щастя, велике, кольорове, безмежно широке та веселе, живе в кожній, навіть найжорстокішій душі. І немає значення, у якому місці цю надію носиться.

Напередодні Мирон ніби випадково зустрів пані Міллерову в магістраті та попросив її навчити внучку Нуську добрих манер, бо «дитина ніц без науки не варта». І так зазирнув у вицвілі очиці пані Теклі, що їй по хребті сипнуло морозом. Звісно, погодилась. Тепер вона сидить перед стареньким люстром і пильно обсервує власний образ: у досить запраній, але ще ошатній суконці з робітні Осипи Осиповичевої (вул. Малецького, 10, 2 пов.), у шовковій хустці з маками (фірма Адольфа Авербаха, пл.

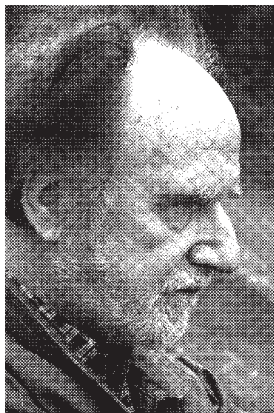
Ринок, 20, тел. 207-54), у панчохах на кістлявих ногах (крамниця У. Н. М., вул. Косцюшки, 1а), у глибокому фотелі (модерні меблі у першорядному виконанні, Тимочко і Гальов, вул. Ленартовича, 20), з найновішою у 1936 році повістю пана В. Островського «Грім на багнах» за 1 злотий 50 грошів, пані Міллерова залишилася задоволеною своєю персоною. Звісно, молодість не вернеш, але щось у ній ще залишилось, якийсь далекий затаєний відгомін молодечости, який полишає кожного лиш з останнім подихом. Саме він вирвався з глибин всохлої душі пані Міллерової на поверхню і засвітив на її обличчі теплий усміх печалі та радості.

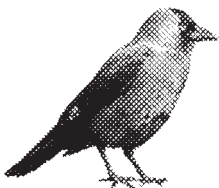
У двері застукали.

– Увійдіть! – деренчливо проспівала стара панна, намагаючись не зрушитися з ефектної пози, яку прибрала в фотелі напередодні.

На порозі постали зніяковілий Мирон Кльоцок з малою Нуською. Дівчинка дивилась на панну Міллер, як на небачений порцеляновий виріб. Стареньку пронизували скісні сонячні промені, що гостро краяли усю кімнату, і Нусьці раптом здалося, що пані Текля усього лиш туман, серпанок, у найкращому разі добре випрана фіранка, яку дівчинка бачила на вікнах мера Бурачкович пана Задупського.

– Гутен таг! – урочисто мовила господиня. Голос її пролунав так несподівано, що гості здригнулись. Мабуть, саме це спонукало малу Нуську длубнутись пальцем у носі, швиденько витягти звідти козу та спровадити її до ротової ямини.

– О, майн готт! – заверещала пані Текля і знепритомніла.

– Нуська, води давай! – крикнув Кльоцок, кидаючись рятувати жінку. Він взяв Теклю на руки і був вражений її безтілесністю. Поклав полегло на ліжку. За той час знадвору прибігла захекана Нуська з дзбанком води. Кльоцок навіть оком не змигнув, як пані Міллерова була наскрізь мокра.

– Та що ти робиш, вар'ятка!

– Я вам пані Теклю вратувала, а ви на мене кричите, – надула губки Нуська.

Пані Текля справді очуняла, випустивши мало не до самої стелі тоненьку цівку води з легенів.

– Пані Міллерова, що з то з вами було? – погладив Кльоцок мокро голівку жінки.

– Її вчити треба... – ледь прошепотіла пані Текля, – і день, і ніч... Вона... пане Мироне... кози з носа їсть... Брак розуму і вітамінів...

Старий зірвався на рівні.

– Нуська, то правда? Ти кози їла?

– Їла, бо то мої кози! – гордо сказала дівчинка.

– Ну чекай... Але на Миколая різки матимеш, як батоги! Дупа синя буде!

Ображена Нуська, хряснувши дверима, подалася надвір, а пан Мирон тим часом схилився над слабою.

– Ви не дивуйтеся, пані Теклю, відколи її мамця з зятєм подалися шість літ тому до Італії, дитина чисто здичавіла. Через то й хочу до вас на науку віддати... Не виганяйте нас...

Він легенько стис посинілу від холоду долоньку панни Міллерової, у кутику правого ока якої спучилась чиста сльозина. У цю хвилину за сто метрів від ратуші, сидячи на церковній загорожі, мала Нуська намалювала святому Миколаю кульчики.

III

Ось уже місяць, як мала Нуська після навчання у школі відвідувала приватні уроки пані Міллерової. Вже знала кілька німецьких слів, навчилася сякати в хустинку і не витирати рукавом рота по обіді. Але все ще частенько ставила пані Теклю в незручне становище. Якось запитала:

– Пані Теклю, а ви нафталін під пахи сиплете, щоб там молі не завелися?

Раз, на уроці красномовства, коли пані Міллерова намагалась пояснити непосиді, як писати правдиві вірші, дівчинка твердо мовила:

– А я вмю писати вірші.

– Неправда, маленькі діти не можуть цього вміти.

– А я вмю, бо зовсім не маленька. Просто не виросла ще.

– Ну, тоді прочитай...

Нуська висякалась в хустинку, стала на середину кімнати. Кльоцкові аж серце зайшлося від гордості за онуку – дитя нагадувало маленьку Попелюшку ще до поїздки на бал.

*– Мушка-цокотушка в зеленім кожушку,
На гімно сідає – лапки потирає,
Ложку в лапку бере, гіменце пахке жере,
Слинку витирає, очками моргає!*

Пані Міллерова роззявила рота і вражено застигла, нагадуючи всохлу кобру перед сопілкою факира. Нуська завзято продовжувала:

*– Тут прийшла корова, ряба і здорова,
Травиці поїла, купку наробила.
Впала з неба купка, наче та голубка,
Муху роздавила, гімном оповила.*

*І не стало мушки, мушки-цокотушки,
Вже нема кожушка, ложки і фартушка,
Мушка ложку не бере і гімно вже не жере,
Слинку не пускає, очок теж немає...*

Останні слова дівчинка декламувала крізь сльози.

– Господи, то якась кара небесна! – застогнав Кльоцок. – В кого ж воно таке вдалося?! Пані Міллерова, що з вами? Нуська – бігом води!

Старенька схопилась за серце, пожовкла і впала б на підлогу, якби її не підхопив пан Мирон. За хвилину обоє були мокрі з ніг до голови, а мала Нуська застигла посеред кімнати із звичним дзбанком (крамниця колоніальних товарів, вул. Сикстуська, 3), очікуючи наступних наказів. Нарешті пані Міллерова розплющила очі.

– Дуже здібна дитина... Дуже... Де ти той віршик взяла?...

– Я ж казала, – зашарілася під пахви Нуська, – сама написала! Мушку мені дуже шкода...

– А пана Мирона тобі не шкода, що він всілякі паскудства має тут вислуховувати, а мене не шкода? Боже, які дикі діти тепер...

– Я не дика! Я тільки вірш написала. А Влодко Мужилівський – правдивий дикус. То він з'їв перед Паскою мариновані огірки Мерлюня, потім туди накакав і закрити кришкою. Мер-

люньо на Великдень огірки на тарілку, а то зовсім не огірки...

– Боже... – лиш простогнала пані Міллерова і знову впала в транс.

– Нуська, щоб я тебе до вечора не видів! Перед сном будеш мала виховну годину – вуха тобі повідриваю, мавпо мала!

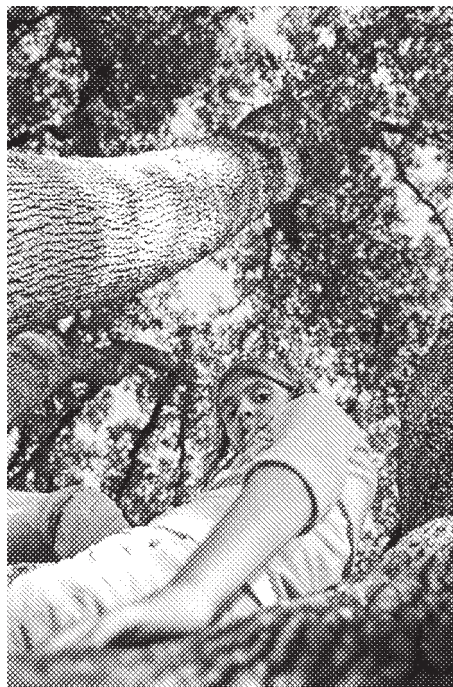
Дівчинка фиркнула і з гідністю, неспіхом рушила до дверей. Уже на ганку почула щось про чорта Антипка, який все розповість святому Миколаю, а той, звісно, видасть Нусьці різок від щирого серця, щоб на цілий рік вистарчило.

Після цього випадку у святого Миколая на Нусьчиному образку були домальовані велетенські вуха, а дівчинка тиждень не ходила на уроки до пані Міллерової: старенька пила валер'янку і маковий настій.

IV

Мирон Кльоцок перестав зустрічати ран-

кове сонце під старезною грушею. Була на то причина: лиш протерши очі, біг до пані Теклі, яка вже вставала з ліжка, але була ще дуже слаба. І не лише самаритянські почуття провадили його до магістратської секретарки. Кльоцок закохався. Нуська в цьому стовідсотково переконалася, коли дзідзьо попросив її кравецькими ножицями повтинати йому волосся у вухах, бо він «тоті клятї лопухи не годен вимити».

Дівчинку тішила переміна у старому, бо він наче помолодшав, випростався, став схожий на хлопчика Мирончика, який під час Другої світової за чоколядку виструнчувався перед загарбниками і кричав «ніхт шіссен».

Стались і неприємні зміни у житті малої Нуськи: тепер не лише хатні справи, але й уся господарка лягли на худенькі плечки дівчинки. Зовсім мало часу залишалося на розваги, прогулянки та пошуки Бога в осінньому небі. Вона, може, і протестувала б проти нещадної дитячої експлуатації, та легка тінь дзідзьового кохання упала і на Нуську, пробудивши у ній ледь відчутний образ повногрудої, з твердими литками та плодоносним лоном жінки, якою вона стане літ так через п'ятнадцять. Щоб уявити себе саме такою, у відсутності дзідзя дівчинка частенько скидала одяг і обмацувала кожен сантиметр власного тіла – чи не вирости за ніч часом груденята, може, волосся під пахвами заколосилось?

Брак цих ознак дорослості глибоко розчарував малу Нуську, але не настільки, щоб забути про образок святого Миколая, якого перед сном дівчинка пошепки просила: «Миколайчику, не будь такий вредний, подаруй мені маленькі-маленькі кульчики. Я тоді буду чемна-чемна. Як янгол. А як не подаруєш – то я тобі очі виберу!». Тоді міцно засинала.

Усе йшло звичайною ходою – одужала пані Текля, і вже вона навідувала Нуську в Кльоцковому домі, даючи уроки ввічливості та гречної поведінки; Мирон помалу готував свою оселю до переїзду коханої, минали останні світлі листопадові дні, із ранковими заморозками та обпаленою сивиною неба, за яким, дівчинка була в цьому твердо переконана, живуть собі пташки, що відлетіли у вирій. Але нараз трапився

випадок, який знову змінив розмірене життя бурачковичців.

Якось по обіді Кльоцок, який знавісніло витрушував порохи зі старих ліжників, почув на сусідському подвір'ї істеричне хрипіння вівчура Шниця. Відчуваючи, що тут не обійшлося без внучки, Мирон кинувся до паркана. З другого боку мала Нуська якось дивно припала до пса, який харчав, вирячивши очі.

– Нуська, ти що псові робиш?

– Дзідзьо, а в Шниця гландів нема! – радісно гукнула до Кльоцка.

Лише тепер Мирон побачив, що Нусьчина рука по плече була запхана до псової пащеки. Позад себе він почув, як скрикнула пані Текля.

– У неї буде закаження крові! Негайно на станцію переливання! Мироне, дівчинка вже щеплена?

– Від чого?

– Від дифтерії, коклюшу, нежитю, вітрянки, тифу, позаматкової вагітності...

– Від вагітності ще не...

– То бігом на станцію переливання крові! Запустили ви, пане Мироне, дитину!

За якийсь час мала Нуська з родичами вже сиділа в гінекологічному кріслі на станції переливання крові імені Бруно Цвінкля.

– Тримайте дитину, – суворо сказала опецькувата Марина Піхльовська, санітарка зі шприцем у пухких пальцях. Кльоцок і Міллерова, не вагаючись, схопили перестрашене дівчисько за зимні кінцівки. Піхльовська вправно здерла з нього трусики.

– Це від дифтерії, це від поліомієліту, від веснянок... – раз по раз вколювала санітарка в сухий Нусьчин задочок. Нарешті дитина не витримала і запустила гострі зубки в дзідзьову руку, який підло її зрадив, вдарила ногою

в лице Піхльовську і зі шприцем у задку вистрибула у вікно.

До самого вечора мало не всі Бурачковичі шукали Нуську. Коли сховалось сонце та пішов перший сніг, Кльоцок і пані Міллерова повернулись на своє подвір'я.

– Де я буду її шукати... – розпачливо шепнув Мирон. Пані Текля погладила його зранену руку, з якої все ще сочилася венозна кров.

– Нічого, прийде сама. Вона ж добра, тільки трохи дика...

– Самі ви дика! – раптом почулося звідкись з-за хмар. Обоє аж присіли. На самій маківці старої груші прапорцем тріпотіла мала Нуська.

– Злазь, паскудо! – закричав Кльоцок, – я тобі нічого не зроблю!

– Нусічко, злізь, дівчинко, – лагідно озвалася пані Міллерова, побожно склавши руки на грудях.

– А мені по цимбалах! – гордо пролунало з груші. Лапятий сніг майже зовсім заховав Нуську в небесах, і обом внизу здалося, що це голос чорта Антипка.

– Нуська, останній раз кажу – злазь! Миколай все бачить!

З груші посипалися жовті лущайки Нусьчиного сміху. Саме в цю мить дівчинка гілочкою виколоувала очі Миколаю на образку.

– Ну, всьо... – рішуче видихнув Кльоцок і зник в хаті.

Майже до ранку газда пиляв стару грушу. В'язка деревина давалась важко і Кльоцкові частенько доводилось перепочивати. У цей час пані Текля ретельно застеляла перинами, по-

душками, коцями та сіном можливе місце падіння Нуськи.

З першими сонячними променями стара груша здалася – з хрускотом та рипінням звалилася на подвір'я. Пані Текля вилапала дівчинку з подушок і витягла з нечемного задочка шприц.

– Нуська, Ну-уська... – шепотів, притискаючи до грудей дівчинку, Кльоцок, а розбуджене падінням груші сонце визолочувало на його бронзовому лиці два пекучі струмочки сліз.

V

Надвечір 18 грудня, на початку другого тисячоліття в кнайпі «Під круком», за столом з кухлями пива сиділо

порядне товариство: на чільному місці – святий Миколай, дуже схожий на п'яного Мерлюня, праворуч від нього спав зморений янгол з обвислими марлевими крильми, а ліворуч намагався встати на рівні чорт Антипка.

– Не, ти скажи мені, Пабльо, чого всі мене до дітей закликали, а Кльоцок сказав, що йому «такого Миколая не треба»... Га?

– Гик! – сказав Антипка.

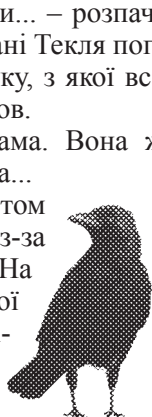
– Карбівник, так з Миколаєм не можна. Я мушу до Кльоцка зайти. Бо хто в Бурачковичах Миколай?

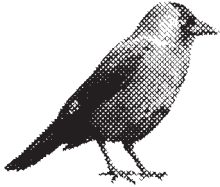
– Гик! – повторив Антипка.

– Правильно, я. Зараз ідемо до Кльоцка! – рішуче встав Мерлюньо, витягуючи ватяну бороду з кухля.

– Гик! – згодився Антипка і впав під стіл.

Мерлюньо цього не бачив, бо вже дерся сходами надвір. Вийшов зимовий місяць, тьмяно

висвітлюючи засніжену вулицю. Мерлюньо бадьоро виспівував святковий шлягер: «Ой хто, хто Миколая любить», тягнучи за собою спорожнілий мішок, де колись були подарунки.

Світло місяця тривожило і малу Нуську: вона боялася, що при ньому ковзанка, яку старанно заливала на подвір'ї з самого ранку, стане помітною Миколаю, і тоді їй не минути різок. На щастя, дзідзьо з пані Міллеровою ще вдосвіта подалися до Львова, тож Нуська могла добре приготуватися до зустрічі з Миколаєм. Вона прудко притрусила лід снігом і припала до вікна.

Нарешті у брамі постав бородатий Миколай з палицею в руках. «Він мені цілого патика приніс! – вжахнулась Нуська, – різок, видно, замало...»

– Ой хто, хто, – зятагнув Мерлюньо, – Микол-олая...

Луп!...

З першим кроком чоловік гепнувся на лід. Розуміючи, що встати годі, Мерлюньо поповз до Кльоцкового ганку.

– Що за шляк... – промимрив крізь бороду Миколай, тягнучись до клямки, і вкотре з'їхав сходами. Нарешті, коли таки вдалося відчинити двері, – на нього впало повне відро води.

– Не люблять мене тут, – сказав, засипаючи на сходах, Мерлюньо.

– Єс! Єс! – вигукнула, затраснувши двері, Нуська. Вона вже готувалася лягати, коли знавору почулися крики, звук розбитого скла та стогін. Дівчинка визирнула у вікно: на подвір'ї Мирон Кльоцок, схожий на Джо Кокера, що перебрався на Санта-Клауса, намагався підвести розпластану на льоді пані Міллерову, що хвилинку перед тим вдавала з себе янгола.

– Дзідзьо! – вилетіла на сходи внучка і, перечепившись через Мерлюня, з'їхала аж до гостей.

– Нуська, що ти наробила... Ми тобі подарунки, а ти... – закинув за плечі пані Теклю і поповз до хати Кльоцок. Дівчинка залишилася визбирувати в замерзаючій калюжі кока-коли цукерки, мандарини, горішки. Раптом побачила на іскристому льоді місячні серпички мельхіорових кульчиків.

– Дзідзьо... Дзідзьо! – заревіла на всі Бурачковичі Нуська. – Я більше ніколи, ніколи не буду-у!

За якийсь час щаслива дівчинка із коробочкою з кульчиками під щокою очікувала на сон. За столом сиділи при свічці Мирон Кльоцок і пані Міллерова, бо бурачковицька влада з економічних міркувань вимкнула світло і газ, якогось в Бурачковичах ніколи не було. У печі весело потріскували дрова, у сусідній кімнаті хропів, накритий бородою, Мерлюньо. Виповнений радістю Кльоцок згадав про сон, який почав забуватися. Добре, що він ніколи не читав Фрейда.

Мала Нуська повернулася до стіни і запхала святому Миколаю на образку цукерку в рот.

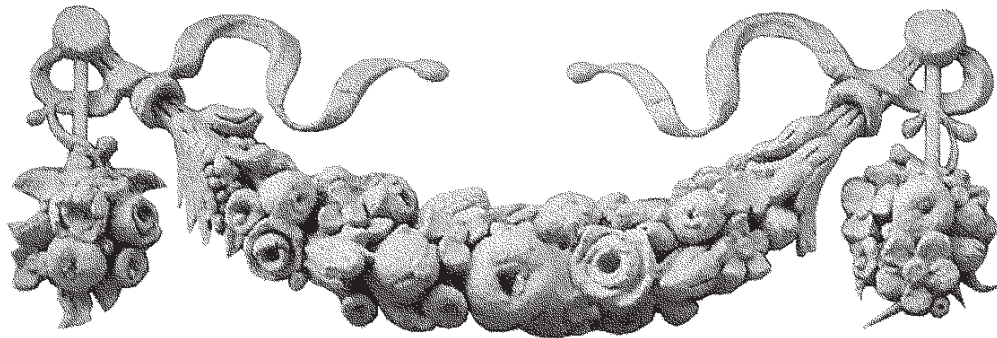
– Дякую, Миколайчику...

VI

Ранок Текля і Мирон зустріли, сидячи на обмерзлому пеньку старої груші. Розіп'яте на церковному хресті сонце вже привітало закоханих, і вони перехрестились: Мирон широко, а пані Текля по-жіночому дрібнонько. Обом було так добре, що їм здалось, ніби вони померли і вже в самому раю. Бракувало тільки пальм та голеньких херувимчиків.

– Дзідзьо, а у вас діти будуть?

На ганку стояла розтріпана Нуська зі старим дзбанком в руках (крамниця колоніальних товарів, вул. Сикстуська, 3).

С Т р а н а

В О С Х О Д Я Щ Е Г О

И С а

Чудернацькі люди живуть в Бурачковичах: то всім містечком в еміграцію збираються, то надувний пам'ятник Кобзарю ставлять. А недавно Місько Гітлер (його так кличуть за характерні вусики) власник старої корчми «Під круком» вирішив перейменувати свою мордовню на «Страну восходящого сонця» і запровадити в ній тільки корейську кухню...

Того осяйного осіннього ранку Місько розгорнув свіжу газету «Радість в долонях» для старих парубків і в рубриці «З'їж сам» прочитав: «Немає нічого кращого для правдивого парубка, як з'їсти чудову корейську страву хе з м'яса молодого чау-чау. У хе дуже багато вітамінів, що помічні на чоловічі гормони, сечогінних речовин, олійок, які сприяють зміцненню решток волосся на голові і під пахвами, а також відбілювальних компонентів для ваших трьох останніх зубів».

Місько дуже перейнявся тим хе і закликав до розмови знаного в Бурачковичах гицля Влодка Фарнегу – колишнього завклубом і нинішнього автокефального буддиста.

– Влодку, а скажи-но мені, що то є за чау-чау, з якого вузькоокі роблять хе?

– Ну-у, то такий волохатий пес, що є такий добрий, аж гавкати не вміє! – потер єдине око Фарнега. – Він дуже волохатий і похожий на п'яного Мерлюня, коли той рачки додому лізе.

– А де ж я того чавусика в Бурачковичах допну?

– А нащо вам чау-чау? Вон пес Дупак Мирося Баумкетнера волохатий, як ведмідь і німий, як баба Ганя. Він перестав гавкати, як побачив в бігудях пані Міллерову...

– Влодку, я тобі чвертку виставлю, злапай мені того Дупака. Я завтра з мордовні корейський ресторан «Страна восходящого сонця» відкрию! А я тобі в тій авантурі поможу...

Два ловці на Дупака городами наблизилися до садиби фермера Баумкетнера. Із всієї ферми

в нього лишилися хіба сліпий кіт і німий пес. «Будем лапати на шкірку від чайної ковбаси, яку покладем на хліб з маслом» – прошепотів Влодко. Коли собаколови підкинули на обійстя канাপку на шнурку, з хати вилетів голодний фермер Мирон і за якусь частку секунди зжер усю наживку, з рота тільки хвостик шнурка звисав.

– От держава, – сплюнув Місько, – такого фермера податками задушили! Давай, Влодку, будем нашого Дупака на суку лапати.

За півгодини Фарнега підкрався до німого пса, тримаючи за карк стару суку Герду з притулку для неповнолітніх пенсіонерів імені убієнного князя Василька. Дупак з перестрашу спробував гавкнути, але тільки два рази гикнув і здався. За десять хвилин Гітлер і Фарнега дивилися на припнятого у мордовні Дупака.

– Будем голити це волохате чудо, бо инакше не зможем його зарізати, а тоді посипем морквою і запечем, – рішуче сказав Місько і дістав свою електробритву. Але слабенький «Харків» відразу заглух, лиш торкнувшись нечесаної гриви Дупака. Тоді Фарнега дістав свій складаний ніжик, здалеку схожий на портативну косу. Пес глянув на Влодка, потім на ніжик, сказав «му-му» і як сіпнувся – гицель тільки ноги задер. За хвилину Дупак, до якого зі страху повернувся голос, із вищанням та завиванням мчав Бурачковичами.

Тої ночі і два наступні дні містечко не мало спокою. Пес ні на хвилину не переставав гавкати і вити, наче надолужуючи роки своєї німоти. А Гітлер з Фарнегою люто пили, закушуючи квашеною капустою, яку Місько вперто називав хе. Про його невдалу акцію нагадувала лиш від руки намальована вивіска над входом до мордовні: «Ресторан «Страна восходящого сонця». Корейські страви приносити з собою».

h o m o f a b e r

А е с я

Б а й з е л Ъ

*Щоденник бурачковицької вчительки***25 серпня**

Від сьогодні, з дня мого прибуття до Бурачкович, я вестиму цей щоденник. Кожна подія, варта уваги, відіб'ється на цих сторінках, бо вони є першими чистими аркушами мого самостійного життя. Після університетського скерування до бурачковицької середньої школи я вся в очікуванні чогось важливого, відкриття якоїсь таїни, що обпікає долоні, але вабить – як вона вабить! Зрештою час братись за власне життя. Як мені набрид Львів із нудними вечірками «золотої молоді», гвалтом в гуртожитку і нескінченне мамине: «Доню, вважай на кавалерів – то всьо гультя!».

Тут, у Бурачковичах, я буду сама собі господиня: і головне – вчитиму дітей. Таки багатенько понапихала мені знань у голову університетська професура! Шкода лише, що не матиму задуше часу, щоб слідкувати за стосунками принцеси Діани і принца Чарльза... А я так за них переживаю!

26 серпня

Поселилась на квартирі у Івана та Марини Дзядиків. Дали мені кімнату, вікна якої виходять: одне – на близький ліс, а друге – на пречудову панораму Бурачкович. Милують око садки із уже жовтуватим листом, поміж ними позирають віконними очицями охайні бурачковицькі оселі. Пагорби вінчають церква, іграшкова дзвіничка ратуші і монументальна споруда станції переливання крові, що, як мені сказали, розмістилась за советів у колишній бойні знаного тутешнього свиноріза Бруно Цвінкаля.

Тут добре. Пані Марина бездітна і відразу почала кликати мене «сину» (вона усіх так кли-

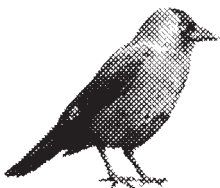
че), а пан Іван... Це така смішна історія – я його гукнула «пане Іване!», коли він годував свиней, то бідака з несподіванки впав до корита. Виявляється, його усі кличуть Мерлюньо, а не на хресне ім'я. Він такий смішний: волосся на голові росте кушиками, ніби нерівними рядками картоплю посадили, вуха великі, як в імператора Костянтина, ніс Бержерака, і завжди фіолетово-лискучий. Коли тільки переступила поріг, сказав пані Марині: «Теперка дівки такі ладні сраки наїдають «Снікерсами», бо по дістах висиджують!», за що негайно дістав по писку миткою, аж в сніни вилетів. А таки непогана в мене фігуренція! Навіть Мерлюньові в око впала...

Портрет королеви Вікторії припасувала поміж вікнами. На другий день пані Марина повісила нього вишитий рушник.

28 серпня

До початку навчання ще кілька днів – то знайомлюсь з містечком та його мешканцями. Директор школи зустрів привітно. Називається Корнелій Юстинович Тиран. Повний, лисий, обличчя не запам'ятовується. Коли дивишся йому у вічі – ніяковіє і немилосердно спливає потом. У школі крім мене і директора ще два вчителі: Марко Загірний (викладає фізкультуру) і Карбівникова Марія (ручна праця і вишивка національних прапорів). Тих ще не бачила.

Директор запропонував викладати половину дисциплін на вибір. Іншу викладатиме він. Дітей небагато, більшість вчиться в Рогатині, Ходорові і Жидачеві. Восьмеро – в Кембриджі. А Миколка Новіцький одночасно студіює в Гарварді і Оксфорді. Кажуть непоганий поет. У старому числі «Бурачковицького кур'єру» бачила його вірш на смерть якогось Ладзьга Микуличина.

*Сині очі, що навпроти
Більше нам не кліпають,
Руки-ноги наче шпроти,
Свічка догоряє...
Відійшла від нас людина
Не до стайні за поріг,
Надійшла лиха година
Свічка спломеніла назавжди.
Світи-світи!*

Сьогодні біля ратуші зустріла дивного чоловіка: довгий, як тростина, у довоєнному макінтоші і крилатому капелюсі, босий, але з панським ціпком у сухій руці. Тримався так гордо, що здавалось, от-от мав би злетіти у чисте синє небо. Яюсь дивно дивився на мене. Бачу, що в Бурачковичах вар'ятів не бракує.

1 вересня

Зараз уже вечір, я сиджу у затишній своїй кімнатці і дивлюсь на веселі вогники, що спалахують внизу у містечку. Я вже люблю його! Я люблю цих окатих і ротатих бурачковицьких дітей, їх провінційних дітей, я навіть люблю пана Тирана, хоч він увесь час прагне зловити мене пухкою рукою за талію. Бо сьогодні минув перший день мого учительства! Втоплена страшенно, але як солодко ломить тіло, як чисте на серці, як хочеться співати!

З самого ранку Бурачковичі метушилися у сонячному сповитку, нагадуючи немовля, що простягає рученята до матері. Легкий, майже невловимий пах осені благословив день народження нової учительки. Коли переступила поріг домівки, Мерлюньо, який порався біля курей, мало сам яйко не зніс. Затерп із розмоклою хлібиною у руці, широко відкривши для мух свого щербатого рота. Пані Марина теж з мого вигляду аж засвітилась. Я справді гарна, особливо,

коли одягаю лаконічний англійський костюм, підбираю волосся «а ля Діана» і чіпляю на шию разок штучних перлів.

На святковій лінійці моя з'ява викликала фурор: пан Тиран намагався щось говорити про Україну, щось про «відродження підрастаючого покоління», але язик йому не служив – увесь час облизував ним губи і ніс. Вчитель фізкультури Марко Загірний поїдав мене обома зозоками очима, а огрядна Карбівникова Марія з якогось дива так обхопила обома руками щоглу, на якій майорів національний прапор, що зігнула її.

«Підрастаюче покоління» теж не пасло задніх – очей не могло від мене відвести. Особливо старався Влодко Мужилівський. У нього трохи божевільні очі, сині з холодними крижинками, що плавають в білому морі очного яблука. Коли я вже на уроці почала розповідь про похід Ганнібала з Суворовим через Альпи, навіть на мить здалось, що він втратив свідомість. А решта дітей просто всмоктують знання!

За вікном хвилин двадцять бовванів той дивний чоловік у макінтоші, якого бачила біля ратуші. Потім зник.

На серці тепло і затишно, золоті бджоли щастя гудуть у моїй душі. «Ave Maria», і жодного бажання... Ой, ні! Я дуже хочу, щоб мені приснилась вінчальна церемонія принца Чарльза та принцеси Діани у Вестмінстерському абатстві.

25 вересня

Трохи розчарована дітьми. До речі, вони усі вчаться в одному класі. Починаючи з малої Нуськи з мокрим носом і закінчуючи гевалом Влодком Мужилівським. Молодші ще яюсь прослідковують хід моєї думки, щось спроможні відповісти, а от старші... Таке враження, що

після періоду статевого дозрівання у них в голові вмикається якийсь запобіжник: жодне моє слово не проросте колосом знань...

Учора, після розповіді про життя і смерть Сократа, у яку я вклала мало не останні фібри своєї безсмертної душі, в класі розпочалась жвава дискусія про дію та ефективність різноманітних отрут. Розпочав її як завше Мужилівський:

– Я не знаю, що то є за цика, не пробував, але, думаю, що наша бурачанка, настояна на курячих гівенцях, сильніша буде.

– Неправда, – подав голос Зеню Шопа, – ліпше за моремухи,

які ростуть в нас за стайньою, нічого нема! Коли наші тато труїли нашу бабуню, а їхню тещу, то вистарчило згодувати тільки дванайцять червоноголових, і на рано мали з нею чистий спокій!

Тут на рівні скочила семилітня Параня Фарфунік:

– А ще дуже помічне є товчене шкло з мнесом. А як нема мнеса, то може бути і гречка, але тоді зі шкварками. Наш вівчур за три дні здох, навіть не дуже сі мучив!

– Ая, не мучив, – пирскнув Мужилівський, вив так, що не чути було котру годину Шуфлик на ратуші відбиває. Не, ліпшої трутки за самогонку, що гонят в Помонетах, нема. Стрийко Федь як на Різдво здужив флешку, то аж на Великдень їго знайшли аж на мадьярах завішеного...

І як таких дітей чогось навчити? Але надія мене ще не полишила. Зрештою, якби люди справді чомусь учились – давно стали б богами. Смішно – повні Бурачковичі богів...

Тішить погода, прийшло бабине літо: сонечко лагідне, як кошеня, м'яко горнеться до моєї щоки, влітаючи у зачіску передчасну сивину павутиння. Учора по приймачу Бі-Бі-Сі передало, що принц Чарльз зраджує Діану з якоюсь графінею-католичкою у Новій Зеландії. Не дуже вірю цьому, бо радіо- і телевізійні хвилі в Бурачковичах дуже спотворюються. Мені навіть здається, що їх тут

місцеві умільці. На свій смак і розсуд.

Знову бачила чоловіка в макінтоші. Він частенько зупиняється поблизу школи і зазирає у вікна. Діти сміються, тикають у нього пальцями, кричучи: «Граф, граф, дуля в носі, наф, наф!»

1 жовтня

Ці діти... Я навіть не знаю, як це описати. Для них життя і смерть настільки буденні, що вони не роблять між ними жодної різниці. Сьогодні на перерві Мужилівський цеглою збив ворону у небі. Судячи з усього, вона збиралась у вирій, бо мала на спині маленький наплічник і тижневий запас сушених хробаків. Той вірвус поранив пташу в око. Після того як вона впала на землю, діти радісно розіп'яли її на старій тополі. Зеник Шопа збігав додому за молотком і цвяхами, якими й прибили воронячі крила до

дерева. Діти так тішилися, що навіть спочатку не зрозуміли, чого я на них кричу. Просила зняти птаха, але ніхто не послухався.

– Це дурниці, – сміявся мені в обличчя пан директор, – так вони пізнають природу... Зрештою, якби в людини були крила, то їй було б важко повзати по нашій грішній землі. І птахам нічого...

По тих словах пан Тиран спробував залізити мені за пазуху. Як це сумно. Старий пердун.

3 жовтня

Сьогодні зранку вічно п'яний поштар Юрко Кіндер приніс мені листа. У ньому нічого не було, крім аркуша паперу з віддрукованим віршем.

*Вже осінь стукає у серці,
Розсипався тарелик днів,
І на пожовклому конверті
Шевченко тихо постарів.
Все тоншають листи від тебе,
І слово слово доганя,
Я знаю – осінь, то від неба,
А зиму в душу пуцу я.
Давно вже вистиг поцілунок
На голеній моїй щоці,
А я все тягнуся по трунок
І гину в споминів ріці.
Ті сиві нитки павутиння –
На скронях мічені карби,
Лиш осінь справжня господня
На святі нашої журби.*

Судячи зі штемпеля, лист надіслано з Бурачківчанин. Але хто тут може писати вірші? Тиран, Задупський, Мерлюньов? Швидше цап Міського баби Василюни почне співати як Паваротті, ніж

бурачківчанин спроможеться щось подібне написати. Тоді ХТО?

У школі діти не забули, що я їх висварила за ворону. Помстилися: понапихали в кишені мого пальто маринованих оселедців, які купили на перерві. Додому йшла як сліпа. Оселедці похитували у такт моїх стерплих кроків колючими хвостами.

– Не плачте, паняно, прошу вас. Не треба плакати... – на дорозі постав чоловік в макінтоші з букетом квітів у руках. Коріння рослин стирчало в усі боки, нагадуючи курячі лапи. – Це вам...

Ще тільки придуркуватих кавалерів бракувало! З того жалю я так заплакала, як ніколи в житті. Він провадив мене, сліпу від сліз, додому, і щось говорив, говорив, говорив... Щось про богів цієї землі, прощення, сад мудрости людської... Запам'ятала лиш, що називається Венцеслав Шуфлик, працює бурачковицьким дзвонарем на ратуші. Літ сто тому якийсь зайда вкрав з ратуші старий дзигар, залишивши сам дзвін. То обов'язком Шуфлика є відбивати кожну годину замість дзигарів.

Провівши під саме обійстя Мерлюня, чоловік поцілував мою пропахлу оселедцями та слізьми руку і німотно розтанув у сутінках. І уже, коли відмиваючись у балії пані Марини почула за дверима Мерлюньове: «Що б там не казав Карбівник, але коло сраки нога грубша», який підглядав за мною в шпарку, я голосно на повен рот, засміялась. І з цим реготом з мене здимів біль. Цієї ночі ніхто не снівся. Навіть принцеса Діана.

5 жовтня

Поштар знову приніс листа. Знову вірш, знову анонімний.

УТИКАЧ

У долонях твоїх розтає наче сон
темноока печаль,
У долонях твоїх я втоплю сивий камінь
німого обличчя,
У долонях твоїх поміж леготу трав
проминають сторіччя,
Утечу в море рук, де не
знайде лихий і несправедний
жаль.
А коли втома зломить нечулі
печаті зморених рук,
Око місяця зблисне
на чорному шалику
хтивої ночі,
Увійду в браму
сну, залишаючи
ніжність
на персах
дівочих,
Повернуся у світ, гнаний вітром
спокуси і жаданих мук.

– А чому ви квіти не зрізасте? – поцікавилась замість привітання.

– По-перше, без коріння вони швидко загинуть. А по-друге: як би ви почувалися з відрізненими ногами?

Є, є у цьому якась химерна, але правда. Він весь химерний, цей Венцеслав Шуфлик. Як прибулець з іншої планети.

– Панно Лесю, я маю честь запросити вас на прогулянку Бурачковичами. Ви їх ще зовсім не знаєте.

Несподівано для себе я погодилась. Прикопала Шуфликові квіти на шкільній

клумбі і ми рушили через Шваби на околицю містечка. Славко весь час щось говорив про прикру Панянку історію, яка забула про славні Бурачковичі і всю свою любов віддала Львову, хоч він і заснований значно пізніше за наше місто. Та й Магдебурзьке право Бурачковичі отримали ще до заснування самого Магдебурга. Слухаючи краєм вуха усі ці милі нісенітниці, я насолоджувалась розкішним бабиним літом.

Чар осені виповнював мене веселим смутком, сповивав у золоту льоллю призахідного сонечка, яке визолочувало і без того золоті чуби дерев у недалекому лісі, снував тоненьку ниточку щастя, яка чомусь в'язала мене з цибатим і недоречним чоловіком, який важко ступав поруч, дибаючи, наче журавель.

За якийсь час ми опинились на високому, порослому жорствою, пагорбі. Венцеслав

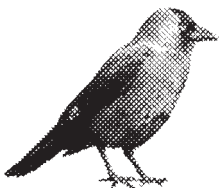
Ну, і де той утікач? Цей невизнаний бурачковицький Бодлер? Вітаю тебе, Лесюню, ти тепер не лише вчителька, яка нічого не спроможна навчити, але й бурачковицька муза якогось анонімного пііта...

Та мені насправду приємну. Це, мабуть, єдине серце в містечку, яке спроможне щось відчувати, крім голоду та хіті. Явись, друже!

6 жовтня

Утікач почув мене! Сьогодні після уроків у шибці промайнуло сіре крило Шуфликового макінтоша. У прочілі постала цибата фігура із незмінним жмутом квітів в руці. І знову з корінням.

– Моє шанування, панно Лесюню!

прослав полу макінтоша і запросив сісти. З пагорба відкривався величний краєвид мало не на всю Україну: справа наші плечі підпирала темна стіна Карпатських гір, зліва – блискав сірим оком печальний Світязь. А попереду, аж за палаючою стяжкою овиду ген-ген струменів тисячолітнім ложем великий Дніпро.

– Дивне це місце, – прошепотіла, боячись злякати урочисту тишу, яка загорнула нас у свої долоні.

– О, так, це незвичайне місце. Замчище називається. – Шуфлик погладив рукою жорстку, топлячи пальці в траві. – Колись давно тут було капище. Сюди наші предки приходили молитися сонцю, небу, вітрам... Ця земля досі говорить до своїх дітей. Часом розповідає дуже страшні історії.

*У білому місті, на чистому листі,
Так літ може сто, а може і двісті,
На чистому листі, у білому місті
Уславлений замок стояв...*

– Шуфлик, – осяяла мене здогадка, це ви мені вірші надсилали?

Враз Славко наче зменшився, зникнув:

– Вам не сподобалось? Я просто... Просто лиш ви в Бурачковичах можете їх зрозуміти...

Він зазирнув мені у вічі, і я втонула у тремкому мареві його печальних очей, у яких давно оселилась самота. Щось гостре кольнуло в серці. Потому яскравим спалахом мені відкрилось минуле і майбутнє цього дивного чоловіка. І я – маленька кирпата учителька з бурачковицької школи – злякалась. Після хвили радісного тепла, яке щирим золотом влилося у душу, з'явився холодний струмінь темного страху, що, хижо усміхаючись, кликав у темряву вічності. Щоб утекти від нього, хрипко запитала:

– Шуфлику, ви говорили про якусь легенду, пов'язану з цим місцем...

– О так, – важко зітхнув. – Вона стосується і мене. Але перш, ніж розповім цю історію, прошу пообіцяти мені не сміятися.

– Обіцяю.

– Отже літ чотириста тому на цім місті стояв родовий замок власників Бурачковичів графів фон Шлюффелів. У відсутність господаря, який гайнув на чергову війну, господинею залишилась графиня Кароліна фон Шлюффель. З нудьги пані приймала у замку чимало гостей. Був серед них і мандрівний філософ Андрій Бриж. Знався він на звіздах, піснях, казках та віршах. Був статним і лицем гожий. Покохала графиня зайшлого перебендю і віддалась йому в повнолуння. За тиждень Бриж знову подався у мандри, а на навський великдень народився в графині синочок, чарівне біляве дитя, назване Венцелем.

Тут прийшла звістка, що з війни вертає Абель фон Шлюффель. У відчаї жінка втопила дитя у замковому колодязі. Наступної ночі, якраз на Івана Купала, знялась небом страшна буря: хмари сховали зорі, зайшлась злива, а потім вдарив жахливим грім, і тисячі блискавиць, скаженими псами кинулись на замкову вежу, розщепивши її наче тріску. Спалахнула пожежа, що пожерла графиню, чудових арабських скакунів, плеканим панських хортів та усеньку челядь. Ранком на місці замку бурачківчани побачили лиш величезну купу каміння. На ній ми зараз сидимо. Бо після цього випадку ніхто не відважився відновити замок. Тепер у повнолуння на городищі з'являється привид прекрасної графині, яка бродить Замчищем і сумно квилить: «Венцель! Венцель!» А зранку на могилках дітей у Бурачковичах зацвітають фіалки... Я вважаю себе нащадком загиб-

лого графа. Справжнє моє ім'я – Венцель фон Шлюффель! – несподівано голосно закінчив Шуфлик.

Запала мовчанка. Над нашими головами, легко розриваючи крильми саван повітря, пронісся ключ диких качок, який емігруючи у вирій, на прощання вирішив позбутись зайвої ваги і вивільнив свої шлунки просто на Венцеля фон Шлюффеля.

– Це – на щастя! – журно усміхаючись, витирав витирав Шуфлик послід з обличчя. – Добре, що ви не смієтесь, бо в Бурачковичах немає жодної людини, яка б мені вірила. Лиш графом дражняться. Лесю, а ви мені вірите? – Шуфлик взяв мою руку і сховав її у своїх долонях.

– Не знаю... – прошепотіла, – Шуфлику, я нічого не знаю...

Коли останній промінь сонця сховався за мордовнею «Під круком», на її чорному порозі застигли темні постаті Мерлюня, Пабля Карбівника і Юзика Шопа. Вони некліпно спостерігали, як Шуфлик проводжав мене додому.

– О, граф графиню собі віднайшов... – прошипіло в спину, – певно на Замчищі відкопав!

Удома я засинала із пташкою щастя у грудях: коли вона ворушила лівим крилом – смуток терпким терновим соком виповнював серце, а коли правим – я розчинялась в іскристому струмені радості та веселощів: вітха жила в мені безтурботним дівчиськом із тоненькими кісками та кирпатим веснянкуватим носиком.

Тої ночі приснилися принц Чарльз і леді Діана. Принц був схожий на Шуфлика, а прин-

цеса на мене. Ми стояли перед вітварем, на який була пририта чорна ворона...

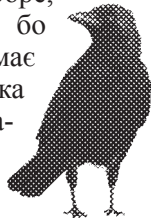
12 жовтня

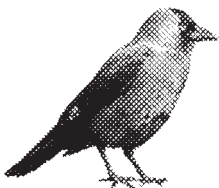
У Бурачковичі прийшла правдива осінь: садки, ліс на овиді, квітники пломеніють гарячими

барвами останніх безсніжних днів. Краса невимовна! А ще в мене є Шуфлик. Ми бачимось щодня. Він справді показав мені Бурачковичі, про які я не здогадувалась. У його розповідях вони оживають: вулиці виповнюються юрбами чепурних дам та дженжиристих кавалерів, будинки населяються родовитими міщанськими фаміліями, на околицях Замчища гарцюють хвацькі лицарі

на баских конях, виблискуючи в холодних променях сонця осяйними обладунками.

Я дивлюсь на світ його очима і не впізнаю це чарівне містечко, народжене Богом і людьми. Може справді – це той самий земний пупок, що єднає нас із вічністю? В усякому разі починаю вірити у це. І нехай пан директор школи кривить губи, коли бачить нас із Шуфликом, нехай діти дражнять мене графинею з Замчища, нехай приходить зима – я знаю, що все це лише мить, яка живе у посвисті стріли, в подиху немовляти, в сонячному зайчику. Я побачила більше! Віки лежать у мене на долоні, коли тримаю почорнілий камінець із Замчища, тисячоліття розправляють плечі, коли дивлюсь на бурачковицькі пагорби, мільярди літ пролітають крізь мене, коли, заклавши руки за голову, вбираю величне сонце.

Це ж так просто! Хоч раніше я усього цього не бачила, як і всі, зрештою. Треба було, щоб з'явився на моєму шляху Славко Шуфлик, ні, справжній граф Венцель фон Шлюффель. Тепер цілком вірю у його легенду, бо є речі в цьому житті, які не можна пояснити, виміряти, потримати в руках. В них треба просто вірити.

Я вірю вам, графе, бо терпка ніжність грас на маленькій скрипочці у самісінькому серці лише при одній згадці про вас; і музика виповнює мене силою та мудрістю, якої ще ніколи не знала.

Смішно, але ці слова я Венцелю досі не сказала. Як і він мені. Ми щовечора мандруємо, тримаючись за руки наче маленькі діти, і п'ємо один одного зі слів, поглядів, якихось «несправжніх» поцілунків. Цілюючись він смішно заплющує очі і боязко тулить пошерхлі уста до моєї гарячої щоки. Як новонароджене лоша горнеться до матері, так Шуфлик ховає свою самотність у ці «несправжні» поцілунки. Мені це подобається.

Уже тиждень я не згадую про принца і принцесу. Такого зі мною ще не було. Ну і чорт з ними!

15 жовтня

За вікном плаче вечір. Сизі змерзлі шибки геть чисто вкриті рясними сльозами. Крізь них просвічується химерна акварель старого лісу на пагорбі, ще вкритого листом. У кімнаті затишно і добре. На серці теж, хоч сьогодні мала неприємну розмову з паном директором. Він затримав мене після уроків і, сидячи під портретом набурмосеного Шевченка зі 100-гривневої купюри, урочисто мовив:

– До нас, панно Байзель, дійшли чутки, що ви товаришуєте зі дзвонарем Славком Шуфликом. – Пан Тиран гидливо поморщився, – хоч

вас застерегти як колега колегу – цей зв'язок до нічого доброго не призведе!

– Пане Тиран, яка вам справа до цього? – обурилась.

Директор скочив, як ужалений.

– Ви паскудите своєю поведінкою добре ім'я школи! – заверещав на весь будинок, – діти про Шуфлика, а тепер і про вас анекдоти складають! Усі Бурачковичі язиками плещуть, що «звихнутий граф собі нарешті графиню знайшов!» Чи можу я як директор школи, де вирощують підростаюче покоління, гідне нашої держави, не звертати на це уваги? Ніколи!

Корнелій Тиран вийшов з-за столу і, поклавши свої пухкі пальці мені на рамена, зашепотів у вухо.

– Лесю, золотце, для чого вам цей ненормальний? Я, тільки я можу дати вашій чутливій натурі спочинок для душі і тіла. Лесуню, ну перестаньте впіратися, виходьте, та виходьте за мене заміж... Як пава ходитимеш, чуєш, як королева Вікторія...

Його руки ковзнули під светр, пожадливо охопили перса. Тоді я з усього замаху зацідила цій скотині просто між його маленьких кнурячих очиць! Зізнаюсь, спочатку мені з жалю страшенно хотілось розплакатись, але потім згадалися уроки в університетській студії карате, і така лють охопила, що в цей момент могла б його убити.

На щастя, пан Тиран виступає в значно більшій категорії, ніж я – від удару він тільки впав, щоправда, втративши свідомість. Вилила на нього воду з квітами, що були увазі і залишила відмокати. Добре, що сьогодні не було Шуфлика.

Як не дивно, на душі тепер легко і спокійно. Досі все ще вагалась, люблю Шуфлика чи ні. Тепер у мене жодних сумнівів – Венцель буде

мій. Бо ця дитина потребує опіки. А може й кохання. Як такі можуть народжуватись в Бурачковичах? Їх місце – на безлюдних островах, серед райської природи, яка опікуватиметься ними, як своїми дітьми. А їх виношують і народжують звичайні українські жінки, віддають на виховання звичайним українським вітцям, які, в свою чергу, прагнуть з них зробити звичайних українських вітців майбутніх верескливих чад...

Хто мені розповість про ген, який зробив Шуфлика

Шуфликом, а не Тираном, Мерлюньом, чи Задупським? Може оці правічні пагорби, руїни замків, старезні діброви, неквапні річки, заселені щупаками та русалками; чи неспокійне галицьке небо, майже завжди вкрите сором'язливими хмаринками; а може вічні бурачківчани, які давно стали невід'ємною часткою тисячолітнього пейзажу і навіть не роблять спроб щось змінити у навколишньому житті?..

Шуфлик і мене заразив своєю філософією. Тепер зовсім не цікаво гортати колись улюблене старе число часопису «Англія», де на кольорових знімках репрезентована вся королівська родина.

Славко Шуфлик... Венцель фон Шлюффель – вони замінили мені Вас, Ваша Величносте, і Вас, принце, і Вас, принцесо... Як смішно! Як добре...

16 жовтня

Історія з Тираном не закінчилась – естафету підхопила пані Марина. З годину розповідала мені, як треба жити в Бурачковичах, товкла, що тут є «порядні кавалери і нема чого в'язати собі світ з приبلудами». За кожним таким пасажом

Мерлюньо кивав головою, з якої увесь час злітала облізла колійова фуражка.

Нарешті я не витримала того сповідання і подалась до Шуфлика на роботу – до Бурачковицької ратуші. Його не було,

зате на порозі зустрівся мер міста пан Задупський.

– Яка кралечка відвідала нашу обитель! – показно радіючи, кинувся назустріч. – А ми все ждем і ждем, коли це нова учителька зволять навідатись. Уже скільки місяців без прописки живете? Отож-бо й воно. Ласкаво просимо!

– Мені б Шуфлика... – кажу.

– Якого Шуфлика? – одразу споважнів пан Задупський.

– Дзвонаря, він на ратуші години відбиває.

– Нема уже в нас такого дзвонаря. Я оце звільнив його щойно.

– Але чому?

– Запустив, запустив роботу наш Шуфлик. Дзвін нечищений, дзвонить якимось невесело. А Бурачківчам потрібен веселий дзвонарь, і дзвін веселий. Зрештою, а чого ви ним так переймаєтесь? Хто такий Шуфлик? Містечковий

ідіот, «граф», волоцюга, створіння, у якого горобці гніздо в голові звили. І ви хочете стати його «графинею»? Панно Лесю, не робіть необачних кроків. Уся громада Бурачкович не потерпить, щоб краще наше надбання, інтелігентна, вродлива, розумниця учителька була віддана якомусь перебенді з пташком в голові! Ми вам хлопця знайдем як писанку...

Пан Задупський спробував пригорнути мене своїми лапищами, але я вирвалась. У спину почувала:

– Панночко, начувайтесь! Чусте? Вар'ятів ми лікуємо, але здорових перевиховуємо!.. Насильно!

Дусячись слізьми, летіла до Шуфликового дому. Там я ще жодного разу не була, але Венцель не раз показував свою хатину зі Замчища, тож знайшла її досить швидко. Вона причаїлась посеред безлистого саду, на чорному гіллі якого яскравими жарівками світилися яблука. Вогко пахло землею та фруктами. У садку заспокоїлась. Кудись відлетіли обурення, злість, бажання каструвати Задупського, Тирана і, навіть, пані Марину разом з Мерлюньом. У душі наче свічечка зажевріла.

Уже неквапом зазирнула до темної шибки, застукала. Дім відповів мовчанкою. За ним у найдальшому закутку саду, у хашах малини ховалась дивна споруда, схожа на ангар, збитий з нерівних листів дикти, руберойду, бляхи та ящиків. Звідтам чувся спів, крізь шпари лилось рівне золотаве світло.

Кинулась до дверей і вражено застигла у прочілі: посеред просторої стодоли у світлі двох газових ламп бовваніла прегарна карета – колеса в неї були високі та тонкі, як ноги арабських скакунів, вишуканий кузов нагадував човника, прикрашеного багатою різьбою, віконця закривали едwabні порт'єри із срібним позументом,

китицями та зображенням золотого однорога. Ця краса була такою несподіваною, Що, якби Шуфлик не озвався – стояла б і стояла перед чудом, яке явилось мені небесною з'явою.

– Лесю, що трапилось?

Кинулась до нього, загортаючись у крила його старого макінтоша, притрушеного золатою стружкою.

– Венцелю, чому ви яблука не збираєте? – запитала так, ніби нічого важливішого у житті знати не хотіла.

– Вони нагадують мені про час... – він зазирнув мені в обличчя і поцілував в очі, випиваючи смішні бабські сльози. Хвиля ніжності пройняла серце щемливим відчуття скороминущого щастя, але такого глибокого і повного, що за цю мить я ладна була заплатити найдорожчим.

– Венцелю, що це? – кивнула у бік карети.

– Я ніколи нікому не показував... Колись на Замчищі викопав обгоріле колесо, приніс додому. Тієї ж ночі уві сні побачив золоту карету, в якій їздила графиня Кароліна фон Шлюффель. Та так ясно і чітко, що цей образ став переслідувати мене повсюдно. От тоді й почав відновлювати карету. Вона майже готова. Залишилось лиш герб та двері почепити. Але ніяк одноріг не виходить. Хочу зробити його усміхненим, а не грізним.

– Ми у ній поїдем до шлюбу, – прошепотіла у Шуфликове вухо. Він лагідно поцілував мене в щоку.

– Не буде з цього добра, Лесю, – сумно мовив. Дятел уже в ріг хати застукав...

– А мені байдуже, я залишаюся у вас.

– Ні! – сахнувся Венцель, – ще не можна. Зачекайте, Лесю, доки я карету закінчу...

У шпарині зблиснули чийсь жовті хитрувати очиці. Я прит'юмом вискочила за двері та встигла

побачити лиш синю подерту куртку Влодка Мужилівського. Тепер на всі Бурачковичі розголосить. Ну й нехай.

25 жовтня

Сьогодні остання п'ятниця жовтня і свято

Мокоші. Це Шуфлик мені сказав. Ми гуляли в тихому лісі, бурачковицькими узгір'ями, пили стигле і п'янке повітря і сміялися! Шулик заквітчав мене кетягами калини, зірочками хризантем, кольоровим прядивом та жовтим листом і пишався, як Пігмаліон

Галатеєю. Він приносив мене в дар давній богині врожаю і достатку. Я знаю напевне – вони обов'язково будуть у нас!

Венцель все майструє свою карету, не дозволяє у нього залишатися, але мені і так добре: бачимось щодня, я його годую варениками, а він мене байками і віршами. І не знаю, кому від цього ситніше, бо часом мені здається, що Шуфлик живе у Бурачковичах тисячу літ непримітним янголом-хранителем цієї землі.

Сьогодні Венцель сказав, що ніби через місяць дізнаємось щось дуже важливе про нашу долю. Лише тоді я зможу залишитись у нього назавжди. Вірю, що так і буде. Нас уже не зачіпають ні пан директор, ні пан Задупський, навіть пані Марина перестала бурчати. Здається, вони звично збайдужіли. Щоправда мене далі дражнять «графинею», втім, не принцесою ж Діаною їм мене кликати...

24 листопада

Ось і місяць минув. Прожила його як одну годину – легко і чисто. Зранку взяла горщик каші, як Шуфлик велів, рушила за поріг.

– Не ходи нікуди! – раптом озвалась з кутка пані Марина, нервово заплітаючи свою довгу-предовгу, тоненьку-претоненьку косицю.

– Чого ви, пані Марино?

– Не ходи, сину, до того дідька, Богом тебе заклинаю! Потім пізно буде!

Якісь смішні погрози старої баби... Невже щось може мене зупинити у цей день?

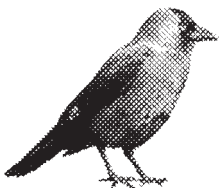
Шуфлик зустрів уро-

чистий як ніколи, макінтош був ретельно вичищений, худий кадик підпирала випрана червона краватка.

– Нині Доля нам явиться...

Взявшись за руки, вирушили до пралісу, за полем імени Марії Буркут. Небо ховалось за хмарами, але було досить тепло, безвітряно. У ліс ступили, як до церкви. Наші кроки поглинав товстий килим листя, уже посрібнений памороззю. Ішли довго. Нарешті серед лісу постав високий горб, увінчаний старезним дубом. Видершись до нього, побачила, що в його кору повростали ікла диких кабанів, шелепи олені та козуль. До покрученого чорного гілля були прив'язані стрічки, хусточки, якісь вервиці дивовижних ліків.

– Що це? – прошепотіла.

– Святий Дуб, – теж пошепки прохрипів Венцель. Поставив горщик з кашею між корінням і вигукнув, – Доле, іди до нас кашу їсти!

Дерево зашуміло густою кроною бронзового листя, заскрипіло гіллям і на горщик злетіло двійко ластівок, які заходились дзьобати нашу жертву.

– Венцелю, а хіба ластівки у вирій не відлітають?

– Наші – ні. За якісь гріхи з настанням морозів вони зчіпляються лапками і вмерзають в кригу Стиранки. А на весну, з теплом – знову злітають у небо...

Повертались ми поволеньки. Венцель обіймав мене за плечі, без слів я знала, що сьогодні і назавжди можу залишитись господинею в його оселі. Удома ми роздяглись. Застелене старими ліжниками ліжко Венцеля було розлогим як весняне поле. Ми кохались на ньому, віддаючись щедро і ніжно.

Пишу ці рядки при сірому світлі осіннього дня. Венцель спить, а я кваплюсь занотувати думки, бо завтра все може бути інакше...

25 листопада

Поновила нотатки заднім числом. «Інакше завтра» справді прийшло.

Ранком мене розбудило сонце. Воно зазирнуло до нашої оселі, вимітаючи сон зі світлиці. Я зготувала сніданок. Шуфлик жартував, намагався крадькома поцілувати мене у вухо, шию, волосся. Але якийсь клубочок тривоги снував чорну нитку у моїй душі.

– То як тепер будем жити, Венцелю? – запитала, усміхаючись.

Нараз Шуфлик посерйознішав.

– Лише мертві риби пливуть за течією, Лесю. А ми – живі...

Першим сніжком я дісталась до школи, на облозі перед якою зібрався чималий натовп дітей і дорослих. На гребені даху стояв, балансуючи як акробат, Влодко Мужилівський, який верещав на всеньке містечко:

– А я не злізу, не злізу, поки вона не розбереться наголо!..

Його чорний від горіхового соку палець показував... на мене!

– Та ви що?! Людоньки, та він же божевільний, треба викликати пожежників, щоб його зняли. Ви не розумієте – цього не можна робити...

– Я кинусі об землю самов головов, якщо та курва не розбереться зараз! – дзвенів у вухах крик Мужилівського.

– Ну, що, панянку, наспів час платити за все...- прошипів, усміхаючись Тиран. – Роздягайся, графська сучко...

За ним із змовницькою міною стояв мер Задупський і три сотні люду. Дехто прибіг із грудними дітьми і немічними старими на руках.

– Не буду-у-у, не маєте-е прав-в-ва-а! – пручалась як могла, але міцні руки Марка Загірно-го і Карбівникової Марії уже здирали з мене одіж.

– Майтки скидай, графиня засрана! – закричали з натовпу. – Людей вона слухати не хотіла, мудра така. Покажи дупу дитині!

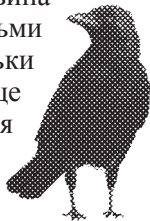
За мить я стояла цілком гола, оточена підковою людського юрмища, серед розчавленої снігової тванюки. Останнє, що пам'ятаю – примерзлі до повік колючі сльози...

10 грудня

Опритомніла на своєму ліжку в господі пані Марини. Було дуже зле: тіло пашіло, голова гула, несила втримати обважнілі розпечені повіки.

А ще вогнем горіли стопи, мені все здавалось, що стою посеред облогу перед школою – гола, беззахисна, у крижаному тванинні. Навкруг сміх, регіт – найліпша вистава в містечку з часів небіжки бабці Австрії. Вони помстились мені... Бо любила не так, як вони, і не їх. Бо хотіла щастя не такого, як вони. Бо вірила не в те, що вони. Бо любила Венцеля...

У цю хвилю відчула себе старою побитою сукою, чия вина перед людьми була тільки в тому, що ще жива. Та я й була нею: скімливою, в ко-

рості чужих поглядів, попеченою насмішками, сукою, яка чомусь до цього уявляла себе людиною.

– Венцель... Венцель!

– Який Венцель? Шуфлик? – крізь марення почувся спокійний голос пані Марини. – Нема твого графа, десь повіявся. Ой, синку, казала тобі, щоб не ходила з тим дурнуватим, а ти не слухала. А теперка видиш – хора... Нічо, нічо – полежиш, відвари поп'єш і на ноги встанеш. Я то вмю, як тільки де в Бурачковичах яка худібка заслабла – вже кличуть пані Марину. І тебе вилічу.

Чи від жару, чи від слів пані Марини щось затерпло в мені, якась голка встромилась під груди, де живе душа. Спочатку заболіло, а потім затихло, заспокоїлось. Залишилася холодна німота – байдужа і гола. Лиш далеко-далеко на її краю промайнула дивна постать у сірому кри-

латому макінтоші з панським ціпком у руці і розтанула в сутінках...

15 грудня

Уже чотири дні, як встала з ліжка. Ще слабка, але з задоволенням все їм. На вулицю пані

Марина не випускає – холодно. Справді, Бурачковичі втонули у правдивих різдвяних кучугурах, які намело за останній тиждень. Все ще чекаю Венцеля, а його нема і нема. Серце боліти перестало. Пані Марини каже, що Бурачковичі страшно

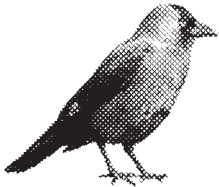
переживають за мене – вся громада носить до нас мід, ковбаси, яйця, хто що може помічне піднести.

Учора приходив Влодко Мужилівський з малою Нуською. Хотіла його вигнати, але не змогла, в руках тримав сині-сині фіалки, зовсім схожі на очі Венцеля. І де він їх взяв? Чомусь розплакалась і простила.

Знов слухала радіо – виявляється, принцеса Діана теж добра, зраджує наслідному принцу з власним охоронцем! Ідіотка! Мати такого чоловіка, таку поважну свекруху і скакати в гречку з якимось сержантом!

17 грудня

Сьогодні приходив пан Тиран: у двобортному костюмі в дрібну гранатову смужку з підкладними плечима, з квітами – виглядав зовсім незле. Цілував на колінах мене в руку, казав, що

я змінила його світогляд, любить мене і хоче. Просив руки з серцем доволі переконливо. Після його відвідин на пальці залишилась маленька золота каблучка – зовсім схожа на перстень леді Діани з журналу «Англія».

20 грудня

Тиран приходить щодня, гладить мене по голові, щось розповідає. Загалом виявився непоганою людиною. І пані Марина каже, що «ліпшого за нашого Тирана в світі кавалера не знайдеш!».

Сьогодні зловила себе на думці, що не пам'ятаю обличчя Шуфлика.

Судячи з повідомлень місячної давности, леді Діана і принц Чарльз розлучаються. Була б я на місці королеви Вікторії – мала б Діанка задницю синю від різок. Від тих, що Миколай приніс...

22 грудня

Сьогодні чудовий сонячний морозний день, сніг виграє веселковими барвами по усіх Бурачковичах. Гарно. Корнелій Тиран ще раз попросив моєї руки, серця і всього решта. Дала згоду. Пошлюбимося по різдвяних святах.

Ходила з Мерлюньом до Шуфликової хати – застала пустку, згарище, присипане чистим, неторканим снігом.

– Кажуть, від п'єца сі запалило... – мовив, опустивши погляд, Мерлюньо. – Але щось я не вірю, бо спершу згоріла тота клуня, де він тримав свою золоту фіру. Вже потім перекинулось на хату...

Мерлюньо подивився на мене, на щось очікуючи. І я спитала:

– Мерлюньо, скажіть правду, Шуфлик приходив до мене?

– Ая, був. У той самий день. Хтось йому сказав, що ви, пані, вмерли. Він кричав, пробував голосити на міліцію... А потому зайнялася його хата. І Шуфлик пропав, як здимів. Аж на третій день зачали його шукати. Знайшли завішаним на дубі. На цвинтарі Никанор наказав ховати, то закопали Шуфлика під тим деревом. І знаєте, пані, вчора я там був... На гробі фіялки квітнуть. Бігме – Боже, не брешу. Ще такого не видів...

Так от звідки Мужилівський взяв квіти... Це все, що від Шуфлика залишилося. А в мені ще менше, бо я справді померла, Венцелю фон Шлюффель...

Несподівано знову озвався Мерлюньо:

– Пані, знаєте, люди кажуть, що тота графині з Замчища перестала сі являти. Нарід зачав звідтамти брати камінь, хто на стайню, хто на гараж. Я вам на хату штири фіри привіз. Щоб жили ви в новім домі з паном Тираном щасливо і до самої смерти...

Будем, Мерлюньо, обов'язково будем. Бо в Бурачковичах можна жити щасливо або не жити взагалі. Бо невірна графиня вже покарана. Як у Шуфликовій баладі, яку я спалю перед самим шлюбом. Останній його подарунок...

Балада про невірну графиню

*У білому місті, на чистому листі,
Так літ може сто, а може і двісті,
На чистому листі, у білому місті
Уславлений замок стояв.*

*Тут жила графиня, та жодна дитина
Ще сміхом своїм її не збудила,
Та жодну дитину, де жила графиня,
Господь вельможам не дав.*

*Раз граф на війну, на криваву подався,
Бо кінь його вже під сідлом застоявся,
У битві кривавій, – граф з славою знався, –
Він голову в січі не склав.*

*За рік зі слугою, та гостей юрбою
Вертався додому із славного бою,
І звістку звитьяжну із вірним слугою
До замку вперед він послав.*

*Печальна графиня в той час полюбила
Співця мандрівного і душу відкрила,
Тоді як любила – дитя народила.
А граф і гадки не мав.*

*Невірна графиня слугу полонила,
І учту веселу збирати веліла,*

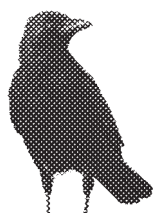
*Слугу полонила, дитя утопила,
Щоб граф про зраду не знав.*

*П'ють, тішаються гості за грою у кості,
Граф жінку цілує – «Віват!» – чути тости.
Все грають у кості веселії гості –
Їх час останній настав.*

*На замок-твердиню гроза налетіла,
Із громом та вітром – спинити не сила,
Гроза налетіла, твердиню спалила –
Уславлений замок пропав.*

*Тепер на руїнах у ніч повнолуння
Блукає графиня і чути відлуння
У ніч повнолуння все чути відлуння –
Це стогін її заблукав.*

Н е с п о

д і в а н а

в і с т к а

Вечір насунувся, наче кожух на голову. Важкий, мокрий осінній вечір. Остання сонна муха монотонно дзижчала на шибці, просячись на вистуджену вулицю. У кімнаті, густо заставленій потемнілими меблями, було сухо і затишно. Господиня квартири – Баба Ганя – поралася на кухні, запарювала запашний липовий чай.

Раптом рипнули двері. У кімнату увірвалася баба Настя, давня приятелька господині.

– А він лежить як живий, – з порога випалила вона, – батьки плачуть, бо то ж батьки. Такий хлопець був, ще молодий...

Баба Ганя уже звикла до несподіваних відвідин подруги. Останній раз та отак увірвалася два дні тому, коли по телебаченню єврокупури побачила.

– Та хто ж помер?

– Хіба не знаєте? Весь куток гуде – а ви, як сова! – Баба Настя рвучко зняла хустку й, акуратно склавши, поклала на коліна. – Та ж Мілько Грицаків, що через дорогу жив! У тому домі, де колись талони на горілку, мило і цукор видавали. Під апаратом серце ще ся било, а забрали апарат – вмер...

Баба Ганя розлила чай у горнята і сіла до столу.

– У неділю рано помер. Труна довга така була. Вінків два поверхи... – стара відсърбнула чаю і знов поклала свої неспокійні руки на хустку. – А люди йдуть і йдуть. Що з тих вінків, як чоловіка нема? А мала його лишилась. Чотирнадцять років. Груди як пацята – хоч завтра заміж...

Господиня задивилася на підсліпуватий ліхтар за вікном, що, наче дзвоник, розхитувався від вітру, і все намагалася згадати того Мілька Грицака. Та пам'ять уже не служила їй так добре, як у молодості – вона тоді пам'ятала навіть

розклад руху поїздів на Краків і назад. Стара озвалася до подруги.

– А що в нього було?

– Не знаєте? Щось з животом. Сама виділа, як лічився: вип'є – і заніміє, вип'є – і затерпне... Сусід-фельдшер казав, що то може бути коров'ячий сказ – Мілько був у Польщі на заробках і може там його набрався. А народа, народа було! Сила людей. Я навіть не могла біля небіжчика постояти – люди йдуть і йдуть... А його Ірка в Італії миє вікна в магазинах, а ще їсти варить в одній лікарні для вар'ятів. Не змогла приїхати, бо назад би її вже не пустили.

На хвилину в кімнаті запанувала тиша. Лиш чути було дзижчання мухи і цокання годинника на кухні.

– А Данка постаріла. Сива – як голуб, – наче опам'яталась баба Настя і знову розсипала слова по стільниці. – Що йому не робили – а він пропав... А Кінаха вчора бачили по телевізору? Мав таку міну, як наш новий начальник ЖЕКу: хотів на новій посаді доробитися, а до нього все вкрали. Казав, що в нас економіка як на дріжджах росте. Може, де й росте, але не на нашому городі – вчора за газ заплатила і лишилося мені акурат на два буханці хліба й котові на молоко...

Баба Ганя раптом згадала про якогось Мілька, що зі села на свята ковбасу привозив. Але того ще вчора бачила п'яного. Має Марійка клопіт! Правда, з живим.

– А чули – Америка запалася! – аж підскочила баба Настя. – По радіо передавали. Люду погинуло, тьма. Шкода тих багатих. Я все казала – буде війна! Бо де великі гроші, там великі гріхи. А Іванко Матвійшин уже білий. Може, то порода така? Молодий – а білий. У жовтому светрі був. А личко має – як у немовляти на диточих харчах.

– Чекайте, пані Настю, чи то не той Мілько, що з моїм Петром до школи ходив? – повернула стара сиву голову до приятельки.

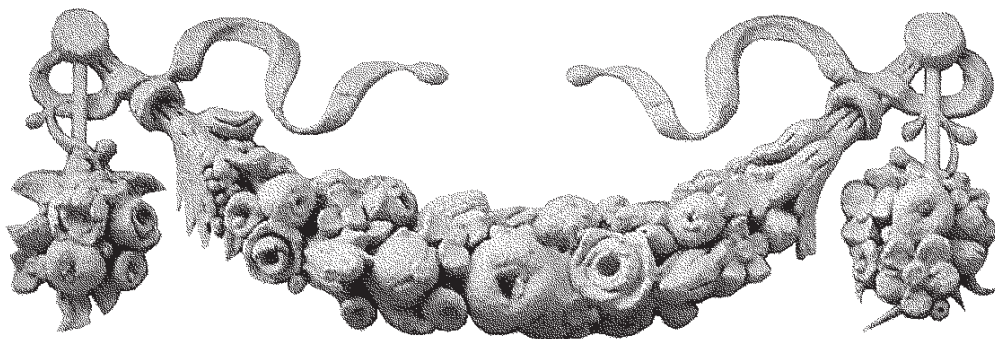
– Ясно! Той, той! Як живий лежав. А вінків! Два поверхи...

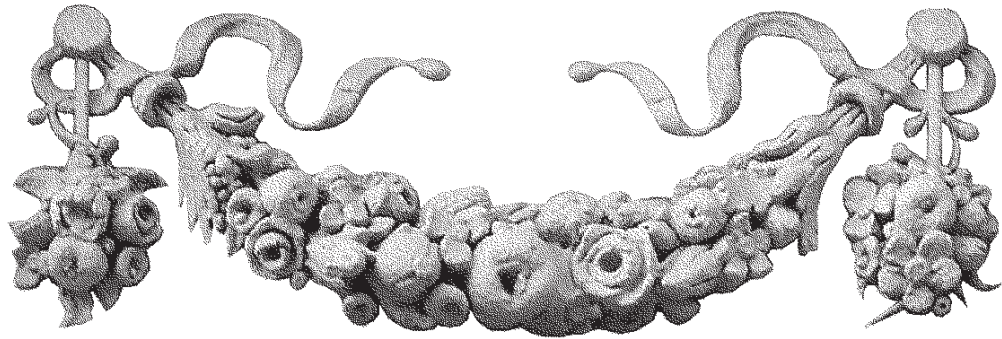
Замовкла нудна осіння муха – певне, таки дістала струс мозку. Замовкла і баба Настя.

– Ну добре, йду вже, – підвелась. – Маю зуби собі до Різдва вставити...

Клацнули двері. Баба Ганя витягла ложку з охололого чаю.

– І що то був за Мілько? Бог його знає...

П О П Е Л Ю Х А , П О П Е Л Ю Х А

К У П И С О Б І

К А П Е Л Ю Х А

*Бурачковицька народна казка,
розказана Мерлюньом малій Нусці*

I

Одного разу в одному колгоспі імені князя Василька Теревовлянського у самім Полудрабковім районі, або трохи далі, мешкав фірман Дзуньо. Ніц йому не бракувало, бо мав жінку-зоотехніка і дуже ладну дочку, яка називалася Марічкою, але татуньо кликав її Пупчик, бо дитинка мала дуже файний рожевий пупчик на кругленькому животу.

Все було дуже добре, аж поки мамця не ослабла на флюорографію, дістали ускладнення на камені і за два тижні їх вже виносили з хати з вінками. Дзуньо троха поплакав, п'яний поникав Бурачковичами, але коли третій раз збудивсі врано голий біля церкви, сказав собі:

– Не, Дзуню, так далі жити не годен! Змерзнеш і вмреш, як москаль без горівки!

І на третій день кавалер оженивсі на бухгалтеровій з міської управи пані Шльондровій, яка вже мала двох нагуляних дочок від колишнього голови колгоспу і бригадира з Лопушни. Дівки були страшні, як ядерна війна в пивниці, й одразу не злюбили Пупчика, бо та була трохи ладніша, все мила голову з милом, чистила корою з дуба зуби і прасувала станик.

Для Пупчика почалися чорні як ніч дні з тиранією і визисками. Шльондрова з дітисками всіляко змушували Пупчика працювати і в стайні, і на подвірку, і в хаті, і траву на зелено малювати, і виходок в поле виносити. Як вже не скаржилася Марічка татуньові, але на того Шльондрова наслала якісь чари через горівку і хлоп ходив за нею, як пес Шницель за мискою з фляками. Може вона йому місячку до горівки лила? Бог його знає...

Пупчику ніц не лишалося робити, тільки гарувати на родину й вечорами, коли тирани лягали спати, тихо плакати попід вікнами, обнявши за шию свого улюбленого kota Свірка, який колись спав ще на колінах небіжки мамунці.

– Видиш, Свірку, і шляк наглий тоту паскуду не трафит! – шептала на вухо котові Марічка, або, як тато казали, Пупчик. – Жиют і мордюот мене, як аспиди якісь. А ще до церкви щонеділі ходять!

Пупчик важко зітхнула, пошкробала Свірка за вушком, розганяючи блохи.

– І ніц їх не бере: ні грипа, ні дермоплазія з Николаївської області, ні комісія в справах малолеток. Йой, Свірку золотонький, знав би ти, скільки трутки на щурів сипала до зупи паньянкам і Шльондровій, – хоть би пчихнули!

– Не в тому твоє щесті... – озвався коцур.

– Йой, то ти вмієш говорити? Свірочку, братчику, як то файно!

– Чого би мав не вміти, коли є котом у чоботях!

– А де ж тоті чоботи?

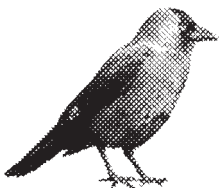
– Зараз вберу.

Старий коцур зліз із Пупчикових колін і попростував до виходка. Там щось зашуміло, траснуло і через двері вилетів засмерджений Свірок, взутий по пояс у старі Дзуньові чоботи.

– Чисто від рук чоловік відбивсі! – засичав від злости кіт. – Не може кружок у виходку поміняти – я в дзюру впав! Шляк трафить... Напишу на него скаргу в обласну раду, в мене там колега при кухні дупутатом робит...

Пупець тільки тепер звернула увагу, який Свірок смішний у чоботях – кривоногий, зачуханий, з облзлим хвостом і весь у лайняках.

– Йой, Свірочку, а чого в тебе такі ноги покручені?

– Ревматизм, зараза, жити не дає, бо босий сплю. А «Панадол» в нашу аптеку не завозять, нендзи! Пропаде Україна з такими газдами, як ксьондзові качата.

По тих словах Пупчик гірко заплакала.

– Які ж ми з тобою нещасні, сироти-и-и...

– То ніц. Скоро я так зроблю, що ти будеш багата і файна, як та Барбі, і щаслива, як Хуліво Іглесюсяс. Бо нині до нас приїхав гість із самої Америки – завтра буде робив прийняття з бальом для родини і ліпших людей Бурачківщини. Сам нежонатий.

Пупець знов заревіла-заголосила на всю околицю.

– Чого виєш, дурна?

– А як мені не вити, якщо вбратисі не маю в що, і взутисі не маю в що, і воду кольонську мені дівки Шльондрової повипсикували, бодай їм трукта в очі псикала-а!

– То ніц. Завтра я ті всьо добуду. А ти виконуй всі розкази тотих прикрих бабів. За два дні вже будем в Америці валер'янку пити!

II

На рано Пупчик збудилася на стриху, як звикло, від крику мачухи:

– Би ті ручки-ножки покрутило, би ті писок обсипало, чорти б ті до самого пекла на ручках голу занесли і до п'єса кинули! Я її годую, вбираю ліпше, як своїх рідних діточок, а вона не годна в хаті прибрати!

За хвилину Пупчик стояла перед Шльондровою, яка вся була в шкаралупах від яєць. Витираючи з писка жовток, мачуха гаркнула:

– То ти мені виварку з яйцями під ноги поставила?!

– У мене би сі рука не піднесла, тето...

– Вилупку французатий! То така плата за всьо, що ті роблю?! За мої муки? За мінуту всьо має бути чисто. І я – і підлога.

Пупчик зі сльозами взяла шмату до підлоги, вимила мачуху, постіль і хідники. За той час стара трохи заспокоїлась, але носом бульки ще пускала.

– Нині, масш знати, ми всі, окрім тебе, йдемо на празник до Яйцунів, на баль. Приїхав з самої Америки багатий їхній родич. Заким нас не буде, маєш перебрати три тони бараболі (відділиш синеглазку від волинської), викопаш за брамов криницю, щоби я мала де сі напити, і попробуєш кождий мішок з добривами, чи не скисли. А зара ми – на примірку фольбанків!

Шльондрова з дочками і чоловіком полетіла на електричку до Львова, а Пупчик знов заплакала ревними слезами.

– Чого знову виєш, дурна?

Перед дівкою вродився Свірок у хромових чоботях на кривих ногах.

– А во, дивисі, Свірку, шо мені тота сука призначила робити. Та я до самої смерти не годна буду всьо то виконати...

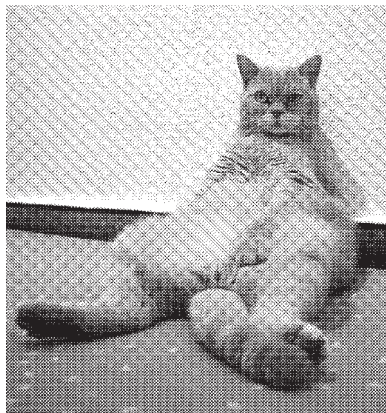
– Не бійсі, я все зроблю. Тільки дістань з-за образів фляшку самогонки від Карбівникової Маріки. А ти за той час йди хоч помийсі. Прецінь на баль сі збираєш, не на консомольські збори!

Заким Пупчик сі вмивала від бруду антибагрицидним мидлом «Бузя в піні», на подвірку кипіла робота: менський комбайн до бараболі «Звезда Лукашенкі» з бригадою бурачковицьких бабів перебирав бульбу, при брамі машина зі свідерком рила землю під криницю, а при купі нітроамофоски сидів Юзик Шопа і лизав шорстким язиком кожен мішок на смак. Виглядав чисто як Макаревич на телевізії в програмі «Смак».

За годину вся бараболя була перебрана, криниця викопана, добрива розпробувані, а Пупчик вимита, як вікна на Великдень. Вона аж світилася, як правдива помаранча, і сліпила всіх красою непорочною. Тільки зуби трохи криві мала. Але то ніц, до тої хвороби теж є доктори.

Пупчик втішено роззиралася на світ і чекала, щоби хтось про неї добре слово сказав. Але навкруг нікого не було, тільки на ганку ледве стояв на кривих ногах Свірок.

– Свірчику, як гарно! Дякую тобі, братчику! – дівчисько підлетіло до кота, але той впав навznak. Від нього несло смородом мощної самогонки Карбівникової Маріки.

– Му-у-усив, котусю, з ни-им-и ви-пи-ти... Комбайн був аж-ж з Хо-до-ро-ва-а!

Дівчина в розпуці знов заголосила:

– Йой, та хто ж мене теперка вбере, таку страшно помиту-у-у! Та відвезе на фести-ни-и! Доленько ж моя убогая-а!

Свірок хотів сказати їй щось добре, прихильне, але клапнув головою і пустив скупу котячу сльозу по срібних вусах.

III

Пупчик не дуже вірила, що Свірок буде годен їй допомогти, але попросувала чистий станик сьомого розміру просто на собі й передяглася в накрохмалені майтечки, які лишились у спадок від прабабці. Були дуже ладнонькі – з дзюрочками на інтересному місці й ружами на душі.

А в той час старий коцур заробляв собі на лапах мозолі по дорозі до Львова. Врешті дістався до багатой крамниці на Ринку. Минув трох продавщиць при лахах, зайшов до залі, де за великим столом сидів Хлопчик-Мізинчик патлатий і дуже подібний на пса рукотворної породи.

– Здоров був, старий. Мені тра жіночі лахи і машина. Але не катафалк. – З порога пальнув Свірок.

– Сервус, коцуре! – клаповухий Хлопчик прудко скочив зі шкіряного крісла. – Вже ідемо, коханий! Тільки за-дзвоню по телефону і вже...

– Не, Хлопчику, цього разу я поїду без тебе! Вже три рази ти мені помагав з дівчиськами і двох з них я потому видів у борделях Берліна при Бранденбурзькій брамі. А одна з них зависилася на твоїх помочах в Югославії.

Хлопчик-Мізинчик заметушився, його очка стали маленькі й запухлі.

– Та я її мізинцем навіть не рушу!

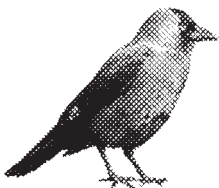
– Не-є!

– Ну, то не дістанеш лахи на бал. Най дівка сраков світит перед принцом!

– Ну добре, – здався коцур, – поїхали. Але тільки пальцем її рушиш – роздеру ті твар, як фіранку!

За годину «Мерседес» з пакунками став перед брамою Пупчика. А та вже очі виглянула через вікно.

– От курва, де ж той Свірок сі завіяв? – гризла пазурі мала. І дуже втішилася, як поба-

чила панську машину. Так втішилася, що вибігла на ганок гола й цілком невинна.

– О, Матка Боска, та то «весна» Ботічеллі!
– крикнув уражений Хлопчик.

– Дурна, сховай цицьки! І скоро сі вибирай, бо пізно на баль...

Цілком зачудована дівчина взяла торби з лахами й сховалася в хаті, а хлопці зафайчили.

– Слухай, коте. Маю до тебе поважну пропозицію бізнесову... – сказав Хлопчик, як у воду пукнув.

– І не зачинай...

– Ну скажи ти мені, на холеру помагаєш тим хвойдам дурнуватим? Стріне тоте нещастя свого принца, скочит з ним до ліжка, і в тій хвилі забуде про тебе на віки вічні. Хіба не? А так би ми спровадили той куревський матеріал до Європи, розбагатіли би. Людьми б стали...

– Стуль писка, нензо. Я вже тобі казав і ще скажу – хтось мусит тотих людей парувати, бо скінчатсі, а з ними й ми!

– То всьо фільозофія, Свірку, а правда в тому...

Розмову перервав страшний кашель з хати. Потому на порозі стала така гарна Попелюха, аж була подібна на дівчинку з шоколадки «Оленка і ведмеді». Але чомусь покрита інеєм.

Вона дуже кашляла, не годна була навіть слова сказати.

– Ти що дитині, падлюко, дав?! – наставив пазурі на Хлопчика коцур.

– Тільки жувачки... Вона їх всіх зжерла, дупа змерзла! А то ж «Орбіт відромфреш» – зимна насолода!

– Ратуй дівку, бо без яєц сі лишиш!

Карлик витяг з маринарки пласку пляшку і налив по самі вінця. Свірок спершу випив сам. Мізинчик дав випити й Пупчику. У неї

відразу з'явився рум'янець. Потім дівчисько задерло спідницю вище голови:

– Щось мене так межи ноги свербит, подивітьсі, чи то не висипка на дупі!

– Ну що то за матолок! Скільки я тобі разів казав – не вбирай майтки задом на перед... Ступисі, гноме, дай дитині майтки переберу.

Свірок заметушився біля вихованки.

IV

Минуло ще якихось десять хвилин, і «Мерседес» із Пупчиком, коцуром і Хлопчиком пристав біля Бурачковицької ратуші. На честь празника було ввімкнено всю ілюмінацію – дві жарівки у світлиці й одну в коридорі. Коньяк вдарив дівчиськові просто в голову, і їй видалося, що настав вечір, і небо обсіли зорі з місяцем, хоч то й була правда. Вона зачудовано дивилася на замаєну гілками липи і ямину ратушу й тішилась, як дурна цвяшком.

– До принца маєш говорити, тільки коли вони самі до тебе щось скажут, – шептав у гаряче вухо Свірок. – Не кажи тих прикрих слів, яких навчиласі в дівок Шльондрової. Як не знаєш, що сказати, ліпше закрий очі й мовчи... Ступисі, придурку, бо ті вдушу!

Востатні слова коцур прошипів до Мізинчика, що весь час пробував залізти малій під суєнку і там зачітиса назавжди.

– Я ті пообтинаю тего мізинчика по саму шию...

У залі грав оркестр із консервного заводу, пахло дезодорантом для повітря «Сюрприз» і ногами Ладзьга Микуличина – небіжчика уже кількоро літ.

Під портретом Шевченка стояв високий гарний легінь, вбраний дуже по-модньому. Пупчик зразу впала йому в саме око й видно було, що від того моменту йому спаралізувало дихавку.

Хлопець на твердих ногах підійшов до дівчиська й запросив її до танцю. На самій середині пляцу вони зачали танцювати «щирецьке вочко».

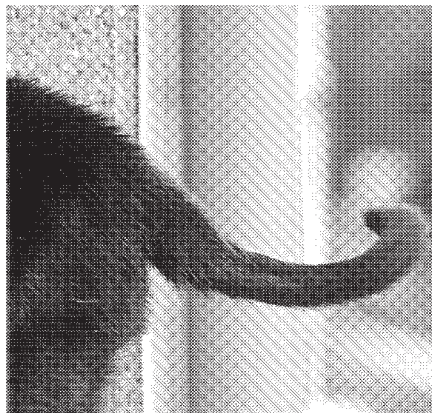
– Слухай, старий, а ти хоч дівці сказав, що празник буде тільки до дванадцятої години?

Свірок зблід, кров відлила йому з лица просто в крові ноги.

– Забув...

– А я – не! І рівно в дванадцятій рушаю всім тілом на Львів. Її заберу разом зі шматами. Забув угоду?

Коцур пам'ятав, що за старою угодою, якщо дівка в лахах від Хлопчика лишалася після дванадцятої, то ставала його навіки, як віза

до Португалії. А цього разу він забув попередити дитину. Свірок хотів якось підійти до Пупчика, але та приліпилася до кавалера і не виходила з танцю. Вони нічого не говорили одне з другим, тільки дивилися в очі, як офтальмологи на сліпих.

Урешті Свірок побачив, як бурачковицький дзвонар Славко Шуфлик подивився на дзигарок і пішов відбивати 12-ту годину на дзвіницю. Кіт скочив Пупчикові на карк, аж тріснула суконка від Версаче до самої дупи.

– Дурна, тікай, бо все убрання здимит! – крикнув на вухо вихованці. Та ніч не зрозуміла, але послухалась і полетіла сходами до машини. За нею – принц. На ганку тота оферма зачепилася великим пальцем правої ноги за поріг і згубила мешта.

Коли втікачі прибули до хати, Хлопчик твердо і набурмосено мовчав.

– Ми не домовлялися, щоби твоє чудо подерло таку дорогу суконку!

– А ми домовлялися, щоби ти замість нормального мешта взув дівку у в'єтнамки? Га? Як її теперка принц з Америки знайде?

– По запаху, – гмикнув Хлопчик. – Добре, що взагалі не боса...

Пупчик вимастила бузю шміром і сіла в куточку. З її зозоких очок капали маленькі слізки. Мишки лапали ті чистої води діаманти, нанизували на нитку, а потім тоті коралі продавали цигани на Краківському базарі. Бо сльози залюбленої перший раз – то роса Божа.

V

– Чи ти, мавпо, всьо зробила? – з порога спитала Шльондрова, як повернулась із забави.

– Як казали...

– Ну то йди до пивниці, бо зара має прийти гість з Америки мешти міряти.

– А він що, гendляр?

– Гицель! Що я за дурнувату почвару в хаті пригріла! Буде в нас міряв мешта, що згубила його пришалепкувата пасія, як тікала до другого. Як мешт якій кобіті підойде – той виїде з нашого пекла до Америки.

У браму постукали мештом.

– То він!

Пупчика випхали до пивниці.

У господу зайшов високий, файний хлопака в мештах на високих обцасах і з косичкою зозаду. Відразу зачав міряти стоптану в'єтнамку на ноги дівкам пані Шльондрової. Але ніч з того

не вийшло, бо старша мала страшні пазурі, а менша взагалі ходила без пальців. Вона їх скидала на зиму.

Гірко вражений чоловік вже хотів йти, як почув з пивниці таке страшне ревисько, що серце йому пукло на штирнайціть кавалків.

– А що тамка є? – твердо спитав, як поліціант бабу Аделю, спекулянтку кишками на базарі.

– То миші, паночку, весіле гуляють... – лагодно воркнула Шльондрова. Але хлопака їй ніц не повірив, відчинив двері і звітамти вийшла вся в павутині і порохах Попелюха.

Чоловік найперше понюхав тоте страшидло, потому мешта – і закрячав:

– Найшов! Зозулько моя засмальцьова-ан-на-а-а!

Зразу нагріли води, дівку помили милом «Фінея», голову сполокали відваром з «Хеденшолдерсів», а зуби напуцували натиранем до меблів «Пронто» від Джонсонів і Джонсонів з Горішньої брами. І Пупчик засяяв, як Пабльо Карбівник, коли йому хто гальбу пива поставит у мордовні «Під круком».

А за вікном сиділи коцур Свірок і Хлопчик-Мізничик. Кіт зі сльозами на очах дивився на вихованку, витираючи їх облізлим хвостом.

– І чого б я мав так вбиватисі, Свірку. Ну здав дівку в експлуатацію аж у саму Америку – і зразу в слези.

– Ти ніц, матолку, не розумієш... То кохане і мій гріх, – старий коцур важко зітхнув. Думаєш, чого в неї пупчик такий великий?..

– Так те пузо – то твоя робота?! – вразивсі Хлопчик.

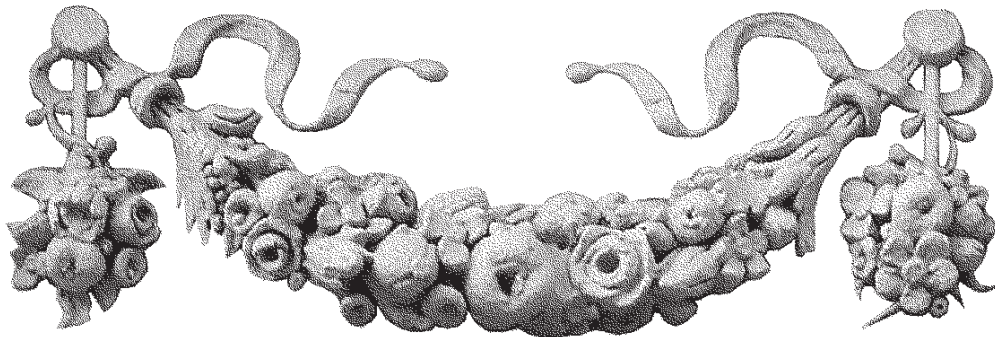
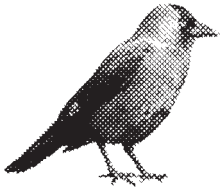
– Попелюха вже на п'ятім місяци. Від мене. Маю надію, що колись до дітей до Америки виїду на еміграцію. Хіба вже як не зможу Попелюх заміж за принців спроваджувати.

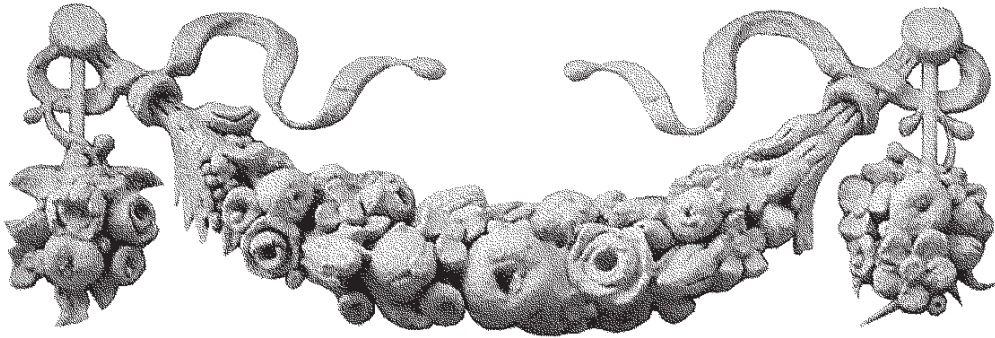
– І кілько їх там у тебе?

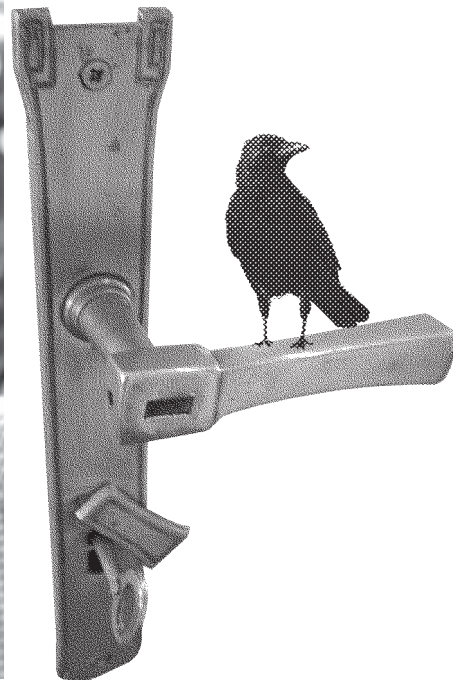
– Вже добре не пам'ятаю, але думаю, що з три сотні діточок набересі!

– От курвій старий...

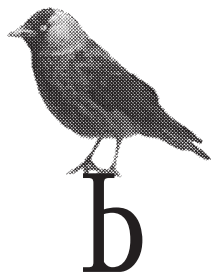
На тих словах всьо в Бурачковичах стихло. Лиш в господі рипіли бамбетлі – американський принц тяжко гарував на Пупчику. Над узголів'ям ліжка стирчали прибиті до стіни старі стоптані в'єтнамки...

Ю

О

Ч

у

х

р

а

Й

I

Легковик наполегливо розтинав пружне повітря, бадьоро біжучи на захід. На його вітровому склі, у нижньому правому кутку якого красувалась горда табличка з написом «Преса», знайшли свою смерть з десяток очманілих від несподіванки комашок. За вітром зникали цілі села, містечка з костелами і церквами, посоловілі від ситого життя корови, п'янички біля чайної, але жодна з цих буколичних картинок не могла зворушити серце Адріяна Залипки, що сидів біля водія і пильно вдивлявся у кожен скрут дороги, наче наближаючи заповітну риску кордону.

– Слухай, «преса» – це добре, а папери в тебе справні? – після тривалої мовчанки обізвався Орест Струпків, який уже літ з п'ять їздив зі Львова на гендель до Польщі і всі викрутаси цієї справи знав як свої п'ять пальців. – Бо як застрягнемо на кордоні...

– Ти що, мені не віриш? – повернув побите віспою лице Адріян. – На, подивися!

Жестом справжнього чарівника він висмикнув з величезної торби якийсь пожмаканий папірець, на якому стояв герб Польської держави і писалось, що означений громадянин «відвідує Польську Республіку з метою організації міжнародної виставки-фестивалю, присвяченої розвитку тісніших контактів між польськими і українськими організаціями фахівців з вирощування топінамбурів у неволі». Гарантувалось сприяння усіх державних структур по той бік кордону. Внизу стояв нерозбірливий підпис.

– Ого, дуже пристойно! Сам склепав?

– Ти що? – показно надув губи Орест. – У мене колега працює налагодником холодильників в обласній адміністрації: дві мінітуті – і папір готовий.

– Добре мати файних колегів. А головне – корисних, – засміявся Струпків, вишкіривши на дорогу блискучий паркан порцелянових зубів. – Слухай, а так на правду: ти думаєш добре заробити на тих вібраторах? Є файний попит на ті штучнопіськи? Чи... то лиш твої особисті забаганки? Пістоль уже підводить, не? Га-га!

Адріяном аж пересмикнуло.

– Здурів, чи що... Тиждень тому мав шістнадцятилітню! Мало не вмерла від щастя – так відробив, аж свистало! Просто маю купу знайомих кобіт, для яких такі штучки – правдиве щастя. Ти собі навіть не уявляєш, який страшний «недограй» зараз панує після Чорнобиля. Кобіти аж скавулять! А хлопів на всіх не на старчиш. То думаю пару долярів заробити. І, врешті, я буду першим у державі, хто запровадить на наших теренах вібратори і іншу подібну трахомудрію. Скільки можна бути недорозвиненою країною?

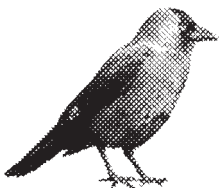
Орест хотів щось сказати, але з-за дерева вигулькнула черга машин на кордоні, і він стурбовано замовк. Порівнявшись з хвостом черги, він рішуче натиснув на газ, прямуючи просто до кордону. Як не дивно, але липовий папір Адріяна і табличка спрацювали – подорожніх без прикордонного та митного догляду пропустили через заповітний кордон. Те саме відбулось і на чужому боці.

– Ну, маєм щастя від Бога! – радісно перехрестився Орест. – А могли ж добу прокукати! Як приїдемо – виставиш своєму колезі з адміністрації, бо без його паперу ми б так не проїхали.

– Я йому маю інший презент... Ляльку надувну.

– Що, має дрібні діти?

– Не, то... до теї справи.

– Та ти що! Ото капіталісти придумують, а ти, лемку, мучсі. Га-га! – весело заіржав Орест, знову виставивши на дорогу порцелянові зуби, що, звичайно, не сподобалось Адріану Залипці, в роті якого вправний стоматолог міг просто жити тижнів три – стільки там було пеньків, дірок та карієсу.

«Що б там не казали, але плебей і в Польщі плебей... – скрушно розмірковував Залипка, – йому б тільки лаха дерти, випити добре і бабу вгріти. А нам, інтелігентам, вони залишають усе решта робити!» Наче на підтвердження цієї думки Струпків знову відкрив зубастий рот і з чорної ямини вилетіло хрипкоголосе: «Юзько Чухрай жаби лапав, жаби втікли – Юзько плакав!»

Усю дорогу до першої гуртовні Орест Струпків виспівував цю не дуже мудру фразу у різних варіаціях, а Залипка аж пінівся від злоти, але нічого не міг вдіяти – його везли попри все до заповітного секс-шопу, де він мав надію заговоритись оригінальним крамом і з тріумфом повернутись на батьківщину. Бо такі любив він її, трохи вайлувату, трохи незграбну, наївну, але таку рясну на гарних дівок Україну. Зрештою й служив їй як умів. Та цього, очевидно, йому було замало – прагнув зробити щось більше, щось важливіше, після чого пам'ять про Адріана Залипку назавжди викарбується на пожовклих скрижальях української історії.

II

Весь день бізнесмени літали від одного польського містечка до іншого, товклися на гуртівнях, засипаючи в машину помідори, оселедці, китайський салат, цитрину, муштарду та чай. Уже надвечір, коли в авті залишилося місця ледь-ледь, вони нарешті надибали заповітну

адресу, за якою реалізовували оптом специфічний Адріановий крам.

У чоловіків аж очі розбіглися від багатства, яке їх оточувало: штучні кохайлики різних розмірів та конфігурацій, якісь огидні пристрої з помпочною гірчично-бурачкового кольору, кільця, волохаті дірочки, порножурнали та відповідні касети.

Адріян зблід і кинувся пакувати доволі великий ящик з придбаним крамом. Він хапав майже все, що бачив, частенько навіть не знаючи призначення предмета. Коли ж ящик заповнився до верху, щасливий Залипка втиснувся в авто, тримаючи своє майно на колінах.

– Поїхали! – радісно скомандував Оресту.

За годину вже добряче стемніло. Не доїжджаючи до кордону, водій звернув з гостинця на ґрунтову дорогу.

– Ніч перебудемо в лісі, чого за готель платити, – пояснив здивованому Адріану.

Опинившись серед струнких сосен, компаньйони витягли Залипковий крам на траву і мало не всю ніч розглядали його при світлі зачудованого місяця, який теж не зводив з нього очей. Здавалось, ще трохи – і він зійде з неба, щоб приміряти мереживні майточки або потримати в холодних долонях надувну панночку.

Витягаючи з купи щоразу нову річ, Орест оглушливо сміявся, наганяючи страху на обачнішого Адріана. Особливо реготав Струпків з якихось кульок та насадок для подовження прутня. Але саме ці предмети узяв на презент своїй жінці.

Лиш перед самим світанком обидва послули серед розсипів еротичного краму. Адріанові снилася велика, схожа на сирітський місяць жіноча гузиця. Вона посміхалась до нього потаємними шпарками і підморгувала йому.

Прокинувся Залипко від голосного Орестового храпу. Він розштовхав сплюха, і небавком вони були уже на кордоні. Струпків пристав біля найближчої машини, яка очікувала на в'їзд в Україну. Запитав водія:

– Як там ситуація?

– Повний капець – поляки шмакують усі машини, крім дипломатичних, шукають наркотики. Певно, стояти будемо зо дві доби...

– О, курва... – просичав Орест. – Що будемо робити, Адріане, нас з товаром пов'яжуть точно. Може, в посадці закопаєм, а за місяць я знову поїду та й заберу?

– Не! – крикнув Залипко, міцно стискаючи руками ящик з цінними забавками.

Після того як усе це багатство стало належати йому, він ні на мить не міг розпрощатися з ним.

– Я піду через кордон. Ніби автостопом їду. Документи в мене в порядку.

– Як знаєш. Я тебе чекатиму на нашому боці відразу за селом. Не пізни!

Адріан не сказав нічого, бо пакував штучні прутні до торби і наплічника. Частину еротичної білизни він одяг на себе, щоб полегшити торбу.

Попрощавшись, Адріан з вантажем згинув у придорожніх кущах. На щастя, ранковий туман надійно ховав його від цікавих очей. Лиш якась галаслива пташка витьохкувала над Адріановою головою.

– Чого ти стогнеш, сучко... – лайнувся чоловік, витягаючи ноги із високої росяної трави. За годину мало з'явиться на небі сонце, і Адріан

розумів, що з його появою шанси переправити в Україну вантаж зникали, як туман під промінням світила. Тож побіг. Десь попереду щось заплюскотіло, він опинився біля маленької річечки. На тому березі ледь-ледь світилися жовто-блакитні стовпи батьківщини. Залипко кинувся у хвилі, рішуче розбризкуючи воду. На протилежному березі впав на коліна й урочисто поцілував всіяну козячими бібками землю.

Попереду маячили покривлені стовпи із залишками колючого дроту, а за ними – контрольно-слідча полоса, уся густо засаджена картоплею.

Перехрестившись, Адріан підтюпцем минув небезпечний рубіж, поринув у гущавину кущів і... наступив на

щось гаряче і слизьке!

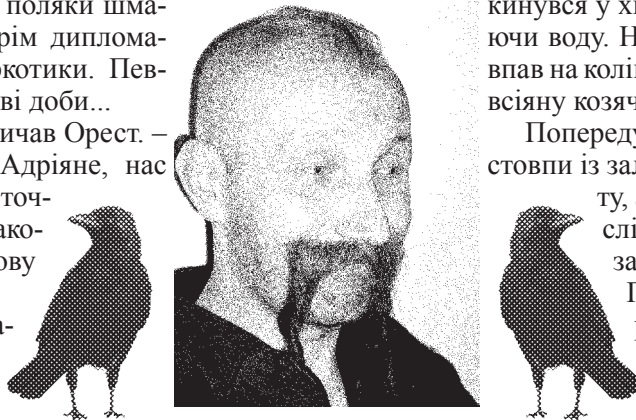
– Стій! Хто іде?! – зірвався на рівні голозадий прикордонник, який мить перед тим виконував службові обов'язки з розпашілою Мариною із сусіднього села.

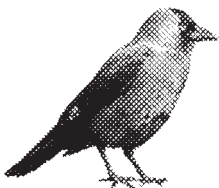
Адріан зрозумів, що батьківщина зустріла його як мачуха, тому кинувся тікати, але перечепився через білу дівочу литку і простягся на рідній землі долілиць.

На заставі якийсь капітан наказав його обшукати. Побачивши на ньому п'ятеро обтислих жіночих майток та вісім бюстгальтерів, офіцер вирячив очі, а вартовий наставив на Адріана автомат.

– Ах ти ж підарюга нещасний!

– Пане капітане, – мало не плакав Залипко, – я свій, просто заблудив автостопом! А це для вас...

Адріян намацав щось у сумці і витяг величезний чорний фаллоімітатор.

– Це – мені?! – заревів капітан. Хто знає, що б сталося з в'язнем, якби до кабінету не влетів молоденький лейтенант з якимись пляшечками в руках.

– Во, що я в нього в наплічнику знайшов!

– А це що? Наркота? Признавайся, гад! – крикнув капітан, показуючи на афродизіяки.

– Це приправи до зуп. Для бабці з Лопушні... – чомусь бовкнув Адріян.

– Лейтенант – віднеси на кухню!

– Єсть!

– Ну, Моїсєєв, дістанеш по задниці. За годину сам тебе відвезу до Львова – там розкоleşся!

Адріяна залишили під вартою. Сонце уже розігнало туман, даючи можливість затриманому насолодитись виглядом рідної землі. З кухні вітерець доніс смачний запах щойно звареної каші. Пролунав гучний дзенькіт – це кухар лупив ополоником об рейку, скликаючи залогу на сніданок. Солдати бадьоро потяглись до кухні. А через п'ятнадцять хвилин почалося щось незрозуміле: почулись крики, свиняче вищання. Адріян припав до шибки і побачив, як п'ятеро солдатів несуть на руках волаючу жінку капітана, а той біжить позаду і, розстібаючи пасок на штаних, хрипко командує:

– По старшинству, стерви, по старшинству! Я, я перший!

Поруч двоє вояків пробували цілуватися зі свинею, але у них нічого не виходило, бо тварина плювалася і брикалась. Весело сміючись, подвір'ям за курми бігав безштанний старшина і плескав у долоні. Раптом двері в'язниці розчахнулись – на порозі постав молоденький лейтенант з масною усмішечкою.

– А ти мені зразу сподобався, працівний... – лукаво усміхнувшись, кинувся на Адріяна. Той крутнувся на місці й шпурнув лейтенанта в обійми чатового. А сам побіг навмання. Його ніхто не переслідував – застава, засмакувавши афродизіяків, мала куди приємніше заняття. Чоловік гнав полями, перелісками, ріллею та левадами. Аж поки не побачив знайомі хати села, де його мав чекати Орест. Біля крайньої хати справді стояв Струпків легковик.

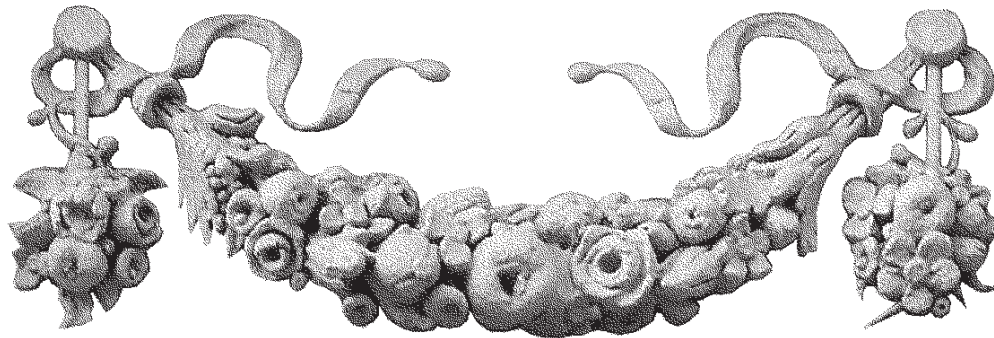
– Господи, спаси і помилуй! – з острахом дивлячись на Адріяна, перехрестився Орест. – Ти що, всю дорогу в цьому біг?

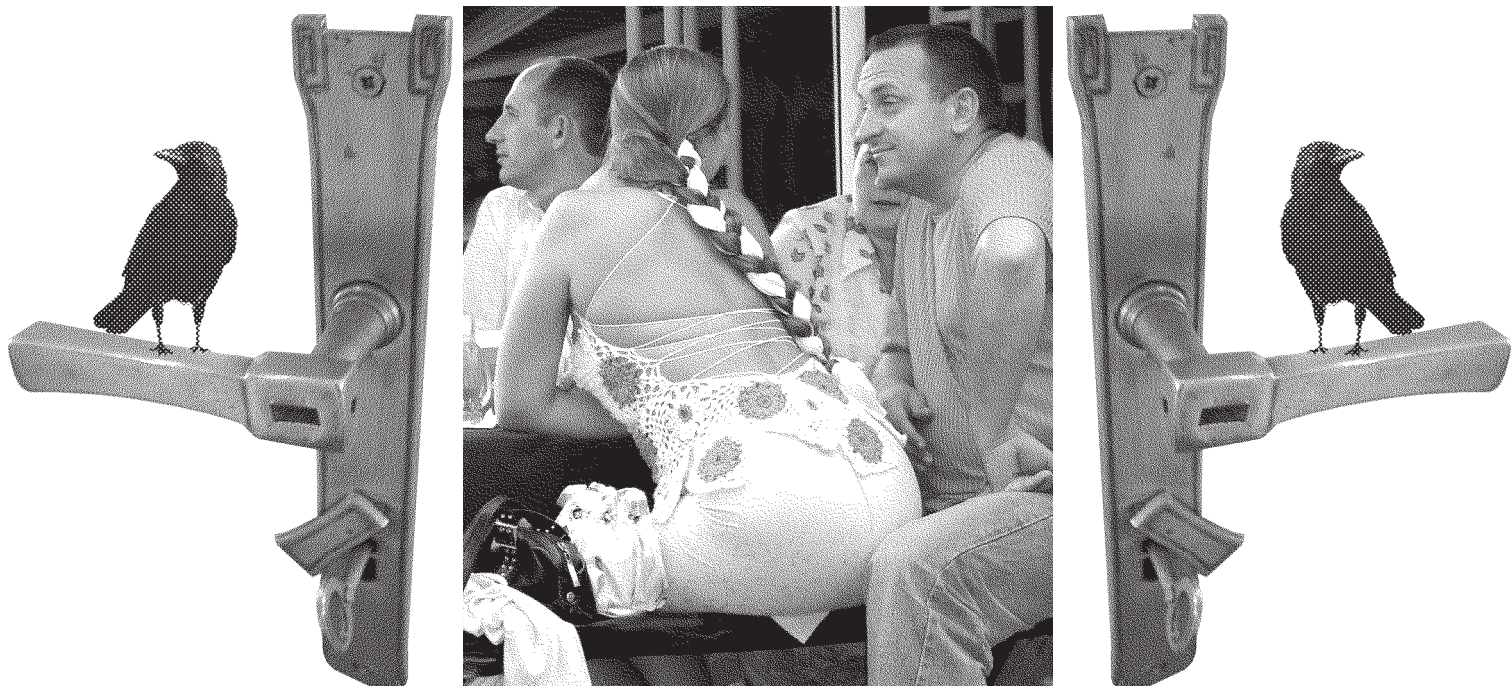
Тільки тепер Адріян помітив, що вбраний у жіночу білизну – єдине, що залишилось від цілої партії.

– Давай додому! – скочив той до машини.

Їхали швидко і мовчки. Лише перед самими Бурачковичами Орест, наче похопившись, затягнув: «Юзько Чухрай жаби лапав, жаби втікли – Юзько плакав!» І раптом замовк, бо побачив, що Залипко через вікно кожному перехожому тияв в обличчя жмут подертих майток, кричучи: «Юзько Чухрай, Юзько Чухрай!»... А вітер миттю висушував на його брудних щоках солоні сльози.

Н е щ а с л и в а з о р я

О к с а н и

П а ц и к і в н и

Доля до Оксани Пациківни ставилась, як до Попелюшки, – суворо і невблаганно. Та, на відміну від казкової Попелюшки, Пациківні не світило хоч якесь, бодай зачухане щастячко. Дебела дівчина цілими вечорами висиджувала на підвіконні своєї нужденної гуртожитської оселі, виключно виставивши декольтовані хлібини грудей і навацькані яскравою помадою уста, та чомусь жодну живу душу чоловічої статі не принаджували її жіночі зваби, і вони в'янули і кволіли від неробства.

Оксана майже скорилася долі, чимраз більше віддаючись фантазіям та безконечним мексиканським телесеріалам. Але якось муркотного серпневого вечора, коли обважніле сонце пухкими ручками закидало крилаті грудки стрижив у пересохле від спеки небо, перед її вікном зупинився солдат. Він звів на затерплу у вікні Оксану попелясті очі й... усміхнувся.

Пациківну наче струмом вдарило у самісіньке серце. Щось подібне вона пережила, коли, послизнувшись на сходах, упала на лікоть і «попала в нерв». Але тоді боліла лиш рука, а тепер під щирим солдатським поглядом у дівчини заломило нижче, щось гостро вколало у межиніжжя, і хвиля терпкої жаги дев'ятим валом прокотилася усіма закутками ще нестарого тіла, на мить зупинила серце і розчахнула вологу яскиню рота.

– Закурить нема, девушка? – весело спитав хлопець у вицвілій гімнастерці і запилюжених кирзаках, пускаючи в розпашілу плоть Оксани голубі стріли кохання. Ну, може не кохання, але якась увага до неї у них була. Дівчина знала це напевно, бо, коли дивилася у темне провалля хлопцевих зіниць, їй хотілося міцно схопити його в обійми і вмерти разом від бажання.

– Є, є! – наче пробудившись від гіпнозу, поспішно гукнула. – Заходь до гуртожитку, зараз дам...

При слові «дам» солдат лукаво усміхнувся і попростував до облізливих дверей будинку.

Оксана на крилах злетіла у вестибюль, де гуртожитська вахтерка пані Запаринюк уже притиснула її гостя пишними грудьми до стійки, запрошуючи перекусити у комірчині «чим Бог послав».

– Він до мене! До мене він! – хрипко крикнула знервована Пациківна ще зі сходів.

Від цього окрику з абажура знявся рій мух і закружляв на головою спітнілої Запаринючки.

– До тебе, Пациківно, хіба чорт прийде, а не хлоп, – зневажливо кинула вахтерка. – Такі воляки не для тебе.

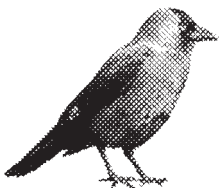
– Відпусти мого хлопця! – у відчаї зарепетувала Оксана.

Цього разу мухам дісталася сильніше – приглушені дівочими децибелами комахи посипалися на підлогу. Пациківна з кулаками кинулася на Запаринючку, але її підмога не знадобилася: вояк сам виборсався з-під грудей пані Запаринюк.

– Я справді до неї, – усміхнувся, – закурити...

Піднімаючись сходами поруч із гостем, Пациківна спрагло вбирала тремтячими ніздрями важкий солдатський дух – мішанину із запаху дешевих цигарок, поту і кирзових чобіт. Вона мрійливо уявляла, як борсатиметься під його сильним тілом, як гойдатиметься у чарівному човнику задоволення, повискуючи від щастя. Раптом їй стало млосно, світ крутнувся навколо, і дівчина спазматично вчепилася у рукав гімнастерки.

– Не бойся, я не удеру... – знову сліпуче усміхнувся солдат.

Оксана мало не знепритомніла, танучи в гарячому попелі його очей, які обіцяли їй рай, і вічність, і любов. А може, й заміжжя, таке незмірно далеке і таке бажане.

За хвилину трохи захекані вони опинилися в Оксаниній кімнаті. Пациківна заметушилася, посадила прибульця під вицвілій плакат, з якого сліпуче усміхались герої «Династії», подала цигарки, запалила сірника і запопадливо присіла поруч, розглядаючи веселе молоде обличчя солдата.

– Ти ж не спішиш, правда? – делікатно запитала, все ще не вірячи щастю, яке звалилося їй на голову та плекаючи надію, що воно прийшло назавжди. Як зуби мудрості.

– Я в увольненні. – Він нерішуче поклав важкі руки їй на талію. Потім загасив об попільничку недопалок, і нарешті їхні уста зустрілися.

Оксана із силою хапонула язик коханця. Хлопець, пручаючись, замичав, але це тільки розпалило Пациківну. Вона ще сильніше насіла на хлопця, видзвонюючи, наче весільними келихами, своїми зубами об його. Оксані здалося, що так триватиме вічно: вона купатиметься в палкому полум'ї кохання, питиме соки любові, які нарешті пробилися з давно не торканих чоловічими устами джерел, літатиме у високому небі втіхи, покинувши просякнуту міазмами буднів землю. Поцілунок був такий солодкий, таким незвично щасливий, що Пациківна ладна була цілуватися до самісінької смерті, спопелівши від пристрасті аж до кістяка. У кімнаті запахло паленим – це від кохання тліли Оксанині тапці...

Але казка швидко закінчилася. Хлопець випручався з Оксаниних обіймів і перевів дух. Серце у нього так гупало, що від його стугоніння ритмічно порипувала провисла сітка металевого ліжка.

– Знаєш, дівчонка, я б щось похавав. В часті годують не очень...

– Господи, яка ж я дурна! – похопилася Оксана. – Зараз, почекай хвилиньку, я тільки збігаю до магазину і назад!

Пациківна метнулася кімнатою, шукаючи господарську торбу. Нарешті нерішуче ступила на поріг.

– Ти посидь трошки сам, добре? Я за харчами скочу. Але... – Оксана знітилася, вибачливо усміхаючись, – я тебе замкну. Тут, сам бачиш, общага...

І пішла. Найближчий гастроном виявився на ремонті, за два квартали – не працював через ремонт касового апарата. Минуло півгодини, година, а Пациківна, як хорт, ганяла містом у пошуках харчів для постояльця. Про хлопця вона не забувала ані на мить, уявляючи, як гарцюватиме на ньому, потім вони поміняються місцями, далі він прилаштується коло неї. І, нарешті, вона зробить те, чого досі ніколи не робила, – посмакує забороненим овочем, який виростає із чоловічих чересел у рожевих сутінках пестошів. Від цих фантазій Пациківну лихоманило, внизу живота щось судомило, а вона, наче закінчена ідіотка, все ще не могла знайти банку шпротів.

Біжучи вулицею, Оксана краєм ока оглядала себе у високих вітринах і не могла впізнати у силуеті веселої куртизанки колись сіреньку, затуркану стару дівку, яка полюбляла сваритися у громадському транспорті й лузала насіння з вікна на голови перехожим.

Тим часом гість Пациківни нудився: нипав з кутка в куток, розглядаючи убогі меблі та їхній вміст. В одній із шухляд знайшов поклади жіночої білизни. Приміряв до грудей великий бюстгальтер, потім – труси «на ваті»... Раптом швидко скинув із себе солдатські манатки і на-

тягнув Оксанині речі. Глянувши в дзеркало, хлопець став корчитися від сміху: у жіночій білизні й кирзаках він був схожий на Лялю-сверхсрочницю, що відала в частині телефонною службою.

Вечоріло. Перші сутінки лягли на діряві дахи та закіптявлені димарі. Напевно, у частині годували-таки не дуже, бо за півгодини після того, як Оксана вибігла, у солдатському шлунку почалися незворотні процеси, які передбачали обов'язкове вивільнення шлаків з організму. Покрутившись кімнатою, хлопець кілька разів шарпнув зачинені двері. Вони не піддалися.

Треба було щось робити, і вояка рішуче зірвав зі стіни плакат з осяйними американськими усмішками. Опісля згорнув папір і кинув у відчинену квартиру. Стало легше.

Солдат задоволено простягся на ліжку, заклавши руки за голову. Вже добряче стемніло, хлопця хилило на сон, але він відігнав його від себе – ще годинка і час було повертатися до казарми. Крім того, в кімнаті завис стійкий туалетний дух.

Солдат спробував увімкнути світло і знайти джерело смороду, але вимикач не працював.

– Страна общага... – буркнув під ніс – Де ж та баба?

І тут у необтяженій творами Достоевського і Кафки стриженій голові солдата сяйнула рятівна думка. Він навпомацки знайшов тумбочку, взяв якийсь флакончик, що пахнув спиртом, і покропив, наче святою водою, і ліжку, і себе, і стіни. Потім знову ліг.

Нарешті клацнув замок.

– Зачекався, милий, я вже тут, зараз хлопчика погодую! – вітром влетіла до кімнати Оксана, обвішана пакунками, наче новорічна ялинка – прикрасами.

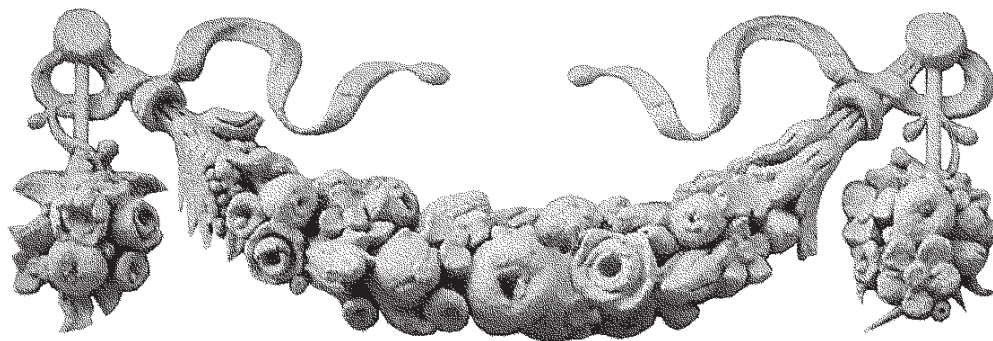
– У тебе світла нема... – буркнув з ліжка хлопець.

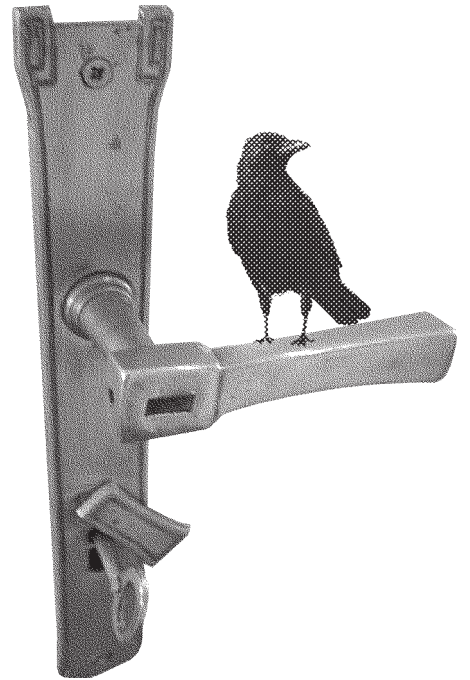
– Є, просто вимикач поламаний, то треба лампочку вкрутити!

За мить спалахнуло світло – і крик жаху вирвався із глибоких грудей Оксани Пациківни, поставив на ноги солдата та пані Запаринюк трьома поверхами нижче. Вся кімната, меблі, ліжка, стіни були поцяцьковані розчином «зеленки», а на сіточці проти комарів, що прикривала квартиру, розлазилась ядуча субстанція, яка ще недавно мучила солдатський кишківник.

– Що ж ти наробив... – прошепотіла Пациківна і зсунулася на підлогу.

Останнє, що вона почула, було гупання на сходах важких кирзових чобіт.

Я В а Н К а
М а р у с Я

I

Трактор у Марії завжди був доглянутим, блискучим і червоним. Коли дівчина пестливо торкалася його гладенького капота гарячими пучками, той у відповідь відгукувався легеньким дрижанням усього залізного тіла.

– Любчику, – тихо мовила дівчина, погладжуючи метал. – Ну що, поїхали?

Прудко вмостилася округлою сідницею у машині, що схопила її в жменю, і дала газу. Трактор плавно рушив, розбризкуючи калюжі та розганяючи курей з-під коліс вискочив з Марусиного подвір'я на гостинець.

За дівочими плечами непомітно зникали чужі садиби, що втопали в палких обіймах квітухих садків, а Маруся міцніше стискала у спітнілих долонях тверді рамена керма, правуючи просто на сонце. Її велику душу, що причаїлася десь між ув'язненими тісним бюстгальтером персами, переповнювала невимовна насолода єднання з Любчиком, – вкоськаним залізним коником. Лиш йому вона звіряла найпотаємніші поривання, лиш він міг мовчки вислухати її жалі, співчутливо пускаючи в синє небо струнку цівку диму.

– Стій, бабо, стій! – раптово закричав хтось з-під коліс. Застріяна Маруся неквапно визирнула з кабіни і побачила фермера Мирона Баумкетнера, який приліпився всім тілом до бампера. З кутика його вуст струменів тоненький кривавий потічок.

– Знов нічого не бачиш, заразо?! Мало мене не вбила. Чи хочеш, як минулого року? Старого Приздовського так і не відкачали. Потім мусили придумувати, що то він сам під колеса кинувся через розвал Союзу. Зі мною так не пройде – підеш до криміналу!

– Я ж ненавмисне, – звела вологі волошкові оченята, що ховались у пухнастій тіні вій. – Так, задумалась...

Вона ніяково погладила бампер трактора, ретельно витираючи з нього свіжу кров, і важко зітхнула.

– Чого ти причепився, Мироне, я ж на поле твоє їду, як домовились, – голос її звучав глибоко і млосно. Слова виходили округлими, оксамитово-м'якими. – А ти чогось до коліс моїх тулишся...

– Не до коліс, зовсім не до них... – схвильовано захрипів Мирон, поглинаючи жадібними очима дівчину. – Марусино, ти ж знаєш, я не вступлюся, бо люблю тебе! Лишися того трактора, а я тобі «МеЖо» за валюту куплю – от тоді наїздишся!

Мирон якимось необачно близько підійшов до Марусі, важко дихаючи їй просто в обличчя. Дівчина поморщилась – у повітрі розлилась ядуча суміш запахів: цибулі, тютюну й одеколону «Шахт'юр».

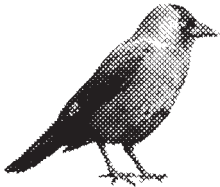
– Відступися, – запручалася в обіймах.

Аж тут ожив трактор: випустив в обличчя кривдника чорний клуб диму і рушив просто на нього.

– Чого ж ти його на «ручник» не поставила, ненормальна! – заверещав бригадир.

За хвилину він щодуху гнав вулицею додому.

– Гарний Любчик, чемний. Береже свою Марусю, – поплескала дівчина трактор по колесу і відчула, як в машині щось під капотом напнялося, з труби на свободу вирвався на диво чистий струмок диму. Він нагадував вельон в останній моделі Пако Рабанна. Двигун працював, муркочучи на вушко приятельці: «Люб-люб-люблю!» Маруся стрибнула в кабіну. Машина радісно вибігла з села й опинилась на ґрунтівці, що провадила на Попів Пляц.

Дівчина радісно раз-по-раз тисла на Любчиків газ, відчуваючи вселенську радість і торжество плоті. Трактор прудко мчав дорогою, повторюючи її звивини: вверх-вниз, вверх-вниз, вверх-вниз. Марусі здавалося, що усі сто п'ятдесят Любчикових кінських сил поліфонічно виспівували: «Ой, Марічко, чичері, чичері-чичері, розчеши ми кучері...» І від цього солодка трема розливалась усіма членами веселого Марусиного тіла.

II

Тим часом роздратований Мирон дістався нарешті домівки. Пес Босий, який вважав себе сенбернарном, був безжально відкинутий до буди.

Уже в тихій хаті Мирон рішуче роздягся до гола і став перед дзеркалом. У засидженому мухами свічаді відбилосся волохате видображення старого парубка. Усе в нього було на місці: дві руки до колін, кремезні короткі ноги, широкі груди. Буря і натиск, одне слово.

Чоловік зігнув руки й із задоволенням спостеріг, як під товстою шкірою картоплинами набрякли м'язи.

– І чого вона ще хоче?

Мирон із задоволенням вдивлявся у власне видображення і все більше переконувався, що він – правдивий змієборець. Може, навіть Кирило Кожум'яка. До грецьких форм, правда, додалася місцева непрохідна рослинність. Чоловік був вкритий нею від п'ят – до брів. Якийсь час Мирон пробував з цим боротися: вищипував пінцетом, поливав себе перекисом водню, але небавом здався – природа перемогла.

Відчуваючи приплив моці, Мирон пружно підстрибнув, раптово зрушивши з опори «маятник Фуко», який досі не давався чути.

– От дурна баба, – прошепотів, – золото, а не хлоп.

Хотів уже повернутись, але погляд упав на обличчя. Настрій відразу зіпсувся – тут справді не було чим похвалитись: на квадратній голові, вкритій кушуватим волоссям невизначеного кольору, за крутими надбровними дугами ховалися маленькі зелені очиці, які розділяв довгий орлиний ніс. Здавалося, що це саме той череп перехідної форми від мавпи до неандертальця, який так довго шукають мало не всі вчені світу.

Та й вираз обличчя Мирона будь-якої пори був однаково лютим.

– Зараза, я все більше стаю схожим на дзідзя... – злостиво просичав, простуючи на кухню.

А там біля газової плити сидів сухий дідок із головою каліфорнійського грифа-стервятника.

– Що, знов Маруська в дупу копнула? А чого це ти свою господарку наставив? Вберися, чучман, бо то тобі не допоможе, навіть якби на Великдень по Бурачковичах голим ходив.

– Не допоможе, не допоможе, а що допоможе? Нічого з нею не можу зробити.

Мирон рукою затулив встидне місце, але воно було завелике й однаково визирало на світ Божий. То мусив прикритись від діда табуреткою.

– Що я тобі скажу, внучку, – почухав старий сиві волохаті груди. Його нігті заскрипіли об волосяний панцир. – Хлопом треба бути. Візьми ти її в обидві руки, стисни, і...

– Вже брав.

– Ну?

– Не можу.

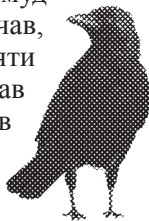
– Як не можеш? У нас в родині до теї справи нічим тільки Славко Спудерський був. І то через те, що гранату помежи коліна на війні запхав. Дурнувате – не мало сили чеку витігнути. Але нічого, родина йому допомогла дітей запровадити, фамілія не повинна сі обривати...

– Та не через неміч я не можу! Трактор клятий не дає. Тільки приступлю до Марусі – заводиться і мене бампером в пилі!

– О, кур-р-р-р-р-р-р! – зашипів через беззубий рот старий. – То спали ти його! Вночі сірку в бак – і ходу! А як боїшся, то обливайся зимною водою зрана й надвечір. Доктори пишуть, що то дуже помічне на розрядку в крижах.

Приголомшений Мирон дивився на здідзя залитими слізьми зрачками.

– Боже, який ви мудрий... А-йой! – закричав, намагаючись обійняти старого. Табурет випав з руки і твердо гепнув йому на ногу. Але перед тим незворушно травмував Миронів «маятник Фуко».

– Лети, матолку, за нею, але сподні не забудь! – кричав услід внуцьові здідзьо. – Кавалірі...

III

Стареньке сонце помалу дибало до zenіту, ліниво обігриваючи Бурачковичі, поля навкруг, ліси, багна, фіолетову від русалок Стиранку та прудкий Марусин трактор на Поповому пляці. Знавіснілий жайвір у небі так верещав пісню кохання, що її напевно чули і в Лопушні, і у Львові, і на острові Ява поміж теплового тропічного моря. Смутляві жінки з племені макасари з оголеними пружними грудьми на хвильку відірвалися від заготівлі кокосової копри та глянули на небо – хто ж там так галасує? А може, це наспіла любов?

Маруся млосно усміхнулася. Вона бачила цих безсоромно заголених тропіканок на го-

генівській репродукції у власному виходку, яку повісив статево дозріваючий братчик Юрко. Її охопило невимовне бажання скинути з себе зайве манаття, що робило її цивілізованою, і хоч на мить відчутися індонезійкою. Тож хутко поскидала всю зайвину, яка жадібно приховувала від світу Марусині принади.

Наче тільки цього й чекаючи, теплий весняний вітерець потерся голеною щокою об молочні пагорби грудей, ніжно торкнувся плоского живота і ковзнув нижче – відкривати безкінечну таїну дівочого межиніжжя.

Дівчина весело, у весь голос засміялася – аж жайвір затих.

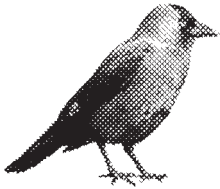
Міцніше схопившись за відполірований доторками

перемикач швидкостей, вона піддала газу. Любчик відразу підхопив гру, прудко помчав Поповим пляцом, залишаючи позаду себе незагоєні борозни ріллі. Його блискучі леміші глибоко входили у чорне лоно землі, будили його від сну, і воно відкривалося до отетерілого сонця, неба, Марусі задавленим чорним криком народження і хіті. І вже не бурачковицька трактористка сиділа за кермом машини, а якась яванка Дасіба провадила Любчика між височезними пальмами та хвойними деревами. А поряд щось ласкаво шепотіло розніжене тепле море, повне хижих акул і безцінних перлів.

Підкоряючись спазматичним рухам Марусі, яка ошаліло співала під бурачковицьким небом яванську народну пісню, що мелодією нагадувала «Не питай, чому в мене заплакані очі», слухняний Любчик виписував на грішному тілі Попового пляцу «ай лав ю». Коли ж тремтіння

його гарячого металевого тіла цілком переда-лося вершниці, коли яванська пісня органічно перейшла в стогін та цокіт зубів, коли Марусині здалося, що саме сонце народилось у її лоні та розлилось по всьому тілу солодким полум'ям... Любчик раптово заглох.

– Ч-чого т-ти-и... – здавлено прошепотіла за-клякла за кермом. Їй все не вірилося, що все скінчилось. Вона не могла відірвати затерплх рук від керма. Мозок давав команди, а вони їх ігнорували, сподіваючись на повернення до «Індонезії». Намарно. Нарешті дівоче тіло подалося, обм'якло – Маруся розчаровано залишила трактор.

– Дорогенький, золотко моє, що трапилось? – шепотіла, погладжуючи Любчикові колеса. – Ну давай, маленький, рухайся... Я ж тебе так люблю...

Але неблаганний Любчик німував. Зачекавши якийсь час, вона взялася за охололий двигун машини. Брала в гарячі долоні якісь деталі, ласкаво погладжувала потужне чоло двигуна, навіть приклалася сухими вустами до вентилятора. Жодного відгуку. Вимашена солідолом і соляркою, дівчина втомлено сіла, притулившись спиною до колеса. Гірка безнадія затопила її душу та околиці.

Враз крізь поволоку сліз вона побачила волохату фігуру, що вийшла з лісосмуги і простувала до неї у ритмі маршу «Вальпургієва ніч» Шарля Гуно. Лиш Бог та дзідзьо могли знати, що коштувало Миронові Баумкетнеру висидіти годину в кущах, наглядаючи за Марусиною оранкою. Під час обсервації у «хутрі» Мирона зовсім недоречно заплуталися кілька бджіл і йому довелося рятуватись. Коли ж вивільнився від них – трактор уже стояв, а Маруся, повернувшись до чоловіка округлим задчком, порпалася в нутрощах машини. І Мирон не витримав – зірвався

на рівні, переможним кроком вийшов з лісосмуги. Та не всі бджоли облишили привітні Миронові хащі на спині та грудях, кілька з них таки досягли чистої шкіри і від усього серця вжалили фермера. Мирон кинувся до Марусі.

– Бджоли, бджоли повитягуї! – заволав до переляканої дівчини. – Та швидше, бо здохну тут, у тебе на очах!

Трактористка взялася виловлювати комах і витягувати їх жала. Дивно, але після Любчикової зради їй навіть подобалося торкатись дубленої Миронової шкіри. А той, незважаючи на біль, не зводив палаючих фермерських очей з дівочого тіла; жадібно вдихав солодкий запах її волосся, бачив, як сива краплинка поту скотилася між її грудей і, набираючи швидкість, ковзнула аж у рожеве вічко пупчика.

Мирон обережно пригорнув кохану. Вона не пручалась: усі бджоли були вже на волі, але їй не хотілося забирати рук від чоловіка.

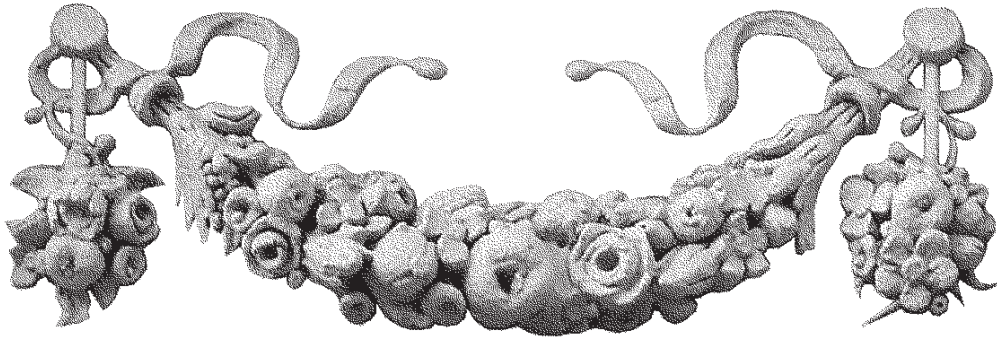
– Знаєш, мені трактор заглох. Здається, маслонусос полетів... – видихнула йому в вухо.

– У мене є...

Коли Маруся розплющила очі, вже давно час було полуднувати. Старече сонце тягло свої жовті лахи до заходу, в лісосмузі птахи метушливо відкладали де доведеться яйця, чорна рілля пахла хлівом і травою. Дівчина подивилася на притихлого на ній Мирона й усміхнулася – до його задка приліпився торішній тополиний лист.

– Лю-юбчи-ик... – прошепотіла.

Цієї ж миті на далекому острові Ява смугляві жінки з племені макасари із оголеними пружними персами відірвалися від заготовівлі кокосової копри й зацікавлено подивилися на небо – куди це пропав галасливий жайвір? І чому важка, щемлива втома раптом поселилась у їх лонах? Мабуть, це таки прийшла любов...

С

Н

а

А

Ю

Ч

і

я

*Заробітчанський епістолярій***Лист I**

Дорога цьоцю Галю!

Пише до вас ваш рідний небіж Ігор. От я вже і в Неаполі. Добирались ми до нього спершу автобусом до Кракова. В автобусі «італійців» було більшість і майже самі жінки зі Самбора, Кременця і Теробовлі, які теж їхали на заробки в Італію. Тут зі мною сталась прикра пригода – пасажирки напоїли мене і змусили співати на польській митниці італійську пісню «Санта Лючія» по-українськи. Слова я взяв з пісні Іри Білик «Так просто». Через це мене хотіли депортувати назад у Бурачковичі. Але дівчата сказали, що я їду на прощу, і мене відпустили. Решта дороги від Кракова до Риму я старався не склепити очей, щоб ті нарвані баби мені знов чогось не зробили. Але таки не втримався і заснув в Австрії. Прокинувся на італійському кордоні в памперсах на голому тілі. Прикордонники не хотіли мене пускати, розрізали памперси – думали, що там наркотик, і відпустили тільки тоді, як Пазя Манякова з Чорткова сказала їм по-італійськи, що в мене нетримання... Ну, там... Ви знаєте, ви ж фельшер. Так я доїхав до Неаполя.

Цілую вашу руку. Передайте привіт Бровкові й пильуйте, щоб не гонив за качатами.

Лист II

Бонджорно, дорога цьоцю Галю!

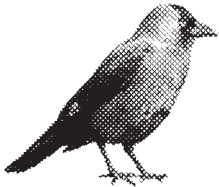
Неаполь – то таке місто, ніби Львів, тільки на морі. Жодна зараза тут не знає ні слова по-українськи, а навколо самі кучеряві італійці. Вчора бачив дельфінів – вони такі, як наш Бровко, але поголені і не гавкають. Вчора один негр виміняв мої старі дермантинкові мешти,

що ви мені купили на Миколая, на дуже пристойні кросівки з лямпочками на п'ятах. Коли ступаєш – вони блимають.

Неаполітанські українці збираються в одному місці щонеділі. Говорять про Ющенка, ціни на помаранчі й роботу. Позавчора в мене скінчилося сало, яке ви мені дали на дорогу, щоб не засмерділось на стриху, і я мусив піти на ту українську біржу. А тут мені всміхнулась доля, як сонце з-за корча! Всі наші чомусь відмовились від пропозиції доглядати старого самотнього паралітика на віллі «Лючія», то ця робота дісталась мені! Італія – ти ще мене не знаєш! Я страшний в роботі...

Внук старого завіз мене на віллу, де мешкає на самоті паралітик, а відтепер – я. Місце чудове: справа гора Везувій куриться, зліва – море. А посередині наша хата в саду з басейном. В крані завше є гаряча вода. Кухня – як лічниця імені Данила Галицького в Бурачковичах, де мені вирізали сліпу кишку – всюди чисто, добре пахне, і світло ніхто не відключає. По саду бігає пес, в два рази більший за Бровка. Називається Нерон, бо є неаполітанським мастифом. Шкіра йому їздить від задниці до носа. З першого дня він мене не полюбив: я його посмикав за обрубок хвоста, як вдома нашого Бровка, а він мені подер калісони, спортивні штани, майку з Мадонною і ватяну камізельку, що ви мені пошили на уродини. Порятувався, коли почав співати «Санта Лючію» зі словами Іри Білик. Пес завив, закашлявся і спробував втопитися в басейні. З веранди випала шибка, а в покоях тріснув акваріум з рибами в позлітці.

На мій спів з хати на ганок виїхав електричний візок з дідом Панасом (так я кличу паралітичного сеньйора Паоло, якого маю доглядати). Він тихо сміявся, щось гукав і пускав слину на піжаму. Видно, йому припав до душі мій спів.

Він весь час повторював: «Бамбіно, бамбіно» (дитинко, тобто). Я йому зразу видав Лючію «на біс». Цього разу в клітці здох канарок та Везувій випустив цівку диму з жерла. Старий тішився як дитина і все повторював «бамбіно».

Арреведерчі, дорога цьоцю, цілуйте Бровка від мене в зимний ніс і не давайте йому скисло-го борщу, бо його здуває.

Лист III

Бонджорно, каро міо танте Галя!

Ось уже два тижні я мию діда Панаса і співаю йому «Санту Лючію». Маю до миття старого спеціальні гумові рукавиці, такі, як в нашого електрика Мілька, якого забило громом на Зелені свята, тільки жовті. Спочатку дід троху брикав, як я шкробав його щіткою до миття підлоги, але коли натер його лисину поліролем «Пронто» – затих. Чи то від тих ванн, чи то від мого співу, але в діда Панаса почало рости волосся на голові, і він став мукати в ритмі пісні. Вже вільно каже: «Так просто». Я помирився з псом Нероном. З ящиків з-під бананів зробив йому буди і посадив на телефонний дріт.

Цими днями до вас має заїхати мій знайомий Петро Шпак, що робить мусорщиком в Неаполі. Я ним передав вам посилку з харчами. То все зекономені на старому. Він непогано почав їсти розмочений корм для псів з кетчупом, а Нерон призвичаївся лапати кротів в саду. Гроші складаю в кишеньку на трусах, яку ви пришили.

Якщо Бровка почав линяти – вичешіть його моїм кавалерським гребінцем, я маю масажну щітку від голови паралітика.

Чао, каро міо!

Лист IV

Бонджорно, каро бамбіно Галя!

Отримав вашого листа. Дуже радий за Бровка, який одужує після наїзду трактора. Не випускайте, дорога цьоцю, його на вулицю, він завше не любив техніки. А в мене все бабене (добре). Дід Панас під мою опікою почав потихеньку ходити, та я ще не привчив його до туалету. Зате вже досить добре розуміє по-українськи. Каже на мене Лючано. Як на їхнього співака Паваротті. Той співає чисто як наш Іво Бобул.

Читав старому «Гайдамаки» Шевченка вголос. Дідок так плакав, що навіть Нерон в буді почав вити! Питався, хто такі москалі. Я сказав, що то Путін. Потому дід Панас на мигах попросив випити. А я якраз в залі для гімнастики перший раз вигнав самогонки з їхніх грейпфруктів. То такі помаранчі, але гіркі, як пігулки від поносу. Ви знаєте, ви ж фельдшер. Налив старому перваку в амфору. Причастилися... І пішло-поїхало! Спершу Панас випив всю воду з басейну. Потім ми організували перегони. Старий ганяв на інвалідному візку, а я – на Нероні. Два рази виграв він, а коли в діда сіли батарейки – то я. Потім цілу ніч співали «Червону калину», «Зажурились галичанки», «Чому розплетена коса, бо на очах блищить сльоза» і, ясна річ, «Санту Лючію» на соло.

Знайшов для вас, дорога цьоця Галю, на стриху дуже гарний відріз на шлюбну сукню, передам Петром Шпаком при okazji. Трошки його пожерла міль, але ще придатний на вельон, якщо в дірки позапихати настурції.

Лист V

Чао, каро сеньйоріна Галя!

Мій дід Панас зовсім здурів! Захотів, щоб я його допровадив до... борделю! Процес пішов:

кінець світу і моєму вихованню. Мусів виконати забаганку – поїхали в місто. Я на авті їздити не вмію, то дід взяв мене на інвалідний візочок. В Неаполі на нас дивились, як на вар'ятів, курви на трасі падали зі сміху, і жодна не захотіла підійти. Аж якась зголосилась – в кедах і в капронах Червоноградської панчішно-шкарпеткової фабрики. Ми її підібрали й доправили на віллу. Удома дівчина чомусь зразу взялася за мене – запустила руки просто в... Ну, ви знаєте куди, цьоцю, ви ж фельдшер. А в мене там гроші! І лоскоти... Поки я боронився, старий підкрався до повії ззаду. А вона як закричить: «Ах ти ж, старий пердуюху!» Наша виявилась, з Коломий.

Тепер Мирося живе разом з нами. Діда миємо вдвох і дуже тішимося з того. Мироська придумала поливати Панаса зі шланга струменем води. Раз ледве його від плитки відшкребли. Старий розквітає на очах – моя Мироська вишила йому сорочку, а я змайстрував бартку – гуцульський топірець. Тепер маємо нову забаву: я рулюю візком, а старий збиває барткою помаранчі з дерев. Раз навіть ліхтарню збив разом з гніздом лелеки.

Цьоцю, дуже вас прошу – виводьте Бровка вигулювати за село, бо Нерон на ланцузі зовсім захирів: вже навіть не виє, мухи не лапає, від сучки чау-чау відмовився. Бровка можете потішити – виміняв для нього на базарі за фігурку голого янгола з Панасового саду фірмову буду з обігрівом і вікнами на південь. На цьому чао! Буона нотте!

Лист VI

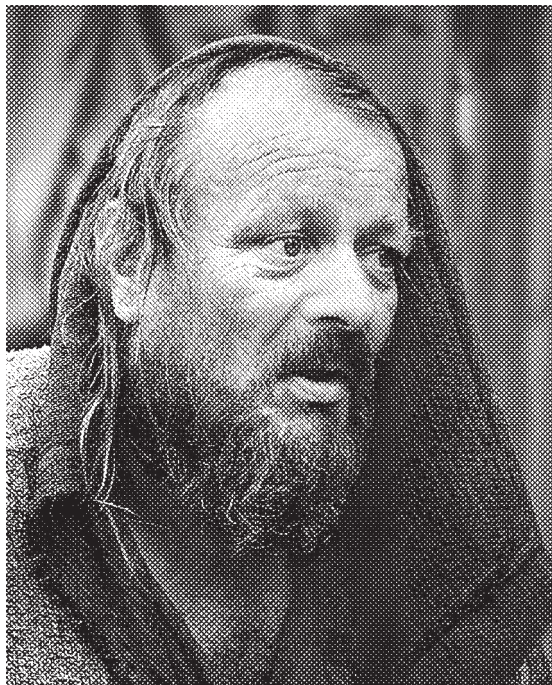
Дорога цьоцю Галю!

Це, напевно, останній лист, бо з Божою і вашою поміччю сподіваюсь, що незабаром з Миросею будемо вже у Бурачковичах. Сталось не-

поправне – ми втратили нашого діда Панаса. Якось вранці я побачив труп Нерона. Хотів його поховати, аж тут нагодився старий. Як побачив небіжчика, вірите, цьоцю, дідок закотив очі й заверещав: «Каморра! Каморра!» Я думав, що старий з розуму з'їхав – якась комора йому сниться. А виявилось, що «коморою» в Неаполі мафію називають. Ту «комору» найняв рідний внук діда Панаса, щоб дістати спадок. Він думав, що той і так помре. Але хтось йому сказав, що бачив, як ми в Неаполь на дівки їздили... Ранком мафія забила Нерона, а ввечері мала надійти черга на нас.

Ми не збирались здаватися. Я підключив струм до води в басейні. Відразу сплигло два мафіозі в капелюхах. Мирося (ото здібна жінка!) спицями до в'язання викопала чотири ями в садочку, надвечір туди впало аж чотири мафійники. Стріляти нападники боялись, видно, не хотіли побити в хаті дорогу порцеляну, то почали кидати в нас гранати. Старий, хоть і паралітик, розстрілював їх в повітрі з газового пістолета. Так ми і відбились. На radoшах зробили забаву, як завжди, зі самогонкою і перегонами, але цього разу я гарцював на Миросі, бо Нерона ми поховали за селом. При забаві не помітили, як старий звалився в яму до бандитів, де вони його й замордували газовими балончиками. Так ми лишилися без роботи і вілли.

Тепер мушу вас ласкаво попросити, дорога цьоцю Галю, щоб ви продали хату і вислали грошей нам назад на дорогу, бо до борделю я Миросю не пушу, а її вишиванки в Неаполі ніхто не бере. Якщо можна, продайте і Бровка (він рідкісної породи лабрадор сумчатий), тоді ми вам навіть презент привеземо з Італії. Наперед вдячні завжди ваші Ігор, Мирося і маленький Юрчик, ваш майже внук...

Г а м л е Ш

У

П р и т у л к У

Того дня в актовій залі Першого демократичного притулку для престарілих імені Пилипа Орлика ніде було яблуку впасти. Останній раз тут збиралось стільки люду, коли прощалися зі сторожем Якимом – того розірвало разом з паровим котлом, на якому він заснув.

– Попрошу лежачих не мукати! Пане Стахурський, вам окреме запрошення потрібне? Перестаньте вимахувати милицею з державним прапором перед Рябковим – ви не на мітингу, – круглолиця завідувачка притулку Альбіна Франківна Шопна задзвонила олівцем по графіну з жовтою водою. Від цього у водоймі прокинулись два пуголовки і заметались серед осаду. – Через тиждень до нас прибуде комісія з облсоцбезу, щоб вирішити долю закладу. На верхах є думка, що притулок для престарілих у Бурачковичах треба приєднати до цвинтаря, бо ми не даємо прибутку для держави. Рябков, це вас теж стосується! Негайно припиніть колоти пана Стахурського червоним прапорцем в очі. Він же в окулярах. Отже, ми повинні щось придумати, щоб притулок залишили на державному фінансуванні. Прошу висловлюватись.

Першим, як завжди, за слово вхопився гарячий Рябков на інвалідному візку з червоним прапорцем і нашитими на піжаму сержантськими погонами.

– А шо думать?! Прийде комісія – двері на замок і взять їх в заложники, японка-мать. І не випускати гадів, пока харчі не завезуть. А там, глядиш, і НАТО б за горло взяли. Я б цьому Бушу... Ех, нема тут мого комбата! Ми з Петровичем, печки-лавочки, в два щота це дело б обтяпали!

– Терорист більшовицький! – прохрипів пан Стахурський на милицях. – Ми ж у європейській державі живемо! Треба скласти супліку

президентові, що гинемо. Пам'ятаю, як у сорок четвертому в кривці...

– А я думаю, що треба перекрити колію на Варшаву, – тихо сказала богомільна нянечка Соня, яку вигнали з дому два роки тому, бо вона не хотіла старцювати. – Хай тоді по наших кісточках поїздять, нелюди...

– Тільки без тероризму! – гостро сказала Альбіна Франківна. – Підніміть голову професорові Бібківу! Пане професоре, ви доктор астрофізичних наук, може, щось порадите? Що нам зірки віщують?

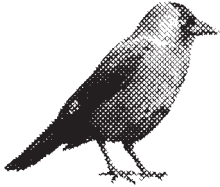
– Гам... гам... – заплямкав губами професор.

– Геніальна думка! – почервоніла від збудження завідувачка. – Ми поставимо для комісії виставу «Гамлет»! Нехай побачать, які таланти тут у нас пропадають!

На цьому і порішили. Мешканці притулку взялися розподіляти ролі. Гамлетом хотіли призначити професора Бібківа, але той не розлучався із судном, тож його кандидатура не пройшла. Вибрали таки пана Стахурського – у нього за плечима була клясична гімназія. Офелією стала нянечка Соня, привидом батька Гамлета – більшовик Рябков, Лаертом – новий сторож закладу, звільнений з армії за продаж в Азербайджан онуч прапорщик Гнида. Решту ролей за сценою мала читати Альбіна Франківна.

Щоб якось підготувати до прем'єри Гамлета, якому ледве вистачало сил тягнути за собою милиці, кожен з обіду офірував ложку каші і ковток підсолодженого чаю. Усіх учасників імпрези поселили в одній кімнаті і під час сну читали вголос п'єсу – щоб ліпше запам'яталася.

І от настав великий день прем'єри. У першому ряді, на який усі казали «ложа», сиділа поважна комісія: голова добродійного фонду

«Псяче життя» Роман Дробко, директор меморіального цвинтаря «Тиха ніч» Остап Склепуньо, колишня солістка балету «Смерть на сцені» Оріся Синяк та її коханець (голова комісії) – шеф комунальних викидів у колектор магістрату Іван Рурко.

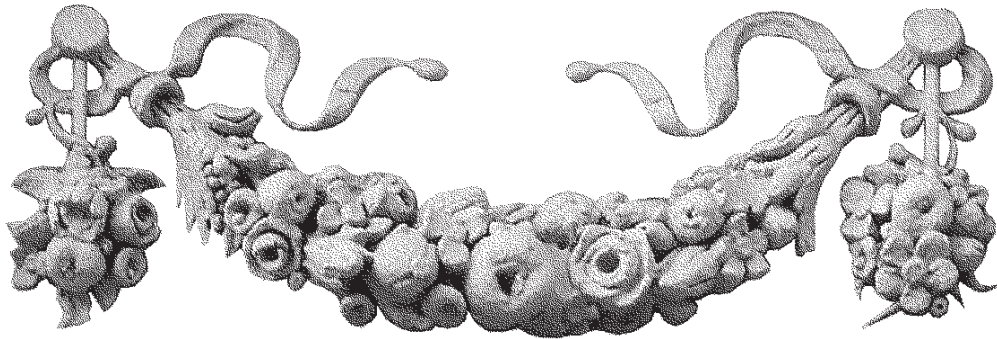
Вистава пройшла чудово. Особливо зворушливо виглядала нянечка Соня, вбрана у старі фіранки, на шпильках, з розпущеним по спині сивим волоссям. Правда, був і маленький зрив програми. Коли Гамлет-Стахурський, спершись на рипучі милиці, проголошував свій знаменитий монолог: «Чи бути, чи не бути – ось у чім питання. Що благородніше? Коритись долі і біль від гострих стріл її терпіти, а чи, зітнувшись в герці з морем лиха, покласти край йому? Заснути, вмерти...», на сцену без сценарію вирвався на інвалідному візку привид батька Гамлета більшовик Рябков.

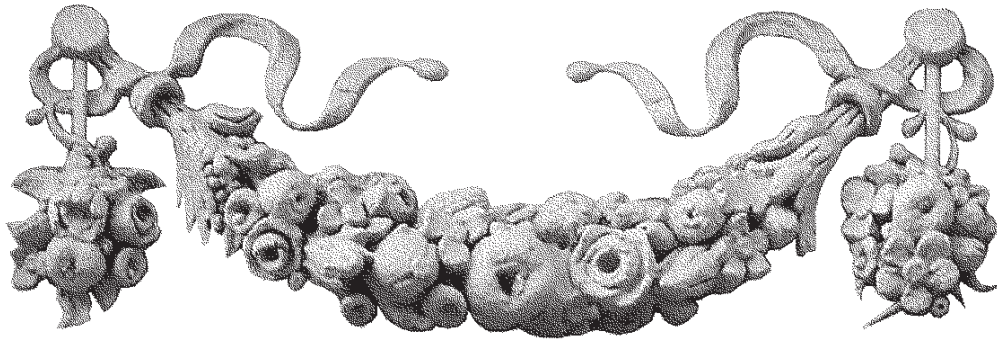
– Сволочі! – закричав у «ложу», – зачим в НАТО лезете? На Колиму, на пріїскі всіх! Убивці!

Але батькового привида милицею швидко втихомирив рішучий Гамлет-Стахурський. Усі повірили, що так Шекспір і написав, бо Оріся поправила шефові комунальних викидів обручку на пальці і млосно прошепотіла у його мокре вухо: «Дуже оригінальна постановка». Це справило враження на пана Рурка. Після закінчення вистави, коли стихли аплодисменти, він узяв слово.

– Шановні панове інваліди, каліки та просто старі порхавки. Ми тут порадилися і рішили не приєднувати таких талановитих людей до меморіального цвинтаря «Тиха ніч», хоча це для вас теж вихід. Гадаю, що з таким театром ви спокійно можете гастролювати містами і селами України, несучи слово великого українського письменника Шиспіра в маси, хоть він і єврей. А люди вас без хліба не залишать!

Члени комісії заплескали в долоні, старі кинулися відливати зомлілу пані Альбіну, і лише професор Бібків щасливо плямкав губами, повторюючи: «Гам-гам...»

ЖИТТЯ П РО ЖИТИ

Н е В М у К У

Н у К Н у Т И

*Нотатки пацієнта***10 травня**

Мене, заслуженого вчителя Підкарпаття Йосипа Тимка, оце щойно поклали до обласної лікарни імені лікаря Звіровського, в якого п'ять років тому вижив перший пацієнт. Про хворобу писати не буду (вона трошки встидна, можна сказати, з-заду виробнича). Як у нас тепер ведеться, у лікарню довелося прийти зі всім своїм: простирадлом, ковдрою, подушками і скальпелем на випадок операції. А після того як мене намагались покласти на одне ліжко разом із паралітиком, який радісно «ходив під себе» і мав надію поділитися цим щастям зі мною (вільних «койко-місць» не було), моя бідна Роксоляна мусила навіть принести розкладачку, яку поставили в коридорі.

Тільки-но я випростав ноги і почав рахувати павуків на стелі, як на мене звернули увагу.

– Ви, прошу пана, вважайте, не лишайте ліжко без надзору, – раптом обізвася кволий голос з-за марлевої фіранки. – Вкрадуть за п'ять секунд разом із тапцями... І не кажіть, що я вас не предупреджав. А тепер – може за приїзд по сто грамів? Мене звати Роман Цюрко. – З-за фіранки помалу з'явилась помережана фіолетовими жилами тоненька рука з повним гранчаком.

– Я не можу, – запручався, – мене, може, навіть оперувати будуть...

– Ви спершу доживіть до теї операції! Якби не хлопці з урології, які ту самогонку женуть, – давно б хробаків годував. Я ж тут уже два роки як безнадійний – запалення надбровних дуг і викривлення хрящевидного суглоба в ширинці. Пийте, не встидайтесь, прийміть як хрещення...

11 травня

Ранковий лікарський обхід вразив мене простотою і виразністю. Першою в коридорі з'явилась санітарка Нуся з великою свічкою, за нею тупотіли два бугаї з психіатрії і вели під руки п'яного головного лікаря Звіровського, який усім мукав одну й ту ж фразу: «Щось ви сьогодні добре виглядаєте. На сторону бігаєте? Покажіть язика». Нарід бадьоро висолоплював обложені язики, як пси на сонце, а лікар важко ликав слину і човгав далі. За ним простував жовтий від ефіру анестезіолог з великою тацею, за яким тягнув ноги кривий Стефко з лопатою. Кожен з пацієнтів кидав на тацю гроші. Якщо ж жертви не було, головний виразно зиркав на кривого Стефка і шипів: «То – ваш». Стефко мовчки брався вимірювати пацієнта рискалем, вираховуючи розміри майбутньої труни.

По обіді в лазареті здійснювся гвалт – виявляється, опришки з урології позливали з капельниць глюкозу на закваску для самогонки. При цьому троє з пацієнтів раптово одужали, а п'ятеро віддали Богу душу. Мені самому довелося двох небіжчиків переносити до кабінету психоаналітика, де працював єдиний кондиціонер.

Виявляється, у шпиталі майже все роблять самі хворі: перуть, варять їсти, пасуть лікарняних свиней та корів, вигулюють слабосилих, оперують, орють шпитальну нивку. Мені, як людині з вищою освітою та панською хворобою, доручили щоранку підіймати перед головною садибою лікарни прапор на тичці. Роман Цюрко натомість відповідав за заміри температури, бо мав єдиний у лікарниці термометр. Особливо чоловік тишився, коли вимірював температуру в молодих жінок, яким не можна було встромляти термометр під пахву, а тільки нижче...

12 травня

Сьогодні великий день – мене оглянув лікар. Пан професор Леопольд Сучик самі лежать у палаті для інфарктників. Уже третій рік. Вони мене втішили, що з моєю болячкою люди пірамід будували і революції робили. Порадив менше їсти, а більше споживати рідини. Порада на часі, бо в пана Цюрка скінчився запас оковитої. Тож ми навідалися в урологію. Пили з грілок. Після того походу у голові спливали лише якісь уривки: візит у гінекологію... танці... бійка з санітарами з психіатрії... братання з токсикоманами... Боже, бачила б мене моя Роксоляна!

13 травня

Добу шукали пана Цюрка. Після відвідин урології його наче корова язиком злизала. Знайшли чоловіка аж надвечір. У морзі, з біркою на носі. Ледве відпоїли самогонкою. Головний як довідався – наказав перевести нещасного на діету Брегга (відро води внутріутробно щогодини) і поселити в палату до енурезників. Тепер пан Цюрко спить на надувному матраці, щоб не втонути, бо не вмів пливати.

14 травня

Сьогодні знову великий день – відкривали прижиттєве погруддя лікарю Звіровському. Скульптор – хворий Юрко Свідерок з онкології, архітектор – пацієнт Зьома-псих. Перед святом санітарка Нуся вичистила геть усі харчі з наших тумбочок. На відкритті чудово співало тріо бандуристок з гінекології (акомпанемент – сліпий кобзар, завідувач офтальмології Андрусь Турок). Батяри з урології організували святковий салют: покидали карбід у судна і позакорковували їх. Стрілянина була як на Пасху. Тільки запах прикрій. Але на нього ніхто не

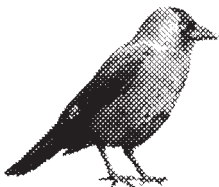
зважав – усі пили алоєве вино з глюкозою і закусували простроченими таблетками сухого спирту. Один необачний чоловік з травматології спробував закурити і запалився зсередини. Вогонь затоптала ногами.

15 травня

Нині була, мабуть, найчорніша днина в історії лічниці імені Звіровського. На світанку на шпиталь підступно напали озвірілі банди стаціонарників з сусіднього туберкульозного диспансеру, яких уже місяць не годували. Дві сотні головорізів увірвались на територію нашої ферми, розстрожили двері, взяли в полон свиней, корів, кролів, нутрій, одну лисицю-чорнобурку, поні, два страуси, три метри бульби і спробували вшитись з нашим добром.

На щастя, на чатах стояв кривий Стефко, якого щоранку мучить безсоння від перепою. Він і вдарив лопатою на сполох по голові одного з нападників. За лічені хвилини лічниця була піднята по тривозі. Усі, хто міг тримати в руках крапельниці, шприци, скальпелі, кинулись у погоню. Обтяжені здобиччю загарбники не змогли далеко втекти. Наші взяли їх в лещата: справа наступав батальйон з травматології, зліва тиснули на ворога розпашілі від боротьби сердечники. А в центрі справжніми левами звичайно бились хлопці з урології.

Вікторія була за нами. Майже всю живність повернули до стаєнь. Та гіркою була перемога. В бою ми вдруге і назавжди втратили Романа Цюрка – скромного пацієнта та мужнього оборонця лічниці імені Звіровського, якого випадково в запалі бою затоптала медсестра Нуся. Іменем героя вирішено назвати провулок між головним корпусом і моргом, який раніше називався «Остання путь». Оголошено збір жертв на гідний пам'ятник герою по поясу.

16 травня

Невгамовні хлопці з урології забарикадувались у відділенні разом із заручницями-медсестрами і висунули уряду вимогу: негайно при своїї Романові Цюрку звання Герой України помертвно, а пільги, які йому належаться, поділити між безнадійними пацієнтами. У разі відмови терористи вимагали літак і квитки до Нью-Йорка. Заклик підтримали всі партії і фракції лічниці. Навіть опортуністи з відділення вуха-горла-носа, які мають все в носі. Після тривалих переговорів з правоохоронцями бажання вимагачів було виконане, і тепер вони по черзі безплатно

катають незрячих на кріслах-качалках. Навіть влаштували перегони. Переміг Юрко Шлюфка і його незрячий напарник Олег Іванович Пуздовський-Крячка, який під час проходження повороту від операційної до трупомийки раптово прозрів.

17 травня

Я помітив: жага жити в мене якось притупилася, бажання щось у собі ремонтувати відпало остаточно. Тепер я регулярно, щоранку, піднімаю над нашим славним притулком скорботи й каліцтва бойовий прапор, скроплений кров'ю мого побратима пана Цюрка, і навіть не намагаюся вирватись із лічниці. Ось уже кілька днів поспіль пробую перекопати мою Роксоляну переселитись у шпиталь. Нам так потрібна лаборантка в патологоанатомію! Та й пісок у нирках собі б підлікувала... Вона ще вагається, але

сподіваюсь, що небаком увіллється в наш славний колектив на правах повноцінної пацієнтки.

20 травня

Вчора урочисто відкрили музей Героя Романа Цюрка. Завідувачем, ясна річ, призначили мене. Я навіть вірш написав – «Пам'яті героя». Не буду хвалитись, але є в ньому зворушливі рядки: «Під сонцем і дощем, в операційній під ножем – ти гордо прапор слави ніс й до перемоги нас призвів!» Кобзар-завідувач з офтальмології А. Турок поклав текст на музику пісні «Дівочка созрела»,

і він чудово на ній лежить.

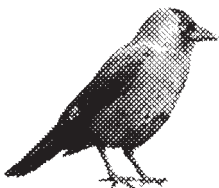
Хлопці з урології знову відзначились – відкрили бордель у приміщенні венерологічного відділення і у день народження пана Цюрка, пам'ять про якого не вмере, не загине, щорічно організують день відкритих дверей і безплатної обслуги для всіх охочих. Мене як завідувача музею і найближчого друга героя пускають у будь-який час за півціни.

25 червня

У мене немає слів, щоб висловити своє обурення! Мене виписують! І за що? За те, що зляпав біля дверей свого музею Юрка Свідерка, який на дверях замість слів «Музей героя» написав «Музей геморою!». Я бив цю падлюку головою об кисневу подушку доти, доки вона не трісла! Подушка тобто. Та його за таку ганьбу

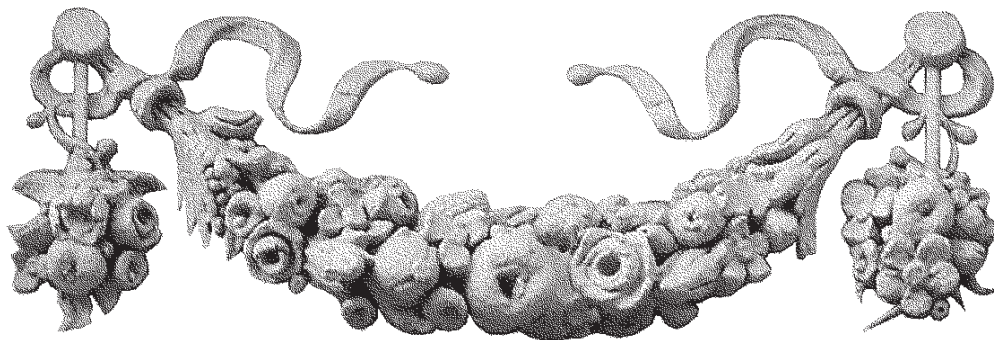
214 взагалі треба було оперувати без наркозу ножівкою до жиліза!

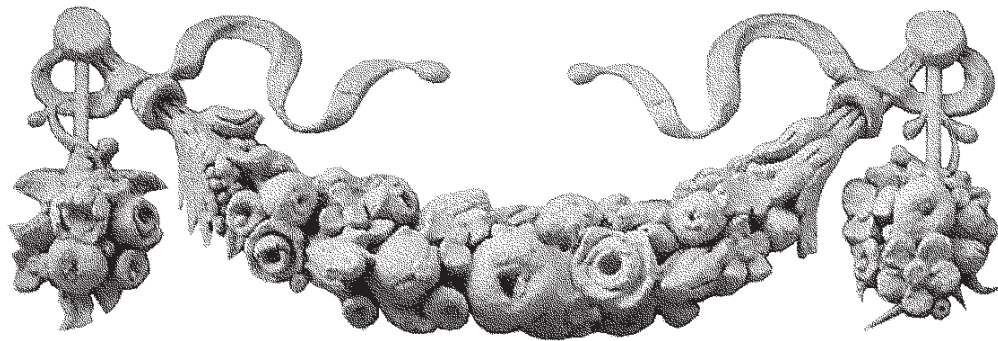
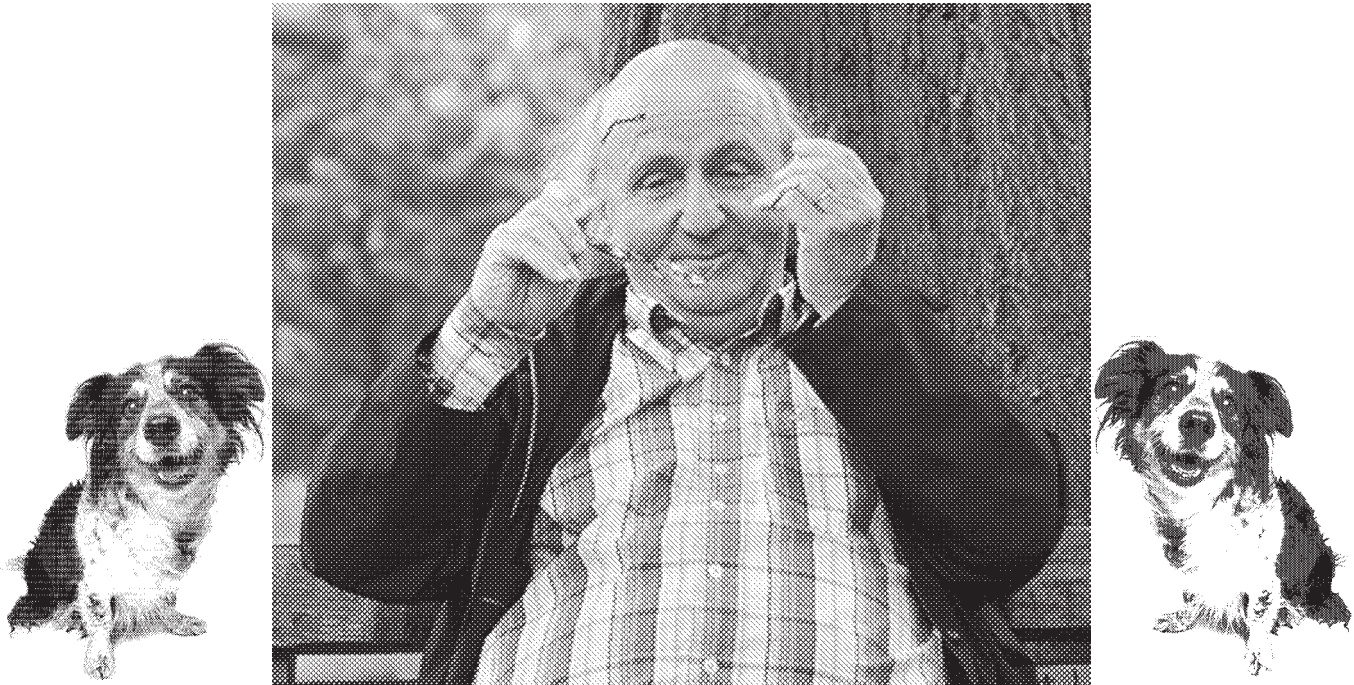
Уже в кабінеті лікаря Звіровського я раптом згадав, що зовсім забув, з якою недугою потрапив у шпиталь. У цьому я щиросердно зізнався завідувачу лічниці. На це він дуже влучно зазначив:

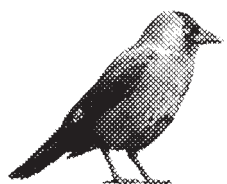
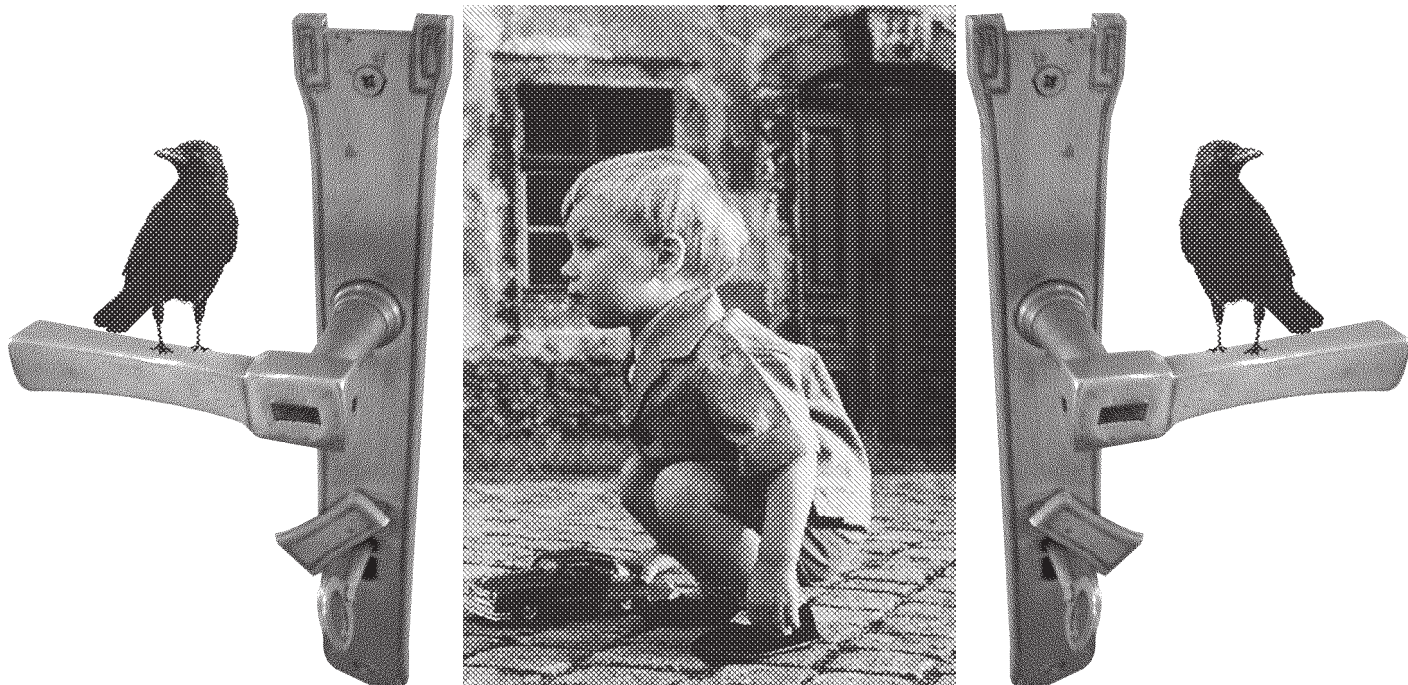

– Наша медицина, пане Тимку, всесильна! Це пацієнти бувають недостатньо витривалими. На цьому світ тримається...

Я назавжди збережу у своєму серці світлий образ лічниці імені Звіровського і зроблю все, щоб потрапити до неї знову. О, у мене, здається, почалася важка форма енурезу...

П

р

о

м

і

ж

н

а

с

т

а

н

ц

і

я

*Секретна розшифровка оголошень диктора
на провінційній залізничній станції
Лопушна пасажи́рська*

(Бадьорий жіночий голос з легким проносом вирвався із загаджених воронами репродукторів. Перелякані пернаті тварі з криками здійнялись у повітря.)

...Тінь-тінь! Альо, граждане і гражданки, їх потомство і супроводжуючі у дальній путь лица! Адміністрація вокзалу і близько лежачих територій убедительно просить соблюдать чистоту з гігієною, а також не вибрасувати мусор з вікон уходящих в даль вагонів! Нарушивші дану просьбу будуть притягнуті за вуха до відповідальності і сильно пожаліють, бо у нашого сержанта міліції Івана Поцика сьодні вкрали кобуру із «чверткою», і він жажде мордобою!

(Той самий голос із грайливими інтонаціями і прицмокуваннями.)

...Тінь-тінь! Салон краси і блеска «Подарок фортуни» підстриже за умеренну плату любого желающего пассажира так, що його рідна жінка не впізнає. Фасони – любі! Кваліфіковані парихмахери з удовольствием підрівняють вам чолку, промасажують вуха і помиють голову, якщо ви роздобудете гар'ячої води. Кстаті – гар'яча вода є у дворнічки тьоті Клави у підвалі. За гривню – відро води з додаваннями оздоровительних трав. Мотя, я всьо правильно сказала? Ти помниш, за рекламу – сто грамів і пончик... Мотя, отстань, бо я щас глупості на весь вокзал наговорю...

(Чути, як хтось цілується просто у мікрофон, плямає губами і повизкує.)

...Тінь-тінь! Граждане пассажири – члени асоціації «Зельоне сукно і карти». Убедительна

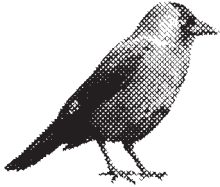
просьба зібратися на пероні біля кіоску «Соки-Коли» для реєстрації учасників з'їзду шулерів України. При собі мать дві колоди сувенірних карт тіпа «Еротік» і паспорт з відбитками пальців. Хто не має відбитків – вам їх відіб'ють кваліфіковані спеціалісти в лиці сержанта міліції Івана Поцика, в якого вкрали сьодні кобуру з «чверткою». Мотя, шо ти там іщеш у пазусі? У мене ж там як у всіх! Ой, щекотно! Убери лапи, падлюка! Лучче свою Нельку лапай!

(В ефірі хтось вовтузиться, сопе, чути ляскіт і регіт. Після тривалої паузи бадьорий жіночий голос із дещо істеричними нотками знову підняв у заплыване хмарами небо зграї ворон.)

...Тінь-тінь! Хто потеряв мальчика п'ятнадцяти лет, следующего з Диканьки в Мадрид, просьба обратитися в кафе «Тьоплий приют», що при вокзальному буфеті номер 8. Адрес мальчика – третій столик справа, лежить головою до виходу. Мотя, накапай мені ще сто грамів, бо я щось у пальці змерзла...

(Булькаючий звук заглушив прибуття на станцію електрички з написом на боці «Шепетівка – Сен-Тропе».)

...Тінь-тінь! Вніманіє женщин легкой поведінки, які собралась на роботу в Італію. Скорий дизель-поїзд «Шепетівка – Сен-Тропе» прибуває на третій путь. Машиніст сказав, що еслі ви скинетесь по 10 баксів на дизельний бензін – доїдуть усі. Кстаті, просьба пенсіонерів, які безпардонно перекрыли третій путь, протестуя протів підвищення цін на водку, сойти з рельсов. Бо як прийде сержант міліції Іван Поцик, в якого сьодні вкрали кобуру з «чверткою», – повідриває вам і ум, і честь, і совість вашої епохи! Мотя, придурок, мені же щекотно! Га-га-га! Я з тобою буду любезною, як тільки свою Нельку пришиєш! Шо вона на мене в бані казала? Тіпа в мене між ногами віз проїде! Та убить її

мало! Ти ж погляди, Мотя, ноги у мене, як в антилопи гну! Ісключітельно паралельні! Так, пацан, не трогай резінку, ти знаєш, працівний, скільки такі труси стоять?..

(Знову булькаючий звук, жіночий голос із репродукторів став уже не таким упевненим, наче сон на нього найшов.)

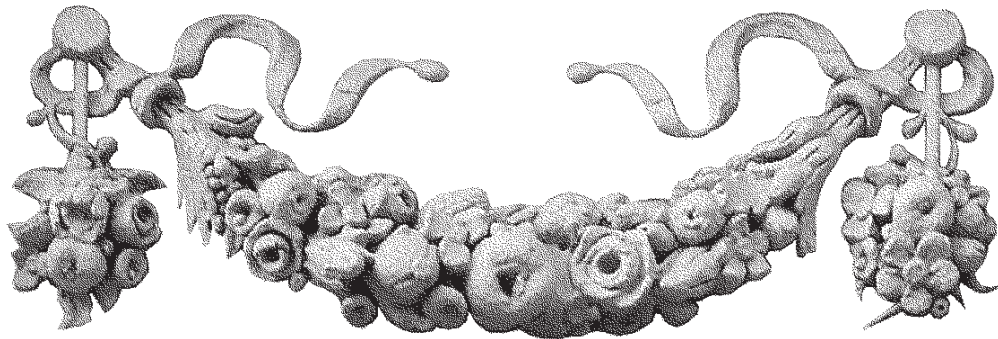
...Тінь-тінь. Дорогі граж-жданс, особливо мужчини приз-зивного віку. Партія «Обратний путь впер'їод» і народний фронт «Веселий Роджер обделаний» приглашає вас-с прийняти на грудь... То єсть прийняти участь в мітингах-реквіюмах по Україн-ні. Кожний фізически пришедший на мітінг получит-ть у своє пользованіс по 20 гривень в національній валют-ті і тонізіруючий напіток «Глоток Молотов-ва». Мотя, дуй на мітін-нг і відстань від мого белья – воно дороге і турецьке, бо це зімній варіант. А мене від т-тебе вже тошн-нить...

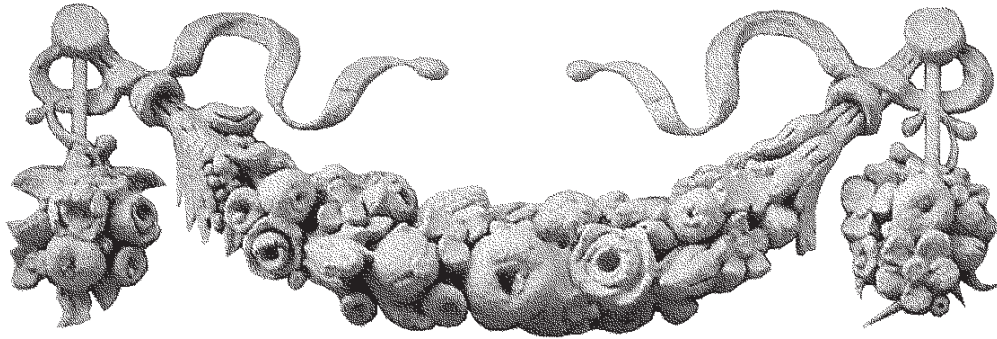
(Після тривалої паузи, заповненої голосним стукотом у двері, криками, боротьбою нанайсь-

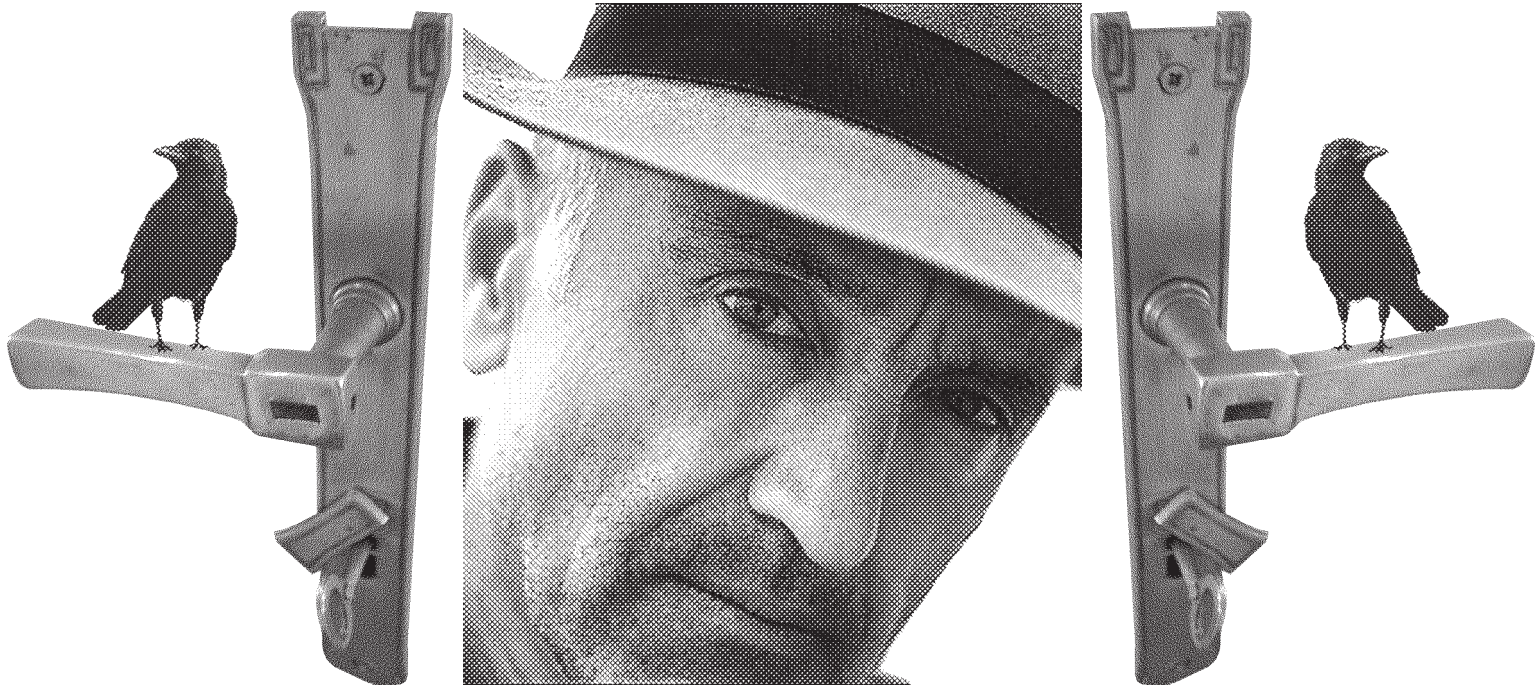
ких хлопчиків, в ефір вирвався рикаючий голос мужчини в стані нормального афекту.)

...Тінь-тінь. Так, придурки, на связі сержант міліції Іван Поцик по клічці Бивень! Хто мене не знає – приятного знакомства. Последній раз придуприждаю, жужики спідонсні, возверніть в зад кобуру і содержимое! Єслі до часа ікс я не получу утрачений реманент – на нашій проміжній станції я установлю диктатуру закона і наведу такий порядок, що вам ніякий «тінь-тінь» не поможе! Конєц связі! Манька, вирубай трансляцію!.. Мать їхню...

(Репродуктори востанне простогнали «тінь-тінь» і затихли. Втішені ворони знову взялися гадити з них на голови переляканих пасажирів, які не вірили своїм очам – усі потяги проїжджали станцію не зупиняючись. Мабуть, машиністам хтось пояснив, що на вокзалі у сержанта Івана Поцика вкрави кобуру з «чверткою», а з ним краще справи не мати. А може, їм просто набридло зупинятися на цій станції. Вона ж проміжна...)

О с і н Ь
О л і г а р х а

Миколу Теодозійовича Сцінського мудрі люди називали у Бурачковичах олігархом. І цілком заслужено. Він був дуже заможним, бо ще з горбачовських часів заклав кооперативне ательє ритуальних послуг «Теплий притулок». Заручившись підтримкою вїйта Великих Бурачковичів пана Задупського, він домігся, щоб магістрат містечка прийняв постанову: «Кожен бурачковицький патріот зобов'язаний бути похованим на Старому цвинтарі завдяки турботам фірми «Теплий притулок». А хто порушить цю постанову, той не патріот і підлягає позбавленню громадянських прав у громадських і приватних туалетах аж до сьомого коліна».

Оскільки ніхто не хотів втрачати свої громадянські права аж до сьомого коліна, то кожен бурачківчанин, якого спіткало горе, негайно телефонував до пана Сцінського на предмет поховання родича. Тож фірма «Теплий притулок» процвітала і розширювалась. Пан Микола навіть імпортував електрокрематорій придбав у фірми «Бауер на цвинтарі», але бурачківчани не прийняли новинку, бо прагли бути похованими дідівським способом – просто в сирій землі. Тож підприємливий пан Сцінський пристосував пристрій фірми «Бауер на цвинтарі» під гриль і постачав смажених у крематорії курчат до найліпших ресторацій Львова і Лопушни.

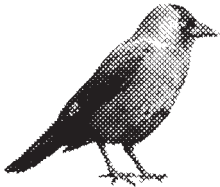
Уже в часи незалежності підприємство пана Сцінського розгорнулося не на жарт. Люди мерли як мухи, і бізнесмен скеровував особливо заможних небіжчиків у філії в Лопушні, Сокалі та Кракові. Виробництво розширювалось, пропозиція не встигала за попитом, тож довелося залучати до роботи студентів академії мистецтв імени козака Мамає. Вони розробили кілька принципово нових виробів для «нових україн-

ців»: домовину броньовану, з туалетом і місцевим освітленням; гріб смалений, з фальбанками і легким драпом; гріб «Польот космонавта» цинковий, з ілюмінатором; труну типу барокко з позолотою і дверними ручками до вічка, а також економічний варіант домовини смаленої, тобто звичайний целофановий кульок для сміття.

Прибравши до рук вигідний поховальний бізнес, пан Сцінський подався у політику – на позачергових виборах до Верховної Ради він балотувався як незалежний депутат від партії «Гнані і голодні завтра і сьогодні». Здавалось, усе в пана олігарха було під контролем: і влада, і цвинтарі, і навіть небіжчики. Пан Сцінський відпочивав на Канарах, лікувався у Кашпіровського і пив воду, заряджену самим Аланом Чумаком. Але була на світі одна людина, яка нізащо не хотіла підкоритися олігархові. Цим зятим повстанцем виявився рідний тато пана Сцінського Теодозій Сцінський. Ніяк не вдавалося синочкові переконати тата, що він його поховає коштом фірми у найкращій домовині типу «Шевроле», з відкідним верхом і підігрівом з усіх боків. Старий на всі пропозиції сина гордо відказував:

– Всьо то гімна вартє! Я си сам таку труну склепаю, що твоїм інжінірам губа трісне! Та я труни стругав, ще як вони попід стіл пішки ходили! Австріякам стругав, німцям за окупації стругав, навіть москалям на Колимі стругав, щоб спокійно лежали, а ти хочеш мені празник зіпсути? Чекай, я тільки паска здойму, то буду прав по дупі, як по барабану...

– Тату, не позорте мене перед всім світом! – заламував пухкі руки нардеп. – Та з мене всі українські олігархи будуть лаха дерти! Хто таке видів, щоби син не міг татові труни порядної зробити! Ходіть зі мною на склад і виберіть до смаку. Навіть можете приміряти на собі...

– Стуль писка! Я сказав, що в своїй буду лежати? Так і буде!

Так і було. Старий Сцінський вибрався в найближчий ліс, зрубав гінкого ясеня, висушив його, настругав дощок, і за рік в нього на горищі красувалася ясно-бурштинова труна. А що чоловік був дуже практичний, то тримав у ній квасоллю-шпарагівку в мішках. А якось нечистий намовив старого приміряти дерев'яний «макінтош». А щоб чіткіше уявити, як він лежатиме бездиханний у власноруч виготовленій домовині, дід попросив жінку закликати фотографа. Коли той прийшов знімкувати «небіжчика», то застав старого зі свічкою в руках із запалими очима. Блимнув спалах, пан Теодозій з полегшенням зітхнув, сів і суворо запитав:

– Юльку, а коли знімки готові будуть?

Потім фотограф Юлік три тижні пролежав у реанімації на атак серця і таки був змушений скористатися послугами фірми «Теплий притулок». Пан Сцінський з цього дуже тішився і казав:

– Татуню мій солоденький! Нам не сваритися треба, а співпрацювати! Ви мені небіжчиків спроваджуйте, а я їх ховати буду. Гроші поділимо...

Але пану Теодозію було не до жартів. Він у розпуці позакладав шпарагівку назад у домовину і з пережиття важко занедужав на свинку. Мучився недовго, місяців три, і віддав Богу душу просто на горищі біля близької його серцю домовини. Перед смертю заповів поховати його у власній труні.

Пан Сцінський хоч і олігарх був, але зламавши батьківський заповіт побоявся. Три дні на фірмі «Теплий притулок» панував траур. Грабарі, теслі, майстрині з виготовлення вінків пили так, ніби прощалися зі світом і любим серцю олігархом. Багатьом уже почало щось

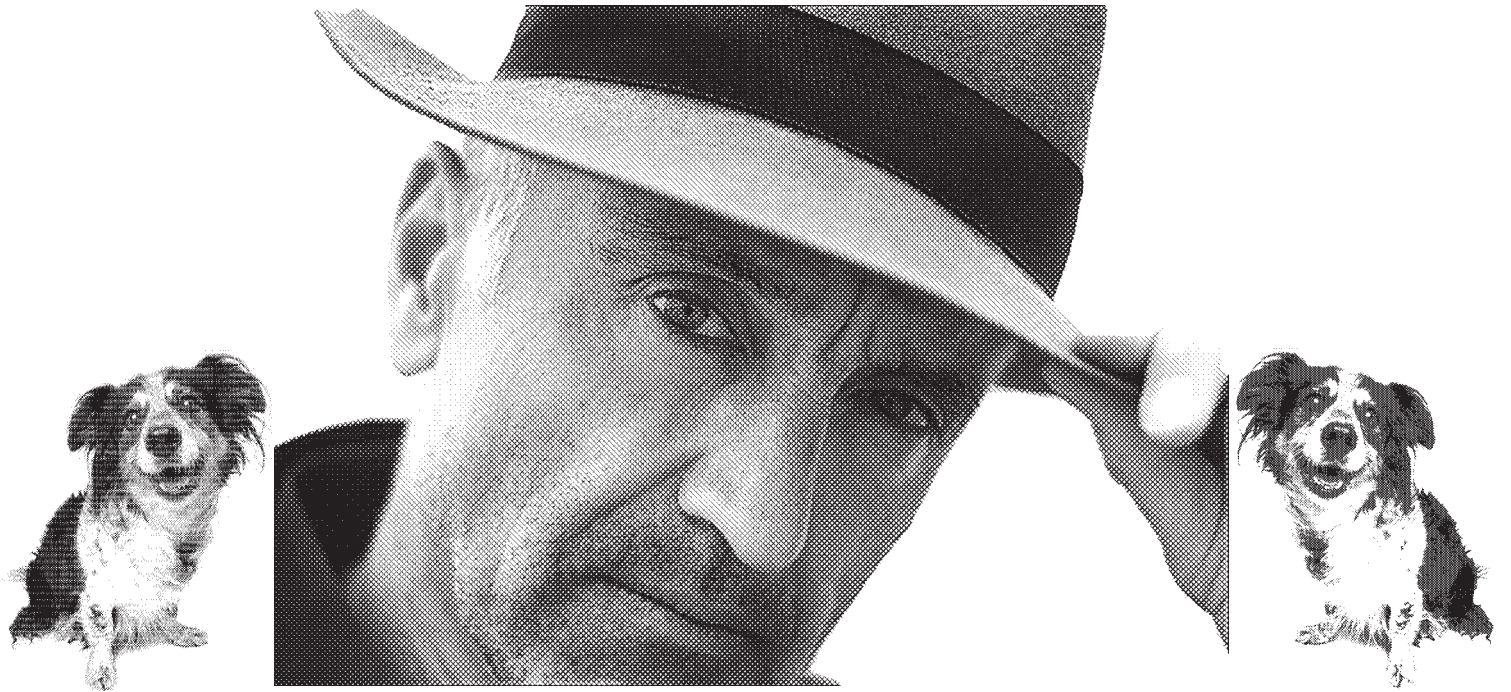
привиджуватися: майстриня з художніх написів на стрічках пані Войтик якось вздріла серед провощених квітів зеленого карлика з рогами і хвостом, дуже схожого на пана Сцінського, але без депутатського значка, а найдосвідченіша бригада грабарів на чолі зі знаним на всі Бурачковичі копачем Петром Цюрком два дні лапала по подвір'ю, як вони казали, червоного хлопчика, що дражнився, показував язика і середній палець.

Власне цій шанованій усіма бригаді й довелося ховати батька олігарха. Домовину на подвір'я з горища винесли вже забиту цвяхами. Священик, якого дяк тримав попід пахви, затинаючись, відспівав парастас, і старого поховали.

Якось ненька олігарха у пошуках шпарагівки навідалась на горище і... знайшла замість мішків із квасолею закоцюбл тушку рідного чоловіка! П'яний Цюрко разом із товаришами замість небіжчика поховав квасоллю!

Словом, набрався олігарх Микола Сцінський ганьби на весь виборчий округ. Після цього справи його різко погіршилися. Прокуратура зацікавилась контрабандним вивозом національних домовин за кордон, обласні чиновники перестали брати хабарі гробами, а якісь опришки порізали шини в його «Мерседесі». А недовзі пана Сцінського затримали еміграційні власті США – він намагався проникнути в Америку у представницькій домовині класу «люкс» без належних документів.

За якийсь час про Сцінського забули. Тим паче, що Бурачковичі виплекали на свою голову нового олігарха. Ним став король громадських туалетів і такого ж харчування Хома Пилипович Дишель на прізвисько Фомка. Його осін ще попереду...

Р О С Л А
С О Б І
Я Л И Н О Н Ь К А

З давніх давен Бурачковичі славились на всю округу ялинковими крадіями. Подейкують, що найзнаменитіший з них Бодьо Німець поцупив колись лісову красуню разом з лампочками і Дідом Морозом від самого райкому партії! Тож Ярکو Богачук на прізвисько Криза (після того як в шахті йому на вухо вагонетка наїхала він злегка схибнувся і його спершу кликали Крейзі, а потім переинакшили на Кризу) мав чого хвилюватися – адже акурат по середині його подвір'я вироста чудова п'ятиметрова голуба ялиця.

Історія її досить несподівана, як і все в Бурачковичах. Колись маленького Ярка завезли на новорічне свято до Львова, у клуб паровозоремонтного заводу. Такої великої, ясної, прикрашеної маленькими поремонтованими паровозиками, ялинки він в житті не бачив. Але найбільше його вразила пісенька, яку співала Снігуронька, в якій дуже ковзали мешти і вона раз-по-раз сідала «на шпагат»: «У лісі-лісі темному, де бродить хитрий лис, росла собі ялинонька і зайчик з нею ріс»... Коли Ярکو повернувся в Бурачковичі, то того ж року він і посадив маленьку голубу яличку, яку свиснув від груддя Леніну.

Минулі роки місцеві ялинкові крадії якимось обминали Ярколке обійстя. За «советів» ялинки спокійненько можна було тягати від пам'ятників будьонівцям, адмінбудинків та пам'ятних знаків на полях битв Захара Беркута з монголо-татарськими ордами. Але з приходом рідної влади все змінилось в гірший бік. При ялинках поставили міліцейські патрулі і тепер тільки в них за грубі можна було купити пухнасте голубеньке деревце. І лише Ярколка ялинка мозолила очі загребушим бурачковицьким злодіям. То ж не дивно, що за два тижні до Новоріччя,

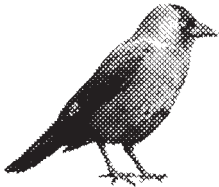
цмудячи шпагатівку в місцевому нічному клубі «Дупа в пиві», Ярکو почув, як за сусіднім столиком Бодьо Німець нахвалявся колегам з фаху:

– А я тоту Ярколку ялинку ножівкою тільки теньк – і вже! Маю покупця на неї аж в Києві! У Верховній Раді холодильники направляє, поважний чоловік. Тільки дивітсі, як хто мені дорогу перейде – під землею знайду і шкіру спущу!

Не допивши трунку, Криза полетів додому. На щастя його ялинонька ще прикрашала подвір'я. Чоловік поцілував її в дупло, пообтрушував з гілок сніг і припнув до стовбура здоровезного пса Куся невизначеної породи. Ця потвора (хай пробачить мені товариство захисту тварин, але краще людей захищати від Куся, ніж його самого) уже двічі зжерла кролячі шуби на секретарці магістрату пані Теклі Міллеровій.

А на рано Ярکو знайшов під ялинкою вірваний кавалок ланцюга. По слідах було видно, що Куся підманили сукою. Може навіть пекінесом. А який пес пекінесову тугу сучку не хоче? Зажурився Криза. Раптом, наче щось згадавши побіг додому і повернувся... з гірляндою ручних гранат РГД-2! Чоловік їх роздобув на Яворівському полігоні, коли там підробляв умовним противником НАТО. Криза обережно обмотав ялицю вибухонебезпечними «забавками» і полегшено зітхнув. Тепер жодна зараза не посягне на його священне деревце! І дарма він так вважав, бо ще навіть не смеркло як злетіла в повітря хата шевця Ілька Пукала разом з курятником і тещею. Ясна річ, що на ялинці Ярکو гранат не знайшов.

Треба було приймати радикальніші рішення. І Криза їх прийняв. Наче згадавши дитинство він змайстрував собі... костюм зайця. Найбіль-

ше клопоту було з вухами, бо їх він зробив з кирзових чобіт і вони весь час падали Кризі на очі, закриваючи горизонт.

Проблема вирішилась, коли Ярко схоронився з рушницею ТОЗ-123 під деревом, а вуха прив'язав до гілки. Так він і чергував, наспівуючи у маршовому ритмі: «У лісі, лісі темному...»

Вечоріло, навколо кружляли білі мухи, крізь хурделицю було чути як у мордовні «Під круком» Місько Гітлер копняками в задницю виганяє припізнілих завсідників. Криза уже мріяв, як проведе тут Новорічну ніченьку, як прийдуть до нього мавки і він нарешті пізнає, що таке справжнє чоловіче щастя, бо востаннє він цілувався, як робив штучне дихання рот в рот бригадиру комбайнерів Івану Райтковицькому, коли той нетяга мало не втопився в Кураниковій калужі...

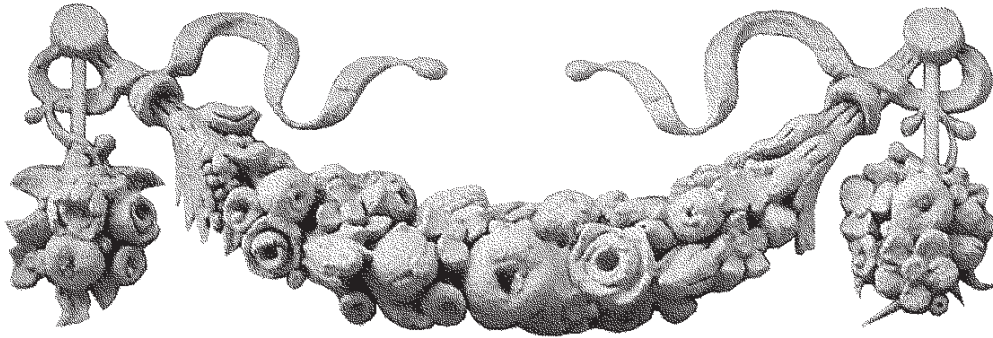
Аж раптом неподалік обійстя почувлись кроки. Паркан разом з воротами і дерев'яним виходком місцеві батяри витягли Яркові на дах ще на минулорічного Андрія. Так вони там і залишились, тож шлях крадіям до ялинки був цілком відкритим. Криза хукнув на закоцублі пальці і прицілився з рушниці в снігову завію.

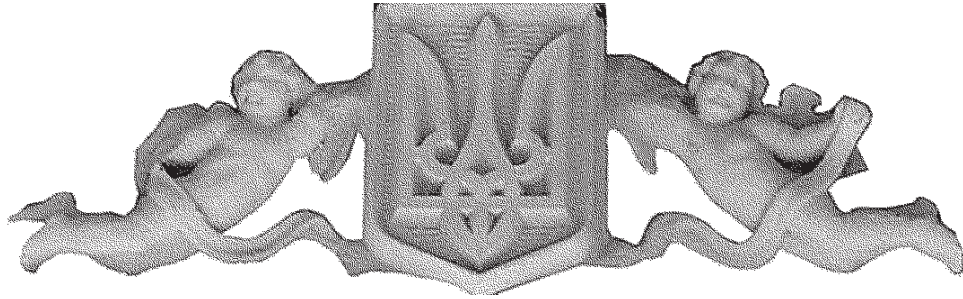
– Видис, – шепеляво почулось з кущів, – а я ті казав, що в Ялка під йолкою заяць жиє? Вон сі волухнув. Великий як кінь! А вуха які! Стильцать як глуди в Юзикової Малійки! Дай мені свою лусницю, я ліпше ціляю. Зала будем мали зайця і до зайця...

Криза хотів щось крикнути, але не встиг – шріт зацокотів просто по його кирзових вухах. Ярко сіпнувся, відірвався від вух і рвонув до хати. Мисливці Пабльо Карбівник і старий Лодзьо Мужилівський аж втерпли: вперше побачили зайця на двох ногах і з рушницею! За хвилину і вони летіли крізь віхолу до корчми, щоб хоч трохи затамувати страх добрик келишком полинової горілки.

...Лиш зранку Криза показав носа з хати. Він навідався до ялинки і зняв з гілки кирзаки, що недавно правили йому заячі вухи. Тепер крізь них можна було проціджувати клюски. Ярко був у розпачі – жоден із відомих йому способів оборони не спрацьовував для охорони його найціннішого скарбу – голубої ялиці посеред подвір'я.

Зазвичай у розпачі він припадав до горловики пляшки із самогонкою, запивав трунок пивом і незряче дивився телевизор. Цього разу він потрапив якраз на політичну рекламу. І раптом маленьку, затуманену голівку Ярка Кризи осінило! Він з ножицями кинувся до підшивки місцевої газети «Словом правди по чолі!» За годину на його ялинку навіть ворони боялися сісти – вона всенька була обвіщана портретами лідерів політичних блоків, рухів і партій. «По старшинству» маківку дерева вінчало лице президента. Відтоді Криза спав спокійно – аполітичні бурачківчани десятою дорогою обходили його подвір'я...

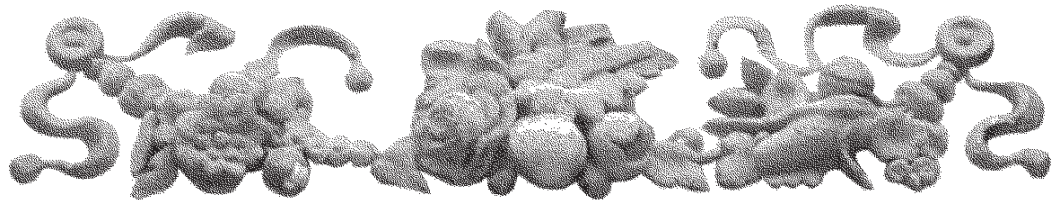

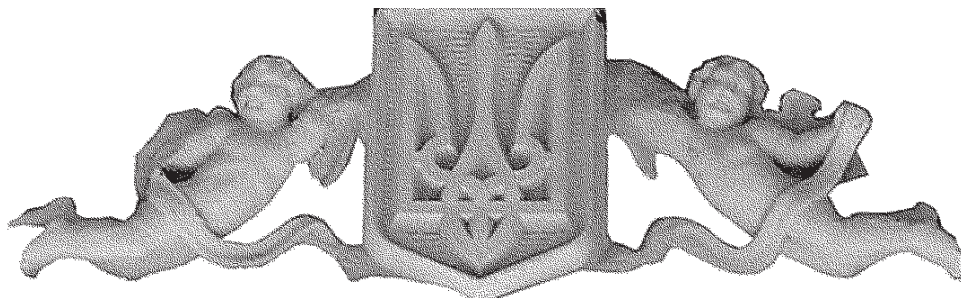
КОНСТИТУЦІЯ

Г А Л И Ч И Н И

У К Р А Ї Н С Ь К И

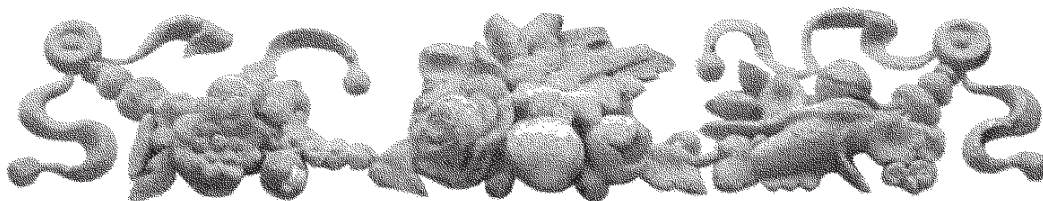

лабо

Г а л и ц ь к и й

С и н о п с и с

с т а т т і 1 - 1 0 0

П

Р

О

Г

О

Л

О

В

Н

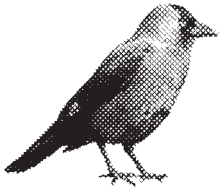
Е

1. Галичанин народжується для того, щоб: у три роки пасти гуси; у шість – свині, кози, велику рогату худобу і почати курити; у дванадцять навчитися читати і щипати за майтеле-си сусідську Марину; у шістнадцять – відбути школу досконалим пияком і будзиганом; у вісімнадцять побувати у війську комірником при шкарпетках і комісуватися при пропажі зі складу останніх; у двадцять – побратися з тою самою Мариною і в першу ж шлюбну ніч скочити в гречку з її неповнолітньою сестрою; у двадцять п'ять – доробитися до трьох дітей від власної жінки і вісімнадцяти від чужих; у тридцять п'ять – заправляти краватку у сподні і сякаться без хустинки на мешти; у сорок п'ять – видати дочку заміж і на весіллі натовкти писк сватові; у п'ятдесят п'ять – завести козу і вчити онуків співати повстанських пісень; у шістдесят – доробитися до бригадира на будові й відсидіти рік за крадіж чотирьох кривих цвяхів; у шістдесят п'ять – відчути себе захисником батьківщини і, пошивши однострій невідомої армії, марширувати на всі свята з фаною перед сільрадою; у сімдесят стати членом церковної десятки; у сімдесят п'ять – спочити в Бозі, клянучи манкуртів, москалів і сусіда, чий кури все життя порпали йому город...

2. Галичанка народжується для того, щоб: у три роки пасти курчата; у шість-сім навчитися доїти корову Маріанну і длубатися пальцем у носі; у дванадцять виявити ріст волосся на власному тілі у найнесподіваніших місцях і вишити свою першу подушку; у шістнадцять бути нагло притиснутою за шкільним п'єцом одно-класником Іваном і виявити у його штанях страхітливого патика, схожого на міліцейський; у вісімнадцять закінчити школу із твердим пе-

реконанням, що найбільшим скарбом у цьому світі є її цнота; у двадцять спекти свій перший цвібак і закохатися у сорокарічного вчителя, якому подарувати свою цноту за прочитаний хрипким голосом вірш Б.-І. Антонича; у двадцять два, переживши трагічну любов, вийти заміж за Гриця з першої бригади і на другий же день після весілля вперше дістати в писк за те, що не була незайманкою; у двадцять три народити першу дитину і зрозуміти, що пов'язала свою долю з пияком, ідіотом і злочинцем; у двадцять чотири народити близнят і різко набрати вагу до одного-двох центнерів; у тридцять уперше вдарити Гриця виваркою по голові, коли той укотре обізве її льохою; у тридцять п'ять вступити до лав Союзу українок і вперше відвідати знахарку, щоб та наслала якогось дідька на Гриця, бо п'є; у сорок вчити доньку вишивати і народити ще одну дитину, будучи свято переконаною, що дітей бузьки приносять; у сорок два вставити перші золоті зуби; у п'ятдесят переконати дочок, що всі мужчини звірі, яких треба тримати за ґратами; у шістдесят вишити першу хоругву до церкви; у шістдесят п'ять поховати чоловіка і так за ним голосити, ніби він був ангел небесний; у сімдесят бавити онуків і вчити їх хреститися; у сімдесят п'ять з'їздити нарешті до родини в Канаду, притягнувши звідтам старі лахи і ревматизм; у вісімдесят тихо згаснути на самоті, усвідомивши, що все на цьому світі гімна варте, крім здоров'я...

3. Кожен порядний галичанин має родину в Канаді або Америці. Хто не має, тому ніколи не бути депутатом, мером або війтом. Йому світить лиш кар'єра священника. Раз на рік з-за океану на галицькі терени прибуває до родини одна пачка з добре таки зужитими двадцять літ

тому речами, серед яких неодмінно є корейські квітчасті хустки, капи на двоспальне ліжко і пакуночок із протизаплідними пігулками для дев'яностолітньої тети Парані. Саме ці дарунки долі стають надовго, часами – навіки, яблуками розбрату для дружніх галицьких родин. За кожну запану спідню сорочку чи краватку із замацьканим вузлом галичани так сваряться і так гніваються, що лиш землетрус, буревій, все-світній потоп і захоплення москалями наших спиртзаводів можуть їх на якийсь час об'єднати. Або приїзд коханої цьотки з Канади...

4. Батьківщина для галичанина найчастіше обмежується його подвір'ям. Усе решта – то чужа земляця, яку можна набути або загарбати. І лише в хвилини справжньої небезпеки для України галичани об'єднуються і йдуть походом гідним на Варшаву або Москву, або гуртом емігрують до Канади.

5. Схиляння галичан перед цитатами загальновідоме. Сьогодні особливо популярні Шевченкові «Обніміться, брати мої», «Кохайтесь, чорнобриві, та не з москалями...». Кобзарева постать має такий великий авторитет у галичан, що вони із задоволенням приписують йому й чужі висловлювання, як-от: Франкове «лупайте сю скалу» та Шопенгауєрове «хто ясно мислить, той ясно формулює».

6. Галичанин є вкрай сентиментальною людиною. Якщо, звісно, не йдеться про гроші або нерухомість. Його розчуженню немає меж, коли первісток або первісточка вперше скажуть: «Слава Україні!» або «Дупа!» Однак, ця сентиментальність одразу ж зникає, коли мова заходить про гроші. Одне з гасел галицького бізнесу твердить: «Базар – то така зараза, так втегнеші,

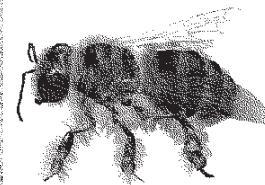
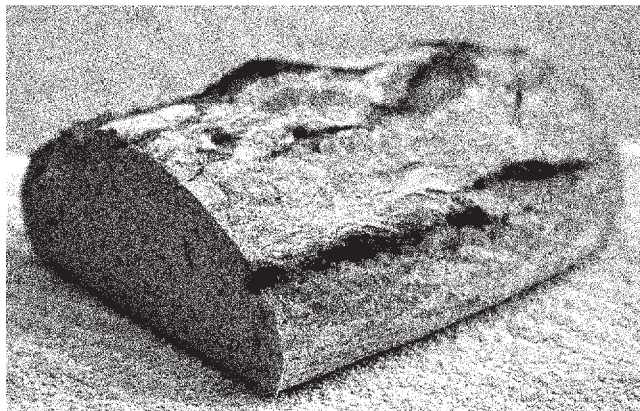
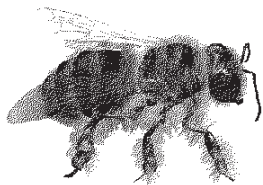
– що рідну мамцю на продаж винесеш і не замітиш!» Під час торгу галичанин дріб'язковий та обережний. Якщо вам зустрінеться наш земляк, який сипле грошима і хвалиться заробками, – тікайте від нього якнайдалі. Очевидно, це ідіот або важко хвора людина, яка втратила своє галицьке коріння.

7. Серед галичан дуже рідко зустрічаються фанатики, бо фанатизм передбачає відмову його носія від якихось забаганок. А галичанин, як усім відомо, відмовити собі ні в чому не може. Коли ж вам пощастить зустріти серед галичан фанатика, тікайте світ за очі або хоча б перейдіть на інший бік вулиці! Найперше при зустрічі він відкрутить вам гудзика. Та найгірше – за п'ять хвилин він переконає вас у будь-чому. Ви станете палким прихильником його поглядів, готовим віддати власне життя за обіцянку домовитися зі святим Петром про дострокову перепустку вашої грішної душі до раю. Це коли ви не галичанин.

8. У хвилини непосильного гніту влади галичани зазвичай дуже швидко призвичаються і дають собі раду. Правда, не завжди чесним шляхом. Нарід пробує заробити на всьому, що годен вкрати. Наприклад, пан Ромцьо Смикальський краде з клепарівської бази рури до апаратів штучної нирки і міняє на горівку в дачників. Капрал національної гвардії у глибокій відставці пан Червінський як має щастя, то тягне додому ринву, робить з неї рашпілем фузію і спродає до «гар'ячих точок». А інтелігентні люди, яких у нас чимало, красти не навчені, то й бідують – читають наніч «Сестри Річинські» Ірини Вільде і слухають в неділю по радіво відправу з Вактикану.

– Таке життє, – любит казати пані Стефа, – як не грім поб'є, то хроби з'їдят...

9. Як би галичан життя не било, але вони залишаються співучим народом! Часом і їсти немає що, і свині негодовані, а хлопака з самого рання як соловейко заходиться: «Би-ила ме-ене ма-ати!» А з кушів побратими підтягують: «Чом-у-у розплетена коса, коса,

коса, а на очах блищить сльоза-а-а!» І на душі стає світло – світло, як після відвідин поштарки, що пенсію за три місяці принесла. Але не завше так світло буває. Коли закурить, то львів'яни виспівують: «Білий сніг на зеленому листі, шляк би його трафив у нашому місті!» Це так стається, бо міська влада ніколи не могла собі раду дати із заметами на вузьких вуличках і бурулями на ринках. По тому, що саме виспівують галичани можна, навіть, з'ясувати, що їх чекає у майбутньому. Якщо до язика причепились «Два кольори мої, два кольори!», значить у вашій хаті гряде побілка. Поки ви на роботі, жінка вже меблі порозпихала і стіни водою скропила. Решта два тижні роботи – за вами. Можна тільки поспівчувати тим, у кого в голові «крутіться, вертиться шарф голубой». Ви потерпатимете в робочий час від домагань сексуальних меншин неправильної орієнтації. Або, що

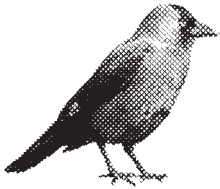
найгірше, виявите у себе на тілі паростки Борі Моїсеєва і Верки Смердючки. Та борони вас Боже заспівати в мешканю «Взвейтесь кастрамі сніє ночі!» – тікайте з хати, бо за пару хвилин помешкання горітиме як піонерський «костьор» на уродини Леніна. Уникати треба й інших революційних пісень на кшталт «Наш паровоз, вперед леті, в самі знаєте де в них останівка». Після цього в жодно-

ших революційних пісень на кшталт «Наш паровоз, вперед леті, в самі знаєте де в них останівка». Після цього в жодно-

му разі не подорожуйте потягами, мотодрезинами і трамваями.

10. Як не дивно, але часто галичанин ненавидить іншого галичанина, як тільки може ненавидіти людину людина, яка знає сусіда як самого себе. Найчастіше ця незборима пристрасть втілюється саме у сусідських війнах, що переважно тривають безкінечно довго, передаючись у спадок від покоління до покоління. Подібна ситуація й у великих галицьких родинах, бо завжди знайдеться якийсь дзідзьо, який відписав фундамент і пів горища Петрові, а Іванові тільки стодолу під стріхою і неплідну льюху Катерину.

11. Єдне галицький люд не лише любов та приязнь, але, як би це парадоксально не звучало, й неприязнь. Зафіксовані випадки, коли

галичани, які всеняке життя ворогували, після смерті одного із супротивників стають мізерними, хляють оковиту і бабчаться на очах рідних та громади. Про таких можна цілком твердо сказати, що вони так ненавиділи одне одного, що жили довго і померли в один день. Або наступний...

12. Зазвичай галичани люблять запозичувати чужомовні слова народів, що якимось дотичні до їхнього побутування під високим небом нашого благословенного краю. Від німців наші країни понабиралися усіляких технічних, військових термінів, від поляків – що не могли забути. Натомість, коли на терени Галичини ступила нога носія совєтської ідеології і культури, поширилася серед розгублених галицьких мас універсальна російська лайка. Мабуть, через те, що місцева толерантна лайка була не достатньо емоційна, аби передати ставлення обурених галичан до прийшлих людей з гверами.

Судить самі – найміцнішим висловом на Галичині до приходу «ослобонітелів» був вислів, вибачайте за дослівну цитату, «курва французата». Після його вживання треба було обов'язково піти до сповіди і попросити панотця, щоб відпустив гріх сквернословія. За копу крашанок, звісно. То чи може це словосполучення означити той шарварок, що розпочався на галицьких землях після приходу комуни? Звісно, ні.

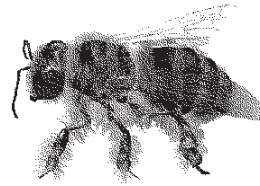
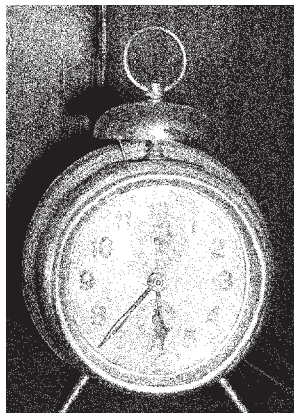
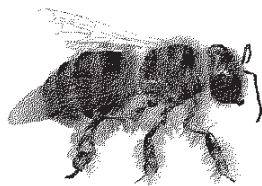
На жаль, і за незалежної України є всі підстави застосовувати російську лайку щодо українського життя. Особливо політичного. Тож наразі найбільше надбання комуністичної ідеології і досі використовується галичанами в намаганні якнайточніше охарактеризувати парламент, політичну реформу і голову селянської спілки, який «нарівав так нам землю, що най

йому так землю на цвинтарі наріжуть, щоби спав вічним сном, стоячи вкопаний по пояс писком до виходку...»

13. Справжнім культом для галичанина і галичанки є його вселенська любов до своєї мамці солоденької. Так склалося, що діти галицькі зазвичай усього доброго і не дуже набираються від матері. Зазвичай через те, що в наших сім'ях побутує прихований матриархат. Я вже й не знаю, з якої причини: чи через те, що хлопці більше до горілки вдатні, аніж до роботи, чи через те, що галичанки «страшно вострі на язик і скорі на руку», чи все вкупі, але вдома галичанки царюють і владарюють. А з масовим виїздом нашого жіноцтва за кордон – і в роботі, і кар'єрі. Через таку «постанову» саме жіноцтво є носієм галицької культури й окремішності серед інших народів Європи, і не тільки. Вона знають, коли дівчинці час уперше піти на танці і коли малому хлопакові час купити сподні зі замком на ширинці. Фактично саме галицькі жінки опікують своїх дітей аж до смерті: зав'язують їм шнурки на шлюбних мештах, краватки під гусакувату шию, купують кальсо-ни і майтки. Саме завдяки їм святий Миколай приходить до їхніх дітей і в шістдесят, і в сімдесят літ. Навіть тоді, коли «дитина» вже цілком лиса і має внуків, що по брамах лапають за вонтробу колежанок.

Саме завдяки цій опіці галичани одружуються досить пізно, якщо одружуються взагалі. Бо «мамця всьо їдно ліпше ліпить вареники, робить голубці і варит борщ, як ніхто на світі. А холодець, налисники й палюшки є фірмовими і їх не годна так зготувати жодна кубіта». Від такої опіки хлопці стають дещо інфантильними і байдужими до жіноцтва.

Яскравим прикладом такого хлопа є Бодьо Серняк із Жовкви. Якось в неділю після відправи в церкві в помешканю старої панни Серняк зібралисі її колежанки – такі самі з підфарбованим синькою волоссям панюсі. Говорили вони, як і зазвичай, за Ющенка, Тимошенчиху, цїни на цукор та дріжджі. При цьому смакували тістечками «Стефанія», що дуже вдавалися пані Серняк, і золотавими, добре випеченими хрустами, пересипаними цукровою пудрою.

– А мій Бодьо, – як завше в доброму гуморі згадувала про нагуляного від советського офіцера, що жив у них на квартирі, сина стара панна, – як скінчив консерваторію ві Львові, то дістав такого голосу, що ну!

– Янгольський, боский голос! – захитали фіялковими головами колежанки.

– Нині в церкві як пустив нюту попід стриху, аж мені щось у серці пукло, згадавсі мій Мирон, най спочиває у спокої... – втерла набіглу сльозу бувша касирка з банку пані Дубинка, чоловік якої відійшов у ліпший світ, бо найвсі скислого борщу зі сливками і дістав закрут кишок. – Видите, і зара плачу, бо так мені жель...

– Ая, ая, дуже файно Бодько співає, – підтримала подругу пані Зоня Насилена, що мала сина в Іспанії і все носила андалузькі хустки із високим гребенем на голові. – А хто би міг сказати – у дитинстві як плакав, то мені вазонки на

вікнах сохли, так верещав. А дивисі – дістав голос і вибивсі в люди! Мій Місько тоже в Гішпанії доробивсі. Вже гіспанські міліціанти його не чіпають, бо він до них каже «бовенос дієс» і всьо – уже гіспанчик. Писав мені, що найшов собі вже дівку. Робит в ідного бауера, обмиває його тата – паралітика. А ваш Бодьо ще не знайшов си пари ві Львові?

– Та де-е-е! Він часу не має. Тепер вчит арію коня Данила Галицького. Буде співав на Великдень в опері «Король і його кінь Буцефул».

А ваш Місько, де робит в Гішпанії? – відразу перевела зі слизького розмову пані Серняк.

– Взели його робити до університету! – гордо тріпнула фіялковими буклями пані Зоня.

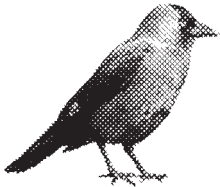
– То він вже не на будові?

– Та де! – продовжувала хвалитись пані Насилена. – Він тамка в їхньому звіринці. Має справу зі слонями! Провадить всілякі досліди... Там чистить їх, миє вуха, вивозит купи. А вчора написав мені, що послизнувсі поміж тою скотиною і слонь навалив на моего сина – Місько мало не вдусивсі! – заголосила пані Зоня.

Запала хвилева мовчанка. З вулиці було чуно, як справляє малу потребу сусідський пес Чумка. Аж тут із сусідньої кімнати почувся мелодійний голос 35 – річного Бодя Серняка, який щойно виліз із ванни:

– Мамцю! Скажіт мені, як тоті труси вбирати, бо я знов забув!

– Бодюсику, сонце, скільки тобі разів говорити – де жовта плямка – то перед, де коричнева, то задок...

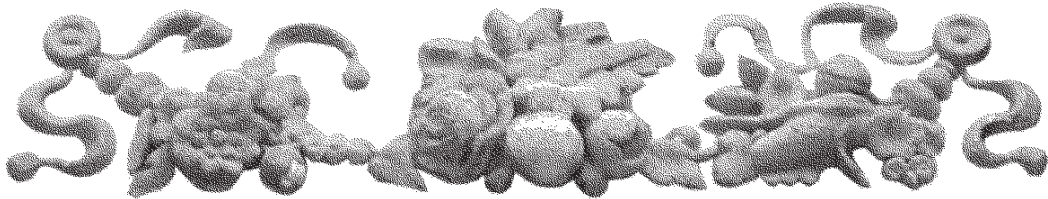
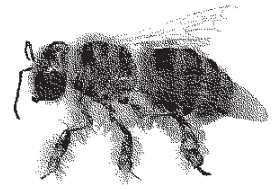
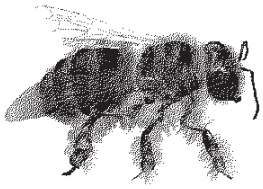

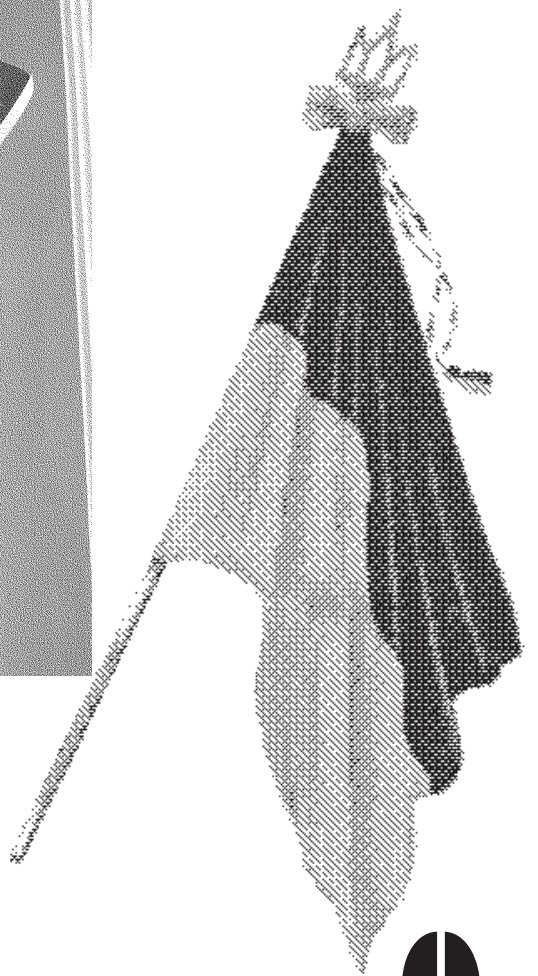
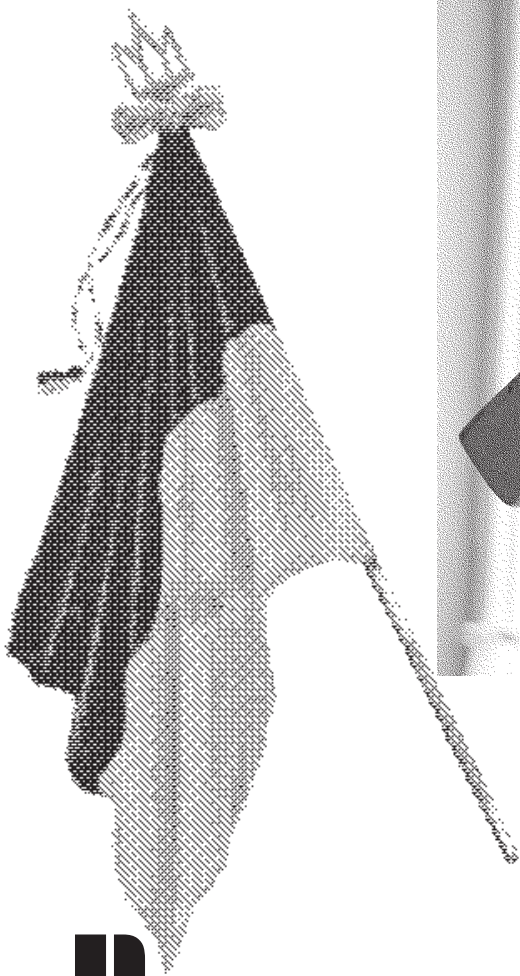
14. Галичанин, якщо він не пацієнт із Кульпаркова, вважає себе людиною культурною й освіченою, хоча за душею може мати лише чотири класи початкової школи. Через це він наділений певним месіанським обов'язком повчати кожного зустрічного, який йому видався некультурним. Длубаючи пальцем у носі, галичанин поважно розповідатиме нещасному, що «плюти на вулиці – то гріх, і мама його зле вчила, раз він таке робить, а в родині, певно, були москалі, бо наші люди від самого уродження знають, що таке культура і чим культурна людина ся різнить від дикуса і нелюда». Потому галичанин гордо висякається на бруківку, притискаючи носа пальцем, і відійде з почуттям виконаного обов'язку та глибокого вдовolenня акцією. Це за умови, що перехожий не дасть йому за критику по писку або нижче.

15. Художні уподобання галичанина вже століття, як сформовані й незмінні. Крім релігійних образів та портретів Шевченка і Франка, галицьку оселю найчастіше прикрашає картина в ядучих зелено – синьо – жовтих барвах, на якій зображений червонопикий гуцул, що сповіщає трембітою на увесь світ, що він ще живий і вівці теж. Сей шедевр надбано за фляшку самогонки у сусіда, чий син вчиться у Львові і часами бавиться мальовидлом. У зв'язку з наглою незалежністю України популярними в галичан стали й сюжети з історії ук-

раїнського козацтва. Найчастіше на полотні тремтячою рукою маляра зображено розлюченого козака, який косить татарву і ляхів – як отаву, а злоститься вояк, напевно, від того, що купи закривавлених трупів заважають йому рухатись і збільшити їх число. Тішить око і душу галичанина й художнє відтворення валки чумаків з волами на тлі жовтого поля та синього неба. Поряд із цими шедеврами серед широкого галицького загалу побутують й «автобусні» розмальовки. Вони зазвичай розміщені на лобовому склі міжміських автобусів і схожі одна на одну, наче близнючки. Сюжет «полотен» – канонічний: розпухлий від пасажирів автобус мчить гірською дорогою, обіч якої йому вслід вишитою хусткою махає замріяна гуцулка. Десь неподалік пасе отару її чоловік. Вівці, судячи з вигляду, мутанти – дуже схожі на вівчарок у перуках...

16. Галичанин любить скаржитися. Робить це із задоволенням та смаком. Часом видається, що в тому пеклі, у якому мешкає, за його словами, може вижити тільки Шварценеггер чи Ван Дамм із фільму «Подвійний удар». І, що цікаво, саме цьому конкретному скаржнику доля всипала пекельну суміш селітри і перцю просто в задницю, а всіх решта оточуючих незаслужено ошчасливила добробутом і щастям. Одне з найулюбленіших риторичних запитань галичанина: «І за що мені така кара небесна?». При цьому, важко нарікаючи на долю, галичанин ніколи не втрачає оптимізму, частенько собі повторює, щоб ніхто не почув: «Все так не буде!».

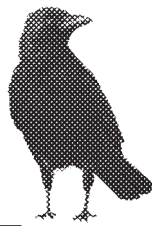

И
В

і

Р

Ч

Н

О
е

17. Любов до церкви галичан така сильна, що, якби можна було, кожен мав би на своєму городі власну. Так само виглядає й з цвинтарями та святими місцями. Заповітна мрія галичанина – мати родинний склеп під вікнами. У гіршому випадку – на Личаківському цвинтарі у Львові.

18. Щоб умерти – треба бути праведником, а щоб жити – треба бути людиною. Твердо переконаний у цій аксіомі, кожен галичанин і грішить безборонно та із задоволенням. При чому з Богом у нього доволі панібратські стосунки. Ледь не щовечора Всевишньому дістається від галичанина за те, що не виконав якоїсь забаганки. Каятися галичанин не навчений змалечку. Навіть спійманий «на гарячому», він спроможеться промимрити лиш: «Боже, який я затурканий! Видко, така вже моя доля»... А позаяк за його долю відповідає безпосередньо Вседержитель, то йому й адресуються нарікання спаплюженої сторони.

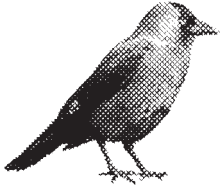
19. Понад усе галичани люблять Різдво і Паску. Особливо той великий празник з пасками, шинками, корольовими яйцями і маківниками. Коли змучений постом нарід може послинити варгу і взятись за найвизначніше заняття, яким завжди славились галичани – трапезування. Правда, не завше кожному Бозя на стіл посилає достатньо наїдків, але свячене яечко їстиме кожен. Однак більшість святочне снідання біля недільної паски обставляє пишніше та калорійніше. Стіл прикрашають тарелі із вкритими рівенькими шарами пахучою шиночкою в плястерках, ошатною ковбаскою кавалками, востренькими бурачки купками, а ще ваблять око поцяцьковані грибочками голубчики та січеники з кручениками, а потім знову

паска, перекладена маківничком з горіхами, кількома кусниками пухкого сирника пані Карвацької з родзинками, а все це приправлено доброю квартою домашньої оковитої від родини з Куликова... А загалом усіх тішить святочно – весняний настрій: жаби паруються, бузьки гніздяться, пташки у лісі з натугою і надією яечка відкладають. Бо ж весна!

20. Другим, а може й першим загальногалицьким празником є Різдво. Найпершими, хто відчуває наближення різдвяного свята – це льохи і прапорщики. Напередодні празника по усьому галицькому краю лунає скорботний свинячий плач: готуючись до свят газди гострять ножі та безжально винищують салоносне плем'я. Тож незважаючи на піст на пательнях порскає тлуцом свіжина, рум'яніє золотавою скоринкою м'ясиво, а хатою линуць пахоші смаженини і первака. Таке гріховне жертвоприношення відбувається щороку і нема на то ради, бо галичани з діда – прадіда полюбляють добре натовкти капшука і рясно окропити учту оковитою.

Що ж до прапорщиків, то вони теж люди, й для них наближення Різдва теж добра причина втопити язика в оковитій. Мабуть саме ця причина й привела якось зграйку прапорщиків до моєї улюбленої кнайпи, що під Високим Замокком: обабіч нашого столу при шинквасі встало як мур п'ять збуджених прапорщиків. Судячи з вигляду, вони оце щойно продали танк і готувалися гучно відсвяткувати цю подію у родинному колі посвячених. Один з них, найбільш меткий, який відгукувався на прізвисько Фуярник, звивався як вош на гребінці – від джерел до джерел – від пляшки до пляшки. Про таких пані Карвацька каже:

*Славний хлопчик,
Славно зветься,
Засмаркався
Та й сміється.*

Забава тривала більш-менш пристойно, поки той «славний хлопчик» не дістав з дипломата слоїк тушівки, що його командування берегло на випадок звитяжної війни з переважними силами супротивника жіночої роти самураїв. Після того як полководці зужили той тлуц з сухожиллями – їм ніби щось пороблено зробилось: почали брататися з цивільними, обійматися з опасистою шинкаркою, а один обіцяв мене повозити на гелікоптері за три гривні над секретними об'єктами. Вінцем забави стало гучномовне колядування в ритмі німецьких маршів:

*Нова радість стала – гей – гей!
Яка не бувала – гей – гей!
Над вертепом звізда ясна – гей – гей!
У весь світ засіяла – гей – гей!*

На кожен «гей – гей» разом з келишками підскакували на кріселках і завсідники кнайпи. Забава закінчилась, коли пан Фуярник від розчулення таки засмаркався, послизнувся і вдарився в кант стільниці. Від удару нагло протверзів та з тої злости повиганяв всеньке товариство на двір.

21. Ментальність та тисячолітній побут на галицьких теренах наділили галичанина фантастичною здатністю не визнавати власні помилки, але ретельно фіксувати чужі, зазвичай повторюючи їх. Історія ще не знала випадку, щоб хтось почув від правдивого галичанина фразу: «Вибачте, я не мав рації». Якщо ж хтось

відважний зможе її вимовити, сміливо заносьте його прізвище до Книги рекордів Гіннеса і беріться обмірювати погруддя на пам'ятник, бо довго цей унікум на наших теренах не проживе. При поясненні будь-якого нещастя, що трапалося з ним, галичанин назве тисячі причин, окрім однієї – власної нетямущости. Через це галичани виглядають дуже впевненими в житті та праці. Причини, які призводять до галицьких нещасть і клопотів, також є давно усталеними й відомими. Серед них найчастіше називають: негоду, москалів, поляків, американців, сусіда, криву Теклю, що наворожила, вроки, важке дитинство, поговор, заздрість, дурнувату владу і Бога. Сприятливими факторами галичанин вважає: власний розум, власну працьовитість, власну силу і вдачу, щасливий збіг обставин, який дозволив йому народитися, і Бога.

22. Із роду в рід, від матері до доньки століттями передається давнє галицьке вміння клясти. Прокльони служать для галичанки справжнім оберегом. Клясти галицька дитина починає разом із вмінням говорити. Перші уроки бере від бабці. Причому у дитини не виникає жодних проблем із розумінням прокльону. Навіть без пояснень. Наприклад, давньоруський вислів «Щоб тебе Перун побив» для дитини без перекладу означає те саме, що й мамина лайка навздогін сусідці: «Щоб тебе грім побив, мавпо кривонога!» З кожним поколінням прокльони удосконалюються та осучаснюються. Останнім із шедевральних, які мені довелося почути, був: «Щоб ти наточив собі своєї крові до горнятка і випив, як мою п'єш, заразивсі СНІДом і вмер, як собака під плотом!»

23. Заповіт галичанин складає за три хвилини перед самою смертю і не випускає його з рук, допоки вони не захолонуть.

24. Цікавою властивістю галицької ментальності є незбориме бажання галичанина захопити якомога більше землі... на цвинтарі. Таке враження, що наш автентичний земляк прагне якомога швидше побачити на кладовищі всю дорогу родину і ще дві-три родини сусідів, які обов'язково мають бути поховані навколо його гробівця. Мало того, відхоплена у сусідніх небіжчиків земляця загороджується металевим парканчиком, прикрашеним гострими списами арматури або важкими морськими ланцюгами. Цю «потойбічну» територію галичанин оберігає, як зіницю ока, і горе тому, хто ступить на неї нечищеним мештом.

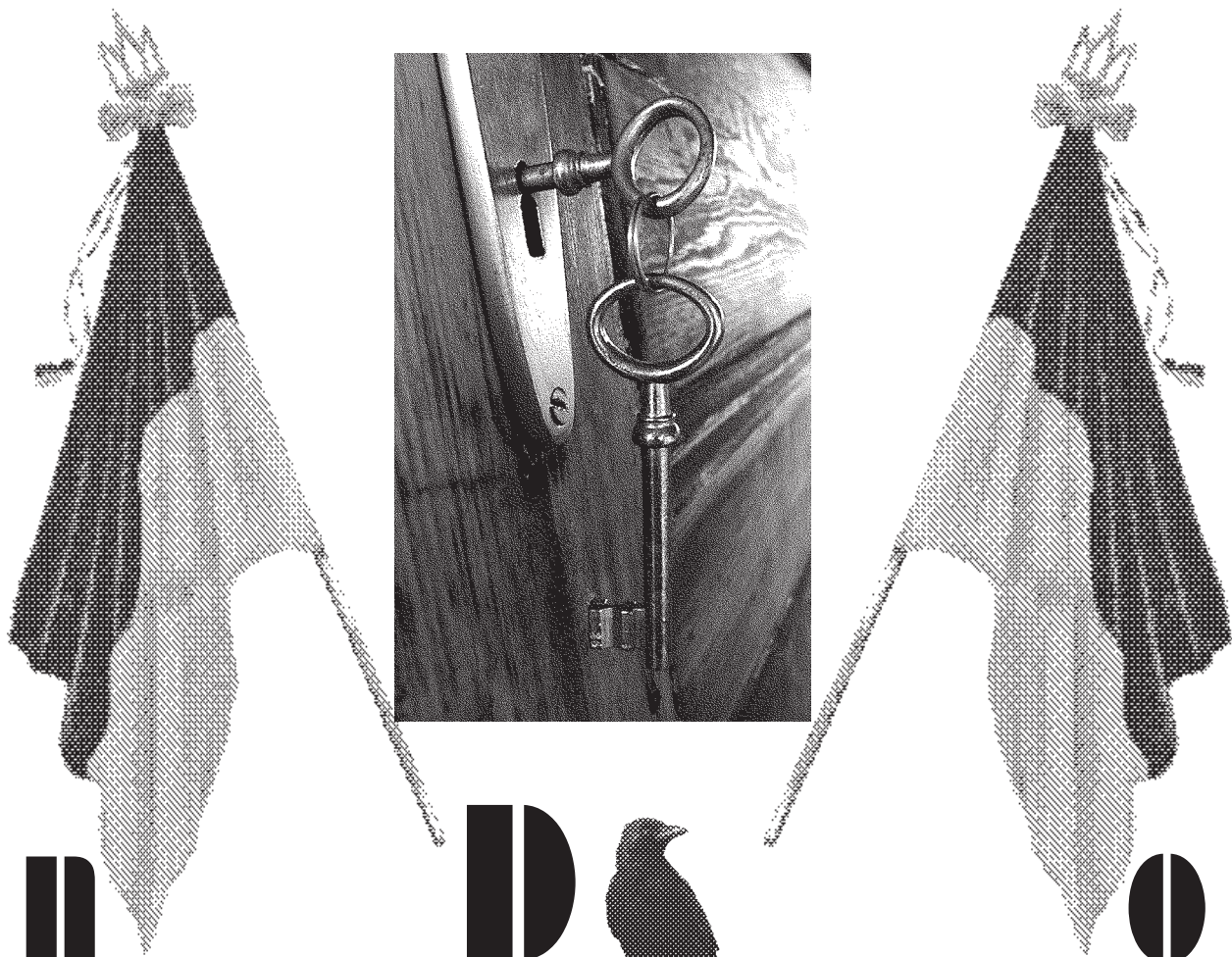
25. Улюблений образ галичанина – як він лежить у труні, вбраний у шлюбний костюм і шкільні мешти, серед квітів і заплаканої родини. Коли його виноситимуть на цвинтар, має вдарити грім, зблиснути блискавка і втрафити у сусідську хату. І щасливо її спалити разом зі всією господаркою й осоружними курми, що порпалися на його городі і цим завдавали йому, небіжчикові, невимовних душевних мук.

26. Дуже дивно, але галичанин ніколи не буде вдячний якомумусь добродію при його

житті. Навіть якщо той врятував йому майно від вогню або пограбування. Зате після смерті галичани передають з покоління в покоління легенди про померлого, бо їм вдалося його пережити. Кожна розмова про світлу пам'ять небіжчика розпочинається приблизно такими словами: «Стефцю, а пам'ятаєте Івана Папроцького, що лежить на Личаківськм цвинтарі, на шестим полі, другий ряд від доктора Штопка, що наклав на себе руки через Маріку Форнаркову? Він робив фризієром на рогачці. То його Зеня згуляласі, як остатня курва! День і ніч без встиду спит з хлопами по чужих хатах!» Але історичних особистостей галичанин має за героїв і членів своєї сім'ї. Данила Галицького він обов'язково оголошує почесним громадянином Львова з правом безкоштовного проїзду в громадському транспорті за те, що той заснував йому Львів, його сина Лева – почесним мером, бо галицька столиця носить його ім'я, а іменем Джорджа Вашингтона названо вулицю, бо він заснував США, щоби галичани мали куди емігрувати.

27. Якщо галичанин допадається до якоїсь пристрасти, то вже ні стриму, ні вороття назад немає. Предметом захоплення можуть бути: горілка, куревство, колекціонування грошей у грубих купюрах та старих телевізорів. Від цієї напасти галичанин виліковується лише на цвинтарі.

И Р Ю О
Ш Л Ю Б
т е щ у і « ц е »

28. Галичанин зазвичай чітко поділяє кращу половину людства на дві категорії: «Є кобіти до прання і є кобіти до грання»... Із першими правдивий галичанин безперечно одружується, а других має за коханок. Через це нащадки галицької раси не відзначаються особливою красою, зате повні сил, здоров'я та наснаги.

29. Жінку галичанин трактує, цілком поділяючи погляди німецьких бюргерів: кухня, діти, церква (три німецьких «К»), але завжди додаючи від себе четверте «К» – курва. Галичанин переконаний, що порядної, незрадливої жінки у природі немає, «бо така вже їх куревська порода». Зате галичанка трактує автохтонного галичанина на три українських «Х»: халамидник, худоба і хлоп до дупи. Це не заважає їй бути ретельною господинею і доброю матір'ю своїм і сусідським дітям.

30. Галичанин свято переконаний, що насправді потворних жінок на світі не буває. Натомість про таке може говорити тільки цинік і затятий жінконенависник. Адже насправді вся справа у кількості випитого. Проте часом не допомагає й алкоголь. Власне про такий випадок розповів Ромцьо Кнур із Пляшевої на одній парубоцькій забаві. Уже добряче підпилі хлопці хвалилися своїми парубоцькими подвигами, аж тут подав голос Ромцьо.

– Ви тут хвалилися, чим Бог послав. А насправді не знаєте, що таке правдива страшна кубіта. А я то пережив... Страшна баба – це коли ви прокидаєтеся з нею в однім ліжку, причому її кошлата голова лежить на вашій руці, і ви відгризаєте собі руку, щоб зробити ноги...

31. Зазвичай до шлюбу саме галичанка тягне галичанина, а не навпаки. Вроджений індивідуалізм автохтонного уродженця Бучача, Бережан чи Рогатина не дозволяє йому добровільно позбутися ілюзорної свободи й одягти золочені кайданки шлюбу. Тож галичанки у матримоніальних справах значно звинніші за своїх антистатевих ровесників. Ще змалечку мама вбиває в русяву дівочу голівку: «Памнятай, донцю, що хлопа треба виховувати від самого початку і до самої смерти, царство йому небесне, бодай би по вас янголи не співали! Коли ж його запопаднеш – тримай, бо то така худобина, що тільки сі відвернеш, а воно вже вислизло і шкоду робит!»

Між галицькими паннами передається з покоління в покоління рукописний «Запитальник», докладно вивчивши який, панночка вже готова до пуску в бурхливе шлюбне плавання. Ось лише вибрані запитання з цього керівництва до дівочої дії.

* Хто він за фахом? (Вдалий шлюб: із міліціантом, податківцем, бізнесменом, різником, адвокатом, гінекологом, стоматологом і «дальнобойщиком» Петром, аптекарем, газотрейдером і нафтовим магнатом. Невдалий шлюб: з аспірантом, провідником потяга Львів–Черкаси, автослюсарем ЛАЗу, двірником і взагалі з пролетарем в третьому коліні.)

* Чи не заскоро сходжує ходаки?

* Чи має родину в Канаді й чи заможну?

* Чи не має легкої інвалідности по-жіночому, бо за то можна гроші дістати.

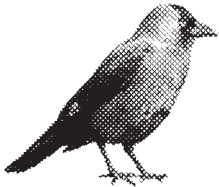
* Чи не хропит уночі й не пукає за столом?

* Чи має золоті зуби?

* Чи не сюсяє під ковдрою?

* Чи живі його батьки?

* Чи вмiє читати?

* Вішає «пахнючі» шкарпетки на спинці крісла чи залишає в мештах?

* Який його сексуальний стаж і чи першою у нього не була часом Марина Сліпак з Клепарівської вулиці, яка зробила мужчинами половину повноцінних львів'ян? Збадавши претендента на дівоче серденько за цим «Запитальником», майбутня наречена може на 1000 відсотків довідатися, чи підходить їй такий кавалер, чи ні.

32. Дружину галичанин вибирає, орієнтуючись на вигляд майбутньої тещі: має бути фізично здорова і фанатично віддана.

33. Борои Боже, шановне панство, десь при нагоді цілком із ввічливості та толеранції запитати галичанина як «здоров'ічко Розалії Адамівни», його тещі. Ви можете нарватися на тривалу дво-тригодинну (залежно від сили ненависти та тривалості співжиття) лекцію, радше схожу на віщування апокаліпсису та моровиці – у ліпшому випадку. Тещу галичанин у 99 відсотках випадків не любить. Хоч вона зазвичай бавить йому дітей, ходить на закупки і ліпше знає, як прикрутити клямку до дверей, щоби потім не лізти до хати через вікно. Нелюбов ця не є споконвічна чи генетично передбачувана, а цілковито набута. Здебільше завдяки одній прикрій обставині: одружившись, уже на другий день по весіллю галичанин раптом з'ясовує, що його нова «мамця» зовсім не є схожа на його мамцю, а радше є її цілковитою протилежністю. Крім того, виявляється, що його супружниця є копією своєї мамунці й у всьому її наслідує.

Галичанин підрозділяє тесцьових на три види: прикру, дуже прикру і «тоту стерву». Щоб найделікатніше назвати тещу, чоловік галицького походження застосовує політкоректне

словосполучення «жінчина мама». Неполіткоректні висловлювання цитувати не буду через внутрішню інтелігентність і страх, що ся книжка може втрапити до рук дітей та людей з нестійкою і вразливою психікою. Але, щоб емоційно окреслити цей багатий пласт галицької лексики, наведу лише однефразовий фразеологізм: «Смакувало – як поцілунок тещі з перепою!»

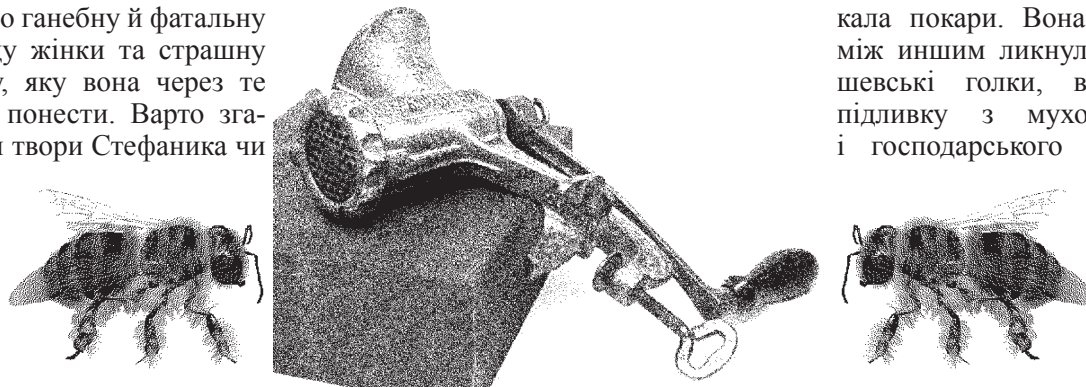
34. Немає більшої втіхи для галичанки, як попорпатись у розвалах «секонд-хенду». І не має значення, що у придбаній майже задурно блюзці у Німеччині померло вже дві бургерки, а одна мала серцевий напад – головне сведер треба добре випрати і носити, поки не розповзеться на тілі. Ще й примовляючи: «Дивіться, пані Стефо, во вчора купила си сведерок. Видите, як новий! А вгадайте скільки дала? А не – тільки п'єтку! Та в ньому ще і внучки мої ходять!»

35. Галицький секс – то окрема розмова. Традиційний спосіб злягання для наших земляків – навпомацки в темряві, шукаючи партнерку за запахом.

36. До подружньої зради галичани ставляться по-різному. Галичанин усвідомлює неправильність свого вчинку, але зраджує із задоволенням і досить вигадливо. Ця вигадливість спричинена не якоюсь надмірною сексуальністю галицького посполитого хлопства чи його крайньою розпущеністю, а банальним браком часу. Тому зазвичай галичанин зраджує, де хіть застане (в полі, на стриху, в копиці сіна, в скирті соломи, в тракторній кабіні, за виходком, за п'єцом, у ліфті, у робітничій роздягальні і на старому зарослому молочаєм і пирієм цвинтарі). Ключовою фразою за такої ситуації є:

«Марино, давай борше, не бабрайсі в тих майтках, бо мені ше косити треба!».

Натомість галичанка сприймає зраду як щось глибоко гріховне й небезпечно-недоступне. Через це надзвичайно привабливе та бажане. Про це свідчить і галицька література, де більша половина сюжетів – про ганебну й фатальну зраду жінки та страшну кару, яку вона через те має понести. Варто згадати твори Стефаніка чи

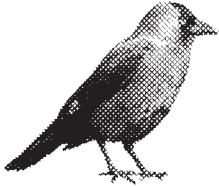
Франка зі шкільної програми. Стефанікова фраза: «Бив, бо мусив бити» в цьому випадку є характерною і навіть бажаною для обох сторін конфлікту.

Галичанка, яка з примусу чи доброї волі наставляла роги своєму благовірному, настільки переконана у карі за цей вчинок, що зазвичай сама шукає проблем на свою голову. Така собі Аделя Піськозуб, що у ХХ столітті мешкала на Рогатинщині. Не мала дітей. Доктори казали, що винен її чоловік – Михайло Піськозуб, бо неплідність у його родині була спадковою. Що б якось зарадити лихові, Аделя пустилася по руках. Але не так, щоб для задоволення, а лиш для успішного розмноження. І так тим захопилася, що впродовж п'яти літ народила шестеро бахурів. Усі вони були різної масти, а один навіть трохи циганкуватий з лица.

Чоловікові Аделя казала, що увесь приплід – наслідок тривалих молитов і регулярного посту. Щасливий Місько Піськозуб вірив, бо що мав робити? Гарував на трьох роботах і годував свій – чи чий там – виводок. Тим часом Аделя відчувала, що завинила перед чоловіком та Всевишнім, і сама шукала покари. Вона ніби між иншим ликнула три шевські голки, варила підливку з мухоморів і господарського мила,

два рази її збивала електричка Львів–Чорний Острів, але ніц з того. Кубіту навіть добре не покалічило, а Місько з тих випадків зробив категоричний висновок, що Бог йому дав жінку безмежно дурну, але дуже добру... Через що він її жалів і часто-часто купував для неї вафлі «Артек». Від цього Аделя страждала ще більше. Не відомо, чим би ся закінчила ця трагічна історія, якби на 93-му році життя Аделью Піськозуб не покусав скажений сусід-мисливець, який заразився від впольованого лиса. Останніми словами жінки були: «Я знала, що тим сі скінчит». Після цього вона щасливо усміхнулась і навіки склепила повіки.

37. Як кажуть у нас: для закоханих і худоби сіно пахне по різному... Отже я про найпотужніший інстинкт у природі, який і призвів, що галичан виявилось таки добрих кілька

мільйонів, що тяжко печалить наших ворогів на північному сході Європи. Як нам вдалося так розмножитися в умовах безперервних загарбницьких війн, братовбивчих сутичок та нестабільної ситуації на ринку туалетного паперу і рафінованої олії? Передовсім завдяки знову ж практичності та раціональності галицького підходу до самого репродуктивного процесу. Ось приклад. Марійка Затерта страшенно нудилась на весіллі у колежанки з медичного коледжу – у святково замаєному наметі, де під образами спливали потом молодий з молодою, вона знала лише молоду і її бабцю по татовій лінії, бо старенька приїздила до Львова в гуртожиток завезти дитині пару гривень з пенсії і разом вставити собі верхні і нижні зуби. Музики ще пакували холодець пальцями до писка, бо видельці руки вже не тримали, а дівка знічев'я длубалась в тарелику, намагаючись спорудити посеред нього гірку з бурачків і оселедця. Раптом під пологом шатра щось заворушилось і звідтіля виліз... кавалер! Він важко гепнувся поряд на лавицю і присунув до себе чийсь тарілку з келишок. З розмахом налив собі і Марійці.

– Будеш?

– А чо не?

Випили. Прибулець занюхав чоколядовим сирником і показав великий палець молодому. Той радісно вищирився.

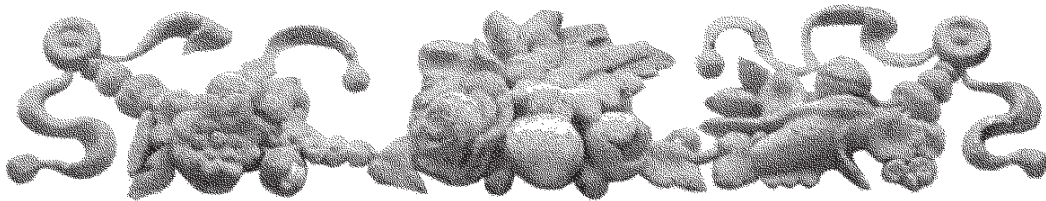
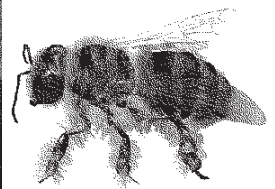
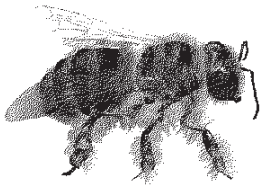
– Колега... – гордо показав на молодого. Марійка хитнула головою. У її чарці знову заплюскотіла біла. Цокнулись, випили. Парубійко важко видихнув перед себе, від чого у тарілку з холодцем впала ваза з квітами. Це його дуже розвеселило – щоб повторити подвиг він знову

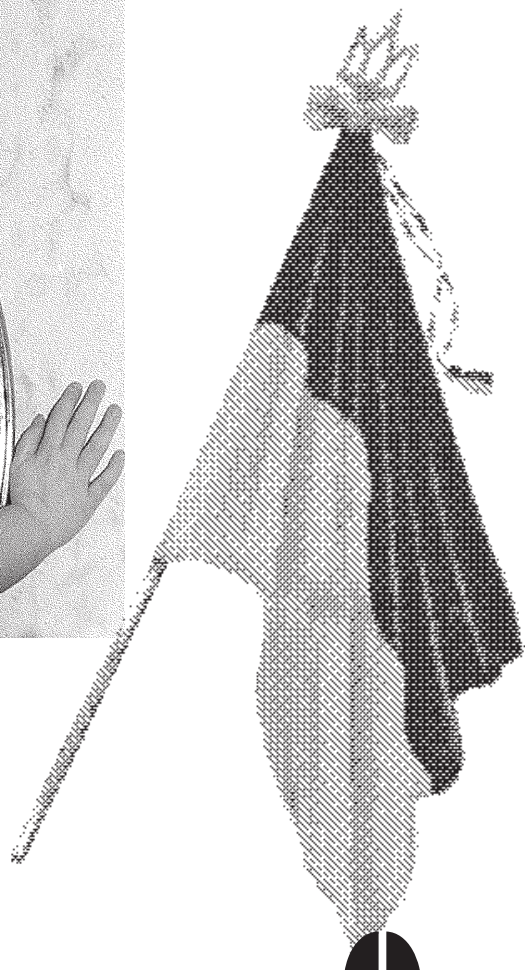
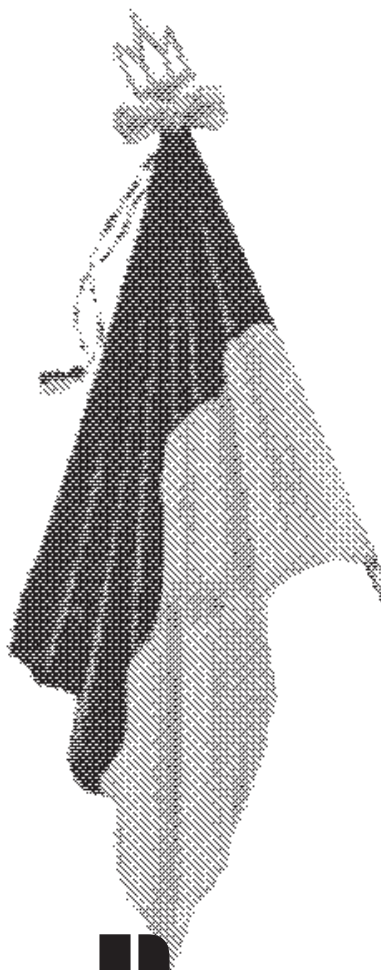
наповнив чарку і вже не цокаючись перехилив в утробу. Хотів різко видихнути, але не встиг – сусід навпроти це зробив швидше і перекинув у його тарілку кльош з солодкими пляцками. Кавалер знову показав великий палець молодому. Тоді обняв Марійку за талію і затинаючись зробив їй пропозицію, від якої вона не змогла відмовитись:

– Шо, маленька, підем троха траву за стодолу потолочим? Я тобі свій цізорик покажу...

Звісно, не всі галичани залицяються так примітивно. Але механізм приблизно один: чоколядка, чарка лікеру чи склянка вина і через кілька годин справа може дійти й до «цізорика».

38. Сильна половина галицького народу дуже рідко вдається до пестливих, ніжних слів при спілкуванні з кращою половиною того ж народу. Але трапляються випадки, коли галичанину треба напружити всю свою фантазію і перетрусити увесь словниковий запас, щоб досягти свого. Тоді він говорить приблизно так: «Мила моя, єдина, ніжна, солодка, добра, жагуча, струнка, фاینезна, бажана, люба, рідна, неповторна, неперевершена! Дитиночко, гілочко, ластівко, рибонько, горобчику, кицюню, лапуню, пташенятко моє, горлице, голубко, лебедуне, княгине! Зоренько, зіронько, кізонько, сонечко, золотце, квіточко, дзвіночку, струмочку, тростиночку, росинко, пушинко, кровинко, втіхо, ідеале, красо моя, розумнице, лялечко, малятко, картинко, скарбнице, мріє моя, пісне, доле, радосте, надіє, пані, царівно, богине!.. Зозулька і котусинько, моя перлінко! Перинко пухнастенька! Ну будь ти людиною, дай на пиво!

g

i

P

T

e

И

39. З невідомих причин чужі діти для автотонного галичанина чомусь завжди ліпші, ніж власні. Свої – це на віки вічні «матолки», «штурпаки» і «тумани вісімнадцяті». У зв'язку з цим кожному галичанину потім усеньке життя доводиться докладати неймовірних зусиль, щоб довести протилежне і собі, і людям, і батькам, які до самої смерти не віритимуть в успіх власних чад. У такий спосіб змалечку галичанинові прищеплюється стійкий ген упертості, наполегливості та меншовартості. Мабуть тому найбільш продуктивними галичани стають у період утисків, наруги та плюндрувань з боку зайд. У мирний час благоденствія галичанин зазвичай безпечний і байдужий.

40. Галицькі діти змалечку метикуваті й пискаті (вміють дати відсіч незнайомій людині без зброї). Якось у тролейбусі незнайома жінка випитує маленьку дівчинку, що сидить в мамці на руках.

- А якого кольору в тебе шалик?
- Целвоний.
- А светрик?
- Зовтий.
- А це що за колір?
- Зелений.
- А де ти живеш?
- У Львові.
- А як називаєшся?
- Галя Поповиц, а ти стала дупа!

41. Відомо, що галичанина ліпше не нервувати, бо коли він впадає в нерви, то жодна сила не може його спинити. Відомий випадок, що трапився в селі Великий Пуків. Мала Настуня дуже хотіла, щоб їй прокололи вухка на кульчики. Два місяці тільки про це в хаті й розмов

було. А коли тато Гриць прийшли додому другий тиждень п'яні як чіп, вона необачно попросила: «Татку, ти коли мені вухка прокоlesh?» То він три години ганяв за дитиною селом з молотком і цвяхом, кричучи: «Я ті зара проколю! Я ті до кости проколю і шруби вкручу! Ти мене до могили допроведиш своїми кульчиками, мавпо невмивана!» Ледве злапали чоловіка дорогою на Львів, а малу Настуню зі смереки знімали районні пожежники.

42. Часом галицькі діти доста прикро вражають своїх наївних батьків.

Якось до лікаря навідалася пишна галицька пані з донькою літ п'ятнадцяти.

- Дохторе, маєте збадати мою дочку!
- Прошу дуже. А що з нею за клопіт?
- Погано спит, пропав апетит, часто нудить, нарікає на біль в крижах...
- Цікаво, подивимося... Так, ласкава пані, ваша доня вагітна!

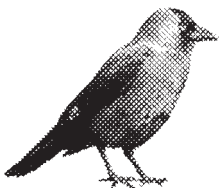
– Що ви таке кажете, дохторе!!! Моя доня – чудова, слухняна дівчинка з порядної галицької родини! Вона від мене не має жодних секретів! Та вона і з хлопчиками ніколи не зустрічалася! Доцю, скажи, чого ж ти мовчиш?!

Доня каже прокуреним баском:

- Ніколи. Навіть не цілувалася...
- Ось, видите, дохторе! А ви смієте мені таке говорити! Та наша родина за советів не знати як настраждалася, а ви таку ганьбу наводите! Майте Бога в серці...

Під час цього монологу лікар підійшов до вікна і став довгим поглядом обводити притихлий овид. Минуло десять хвилин у мовчанні, п'ятнадцять, двадцять... Пані нарешті не витримала:

- Та чого ж ви мовчите?!
- Чекаю...

– Чого?!

– За давньою легендою, у такому випадку треба знайти на небі дуже яскраву зірку і дочекатися, коли на горизонті з'являться тріє царі з дарами...

43. То ціла комедія з тими галицькими бахурами – як не в каналізацію скочуть, то у виходок дріжді кинуть. Але ж то діти – в них така робота, хоть за то і не платиться. А найбільше тоті гавгани докучають, але так по-доброму, коли настає час заробити копійку в ощадних галичан – ходити з колядою, чи щедрувати.

Це виглядає приблизно так: коли ви о п'ятій ранку обсервуйте свій найеротичніший та найсолодший сон, вас будить категоричний дзвінок в двері. Зазираєте у вічко – порожньо, як у босяцькому креденсі. Відчиняєте двері: на порозі вродився дівчак... ну, вам по пупчик буде, з мішком пшениці за плечима.

– Сщедрувати мона?

– Мона, – кажете. Малий валить аж до спальні, набирає повну жменю пшениці і береться сіяти.

– Сію, сію, посіваю, щастя й ладості бажаю, сійся, лодися всяка псениця і пасниця... і голох по коліна... не, голох до стелі! Йой, я забув...

– Нічого, але ліпше най горох буде по коліна...

Потому двері до помешкання не зачиняються – за якийсь час ви вже самі можете засіяти нивку в колгоспі середньої величини. Але з того ніхто проблеми не робить, бо, за давнім галицьким звичаєм, на тій святечній пшениченці можна поворожити. Тож, якщо щедрувальники докинули пшеничку вам аж до кухні і вона впала до баняка чи тарілки – рік буде поживним і ситим, лани широкополі вгинатимуться від пишних злаків і женців. Якщо ж пшениченька

посіялась на шлюбне ложе – спати вам на ньому не переспати! Тобто упродовж року добре виспатись вам вдасться, як курці в росолі. Пшеничка в око втрапила? Зверніться до офтальмолога, бо плакатимете, як стрисчний вуйко Теодозій Фертик, коли йому в черзі до депутатської приймальні пенсійне посвідчення вкрали...

44. Галицькі студенти мало чим відрізняються від інших спудеїв, хіба трохи практичніші. В усякому разі, моя знайома студентка Оленка, про що свідчить її лист до люблячих батьків.

«Дороженькі мамцю і татусю!

Прошло ось уже майже три місяці з того часу, як я поїхала від вас учитисі в інститут. Я дуже вибачаюсь за то, що не писала ранніше. Зараз я розкажу вам всьо, що у мене сталося по житні. Але сядьте перед тим, як будете читати. Ну, добре. Вам же гірше...

У мене всьо відносно нормально. Пролом черепа і всякі інші переломи, що я получила, коли зіскочила з вікна общаги під час пожару, уже практично зажили, я чуюся майже нормально – страшні головні болі навідують тільки раз на день перед сном. На щастя, свідком пожара і мого випригнутого прижка був один незнакомий пацан з газової підстанції коло нашого гуртіжотку. Він і визвав пожарних і скору. Потім він приходив до мене і в больниці...

А коли мене виписали, пригласив жити у нього вдома – гуртіжоток згорів до фундаменту разом із трьома банками копченого сала, що ви передали, і моїм спортивним костюмом. Хотя це не зовсім дим, а скоріше підвал, але дуже – дуже уютний. Арнольд – класний пацан, ми сильно любимосі і збираємсі поженитися. У нас ще нема дати весілля, але ми її організуєм до того, як буде замітна моя беременність.

Так, мамусю і татусю, я беременна дуже сильно. Я знаю, як ви мечтали стати бубуською і дідуською, як ви будете тішитися внучком і будете його любити так само, як і мене, дурну.

А причина задержки нашого весілля в тому, що у мого майбутнього чоловіка є якась слабкість по-жіночому, що їй не дозволяє зробити аналіз в крові, а, крім того, я, здається, теж її підхватила. Але то всьо фігня, бо ми щодня колемся пініциліном в різні місця і то ся лічить...

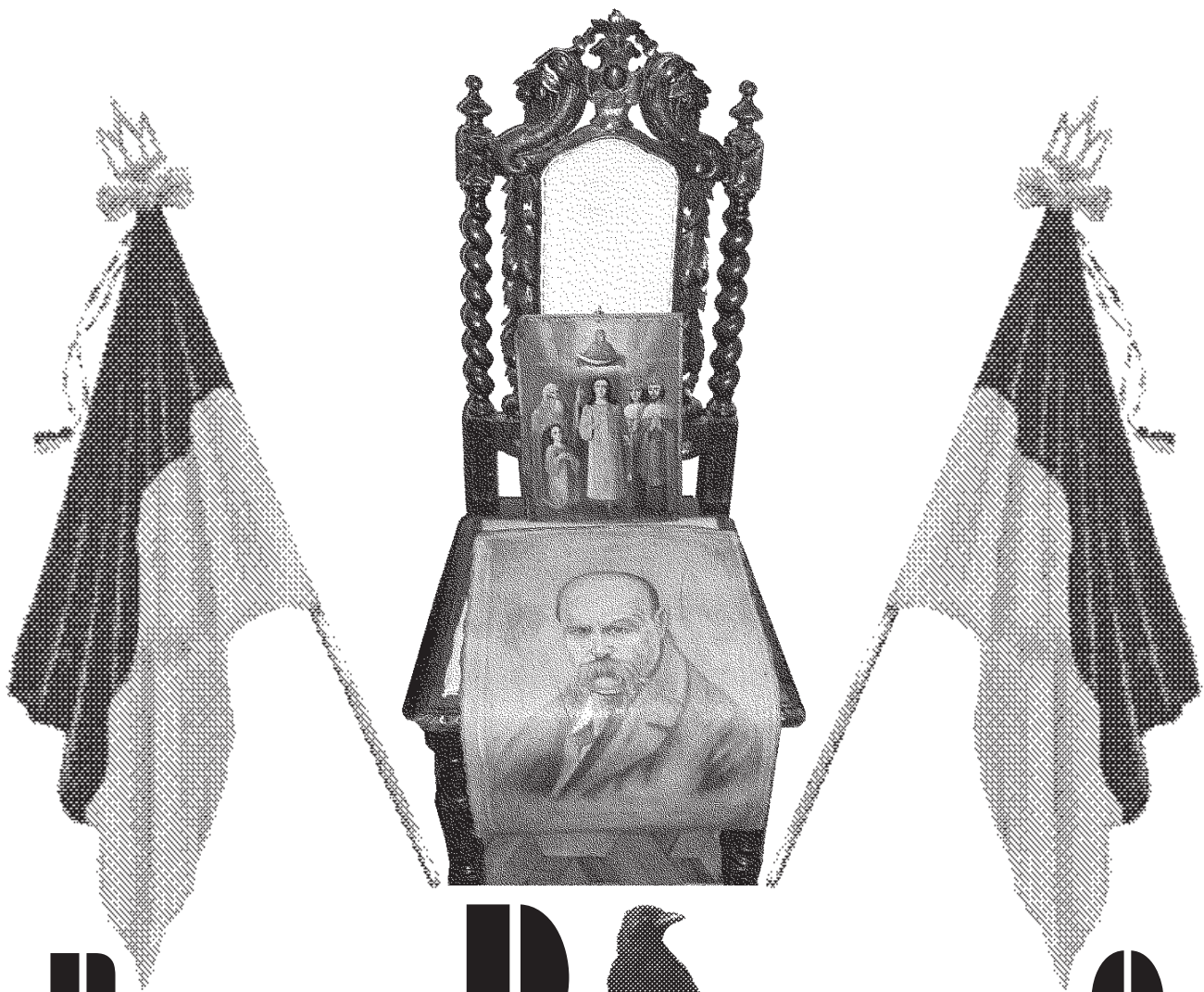
Я знаю, що ви мого Арнольдика, а вашого зятя, стріните зрозпростерти мируками. Особливо ви, тату. Він дуже класний, хоча віра в нього гинша і цвітність шкіри теж досить оригінальна – як на ваших зимових замшових чобо-

тах, мамусю. Я уверена, що ви його полюбите, тим більше, що він із порядної сім'ї – наскільки я пойняла, його тато – приближений оруженосець вождя того африканського села, звідки він сам і приїхав.

Тепер, коли ви знаєте все про моє життя, я хочу сказати вам, що ніякого пожегару в гуртіжотку не було, я не получала ніяких переломів, не лежала в лічниці, я не беременна, не маю сифілісу і не стрічаюсь ні з яким чоловіком. Однак у мене 3 бали по історії і я завалила фізику. Я просто хотіла, щоб ви віднесли до моїх оцінок у правильній перспективі та вислали гроші.

Ваша любляча дочка Оленка».

П О Л І Т И К У

45. Автохтонний мешканець Галичини у 45–50 років вільно орієнтується у зовнішній політиці будь-якої держави світу і міг би служити радником при будь-якому уряді. Особливо це помітно під час уродин, храмових празників, релігійних свят, коли за столом збирається уся родина і після третьої чарки хтось обов'язково скаже: «А чули-сьте, що востатнє москалі зробили?...» Питання всіх часів і всіх галицьких поколінь – чому американці не хочуть на Росію ракети нуклеарні пустити – так збуджує галицькі уми на забавах, що вони часом перебирають міру алкоголю і розв'язують світові проблеми навкулачки, прозиваючи непристойними словами супротивників, з якими щойно пили і браталися.

46. Галичанин засадничо істота демократична. Дуже любить брати участь у виборах, референдумах і опитуванні. Кожної передвиборчої кампанії наш земляк безвилазно сидить перед телевизором і кляне «комуняків, злодіїв, засратий парламент і сусіда Федя, що зареєструвавсі кандидатом, а на подвірку в него кури з голоду пухнут». Відразу після виборів пересічний галичанин дістає повну амнезію і не пам'ятає, за кого він голосував і кого обрали. Аж до нових виборів. Подібна ситуація й з мітингами. Лише в тлумі людей з прапорами і гаслами галичанин почувается народом, а часом і спільнотою. Особливо, коли стоїть в першому ряду перед трибуною і бачить провідників нації в лицево.

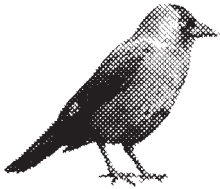
47. Якщо, не перебуваючи на Галичині, вам видасться, що тут мешкають самі матолки, – не беріть собі це близько до серця, бо то є неправда. Просто правдивий галичанин перед незнайомою людиною полюбляє прикидатись глу-

пішим, ніж він є насправді. Вчені стверджують, що власне ця обставина дозволила вижити цьому колоритному етносу за часів монголо-татарської навали, австро-угорського гніту та панської Польщі.

Тож не дивуйтеся, коли на ваше звичайнісіньке запитання «Як ви ставитесь до голови обласної адміністрації?» галичанин тричі перепитає, про що ви питаєте, потім довго робитиме міну роденівського «Мислителя», а тоді врешті-решт запитає: «На якій холери то вам треба?» – і спокійнісінько переведе розмову на минулорічну погоду і передбачуваний врожай шпарагівки в сусіда. А коли ви таки притиснете його до стіни, він замахує руками, скорчить жалісливе лице і скаже: «Та що ви, пане! Де ж ми то знати можемо? Я матури не кінчав, по університетах не вчивсі, бо зі школи мене вигнали за націоналізм! А теперка маю таку зарплату, що навіть і не знаю, за що я так страждав за комуністів...»

48. Правовірний галичанин усіма фібрами душі ненавидить уродженця Туманного Альбіону сера Дарвіна, бо твердо переконаний, що не походить від мавпи. Ну, хіба, може, сусід чи начальник на роботі, або Янукович... Але він сам є засадничо істота Божа з безсмертною душею і легітимацією для відвідування Раю у позаматеріальний період свого життя. Це досить дивно з огляду на те, що беззастережний галицький авторитет Іван Якович Франко у творі «Захар Беркут» стверджував, що предки галичан свято вірили у власне тотемічне походження хто від вовка, хто від орла – беркута, а хто й від такого екзотичного звіра, як тур.

Щоправда, члени згуртованої галицької спільноти і тоді ніяк не пов'язували себе з вараном, бараном і бакланом (за баклана взагалі

можна було поплатитись зламаним носом, пальцем або просто «дістати в писк ногів»). Не провадили галицькі мужі свого родоводу і від бегемота, крокодила і битой перелітної птиці. Однак, це не заважає населенцям Галичини від щирого серця прозивати своїх ворогів і просто зайд тваринними прізвиськами на кшталт: «ти свиня невмивана», «бицю завошивлений» чи «засмарканий глист у майонезі».

Часом галичани, щоб якнайприкрише допекти опонента, вживають ще не виявлені науковцями та не досліджені імена істот архаїчних і просто страшних: «ти гавгане французатий», «курдуплю зизоокій» чи просто «глухоніміий калапуцько клаповухий». Не дивно, що ці прадавні істоти не вивчені й не описані науковцями, адже це пов'язано із загрозою життю представника науки.

Так і по сьогодні на кінцевій зупинці трамвая №2 в Львові можна зустріти колишнього кандидата філологічних наук Мартина Трицицького, який свого часу необачно взявся за дослідження вислову «оферма срачко-бурачкова». І так палко взявся, що через три тижні щось чоловікові в голові клацнуло, і він почав вигадувати власні слівця, словечка та вирази з вираженнями. Власне на згадуваній зупинці пан Трицицький звертається до перехожих із привітаннями: «Моє шанування, Кобило Псякрівно Гімнодуха, вітаю, Кале Процаковичу Коцюрубський, цілую ручки, Гніро Щуранівно Козоїбська...»

Проте, є одневік випадок, коли галицькі мужі палко підтримують старого Дарвіна у його досить спірній теорії походження людських і свійських видів. Звісно це стосується походження москалів. Достатньо виховані галичани свято переконані, що наші дуже північно-східні сусіди походять від пінгвінів яйце-

носних, або вінченосних (як кому подобається), бо тоті істоти дуже морозостійкі. Що думають про походження братів наших молодших невиховані галичани – я писати не буду, бо є чоловік вихований і місцями толерантний, хоч й дуже хочеться.

49. Тільки важко хворий на голову галичанин не хоче, щоб Україна вступила в НАТО і Європейську спільноту. Це й не дивно, адже чи його батько, чи дід служили і в австрійському війську, угорському, польському, англійському, німецькому, американському та інших західних арміях. Тож добрий європейський вишкіл у крові кожного галичанина. Крім того, за плечима багатьох галичан визвольні війни проти тих же німців, поляків та советів, сусідів і голови колгоспу імени «Лампочки Ілліча».

Якщо казати щиро, як на допиті в КГБ, то більшість галичан можуть вступати в НАТО зі своєю зброєю. І все це завдяки нашим часто ще живим предкам, котрі завше мали інтерес до зброї та речей, на неї схожих, і при нагоді прикопували її на городі, ховали під стріхою та у спеціально відведених місцях у стайнях та оборках. У Бурачковичах, що розкинулися в самісінькому серці Галичини, хлоп на прізвисько Мерлюньо ще хлопчиськом знайшов на висілках німецький автомат «шмайсер», чотири совєцькі лімонки й австрійський багнет. Усе те багатство він закопав під грушею, яку ретельно підливав щотижня машинним мастилом. Від цього і цибуля, і картопля, і цукровий буряк на самогонку в нього пахли танками й тракторами. А ще грушки родилися виключно у формі закопаних гранат Ф -1.

Йшли літа, із хрущовською відлигою Мерлюньо викопав багнета і чистив ним бураки й капусту. Видовище це було жахне, бо хлоп,

кожний раз відсікаючи гичку від бурака, примовляв: «На тобі, куревська зайдо, не паплюж мій рідний край! Получай!» Через це хлопа не раз тягали до голови сільради, у районне КГБ і на товарський суд. І кожного разу Мерлюньо виходив сухим із води, бо щиросердно зізнавався: «Пане постерунковий, та я ніц не роблю, лиш гичку ріжу, а коли відмовляю такими словами на Гітлера, то мені ніж востриться!». І ніц йому не могли довести.

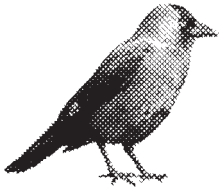
Потому Мерлюньо дістав зі сховку «лимонки». Це сталося акурат перед горбачовським референдумом за Совецький Союз. Того дня до Бурачкович прибув післанець з області і два дні розпинав віта Задупського, щоби бурачківчани проголосували за «нерушимий». І така нагла агітація за імперію так вкурвила Мерлюню, що він надумав пімститись комуняківським зайдам. Знаючи, що його пес Льорнет люто ненавидить обкомівські «Волги», повстанець надумав диверсію... Як тільки обкомівська машина з поважним гостем відбула від бурачковицької ратуші, за нею з несамовитим гавкотом вилетів Льорнет і зачав скакати у вікна автівки. Гість зі Львова визирнув надвір і пустив тиху цівку в сподні – на шії в Льорнета на шнурку жовто-синім намистом красувалися усі чотири Мерлюньові «лимонки», помальовані в національні кольори. На щастя, вони не вибухнули, а лиш настрашили чиновника. Потім він подався в монахи, але з монастиря його вигнали, бо чоловік страждав на страшний раптовий енурез.

Востанне Мерлюньова зброя вигулькнула вже на останніх президентських виборах, коли до Бурачкович приїхали з відкріпними талонами донецькі шахтьори голосувати за Януковича. Тоді Мерлюньо увірвався на виборчу дільницю зі «шмайсером» напереваги, дав автоматну чергу в портрет Кучми і страшно виматюкався на

схід... Місцевий художник із кляштора для нервовохворих зобразив цю картину на стіні в коридорі лічниці. На ній Мерлюньо дуже схожий на Термінатора по пояс.

50. Галичанин до влади ставиться по-різному, але з пересторогою. Бо хто його зна, що то за чолов'яга з «мордов на весь телебачур» красиве життя обіцяє за два роки. А ну ж воно в душі москаль і в Москві квартиру винаймає? Проте вибори галичанин не пропустить, бо він газда і власний голос просто так не віддасть. Хіба за грубі гроші. Але найбільше нашого чоловіка денервує і курвить від з-за збручанських політиків, які просто не розуміють, що галичанин їх не любить не тому, що вони з-за Збруча, а через те, що думають вони і балакають зовсім не по-нашому. Тобто не по-галицьки. Бо як може галичанин полюбити отакого собі східняцького політика з, вибачайте, провінційним панслов'янським мисленням та словесами малограмотного дячка з якоїсь Решетилівки? Ось як приблизно звучить промова такого співвітчизника з дуже далекого сходу України.

«Дорогі товариші, товаришки та їхні заплакані діти! Поздравляю вас з тим, що ви дожили до цієї знаменної дати – можете мене бачити по телевізору, в кого є світло. Я дуже радий, що, незважаючи на тяжолі погодно-клімактичні умови, на цій землі осталися ще люди, а значить, наших виборців роду нема переводу. Пройшов дуже неблагоприятний для нашого народу рік. Мене електорат не вибрав у президенти. Можна сказати підвів мене електорат, про що він ще пожаліє. Бо нема для України кращого президента, як людина з села, яка знає проблеми огородників, дачників і колгоспників, як собствені. А я саме така людина, знаю землю вглуб і вшир метрів на два, знакомий

з насущними проблемами кожного животновода і скотника. Тому що корінь у мене селянський, хоть і маю квартиру в городі. І призыви в мене до людей нормальні: колгоспи – колгоспникам, роботу – робочим, голод – голодним, совки – совкам.

Тут деякі хочуть Україну в третьому тисячолітті в Європу завести. Це ошибочна політика, товариші! Бачив я цю Європу... Ну, чисто в них, дороги хороші. У туалетах не воня. Але ж там красти не мож! І нам вони не дадуть. А в нас же вся економіка зав'язана на можливості кожного додати до своєї зарплати хоть болтик, хоть колосок, хоть поліно з робочого місця. А вони кажуть – Європа... А ви народ спитали, чи потрібна йому та Європа? Оце був я якось в селі: хати під бляхою, по дворах індюки гуляють, як воли, колгоспники вгодовані й чисті. А я їм зразу вопрос ребром:

– Ану скажіть, хлопці, нужна нам оця Європа чи ну її к бісу?

А вони мені хором:

– Да канешно, шо не нужна! У нас лучче! Оно наш голова – хазяйственик хороший, надої у нього постійно увеличуються, зарплату в серпні видали за январ. Пощо нам та Європа? Та хай западеться!

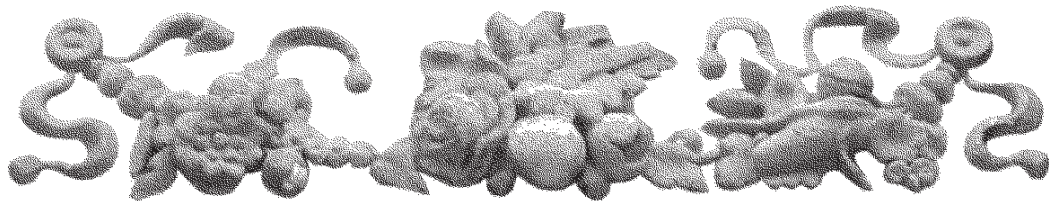
Отака думка народу, і я з нею абсолютно согласний. Наш електорат не привиклий до усіх «мерсі», «пардон» і «гутен морден». З таким багажом ми в світле майбутнє не вступим.

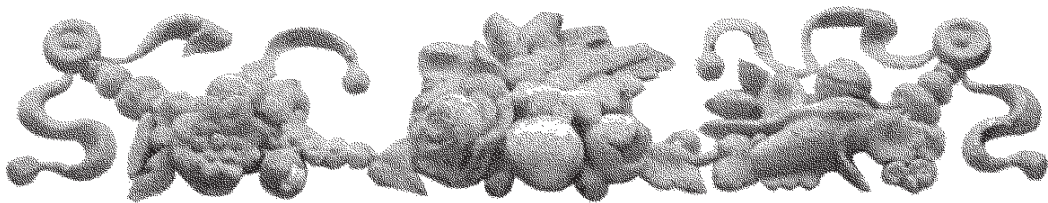
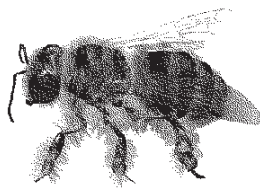
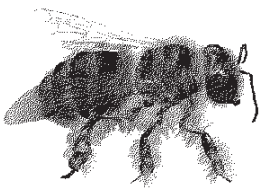
А якщо і вступим, то не в майбутнє. Думаю, шо ми підем своїм шляхом, відгодовуючи власного виробника: порішим проблеми з водою, газом і горючим, випасом скотини, розвинем економіку до повного процвітання і благоденства. Усе це буде, коли разом з комуністами відберем все в багатих і віддамо бідним. А потім наоборот. У процесі передачі нечесно нажитих багатств бідним слоям населення ми наживем неоціненний досвід, який зможем продавати на експорт і від цього ще більше багатіти. Тим же полякам, наприклад, в яких багатих більше, чим в Україні, про що вони ще пожаліють.

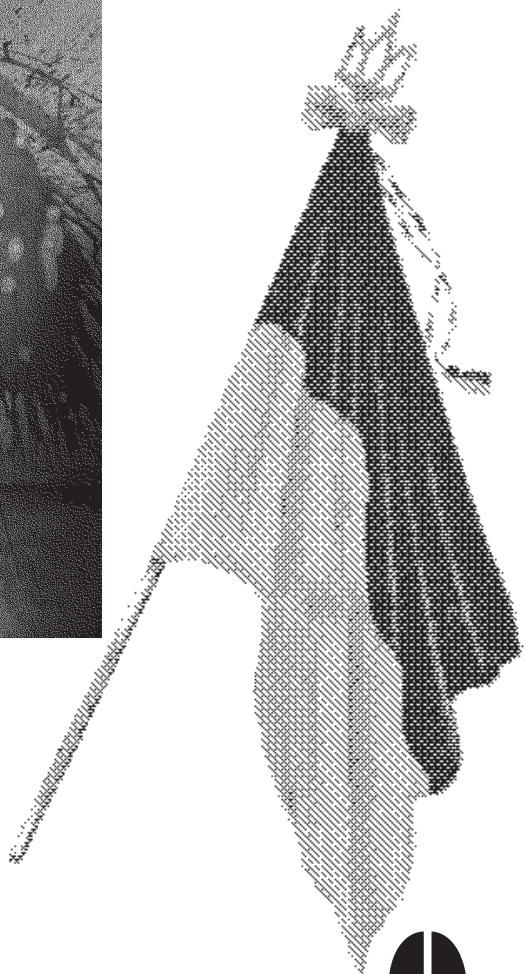
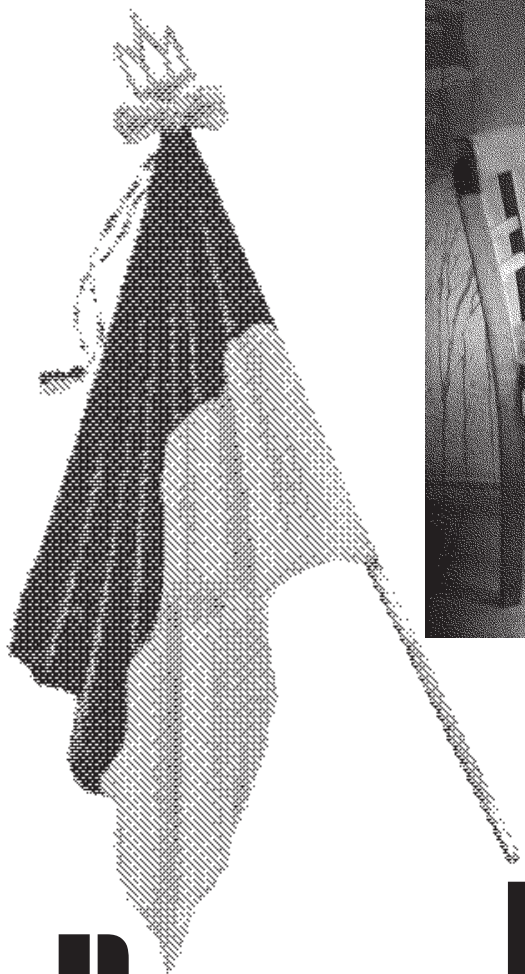
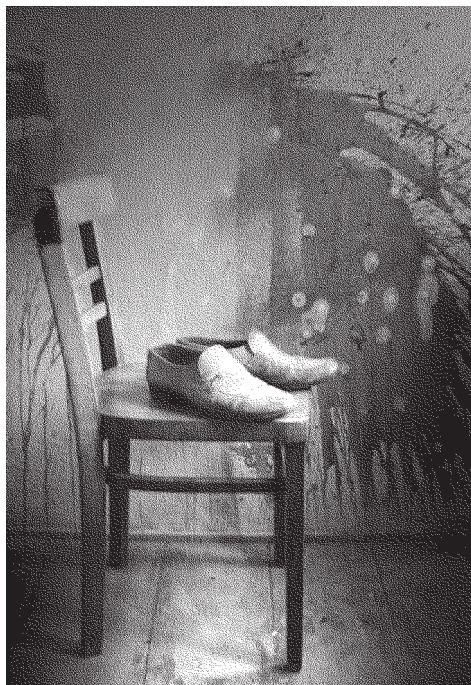
Закінчуючи свій спіч, дорогі співвітчизники, співвітчизниці і їхні сопливі діти, хочу вас сердечно поздравити з наступаючою посівною, побажати, щастя, конешно, усіляких гараздів на почві здоров'я і побільше таких народних заступників, як я. Бо, як казали давні греки, у яких чомусь все є, крім наших чорноземів:

«Собака гавка, а пиво з горла ліпше...»

51. Наші люди свято переконані, шо будь-яка організація – як велике дерево, на якому сидить багато мавп, на різних гілках, на різних рівнях. Деякі з них видираються на самісіньку маківку. Ті, шо сидять нагорі, дивляться вниз і бачать море усміхнених лиць і вобразин. А ті, шо замешкали внизу, вдивляються вгору і милуються самими лиш всенародно обраними задницями...

И
на
б
о
Р
л
і
л
о
е

52. Позичити в галичанина вдається так рідко, як і поцілувати руку Папі Римському. Якщо ж це, борони Боже, станеться – боржник відразу переходить у численний загін галицьких кровних ворогів.

53. Правдивий галичанин колекціонує предмети, які давно втратили ужиткове значення. Його пивниця, комірки, балкон, клуня та курник напхані різноманітними дрівяними баняками, відрами, порожніми пляшками, старими прасками, іржавими ланцюгами від роверів, банками із засохлою фарбою, мидницями з гудзиками, клунками з розпарованим шкарпетками, лахами. Але надія усе це колись застосувати тішить добре галицьке серце аж до самої смерти.

54. Готуючись до візиту в гості, на весілля чи уродини, галичанин завжди немилосердно нервується і кривиться. Причина криється в необхідності дарувати презенти або подарунки (це для східняків). Ні, галичанину рука б всохла і язик відпав, якби він відмовився від чийогось подаруночка. Навіть копійчаного. Але дарувати комусь... Щоб запобігти цьому, галичанин від самого ранку аж до умовленого часу візиту перевертає догори ногами помешкання своє, тещі та братів, щоб розжитися якимсь непотребом. Це може бути непрочитана книжка про життя аборигенів з острова Сахалін, зацвілий рушник з вишитим портретом Івана Мічуріна або дерев'яний беркут без одного крила. Подарунок ретельно вимивається, обтраскується дезодорантом «Ласковий май» і акуратно обгортається целофаном з уживаного букета квітів. При врученні галичанин набирає урочистого вигляду, випинає груди з вишитою краваткою

і півгодини розхвалює принади та переваги власного підношення. А вже вдома мало не до самого ранку побивається за втраченою річчю.

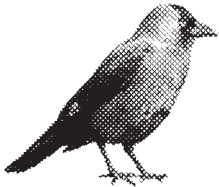
55. Господарність галичан, їх заповзятливість в облаштуванні сімейного вогнища та у садово-городніх справах не мають меж. Порядний галичанин засаджує городиною кожен клаптик власної землі. І ніяких квітів! На галицькому обійсті має право рости тільки бульба, помідори або огірки з польського насіння. Для нашого земляка заповітною мрією є можливість збирати з власної землиці два врожаї. Щоб наблизити сю заповітну мрію, ранньою весною, як тільки зійде сніг, газди поливають ґрунт окропом, закривають його різноманітними цератами, слоїчками, парниками різної конфігурації. Врожаю це не додає, зате виповнює втіхою.

56. Виливши в баняк молоко, галичанин обов'язково сполює пляшку водою і долиє до молока.

57. Піднімаючись сходами багатопверхового будинку до свого помешкання, галичанин обов'язково повитирає ноги біля кожного сусідського килимка, лишивши недоторканим власний.

58. Правдивий галичанин цілодобово палить газ на кухні, економлячи на сірниках, і щоб у москалів менше газу залишилось.

59. Правдивий галичанин має чарівну звичку носити із собою дві пачки цигарок: ліпших – для себе, а гірших – для всіх решти. Економлячи на власних сірниках, він припалює цигарку від вогню на плиті, через що брови та чуб у нього частенько обпалені. Якщо ж поряд

немає газової плити, галичанин запрошується на чужі запальнички і сірники. Цигарку галичанин викурює доти, доки не почне шкварчати фільтр і жар не обпикатиме пальці. У хаті кожного галичанина-курця є заповітна скринька, у якій на чорний день зберігаються «цюки» (недопалки тобто). У лиху годину власник цього скарбу обклеює їх папером із патріотичного видання – і хатою лине важкий сморід горілого паперу та чути хрипкий, але втішений кашель галичанина. Справжнім національним спортом наших земляків стало стріляння цигарок у близьких і далеких індивідуумів з оточення. Власні цигарки галичанин курить тільки вдома та наодинці.

60. Одяг галичанин обов'язково купує на виріст. Навіть якщо йому 87 років і він давно вже оглух, а бачить ще гірше. Взуття купується також на 2-3 розміри більше – а раптом нога розтопчеться! Щоб зручно носити завеликі мешти, галичанин напихає в шпідці 3-4 зіжмакані районні газети. Якщо ж йому ласкава доля підкине задешево пару замалу, то відбудеться цікавий ритуал розношування: спочатку мешти залишають на день у повній ванні гарячої води; потім галичанин надягає товсті вовняні шкарпетки, а вже на них – мокрісінькі мешти. І ходить в них дві доби без перерви на сон. Аж тоді вони готові до вживання за призначенням.

61. Воду в туалеті галичанин зливає не з бачка, а горнятком. Дехто навіть жменею води. Бо вода – це життя. Її слід пильнувати і економити.

62. Пачки із 20-ма пакетиками чаю вистачає галичанини акурат на півтора року, бо його чайна церемонія дуже відрізняється від японсь-

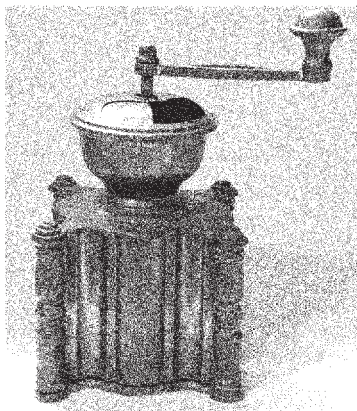
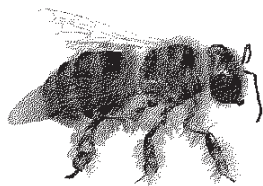
кої. Кожен пакетик запарюється окропом мінімум разів десять, аж поки з води цілком вивітріє запах заварки, а залишиться лиш паперовий. Після тривалого вимочування пакетика в окропі наш чоловік, обпикаючи пальці, обов'язково витисне з нього воду і ретельно його висушить до наступного вживання. Подібне відбувається і з узваром з сушні – вони виварюються до того часу, аж поки ябка не розчиняться у воді. А загалом найбільш популярний напій галичан цілком слов'янський – це горілка у різних іпостах: від самогонки до одеколону «Кармен».

63. Мешти галичанин зношує так, що вони просто зотлівають на нозі. А щоб взуття носилося до самої смерти носія, кожен щовечора напуцовує його або старою олією з осадом, або злегка присохлим кремом для рук «Елегія» внучки, або рештками майонезу «Весела молочиця». З таким ретельним доглядом підошва значно швидше зношується за глянцевою верх. Щоб цьому запобігти, галичанин зазвичай застосовує металеві набойки, прибиваючи їх в найбільш зношуваних місцях. Я знав одного вуйка, який присобачив набойки навіть на шнурівки! Поважного віку галичани любляють доношувати взуття за внуками і навіть за правнуками. Частенько можна бачити, як старенький дзідзьо в галіфе або заклопотана газдиня в запасці дибають вулицею в подертих кросівках «Рібок» або в китайських кедах 48-го розміру, несучи на сухеньких плечах светер «Фераррі» чи джемпер з написом на спині «Нельсон Мандела».

64. Нарід галицький дуже любить свої межі, паркани та загорожі. Тінь від галуззя сусідської яблуньки чи аличі зазвичай обурює. Особливо, якщо воно рясно всипане чужими стиглими

плодами. Щоб звести зі світу підлу рослину застосовуються варварські способи – підрізання кори, підливання дерева соляркою, бензином, ацетоном (на вибір), підрубвання та підкопування коріння. Що частенько призводить до столітніх сусідських воєн.

65. Галичани страшенно люблять рахувати чужі гроші. Через те у Львові на кожному кроці є банк, філія банку чи бодай банкомат. Найсмішніше, що більшість

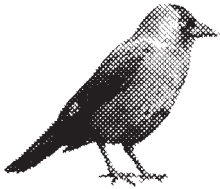
і покаже «штучку», а свідомість думає тільки про футбол і патерицю чорного хліба зі смальцем, посипаного грубими кристаликами солі і п'юрками цибулі. Уже тоді, з отриманням перших кишенькових грошей «на жувачку» або виграних у комп'ютерній грі, у маленькій гали-

цькій голові виникає дрібненька, але дуже дратівлива думка – де заховати гроші, щоб їх потім віднайти?

А віднайти їх треба буде конче, бо в іншому випадку у гали-

галичан гроші в банку не тримає. Найнадійнішим сховком на теренах галицького краю застається добре випрана жінчина панчоха або слоїчок від кави «Якобз». Із поваги до президентів США, куди мріє емігрувати кожен 100-відсотковий галичанин, доляри НІКОЛИ не зберігаються у банках із-під квашених огірків, помідорів, у старих мештах (чоботах, шкрабах, тапцях, кросівках і кедах), не закопуються у землю (бо там на них чигають хробак, кріт і довгоносик), не ховають у комин, не заливають для кращого збереження смальцем чи старою олією. А никають у ретельно та завчасу підготовленому місці. Зазвичай цей сховок галичанин приглядає ще у босоногому та зашмарканому дитинстві, коли підсвідомість ще не завантажена еротичними знімками Памели Андерсен і Нуськи з третьої брами, що за плячки з тертої бульби у пивниці зніме майтечки

чанина стрімко розвивається комплекс неповноцінності, хлоп байдужіє, п'є і поступово перетворюється на вар'ята чи свірка. Саме така історія сталася з Юрасиком Монцібовичем із верхнього Личакова. Чоловік якось заробив грубі гроші на Московії і, ясна річ, п'яний доставив їх додому. У такому ж стані він їх ховав від тещі, жінки, дітей, москалів і лихого ока. Коли ж протверезів – не міг пригадати, де саме покояться його кривавицею зароблені доляри. Пан Монцібович три рази зривав підлогу, перекладав стріху, вичерпував воду з криниці, бив kota Путіна по животі і дививсі, що той відригне – а гроші як корова язиком злизала! З того розпачу хлоп тричі пробував вішатися на яблунці сусіда, два – топитися у фонтані Нептуна на площі Ринок, їв «жилетки» і проносне у великих кількостях, але з дерева його знімали сусіди, у фонтані ніколи не було води, «жилет-

ки» були такі тупі, що ними можна було хіба газету для виходка тяти, а проносне після усього випитого паном Юрасем виходило з нього з потом. Зрозумівши, що доля з ним страшно пожартувала, пан Монцібович змирився і замельдувався у якусь донецьку партію, у якій тепер працює розклеювачем лица її лідера на трубах великого діаметру та на личаківських гробівцях.

66. Дивовижно, але при усій любові до грошей галичанин майже ніколи не додумається грабувати місця, де їх є найбільше – банки, ощадні каси і каси взаємодопомоги. Здавалось, що бажання заволодіти бажаними держзнаками та купюрами крупних номіналів повинно незборимо провадити кожного галичанина до необачного кроку похилою стежкою ведмежатника, грабіжника та випотрошувача сейфів. Проте серед знаних і навіть малознаних банколомів минулого й сьогодення практично не трапляється славних галицьких прізвищ. У чому тут загадка? Усе дуже просто. Є кілька поважних причин, через які галичанин не спроможний пограбувати будь-який склад грошей.

По-перше, галичанин обов'язково розповість про задумку дістатися заповітного сейфу в банку за рогом своїй дружині. Та, як кожна порядна галицька пані, яка бажає добра сім'ї та чоловіку, обов'язково піде з ним на справу, цілком розсудливо вирішивши, що «тобі, матолку, хіба кози пасти і то з міліціантами, ти тільки за поріг вийдеш – зразу в кнайпі засядеш на три дні, а ти, жінко, чекай тих грошей з банку, як паштета від гуски».

По-друге, знаючи здібності чоловіка, Марійка (Ганя, Воксана чи Рузя) до спілки закличе кума Петра, бо він знає, як ключі зробити, його жінку Іванку, яка свого чоловіка теж самого не

пустить, племінника Іванка, бо той просто дуже здоровий, кривого Йосипа, якого тато раз вкрав за советів булочку за три копійки, за що відсидів у Магадані десять років, Пиріжкову Свету, яка колись в банку робила касиром і знає, де там гроші ховають, бо раз на них була виграна, через що тепер гірко п'є в кнайпі «Бурачок під дубом», та двох двоюрідних братів, «щоби пильнували за моїм в голову стріленням, який може по дорозі до келишка вскочити». Ясна річ, із дорослими підуть і діти, яких, як завжди, нема з ким лишити. До того ж вони дорогою дружно колядуватимуть...

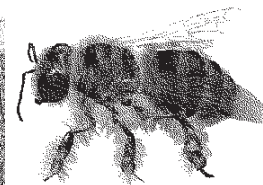
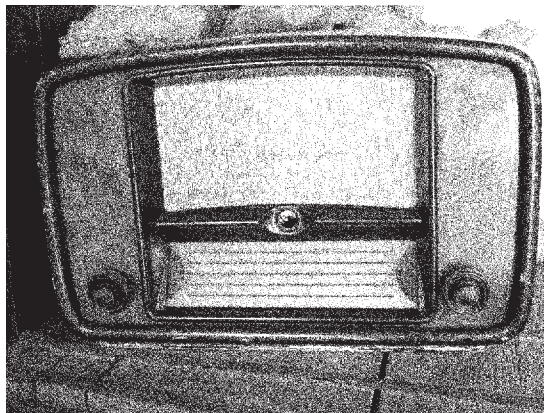
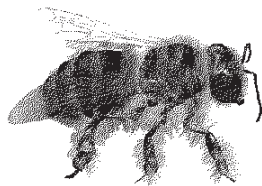
По-третє, будь-який напад галичан на галицький банк обов'язково закінчиться фіаско, бо при першому ж крику після вдирання в операційний зал: «Всі на підлогу – це грабунок, а не обливаний понеділок!», уся банківська зала разом з охоронцями і котом директора Євриком дружно приєднується до грабіжників, і вони разом здобувають сейфи. А, як відомо, у галицьких банках зберігаються виключно не галицькі гроші, то й здобуток, поділений на всіх нападників, мізерний.

По-четверте, галичанин хоч і знає з кінофільмів, що в кожній банківській установі є камера підглядання для охоронців-збоченців, трактує її якось зовсім не серйозно. Коли вся громада вдирається у приміщення, першим голос подає якийсь смаркач по жінчиній родині: «Вуйку, дивіться – тамка кіно знімають!» І в ту ж хвилину вся «група захвата» починає вишикуватися до знимки в найефектніших позах. Усе закінчується групувою знимкою і щирою обіцянкою «заскочити якось ще, бо у вас тут дуже файно і суфіти високі...»

По-п'яте, галичанин цілком свідомий того, що навіть якщо йому вдасться поцупити пристойну суму у валюті, винести її і не пропити

по дорозі, після повернення всіх боргів йому лишилося грошей акурат купити жінці одні колготи по коліна (такі велосипедисти носять, бо вони дуже ся добре перуть) і дітям до школи по два зошити з Бритньою Спірз.

Таким чином, 98,9 відсотка галичан ніколи не завдадуть собі труду пограбувати банк. Решта відсотків уже сидять за дрібне хуліганство і є галицькими метисами (грішна мішанка націо-

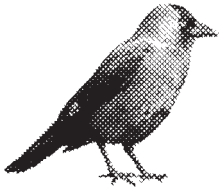
нально несвідомих галичанок із зайдами інших національностей).

67. Як людина, щедро наділена гумором і здоровим глуздом, галичанин частенько вдається до операцій, що за інших умов та при інших людях просто неможливі. У Львові колись мешкав пан Хомик. Непоказний чоловічок, але з багатою біографією. Народившись за небіжки Австрії, пан Хомик спромігся двічі продати свій труп анатомічному закладові Медичної академії. Полякам він лиш раз зумів продати свої тлінні останки. За советів пан Хомик мало задурно не позбувся власного тіла, коли його під конвоем вивозили на Колиму, бо був сином священика. Повернувшись, він не полишив спроб всучити своє сухеньке тільце якійсь лабораторії хемічної зброї чи інституту паразитів і бактеріології. Та намарно. І лише за незалеж-

ної України пан Хомик дістав сатисфакцію, в заповіті він записав: «Дарую своє тіло разом з нутрощами рідній Україні, і най робит з ним, що хоче на свої потреби. Альо Хомик». Цей вчинок гідно оцінили сучасники: Хомика з почетом поховано на Янівському цвинтарі, у Львові, під плитою з написом: «Тут спочиває Альо Хомик. Нескорений патріот і людина».

68. Той геніальний чоловік, який вигадав супермаркети очевидно не знав, що ними користуватимуться й галичани. Инакше він вигадав би щось інше... Стосунки галичан із закладами торгівлі, а особливо з супермаркетами, завжди були і залишаються особливими. Найперше через ту обставину, що потрапивши у се царство різнокольорового краму, душа галичанина починає страждати на психопатичне роздвоєння: одній частині страшно шкода грошей, а інша би скупила геть все, що бачить, бо завтра буде ще дорожче... Часто це призводить до стресів та психічних розладів як у покупців-галичан, так і в продавців.

Потрапивши в супермаркет, правдивий галичанин летить наче на крилах до стендів із знижками. Якщо так відверто, то галичани купують товари лише здешевлені. Особливо добре йдуть банани із 50-відсотковою знижкою.

Зрештою, в галицьких супермаркетах купують-ся лише банани почорнілі і з легким запахом тліну, бо удвічі дешевші. Набравши повний кошик цих фруктів (дітям будуть вітаміни) галичанин біжить в алкогольний відділ, де застигає у п'ятихвилинному ступорі. Тоді вертається до бананового відділу, виладновує їх і кладе у кошик кілька пляшок акційної горілки. Так повторюється разів п'ять-шість.

Натомість галичанка ходить серед стендів обережно, наче крадучись. Вона може годинами вибирати йогурт для дитини, перенюхати усе мило на полиці, переміряти всі футболки зі скидкою і врешті купити нікельовані щипці для рафінованого цукру, який у нас не продається і не виготовляється...

Крім того, усе, що потрапляє на очі, галичанин любить мацати руками. Особливо від цього страждають обезглавлені тушки бройлерів. Як їх не намагаються охолоджувати, а вони однаково зберігають температуру галицьких рук – 36,6 градусів.

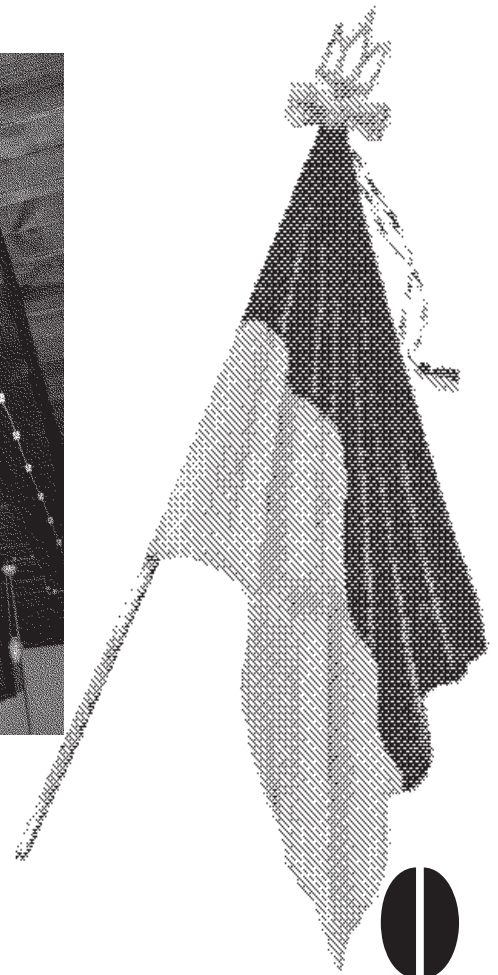
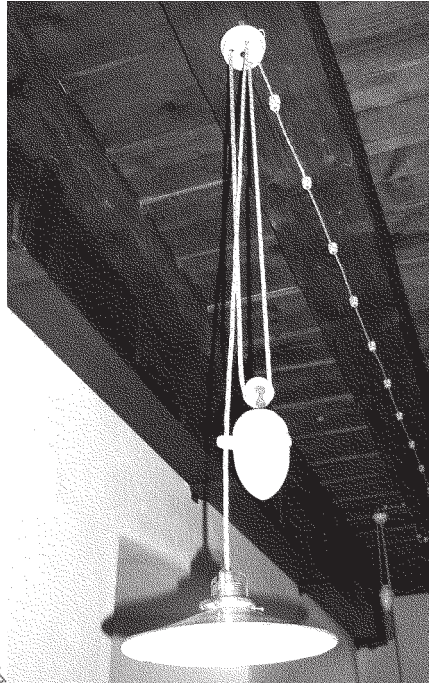
69. Спати галичанин любить лише, коли сонце зайде. Бо так можна і на світлі зекономити, і на їжі. Якщо ви десь побачите сплячого галичанина за дня – значить, він або п'яний «по самі помідори», або мертвий.

Сни галичанину сняться завжди віщі: або його жінка відлупить, або пес покусав, або фірма гроші за роботу не виплатить, або все відразу станеться. Максимально фантазійними для

чоловіків нашого краю є сни про погоню за озброєними німцями на мотоциклі чи перемогу української збірної на футбольному мундіалі.

Натомість у галичанок палітра снів значно багатша. Що тільки не сниться галицьким паням і паньянкам! І бурхливий секс з Аленом Делоном, Беном Аффлеком, Джоном Деппом та Богданом Бенюком, і кроляча шуба, фарбована під шиншилу періоду статевого дозрівання, і перса Памели Андерсон на місці своїх, і власна персону з фігурою юної Афродіти в купальнику на шнурочках, і вілла десь під Крукеничами серед лісу, над мальовничим озером із лататтям і тлустими карасями, що так і стрибають на пательню зі сметаною... Уся річ в тому, що, на відміну від чоловіків, сни галичанок не є віщими, а радше ілюзорними або ілюзоричними, нав'язаними дівочими мріями та нездійсненними забаганками, почерпнутими з ілюстрованих журналів «Космополітен» та «Галицька принцеса Ксена». У нездійсненності своїх снів галичанки звинувачують виключно власних чоловіків і їхніх численних колег із куліжанками, «які не дають моєму Іванови... (вставити ім'я свого чоловіка) стати на ноги і жити, як люди в журналах і серіялах». Найприкріше те, що кожен окремий галицький Іванко, аби здійснити сни своєї благовірної, має стати не лише на власні ноги, а й на кінцівки всієї родини, сусідів, друзів, і вміти красти так, аби не попадатись, що не сумісно з галицькою теорією кари й відплати.

П Р О
К О С М О С
Н Е О І К І Н Е Ц Ь

70. Якби хтось додумався вислати галичанина в космос, то дешевше вийшло б: нашому космонавтові, крім вишитої сорочки, у відкритому космосі нічого не треба. Навіть скафандра. Корабель наш земляк обов'язково б замаїв вишитими рушниками і портретами Кобзаря, Каменяра та Лесі Українки. І лиш у клозеті на цвяшку висіла б газета «Товарищ».

71. Я не знаю, що в Брюховицькому лісі має здохнути, аби галичанин полетів у космос. Бо що нашому хлопві там робити? Поля не зораш, бабу не вг...єш, фляшку не вип'єш і вкрасити нема що... Ще й підглядають за тобов у всі дзюри з відеокамер і комп'ютерів. Словом, не цікаві галичанину космічні простори і міжзор'яні подорожі. Бо що таке насправді галичанин у космосі? Це – глухий паркан навколо спального місця з дзюрою для підглядання за сусідами й сусідками; невелика грядка з огірочками помідорчиками для закуски під регулятором кисню в космолоті; маленька перегінна установка для виробництва повноцінного первака для шабашників, які прийдуть кабіну білити; дві-три свинки в космічній кучі, що годуються поміями з помийних туб, маленький мобільний цвинтар з останками найрідніших і найдорожчих, рельєфне панно історичного центру Львова, виконане народними майстрами з Гуцульщини, увесь космічний апарат застелений ліжниками і домотканими хідниками, вирізьблені портрети класиків літератури на ілюмінаторах, замаєних вишитими портьєрами і фіранками. А ще образи всюди, куди інженери не змогли прилаштувати яку-небудь вимірювальну апаратуру... Корольов би повісився!

72. Увесь галицький нарід страшенно не любить пересуватись літальними апаратами. Тобто фатально боїться літати літаками. Але коли треба де до родини в Америку злітати, чи до цьотки в Канаду – нема питань. Проте роблять вони це неохоче і часто моляться в польоті. Можливо, через те, що між галичанами побутує байка про один діяспорний авіарейс до Канади – у пасажирському літаку «Аерофльоту» відмовили двигуни. Командир екіпажу попросив стюардесу піти в салон і заспокоїти пасажирів, щоб не було паніки, заким екіпаж здійснюватиме аварійну посадку. Отже, стюардеса увійшла в салон і каже:

– Шановні пасажири, у нас виникла аварійна ситуація, але тепер усе під контролем. Вашій безпеці нічого не загрожуватиме, якщо ви виконаєте мої інструкції. Сядьте всі на свої місця.

Пасажири розсілися.

– Пристебніть паски.

Пристебнули.

– Поставте спинки крісел у вертикальне положення.

Виконали і цю вимогу.

– Дістаньте паспорти.

Здивовано переглядаючись, пасажири дістали свої паспорти.

– Розгорніть їх.

Ще більше дивуючись, усі виконали й цю вимогу.

– Вирвіть із них першу сторінку.

– Для чого? – обурилися пасажири, – це ж документ, його не можна пошкоджувати!..

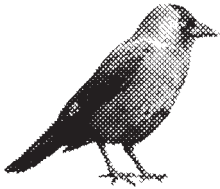
– Робіть, як я кажу!

Усі неохоче виконали вимогу стюардеси.

– А тепер складіть вирваний листок удвоє і візьміть у рот!

– А це навіщо? – здивувалися пасажири. – Ідіотизм якийсь...

– Ага! А знаєте, яка після авіакатастрофи плутанина з трупами?!

73. Усе в галицькому світі має свій початок і кінець. І часто початок закінчується там, де починається кінець. Про це свідчить історія Марії Онуфріївни Коритко, яка померла від скромності. Чемна жінка соромилася зайвий раз потурбувати свого дільничного лікаря Петра Теодоровича Дудку. У нього були хворі ноги, бо носив замалі секендхендівські мешти. Він напівживим добирався до її помешкання на восьмому поверсі – бо ліфт у будинку не працював. Старенький пан Дудка, видержись на сходовий майданчик, довго відхекувався і кляв «свої літа, своє багатство». Він уже кілька років був на пенсії, але все ще працював, бо гірше за висотні будинки боявся животіння за пенсійний кошт. У «смерті» ліфта був винен наладник кондиціонерів з танкового заводу Вася Лунько, який кілька днів тому вкрав двигун підйомника і здав мідний дріт на лом кольорового металу. Разом із серпом і молотом, які потягнув із заводської прохідної. Рідне підприємство заборгувало йому зарплатню за останні два роки, а бідному Васі терміново треба було дати хабара пані Розалії Войтик, бо та пообіцяла посприяти йому з отриманням субсидії на газ, воду, житло і повітря.

Зрештою, вона не була здирицею, просто теж мала проблеми. Їй терміново треба було заплатити старшому лейтенанту Романові Вломипальцю, що розслідував злочин, скоєний її сином Ігорем Войтиком. Хлопець уже три місяці не мав роботи і, добряче хильнувши з друзями оковитої, зі злістю жбурнув гайковий ключ 12 на 14 у лобове скло «Мерседеса», який необачно припаркувався неподалік. Зловмисник і не здогадувався, що в авто був переляканий

депутат обласної ради пан Олег Миронович Лобик. Він саме тримав у руках пишний хабар від однієї дружньої фірми, яка хотіла розширити свій бізнес на теренах області, а пан Лобик міг цьому кардинально посприяти. Ключ не лише розніс автомобільне скло, але й розбив сулію вельми смачного коньяку «Геннесі», від чого дуже постраждали штани народного обранця, 300 доларів в кишені і, найважливіше – депутатське посвідчення.

Старший лейтенант Роман Вломипалець мав непохитні принципи, які базувалися на понятті: «Не той злодій, що краде, а той, що не платить!» Тож почувши, що пані Розалія Войтик збирає для нього гроші, взявся залагоджувати справу. Але пан депутат був непохитним. Зіпсоване посвідчення, гроші та розбите лобове скло службової машини волали до помсти. Крім того, пан Лобик розцінив напад як посягання на його життя представників ворожого депутатського угруповання «Люди і селяни». Того ж дня він зателефонував до своєї «криші». Наступного дня братва на трьох джипах і одному «Опелі» ручного складання кувалдою напала на «людей і селян», які виходили з бару «Добрий ужинок», де святкували закінчення ремонту зубних протезів їхнього лідера пана Петра Йосиповича Савки-Череповського.

На щастя, обійшлося без жертв. Лиш пану Савці-Череповському знову довелося викласти чималенькі гроші, щоб відремонтувати зубні протези. Вражений у саме серце негідною поведінкою депутатів-конкурентів, лідер «Людей і селян» негайно зателефонував до Києва, до свого доброго приятеля пана Юрія Миколайовича Колотовського, з яким починав політичну кар'єру ще в колгоспі імені «Піонерської зорьки» помічником їздового. Той працював у поважній організації, дуже близькій до дружини

міністра з енергетики, внутрішніх труб і малої цивільної авіації. Сприймавши образу бойового побратима як власну, пан Колотовський почав вираховувати, хто ж це під нього так грубо копає?

Судячи з усього, в його город камінь кинув олігарх (власник 10 кілометрів газової труби), якого знали за прізвиськом Слон. Не марнуючи часу, пан Колотовський урядовим телефоном зв'язався зі своїм другом (теж олігархом і власником каскаду гідроелектростанцій на ріці Гнила Липа), якого по-дружньому кликав Змей. Виливши Змею душу, пан Колотовський заспокоївся — помста не забариться. Вона й не забарилася: Змей вимкнув усій області електро-

енергію, а Слон — газ. Таким чином пенсіонерка Марія Онуфріївна Коритко помирала від скромності у темряві і холоді. У ду-уже скромній країні, що дбає про своїх скромних громадян...

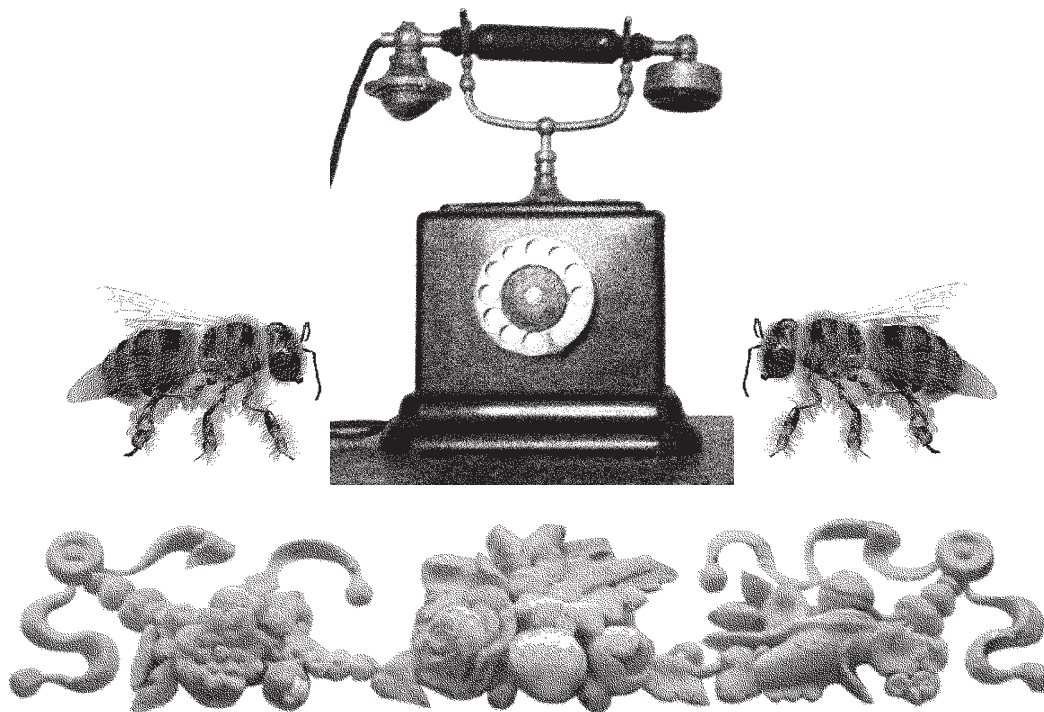
74. Галичанин має звичку доводити розпочату справу до логічного кінця. Навіть якщо вона цілком програшна. Відома історія про двох фацетів, що їхали в трамваї і балакали про своє.

— Іване, ти ножовку взяв? — каже один.

— І молоток.

— Слухай, а як тота граната взірвесі, шо ми в на стриху знайшли?

— То ніц, Мільку, я не їдну маю!..

П Р О
В і щ у в а н н я
і з а б о б о н и

75. Що другий галичанин є ворожбитом, екстрасенсом і цілителем. Про це відомо з давніх-давен. При такій кількості езотериків на душу населення практично кожен член галицького суспільства знає свою долю від народження аж до самої смерті. Однак галичанину цих знань завжди бракує, і він прагне додаткових роз'яснень своєї неприкаяної долі. Через це на наших теренах процвітає екстрасенсорний бізнес. Тисячі людей заряджають воду в слоїчках, майонезних баночках і каністрах з-під бензину, десятки тисяч прикладають «заряджені» відбитки газет до ймовірно хворих місць, мільйони керуються порадами ворожок, вірять у гороскопи і ворожать на кавовій гущі. Та це не заважає галичанам нікому не вірити і не перейматися стихійними лихами, владою та гемороем. Бо від самого народження правдивий галичанин покладається лише на власні сили, що робить його практично невразливим перед ударами долі. Коли ж приходить біда, він лиш розводить руками: «Так мало бути! Але в Петра через три хати ше гірше!» І на душі йому світлішає, а горілка солодшає...

76. Дивовижно як навіть найбільш християнізовані галичани вірять у всілякі забобони та віщування. А ще більше у ворожіння. Тривога обсідає чутливе галицьке серце, коли якась кочова циганка заявляє, дивлячись у вашу долоню, що «лінія життя на руці вкоротилася до вказівного пальця». І тут ви раптово згадуєте, що справді сеся клята лінія колись проходила від черевика аж до горла і назад! Була такою глибокою, що перебивалася крізь макінтош. І хоч не кожен галичанин кохається в хіромантії через виховання (як бачить жіночу ручку, то відразу цілує), але більшість вірять начертаним

долею лініям на своїх кінцівках. Особливо тим професійним ворожбитам, які можуть навіть через вулицю відразу провіщувати – і вашу долю через сім днів, і скільки заробляєте, і дівоче прізвище вашої троюродної бабці, яка щороку висилає з Канади три корейські хустки з маками і уживаний рушник з американською фаною. Одна сусідка сказала, що моя лінія життя скорочується від того, що давно не тримала в руках... грошей. Дивно, що від чарки та складка не видовжується. Прикро. А ще прикрише почути від настирної сусідки ще кілька «добрих слів» на цю тему:

– Йой, пане, мушу вас втішити – стільки рук бачила на сім світі, але таку як вашу – то перший раз. Маєте страшно побільшений Венерячий горбик між пальцями – пальчики оближеш. Це значить, що за три дні зустрінете свою долю в білім халаті. Буде санітаркою. Припилньує, щоб ви вчасно руки мили після туалету. Може тоді вам лінія життя знов на руках відкриється.

Втім, можна і собі самому встановити життєвий діагноз. Тобто своє майбутнє, бо минуле ви вже знаєте. Робиться це дуже просто: рука має бути вмита і покроплена одеколоном «Сльози Адама». Якщо жіноча, то духами «Ніч на цвинтарі» Зубрівського жиркомбінату. Якщо лінія життя на вашій руці заходить в пульс і не виходить – будете найближчі чотири дні зловживати алкоголем. Якщо ж взагалі її не бачите – значить вже п'єте. Ще веселіше поведеться тим, хто виявить на руці не один, а кілька Венерячих горбків. Любов ходитиме за вами назирці, як сновида, аж поки не нападе і візьме своє стільки раз, скільки у вас буде тих горбків. І наостанок – якщо лінія життя у вас перехрещується з трамвайною, негайно поміняйте руку.

Б р а т і в н а ш и х
М е н ш и х

77. Тварин галичанин любить доволі своєрідно: власних плекає старанніше, аніж дітей (особливо поросят чи телят), а чужих нещадно винищує.

78. Галичанин дуже любить, щоб його особиста власність відрізнялася від інших. Через це галицькими містечками частенько дигають схожі на інвалідів кури, гуси, корови і коні, поцяцьковані йодом і зеленкою, наче вони щойно втекли з районного шпиталю.

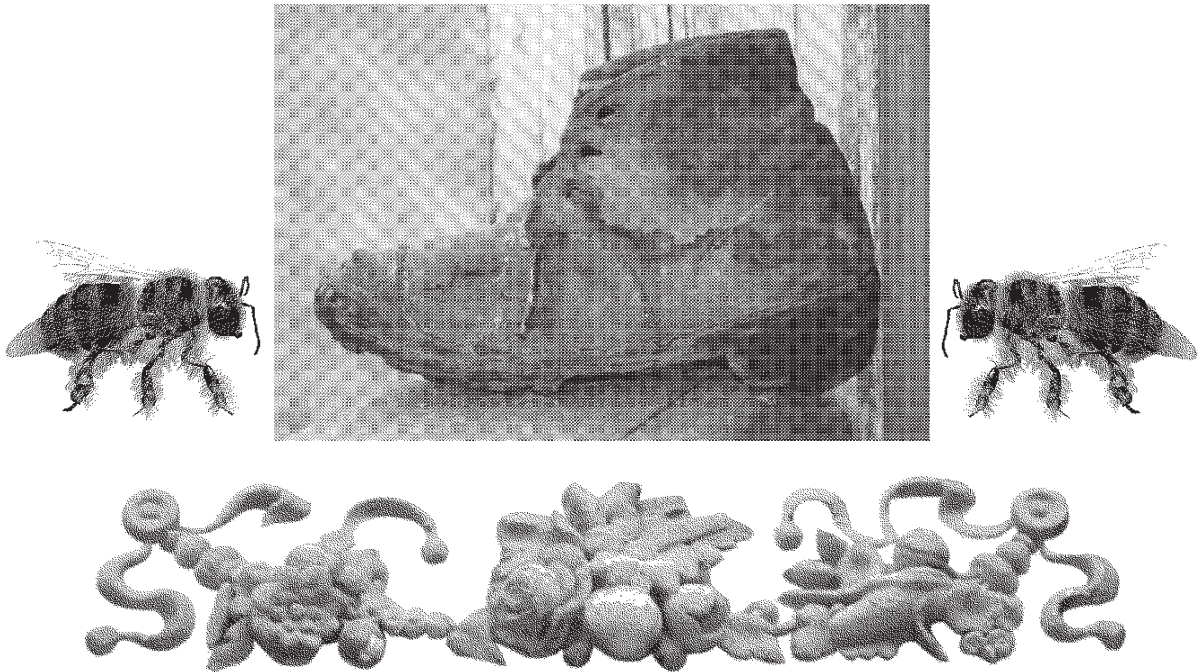
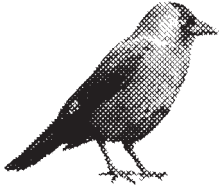
79. Нехай мені руку втнуть по черевики, але я буду стояти на своєму – не кожна сука винна, що вона сука. Принаймні мене в сій аксіомі переконала пані Тхорова. Яюсь вона зробила страшне відкриття – у рідному Львові мешкають... всуціль російськомовні пси! Ви чули коли небудь, щоб навіть правовірний галичанин звертався з командою до пса українською? Командують тільки російською. І за що псам така покара? Правда, треба визнати, що російські команди якісь страшніші. Тож пані Тхорова вирішила відкрити курси української мови для братів і сестер наших менших. Вишкіл провадить професор філології, який зараз робить в університетському гардеробі, бо йому пенсії бракує заплатити за квартиру. Має кілька здібних учнів. Один сенбернар вже помаленьку читає романи якогось львівського письменника, який пише тільки, перепрошую на слові, за секс і дупи. Бідна тварина через сторінку дуже вис на календар з голими цьотками і чухається по ерогенних зонах хвостом.

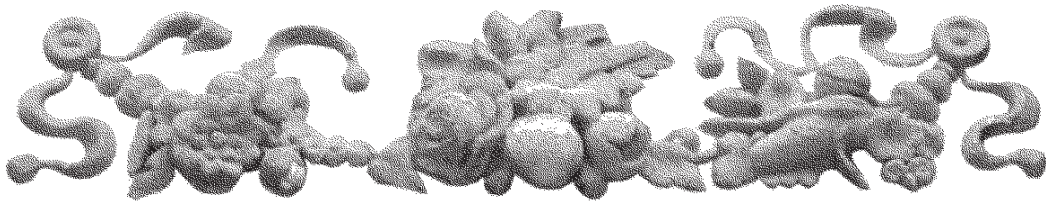
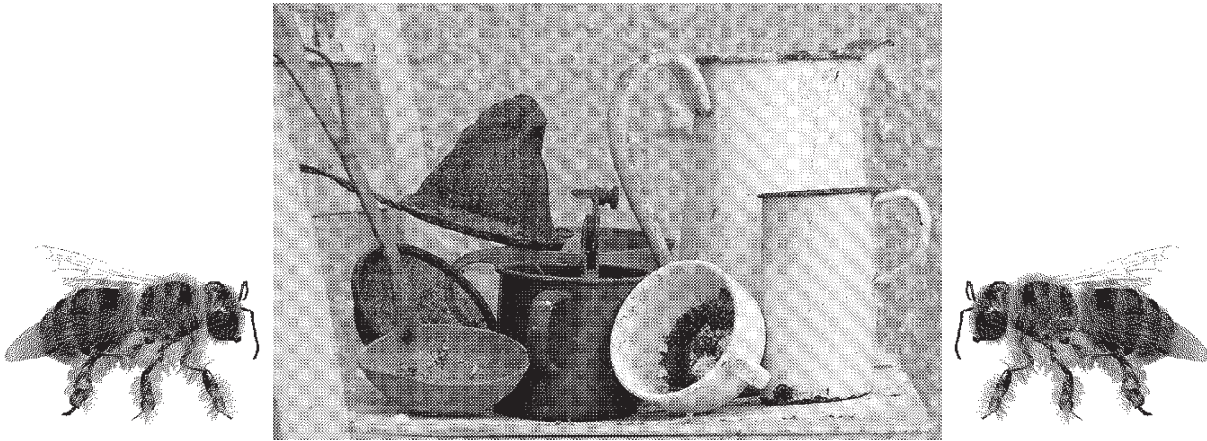
80. До речі, про собак. Правдивий галичанин пса собі купує на Краківському базарі у Львові. Там тих бровків, як злодіїв.

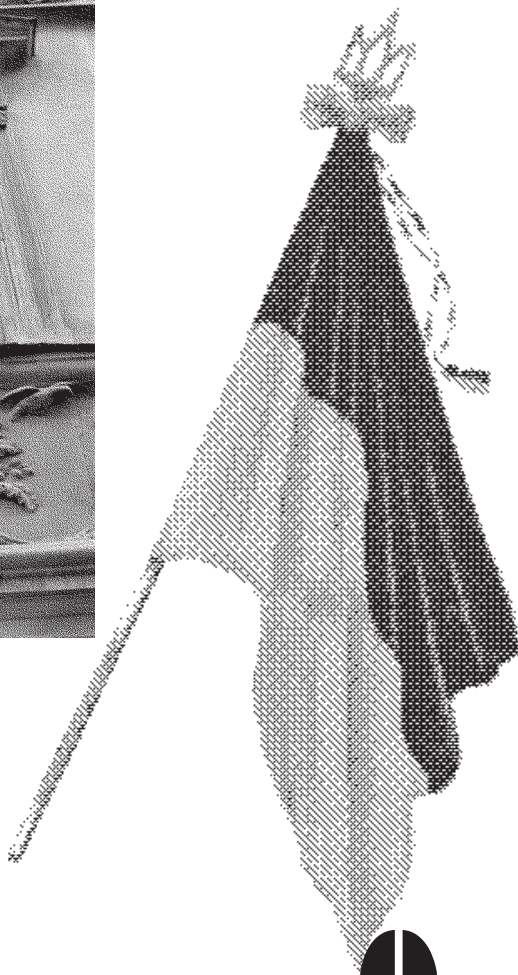
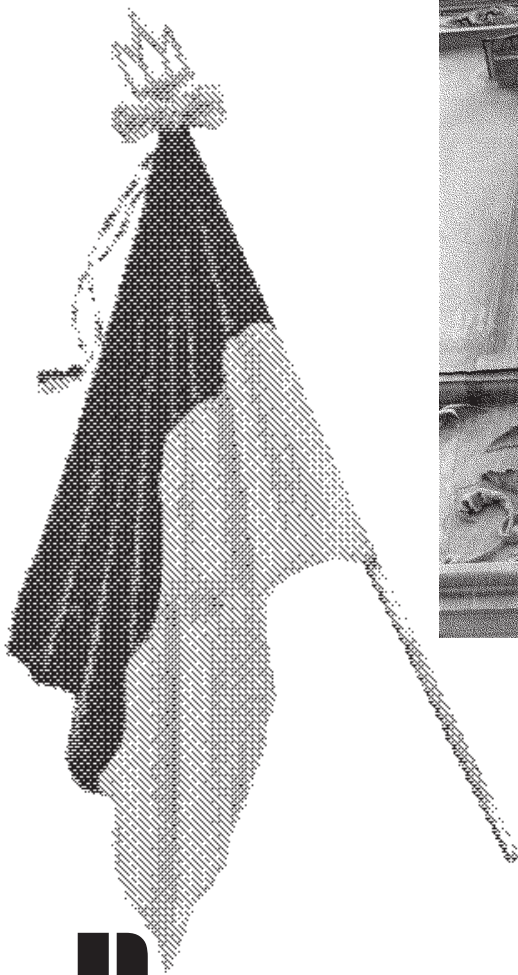
– Маєте знати, прошу пане, що пса купити до служби – то не в партію вступити, – любить казати старий псознавець, який не з одного Бровка шапку собі пошив, пан Купиздоровський. – На то є ціла наука. Іхтіологія сі називає. Пси діляться на сторожових, кишенькових і сук. Сторожеві мають мати коротку вовну між ногами і великі кутні зуби. Суки до служби не надаються, бо їм тільки одне в голові: де б в гречку скочити. Вибирати треба дуже уважно. Мій колега Мирон Струцель раз рішився купити німецького вівчура, щоби пильнував йому нутрії. Вибрав ніби пристойну псяру. Аж після першого праня Арден виляв, бо був помальований бльондом, з очей йому повідпадали контактні лінзи і хвіст обліз як в дога. Тота псяра пожерла Струцльові всі нутрики і жінці губу прокусила. Якби не та губа – Арден давно б в землі хроби годував. А так хлопів жінка на півроку зніміла, бо їй мало не весь писок зашили... Яюсь громада нашого дому вислала пана Купиздоровського на базар по пса, бо підвальні злодії жити не дають. Повернувся він з якоюсь повторою – мені по плечі, коли на землі лежить. Ніби нічогенький собацюра, відгавкувався на прізвисько Гетьман. Спершу все було добре, сусіди перед Гетьманом капелюхи скидали, дітваки віночок з базьки псові сплели, пані Тхорова тихенько колядувала від розчулення. Аж поки якийсь сарака на вулиці по-москальськи не заговорив. Псяюра разом з будою, ланцюгом та панею Тхоровою мало на вулицю не вилетів! Виявляється, що пан Купиздоровський на Краківський базар не ходив, а купив Гетьмана в старого Вуйчика, який щовечора змушував нещасного пса програму «Окна» дивитися, примовляючи: «Ото, Гетьманчику, запам'ятовуй наших ворогів в лице! Як мене не стане – пімстишся».

81. У зв'язку з нападом на Україну «пташиного грипу», галицькі газди придумали, як від нього порятуватись. Якийсь швець Ярко Мандрикевич із Помонят, коли до нього мали прийти санітари бадати його курей на предмет кашлю і шмарклів, узявся за ножиці, фарби й лак і так обробив своє домашнє птаство, що вони стали зовсім схожі на... живі моделі військових літаків. Проблема була лише з когутом. Коли не-

щасний побачив на подвір'ї маленьких «мігів», «сушок», «харієрів» і «фантомів», то спробував накласти на себе дзьоба у досить дивний спосіб – самець з розбігу вдарявся головою в металеву браму, непритомнів від дзвону, очунював і знову повторював спробу. Таким чином він оглух і тепер так страшно кукурикає, що в усьому селі пси виють, корови теляться, а діти плачуть і на маму скачуть...

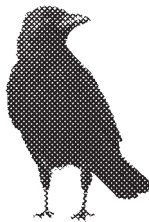
||

P

i

P

3

H

o

e

82. От що неможливо забрати від галичанина – то це сором'язливість. Розповідають, один канадійський галичанин, що народився в тому благословенному краї і доробився до чималих статків мільйонера, купив собі кілька сот моргів поля для душі, скраю поставив маленьку буду для реманенту (косу чи сапку сховати від канадійських злодіїв), а посеред усієї тієї вселенської краси сам склепав виходок із сердечком для вентиляції на дверях. Зробив його цілком ґрунтовно, з букових дощок, круглу дірку вирізав на сідалище, двері взяв на цвяшок. Бо то є порядок і «нема чого голим дупом зайців у полі страшити». Так от, коли в нього випадала важка хвилина (така і в капіталістів буває), хлопака сідав на свого «Лінкольна», заїжджав на ту дачу, із шопки брав косу, добре її мантачив – і викошував доріжку аж до самого виходка. Там який час у задумі дефекувавсь, вивільняючи чакри й астрал від шлаків і чорної енергії, а потім із полегшенням спацірував до машини і вертав в цивілізацію. За якусь годину-другу після такого катарсису в чоловіка вирішувались всі проблеми, жінка його любила, як Клінтон Моніку Левінскі, а дітиська вчилисі – як Білько Гейтс, дай йому Боже здоровля за мій висячий «Віндовс»...

Навіть у висотних будинках галичани в туалеті вікна завішують фіранками або заклеюють газетами – щоби ворони не виділи їх встиду. Але бувають такі випадки, коли годі галичанину вибрати між встидом і гречністю. Таке сталося напередодні перших демократичних виборів в одному гірському галицькому селі. Надвечір заїхали до місцевого люду агітатори зі Львова, щоб розказати, як треба голосувати за вільну Україну. Ясна річ, яка агітація при порожнім столі? Голова церковної десятки під-

моргнув місцевій господині пані Мусінзовій, аби накривала, а сам зі священником, вчителем, та гістьми зі Львова взявся до балачки. Була вона палкою і плідною – на столі вже ся малювала мапа майбутнього розподілу Європи, поміж варениками, сирником і тарілкою з холодцем в самісінькому центрі столу лежала Україна, а Росію на самому краю столу заховали за мискою з квашеними огірками й обгородили обгризеними на біло курячими кістками. Пані Мусінзова набігалася біля поважних гостей так, аж ноги потерпли, то й присіла біля Росії і потишеньку поклала на весь Сибір таки чималенькі свої груди. Щоб не заважати розмові, жінка ціхутко сьорбала собі узвар великими, як вареники, губами. Аж тут її щось покликало надвір, мабуть, з узваром переборщила. До виходку було зовсім поруч, і пані Мусінзова, важко зігхнувши, задерла спідницю. І тут вона почула чийсь голоси:

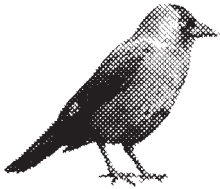
– Так, прошу пана, тут недалеко, зараз я вам сирником присвічу...

Тоді хтось шарпнув за звично не зачинені двері виходка,.. і пані Мусінзова в миготливому світлі сірника розпізнала священника, який вирішив супроводити за нуждою гостя зі Львова. На якусь мить жінка заціпеніла в недолугій позі, а потім випросталась і дзвінко привіталась:

– Дай Боже щесті!

– Дякую, дай Боже й вам, – почула вона уже в спину, біжучи через чийсь грядки. Кажуть, зі встиду вона дістала вроки і їй три рази зливали віск та яйко. Вийшло, як у тій батярській пісні:

*«Ой що ж я по Львову находився,
Ой що ж я у Львові надивився:
Стоїть баба на балконі, наставила ноги голі,
І встидно, і видно, як холера!»*

83. На забаві галичанина треба довго вмовляти, щоб він сказав тост. Коли ж вдасться його переконати, то виходить приблизно таке: «Шо би я мав сказати з того приводу? Бийте щасливо сіли на потяг і доїхали до того місці, де на Вас чекають, най Вас приймуть за рідного і не виженут на шестий день гостини. І щоб лежати Вам ціхутко в землі і не гнити, як американці, бо їдять всяку хемію. І най Вам здохне тота коза францувата, що об'їла нашу грушку під самий корінь. Многая і благая літа!»

84. Галицька впертість така ж заменита, як і скупість. Якщо галичанин щось бере до голови або, боронь вас Боже, до серця, – немає жодної ради на те і можливості змінити його децизію. Наприклад, у якійсь районній газеті наш земляк може прочитати інформацію про те, що в Атенах при розкопках на Акрополі було знайдено український паспорт на прізвище Гомер із кольоровою знімкою сліпого поета, то жодна у цілм світі людина не зможе переконати його у неправдивості цього факту. Він уперто буде твердити, що «Гомер – то є перший український народний поет, але другий після Кобзаря геній».

85. Розчулити галичанина дуже просто – варто показати по телевізії гопак у виконанні ансамблю ім. П. Вірського, «Червону калину» у заспівуванні хору хлопчиків або перезахоронити у нього на очах чийсь більш-менш відомі останки в ім'я України. Але навіть у час найглибшого розчулення галичанин не втратить контролю над собою й однаково не позичить грошей.

86. Поняття краси для галичанина чітко окреслені рамками доцільности. Якщо б кіль-

кість рогів для корови впливала на продуктивність молочного стада, то в Галичині давно б на пасовищах розгулювали дебелі корови, схожі на динозаврів, і їх профілі зображувалися б у міжвіконних просторах галицьких осель, прикрашених вмурованими скельцями дзеркал та поліхромією. Подібний принцип застосовує галичанин і при виборі судженої. Була б змога, то галицькою Венерою давно б стала чотирирука жінка із великими грудьми, незрівнянно круглим задком – прудка і тямкувата в побуті, не дуже настирна та невибаглива в ліжку і покірна в сімейному житті.

87. Зважаючи на прагматичність та практичність пересічної галицької натури, зовсім не дивно, що серед мільйонних галицьких мас зовсім мало народжується поетів та романтиків. Якщо так прискіпливо полічити, то з'ясується, що одна з найбільш українських гілок козацького роду народила усього трьох справді великих поетів – Франка, Антонича та Калинця. Решта віршомазів не сягнули значних поетичних вершин та глибин не через нестачу гідного таланту та знання мови, а тому, що красне письменство для галичанина зазвичай лише забавка, розривка між можливістю заробити копійку, приголубити жінку, чи податись на еміграцію. Тож більшість спроб галичанина щось заримувати закінчуються вітальним адресом, або чимось отаким...

*У нашому домі сталась новина:
Горшки побились, подерлась перина,
Гавкіт і гуркіт, людей веремія –
Про все це розкаже баба Марія!*

*Діда на цвинтар босоніж виносять,
Діти на пляшку в небіжчика просять,*

*Трамвай переїхав кривого Андрія –
Про все це розкаже баба Марія!*

*Зубки в дитятка запізно вилазять,
Онуки Марини «на чорно» пиячать,
Дім завалився, чи Полтва міліє –
Про все це розкаже баба Марія!*

*І коли сонце на небо не зійде,
Смерть із косою за бабою прийде,
Першою визнає, що сталась подія...
Наша безсмертна баба Марія!*

Та найліпше галичанам вдаються усілякі страшилки та «чорні» коліскові. Якщо таку заспівати непосидючому маленькому галичанину, він звичайно не засне, але лежатиме тихо-тихо, так тихо, що в старій австрійській кам'яниці буде чути, як за товстезною стіною сусіди трудяться над ще одним маленьким галичанином. Не вірите? Спробуйте заспівати своєму малюку «Наспів чемної дівчинки».

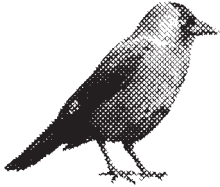
*Моя маленька дівчинко,
Пелюсточко п'янка,
Куплю тобі пінгвінчика
І в склянці хробачка.
Ти очка пташці вибереш,
Задушиши хробачка –
Тільце його знедолене
Притулиши до вікна.
І скажеш тихо ти йому:
– Поглянь на білий світ,
Як сонце світить кожному,
Цілує яблунь квіт!
Та промовчить твариночка,
Позбавлена життя,
Лиш крівця вогко чочиться
З кавальчиків тільця...*

*Моя маленька дівчинко,
Пелюсточко п'янка,
Не стало в нас пінгвінчика
І в склянці хробачка!*

88. Галицька кухня – це щось особливе. Вона практично безвідходна. До страви надаються усі продукти та їх рештки, які є вдома. Часом по два-три рази одні й ті ж. Наприклад приправи – зі зуп, сосів і смаженини ретельно виловлюється духмяний перець, лавровий лист та петрушка. Усе це ретельно облизується і зберігається до наступного готування.

89. Давно час в галицькій столиці – у Львові – встановити пам'ятник шкварці. Сей правічний продукт для кожного правовірного галичанина є джерелом життя та символом добробуту. Шкварок галичанин споживає стільки, що пересічний європеєць від таких канцерогенних і ракотворчих доз давно б годував хробаків на Пер-Лашез або на острові святої Олени. Здається, лише до чаю і пампушків з мармулядом галичанин не додає шкварок. Усі решта страв багатющої галицької кухні населяються животно-творними шкварками. І в горі, і в печалі, і особливо в радості поруч із галичанином крокує його життям рожева, хрумка, чималенька шкварочка.

90. Одна з найбільш яскравих галицьких рис – наявність на обличчі правдивого галичанина доволі величенького орлиного носака. Походження такої анатомічної ознаки не знає ніхто. Були припущення, що мовляв, наші землі колись заселили білі хорвати і перед тим як податися за Дунай до Тіто, різко взяли до галицького жіноцтва, щоб в дорозі не дошкуляла хіть. Через дев'ять місяців після їх від'їзду народи-

лась когорта носатих галичан, які й дали початок цій патологоанатомічній особливості нашого люду. Утім, про сю обставину можна було б і не згадувати, адже великими носами відзначаються й французи та еспанці, грузини та вірмени, якби не історія, що трапилась з Йосипом Матковим з Верхніх Пустолиць. Він мав з роду носяру як трембіту – ворона як сідала, то не падала. Земляки під'юджували Йоська, мовляв, «твоїм плугом ворати мож», «нащо тобі руки – браму носом відкриваєш»... Але він на то не зважав. А справді важко йому було від того, що будучи цілком субтельним тілом, Йосип у вітряну погоду не міг дістатись до корчми. Поривчастий гірський вітрогон розвертав йому носа, закидав голову за плечі і гнав його вулицею аж до вийтової брами. Можна було б домовитися з колегами, щоби вони його взяли попід руки, але тоді би Йосько мав встид на все село. Пробував він і до коня прив'язуватись, і перед себе дітей пускати на шнурках – повівайло завжди виходив переможцем. А ще одна біда була в того чоловіка – уночі він страшенно хропів через ніс, аж стріха підсакувала та вовки по всіх Бескидах вили. Тоді Йосип зважився на відчайдушний крок. Уночі, коли всі спали, він заліз у залізничний тунель і почав чекати потяга. Як тільки почув пухкання паротяга – повернувся до нього лицем і заплющив очі... Прийшов до тями у постерунку на стрийському вокзалі, куди його доправили австрійські жандарми. Йосип помацав ніс. Він трохи болів, але нахабно стирчав як і до аварії! Виявляється Йосип пробив носом обшивку паротяга, той вибухнув, відкинувши хлопа далеко вперед і перекинувся. Потому нещасного носая доправили до Львова, де судили в цісарсько-королівському суді за свідоме нищення ц.к. майна, приліпивши йому статтю: «замах на свободу пересуван-

ня». Так бідака й помер в криміналі на львівських Бригідках...

91. Чи не найбільшою радістю для галичанина є хоч раз в житті на живо побачити військовий парад. Деякі з моїх земляків за часів Советів навіть в партію вступали, щоби на Перше мая бути поближче до трибуни і на все горло радісно крикнути «УРА!», після слів диктора: «Хай живе і міцніє дружба між заключонними та охранниками в наших тюрмах – найгуманніших тюрмах у світі!»

Що там казати, це справді краса, коли люди спацірують, дотримуючи кроку, і голову тримають на один бік! Рамено в рамено, вухо до вуха, ніс в ніс. А що вже казати про нинішні паради! Таки нема для галичанина більшого щастя, як побачити рідну армію на параді в День незалежності. Чоботи напуцovanі, комірчики білі-білі, руки у курсантів сині-сині, а лиця у генералів червоно-фільотові. Кожен від того образу так тішиться, що щастя пропалює душу, як сльоза за смалець.

Часом щось подібне стається не лише у Львові, але й менших галицьких містечках. Відбувається це приблизно так: коли урочиста частина завершується, місцевий комендант нафтобази підкидає в небо капелюш, що має означати початок дефіляди. Вишикувані в колони мешканці, взявшись за руки, щоби не впасти, починають парад. Попереду, згинаючись під чавунною фаною з гербом краю суне найпочесніший громадянин містечка (зазвичай це буває найліпший староста на весіллях).

За ним місцеві майстрині спілки незаймань імені Роксоляни Рогатинської несуть вишиту хоругву з портретом діючого президента з козацьким оселедцем на грудях серед калини, соняшників тощо. Твердо карбують крок в по-

дертих сандалях 12 малолітніх батярів – вихованців сиротинця імени Марії-Терезії та сестри її Брітні Спірз. Аж у кінці колони спацірують чотири прибуддлі пси і кіт Слоїк без ока. Свято закінчується твердою та широкою на весь гаманець забавою у шиночку «ТЗОВ РУЗЯ В БУЗІ» та виносом тіла на гостинець.

92. Чи не найбільшою завадою у просуванні галичанина кар’єрною драбиною є... гикавка. На якійсь нараді, чи у поважному товаристві, насиченому високоповажними членами суспільства, галичанин може захопитись і надто захланно розповідаючи про переваги власного життєвого досвіду над американським, що хлєпне забагато повітря і все – його тіло починає стрясати могутня гикавка. Чоловік щириться як циганські діти до місяця, але його вже ніхто не слухає... Я знав одного пана – то той після агресивного нападу гикавки на захисті власної дисертації потім удома так кричав, що на Кульпаркові в психлікарні вар’ятів не могли спати покласти – вони казали, що то кричить собака Баскервілів зо Сихова!

Гикавка, хоч й не інфекційне захворювання, як пчихи, але дуже прикре і доволі серйозне. Мій стрієчний вуйко Теодозій, який тридцять літ був головою церковної десятки, теж мав трафунок з гикавкою. Яюсь, рахуючи пожертви парафіян на «Опель» священику, пан Теодозій через кожну купюру став пускати гики. І так сталося, що «обгикані» гроші дістались йому, а решта – на ровер панотцю...

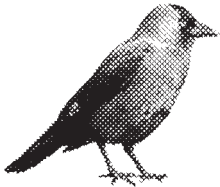
Як відомо, галичани рятуються від гикавки різними способами. Наприклад, завдяки джерельній воді з Погулянки. Треба її якийсь час (днів два-три) поносити в роті не ковтаючи. Тоді гики відмокнуть і відпадуть. Або хапнути ротом повні альвеоли повітря і не видихати

хвилин сорок. Можна також «заїсти» гикавку масним папером з-під оселедців, а запити горівкою «Абсолютний Смірнофф» від цьотки Храпунчихи з Підзамча. Будете мати спокій, поки не закінчиться біганка. Але найліпший спосіб супротив цієї важкої хвороби знає моя сусідка пані Тхорова. Вона твердо переконана, що прятуюнок від гикавки може бути лише один – глибокий переляк. Перестрашити галичанина можна лише у трьох випадках: коли повідомлять про закриття Сихівського секонд-генду, заборонять видачу євро- та американських віз, і коли діти прийдуть зі школи і скажуть: «Здравствуй, папа!»

93. Населення Галичини має дивовижну властивість надовго запам’ятовувати речі, про які всі вже давно забули. Яюсь до Львова після двадцятилітньої відсутності повернувся колишній директор одного хлібзаводу. На вулиці його спинала цьотка з клунком за плечима.

– Прошу пана, я робила колись на вашім хлібзаводі. Чи пам’ятаєте? Не? То ніц, бо я все хтіла вам шось сказати, але не мала нагоди. Аж тепер скажу – ви є велика свинота! Нашо в 1973 роци Ганю Косовацку вигнали з заводу? Шо вона там вкрала – якихось три кіля цукру виносила в мішку між ногами через прохідну, а ви з неї бандита зробили! Ть-ху!

94. Уміння українців пристосовуватися до будь-яких ситуацій відоме здавна – ще з часів середньовіччя. Щоб вижити, нам доводилося прикидатися і хозарами, і половцями, і скіфами, і войовничими козаками. Якийсь Атилла з Николаївського району, що на Львівщині, щоб потрапити до Європи, навіть гуном прикинувся. А от моя давня знайома пані Пацьоркова вже третій місяць вдає з себе афганця-нелегала!

– А що робити, Богданцю, – сказала вона мені при зустрічі, – пенсія така, що на неї хіба зашморг си купиш... А так – маю ліжко, як нелегалка, зупи якої до мищини хляпнуть, в теплі сиджу. Очолила в притулку братство афганських українок. А щоб не нудитисі – взяла собі сучку Блондю. Але мусила перехрестити її на мусульманський лад, тепер сучка відкликається на Усама-Фатіма-Зулейка-ага.

Щоб потрапити до притулку нелегалів, пані Пацьоркова перебралася в старі лахи чоловіка – небіжчика: вбрала кальсони, сорочку на випуск, старі сандалі сусідського хлопчика Ігорчика і вирушила лісами на Краковець. Кілька разів її перепиняли міліціанти, прикордонники, митники, але пані Пацьоркова казала, що вона мама Сусаніна, і її відпускали. Аж польські «стражі граничні» затримали стареньку, коли переходила вбхід Сян, і повернули на батьківщину.

– Грошей, щоб вислати мене назад в Афганістан, держава не має, от я і прижилася в притулку для нелегалів. Мені, Богданцю, хіба би тут перезимувати, а там як гриби у Винниківському лісі підуть – здимію в дві секунди!

А от лікар до худоби, або просто ветеринар Петро Кльоцок спалився. Він спробував вдати з себе гінеколога, хоча все життя кобелям хвосту рубав. Після того, як в моду ввійшли бультер'єри і ротвейлери, пан Кльоцок втратив клієнтуру і запив. Якось над ранок йому приснився сон, в якому жінка в білому давала йому 50 доларів і привітно всміхалася. Від такого щастя у пожевклого від фальшованої горівки пана Кльоцка аж віддих сперло. Він довго думав, що б то могло означати, і додумався: то знак згори, щоб він зайнявся абортми! Шукати клієнтуру пан Кльоцок пішов на Краківський базар.

– Роблю аборти! – закричав він у верхній частині ринку, де цуциками торгують. – Швидко і недорого!

До Кльоцка підійшов якийсь чолов'яга і попросив зробити «чистку» його коханці. Слово за слово, пляшка за пляшкою, і пан Кльоцок привів клієнта додому. Добре, що встиг йому тільки заріст поголити на встидному місці... Той збудився і так побив «гінеколога», що тепер пси голосять, коли пан Кльоцок на вулицю виходить. Але він не полишає надії вийти зі скрути і причепив собі таку вивіску на брамі: «Тут приймає знаний доктор Кльоцок до вуха, горла, носа і поліпів у любому місці».

95. Галичани – у переважній більшості – не люблять столичних гостей. Ні, вони гостять кївлян (так презирливо прозивають мешканців стольного Києва), столи вгинаються від усіяких наїдків і напйтків, дівки намальовані, а хлопи припняті до краваток, але по забаві, а особливо після того, як машина з гостями рушила на Київ, галичани зачинають пашекувати на весь писок.

– А ви виділи, яка то пані стала Ориська? Шойно два роки в Кийові, а вже спідниця плесірована, пазногті помальовані й зуби з порцеляни!

– Ая, головов крутит – як індик на дощ! Все хоче показати коралі з перлів. Але то, певно, штучні, бо мій однорічний Юрасько два рази їх до писка брав і на них сліди сі лишили.

– А Ромко – як пив, так і п'є... Тільки з тов ріжницьов, жи теперка має за що...

– Ірці мені дуже шкода... Така була здібна, вірші писала в районну газету, а теперка робит контрольором в метро на стайції «Петрівка». А ночами сторожує машини при крутих будинках. Правда, вбираєсі не з секон-хенду, всьо має

куповане. Хлоп її тоже при роботі – миє супермаркети ночами, а вдень спродає газети в метрі. Вміють люди жити...

– Та шо там Ірці, я як їздила до Кийова спродувати ліжники, то виділа Ольку Копитиху на Хрещатику – з папіросом і намальованою, як наша Галя Фарина, що робит в загсі і молодим посьвідку видає. Тьфу, куревська душа, я в неї хтіла десіть гривень пожити, так та сраката сказала, шо «дупою собі зароби»!

– Калічит, калічит наших людей житте і гроші...

96. Ремонтувати своє помешкання галичанин починає ще до того, як його збудував чи купив. Тобто спочатку галицьке подружжя ночами не спить, а планує, де і що в господі буде стояти, лежати і висіти. Потім, щоб загоїти наслідки цих роздумувань, чоловік і жінка намагаються не показуватися на людях і скоро гоїти подряпини, синці та покусані руки.

Коли ж нарешті сім'я отримує змогу попрацювати на своїй квартирі чи садибі, розпочинається справжня воєнна кампанія, яка зазвичай триває десятиліттями, а часом і століттями. Бо єдиного проекту житла для галичанина, в якому він би чувся щасливим, не існує в природі. Такого, здається, узагалі нема. Тож кожному галичанину доводиться використовувати класичний метод проб і помилок, скандалів і трагедій, драм і комедій для побудови щасливого кубельця.

Коли ж нарешті в хаті чисто й майже досконало – береться до справи галичанка. Вона упродовж кількох років за допомогою дочок і тещі замаїть всю світлицю, спальню і спіжарку вишитими рушниками, порт'єрами і серветками, застелить ліжниками, обрусами і домотканими хідниками, що в хаті навіть побілки не буде

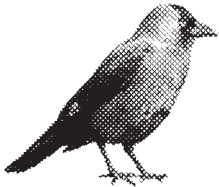
видно. Щоправда, це дає змогу галичанину часом і врятувати якщо не газдівську честь, то своє здоров'я.

Якось на сороковім році Славко Парасельський отримав державну квартиру, бо приписав на стару вісьмох племінників зо села. Чоловік майстровитий і ретельний, він так узявся за ремонт, що за рік уже мав вселятися у на глянц напуцоване житло. Паркет у нього був відшліфований так, що коли на нього сідала муха, то не годна була злетіти – ноги роз'їжджалися! І так було по всій хаті – до клямок можна було голитися, меблі стояли на шнурочок, а вікна були так вимиті, що об них два рази ворони собі голови розбивали. Врешті у сю святу яскиню мала прийти Славкова жінка, щоб повісити фіранки і постелити хідники. Славко гострим воком прискіпливо оглядав результати своїх трудів і не знаходив ганжу. Тож із добрим серцем сів собі на кухні, випив чвертку, закусив поважною канапкою зі шпондерком та зеленою цибулькою і вже збирався додому. Бо ж «квітка»!

А ж раптом він помітив на лиштві під стелею волосок від пензлика, який підло стирчав і псував усю досконалу картину Славкового помешкання. Той довго не тягнув гумку від трусів, а виліз на таборик й акуратно смикнув за волосок... Спочатку відірвалась лиштва, за нею одвірок, а потім і двері, що, зачепивши чеську люстру й самого Славка, із брязкотом та гуркотом гримнули додолу.

Остатніми словами чоловіка при пам'яті були: «Ліпше би Ориська на двері які вишиті шмати повісила, а я її не послухав»...

97. Галичанин від народження не любить багатоповерхових будинків. Навіть якщо він у такому виріс. Бо сама думка, що в тебе над

головою бігають, їдять, цюняють і розмножуються кілька десятків людей, ображає його індивідуалістичну душу й особистісність. Проте інколи, коли на свята увесь будинок виїжджає на села жирувати та співати, а хтось лишається на самоті, то йому не позаздриш. Спочатку той насолоджується раптовою тишею, що впала на нього, як ябко на Ньютона, потім чоловік накручує на повну потужність звук телеприймача, врешті надходить черга на стереоустановку, від вереску якої по цілому покої танцюють меблі і сиплется тиньк із суфіту.

Потинявшись по квартирі, знервований галичанин іде до сусідів, з'ясувати – може, бодай якась жива душа залишилась у цьому вулику... Але намарно – нікого нема, тоді чоловік починає на увесь під'їзд верещати, що «сусіди зволочи і піддонки, бо їх смердячі пси настрашили їх котів, а ті пообсирали і позасикали поредний дім, і місце їх на цвинтарі на остатньому полі, де ховають деддомовців і престарілих...»

Переказившись, самотній на увесь світ чоловік, суне до холодильника, де з Великодня мерзне почата пляшка горілки, і з її допомогою намагається розвіяти тугу самотиння. Потім він суне до першої-ліпшої кнайпи, за чаркою виливає душу першому-ліпшому такому ж прибитому самотою слухачу, а потім розіп'ятий п'яною втомою на сирітливому ліжку занурюється в сон із однією ж думкою – прокинутись завтра в електричні, напханій ненависними в будні сусідами і почастувати усіх первачком від діда Генгала, чий запах він пам'ятає ще з тих часів, коли вперше закурив цигарки «Памір» і йому вперше дружка причепила весільний букет на маринарку...

98. Галичани здебільшого є досить швидкими на реакцію, проте часом їм бракує фантазії. Так сталося з Петром Витвицьким-Парасолькою, що мешкає на Підзамчі. Якось після зміни на ізоляторному заводі Петрусько, як завше, навідався до кнайпи на рогачці і цмудив пиво, присмачуючи його соткою горілоньки. У кутку за зсунутими столами балувалися семеро добряче підпилих пань – схоже, свої уродини з колежанками празнувала якась барменка із сусідньої кнайпи. Підпили дівки вже верещали на всю залю і скося позирали на носатого Петруська, на секенхендівській куртці якого красувався орел із написом «Монтана».

Раптом кумпанія притихла, і кубітки почали про щось підозріло шепотіти. Тоді найпривабливіша з них нетвердою ногою підійшла до старого парубійка і поклала свою руку на його гальбу з пивом:

– Слухай, котусику, ти такий файний, Монтана в тебе на плечах. Зразу мені впав до ока. Хочеш за 100 баксів я виконаю *будь-яке* твоє бажання, навіть найсокровенніше, але з однією умовою – ти повинен скласти це бажання рівно з трьох слів.

Хлопака забрав її руку зі своєї гальби, хильнув пива аж піна забілілася на вусах, і витягнув полярес. Там було вісім гривень копійками. Кубітка підморгнула колежанкам:

– Най буде, раз ти такий бідний.

Петро допив пиво і взяв її за руку.

– Ходи, мала. Побілиш мені кухню...

99. Одна з найгіркіших галицьких істин відкривається нашим людям у похилому віці. Звучить вона так: «Старість не завжди приносить мудрість. Часто вона приходиться одна. А ще частіше з придуркуватими внуками...»

100. Ця остання ознака галичанина для тих, хто не читав усі 99 попередніх: якщо ви десь у товаристві, на вулиці чи у громадському транспорті зустрінете шляхетну, зі смаком вбрану людину, яка вам усміхнеться і запитає, чи не потребуєте ви часом її допомоги, – значить ви зустріли правдивого, з крові і кости галичанина, квінтесенцію галицького духу й плоті. Адже практично всі галичани добрі, співчутливі, щедрі й талановиті. І відрізняються вони від решти людства лише одним – вони галичани... І я щасливий, що такий же!

